

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Man
Booker
Uluslararası
Ödülü

2017

BİR AT BARA GİRMİŞ

David Grossman

Çeviren: Aylin Ülçer

David Grossman

1954 yılında Kudüs'te, Filistin doğumlu bir annenin ve Polonya göçmeni bir babanın oğlu olarak dünyaya geldi. Kütüphanecilik yapan babasının teşvikiyle küçük yaşlarda edebiyata ilgi duydu. Henüz 9 yaşındayken Şolem Aleyhem'in eserleri hakkında düzenlenen bir bilgi yarışmasını kazanan David Grossman, çocukluk yıllarından itibaren İsrail'in ulusal radyo istasyonu Kol Yisrael'de oyunculuk yapmıştır. Felsefe öğrenimi gören Grossman'ın radyoculuk hayatı, siyasi nedenlerle sonlandırılmıştır. Yirmili yaşlarının başlarında, tam zamanlı radyoda çalıştığı dönemde iki romanı ve bir öykü kitabı yayımlanmıştır. İlk romanı *Chiyuch Ha-Gdi* (Kuzunun Gülümseyişi) Batı Şeria'da geçen bir hikâye anlatır. Kitapları otuzu aşkın dilde dünya okuruyla buluşan, ulusal olduğu gibi uluslararası platformlarda da pek çok ödül kazanan ve Fransa'da Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres nişanı, Almanya'da Buxtehuder Bulle, Nelly Sachs Ödülü ve Alman Barış Ödülü gibi ödüllerle onurlandırılan David Grossman, *Bir At Bara Girmiş* ile 2017 yılında Man Booker Uluslararası Ödülü'ne layık görülmüştür.

Muhafif ve barışçı duruşuyla öne çıkan Grossman, bugün İsrail ve dünya edebiyatının en önemli ve saygın figürleri arasında yer almaktadır.

Aylin Ülçer

İÜEF İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünde öğrenim gördü. Yayımlanmış çevirilerinden bazıları: *Yersiz Yurtsuz*, Edward Said (Metis); *İyi İnsan Bulmak Zor*, Flannery O'Connor (Metis); *Rüyanın Öte Yakası*, Ursula K. Le Guin (Metis); *Midland Otelinde Çay*, David Constantine (Notos); *Köpekbalığı Metinleri*, Steven Hall (Alef); *İnsana Hiç Rahat Yok Kendinden*, Grace Paley (Yüz Kitap.)

Sus Echad Nichnas Le-Bar

© David Grossman, 2014

Bu kitabın Türkçe yayın hakları, AnatoliaLit Telif Ajansı aracılığıyla Siren Yayınları'na aittir. Kaynak gösterilerek yapılacak kısa alıntılar haricinde, yayıncının izni olmaksızın hiçbir surette ve hiçbir ortamda paylaşılamaz.

© Siren Yayınları, 2018

Siren Yayınları - Roman

Sertifika No: 16232

ISBN: 978-605-5903-73-2

Birinci Baskı: Ekim 2018

Dördüncü Baskı: Şubat 2019

Yayın Yönetmeni: Sanem Sirer

Yayın Koordinatörü: Erol Aydın

Çeviren: Aylin Ülçer

Kapak Tasarım: Nazlım Dumlu

İç Tasarım: Çelebi Şenel

Baskı: Yaylacık Matbaası

Fatih Sanayi Sitesi, No: 12/197-203

Topkapı, İstanbul. Tel: 212 567 80 03

Sertifika No: 11931

Asmalı Mescit Mah. Ensiz Sokak No. 9/312

Beyoğlu-İSTANBUL

t (212) 243 45 65 f (212) 251 05 32

www.sirenyayinlari.com

info@sirenyayinlari.com

sireninsesi.blogspot.com

Ücretsiz PDF Kitap Arama: <https://fantey.org>

.....

DAVID GROSSMAN

BİR AT BARA GİRMİŞ

Türkçesi: Aylin Ülçer

“İYİ AKŞAMLAR! İYİ AKŞAMLAR! Muhteşem Sezariye şehrine iyi akşamlaaaaar dilerim!”

Sahne boş. Bu gümbür gümbür bağırıtı sahnenin iki yanından yankılanıyor. Seyirci yavaş yavaş sessizleşerek beklenti içinde sırtıyor. Kısa boylu, çelimsiz, gözlüklü bir adam kıcına tekme yemişçesine sendeleyip yan kapılardan birinden palas pandıras sahneye fırlıyor. Yalpalayarak birkaç adım atıyor, tökezliyor, tam düşecekken ahşap zemine iki elini birden dayayarak kendini frenliyor, derken arka nahiyesini bir anda dimdik havaya kaldırıyor. Seyirci saflarından dağınık kahkahalar ve alkışlar. İnsanlar aralarında yüksek sesle konuşarak kulübe doluşmayı sürdürüyor. Işık kumandasının başındaki suratsız herif, “Bayanlar ve Baylar!” diye duyuruyor, “Alkışlarınız Dovaleh G. için gelsin!” Sahnedeki adam, burnunun üstünde eğri duran kocaman gözlükleriyle halen maymun gibi çömelmekte. Yavaşça yüzünü mekâna dönüyor ve gözünü kırpmadan uzun uzun içeriği süzüyor.

“Hop, durun bir dakika,” diye homurdanıyor, “burası Sezariye değil galiba, ha?” Kahkahalar. Yavaşça doğruluyor, birbirine çırparak ellerinin tozunu siliyor. “Menajer yine düdüklemiş beni anlaşılan.” Seyircilerin arasından birkaç kişi ona sesleniyor, dehşet içinde onlara bakıyor. “Ne dediniz, ne? Nasıl? Bir daha söyleyin şunu. Sen, masa yedideki, sana diyorum, evet, sen, dudaklarını yeni yaptırmış olan - çok güzel olmuş bu arada.” Kadın kıkırdıyor ve bir eliyle ağzını kapatıyor. Komedyen sahnenin ke-

narında durmuş, hafifçe ileri geri sallanıyor. “Bırak şimdi dalga geçmeyi tatlım, gerçekten *Netanya* demedin değil mi?” Gözleri fal taşı gibi açılıyor, gözlüğünün camlarını neredeyse bütünüyle dolduruyor: “Şunu iyice bir anlayalım hele. Orada öylece oturup şu an, şu saniye, Tanrı şahidin olsun, resmen *Netanya*’da olduğumu mu söyleyeceksin bana yoksa? *Netanya*’dayım ve kurşun-geçirmez bir yelek bile giymemişim, öyle mi?” Ellerini dehşet içinde edep yerine siper ediyor. Kalabalık kahkahadan kırılıyor. Birkaç kişi ıslık çalıyor. Birkaç çift aheste aheste içeri giriyor, onları izine çıkmış askerleri andıran gürültücü bir grup genç adam izliyor. Ufak kulüp tıka basa doluyor. Tanıdıklar birbirlerine el sallıyor. Kısacık şortlar ve parlak-mor askılı bluzlar giyen üç garson kız mutfaktan çıkıp masaların arasına dağılıyor.

“Buraya bak Boldudak,” diyerek gülümsüyor masa yedideki kadına, “seninle işimiz bitmedi daha. Şu meseleyi enine boyuna konuşalım hele. Söylemeden edemeyeceğim, gayet ağırbaşlı bir genç hanıma benziyorsun ve şayet o göz kamaştırıcı saç modelini yanlış değerlendirmiyorsam kesinlikle benzersiz bir moda anlayışın var. Dur, söyleme, ben tahmin edeyim: Bize Mescid-i Aksa’yı ve Dimona’daki nükleer reaktörü kazandıran tasarımcıya yaptırdın değil mi saçlarını?” Seyircilerden kahkahalar. “Ve şayet yanılmıyorsam senin oradan etrafa yayılan belli belirsiz bir bok-gibi-para kokusu da geliyor burnuma. Haklı mıyım yoksa haklı mıyım? Ha? Kaymak tabakası esansı değil mi bu? Yanlış mı bildim? Hiç de bile mi? Neden soruyorum biliyor musun, çünkü aşırı dozdaki Botoks efekti de gözümünden kaçmadı, hele o çığırından çıkmış meme küçültme ameliyatını hiç saymıyorum. Bana sorarsan, cerrahın ellerini kesmek lazım.”

Kadın kollarını göğsünde çaprazlıyor, yüzünü elleriyle gizliyor ve parmaklarının arasından keyif çığlıkları koyuveriyor. Adam konuşurken bir yandan da ellerini ovuşturup kalabalığı tarayarak sahneyi hızlı ve geniş adımlarla bir uçtan bir uca arşınıyor. Ayağında yüksek ökçeli kovboy çizmeleri var ve yürü-

dükçe topuklarından kuru bir tıkırtı yükseliyor. “Benim çözemediğim asıl şu tatlım,” diye bağıırıyor kadından yana bakmaksızın, “senin gibi kafası çalışan bir kadın, bu dediğinin, karşındakine itinayla, münasip bir dille, alıştırma alıştırma söylenmesi gereken bir şey olduğunu nasıl olur da akıl edemez? ‘Netanya’dasın’ diye birden kucağına bomba bırakılır mı insanın? Bom! Hiç mi insaf yok sende? İnsana hazırlanması için biraz zaman vermek lazım, hele de söz konusu insan böyle benim gibi bir deri bir kemikse.” Rengi solmuş gömleğini yukarı sıyırmasıyla birlikte seyirci saf-larından şaşkınlık nidaları yükseliyor. “Haksız mıyım?” Çıplak göğsünü sahnenin dört bir yanında oturan seyircilere ayrı ayrı teşhir ediyor ve ağzı kulaklarına varırcasına sırtıyor. “Gördünüz mü? Bir deri bir kemik. Hatta daha ziyade kıkırdak. Şayet at olsaydım, yeminle çoktan tutkal fabrikasını boylamıştım, bilmem anlatabiliyor muyum?” Bunun üzerine yayılan mah-cup kıkırdamalar ve tiksinti dolu puflamalar. “Diyeceğim şu ki abla,” yeniden kadından yana dönüyor, “bir daha birine böyle bir haber verdiğinde, sen sen ol, alıştırma alıştırma söyle. Önce nar-kozu bas. Anestezi ver herife, kurban olayım. Kulak memesini güzelce uyuştur, bak şöyle: *‘Tebrikler Dovaleh, ey erkeklerin en yakışıklısı, sana piyango çıktı! Kıyı Ovası bölgesinde özel bir deneye katılmak üzere seçildin, fazla uzun bir şey değil, doksan dakika, çok çok iki saatlik bir deney, ki zaten ortalama bir insanın söz konusu bölgeye sağlığını tehlikeye atmaksızın maruz kalabileceği en uzun sürenin bu olduğu biliminsanla-rınca da saptanmıştır.’*

Seyirci kahkahaya boğuluyor ve adam şaşırıyor: “Ne gülü-yorsunuz be kaz kafalıları? Tefe koyulan babam değil sizsiniz!” Kahkahalar daha da şiddetleniyor. “Bir saniye, şunu açıklığa ka-vuşturalım, size yalnızca prova seyircisi olduğunuzu söylediler değil mi? Gerçek seyirciler gelene kadar sizinle idare edeceğimi-zi?” Islıklar, burun kıvrarak gülmeler, odanın bazı yerlerinden yükselen birkaç yuh sesi, masaları yumruklayan bir iki kişi, ama

kalabalığın çoğu halinden memnun, eğleniyor. Uzun ince, dal gibi bir çift giriyor içeri, her ikisinin de alınlarına düşen altın sarısı, gevşek bukleleri var. Genç bir oğlanla bir kız bu, veya belki iki oğlan, parlak siyah kıyafetler kuşanmışlar, kollarının altında motosiklet kaskları. Sahnedeki adam onlara şöyle bir bakıyor ve gözünün üstünde ufak bir kırışıklık beliriyor.

Adam sürekli hareket halinde. Birkaç dakikada bir havaya hızla bir yumruk sallıyor, sonra görünmez bir rakipten kaçıyor, yetenekli bir boksör gibi yanıltıcı ve hızlı. Seyirci bayılıyor buna. Elini gözlerine siper edip ışığı kısılmış odayı tarıyor.

Aradığı kişi benim.

“Aramızda kalsın da arkadaşlar, aslında tam şu anda elimi kalbime götürüp Netanya’ya deli divane -hem de *zırdeli divane!*- olduğuma dair yeminler etmem lazımdı, yalan mı?” “Doğru!” diye bağırıyor seyirciler arasından birkaç genç. “Aslında bir perşembe akşamı bu büyüleyici sanayi bölgesinde aranızda bulunmaya nasıl da ayılıp bayıldığımı anlatıyor olmam gerekirdi, yalnız o kadar mı, o muhteşem radon gazlarıyla adeta banyo yapmamı sağlayan bir bodrum katında sırf sizin keyfiniz olsun diye kıcımdan inci gibi espriler yumurtlamanın beni nasıl mesut ettiğini anlatmam lazımdı, yalan mı?” “Doğru!” diye bağırıyor seyirciler. “Yanlış,” diye cevabı yapıştiriyor adam ve neşeli bir şekilde ellerini ovuşturuyor. “Kıcımdan espri yumurtladığım kısım hariç hepsi palavra, çünkü doğruyu söylemem gerekirse şehrinize tahammül edemiyorum. Netanya denen bu çöplükten tırsıyorum resmen. Sokaktaki her iki kişiden biri tanık koruma programındaymış, diğeri de berikini plastik bir torbaya sarıp arabasının bagajına tıkmış gibi görünüyor. İnanın, güzeller güzeli üç kadına ve bir-iki-üç-dört-beş çocuğa nafaka ödüyor olmasaydım - say bak: *etti mi beş...* Tanrı şahidim, bu akşam karşınızda duran bu kardeşiniz doğum sonrası depresyondan mustarip, tarihteki ilk erkek. Bir kere de değil. Tam beş kere! Aslında dört kere, çünkü çocukların ikisi ikizdi. Ama bir dakika, *kendi şahsi* doğumum-

dan sonra yaşadığım depresyon nöbetini de sayarsanız beş kere. Diğer yandan bütün bu keşmekeş sizin açınızdan hayırlı bir şekilde sonuçlanmış oldu benim sevgili Netanya'm, zira süt dişli minik vampirlerim olmasaydı, o nankör Yoav'ın bana masraflar dâhil, üstelik bir teşekkürü bile çok görerek ödediği pespaye 750 shekel için hayatta -ölsem!- buraya gelmezdim. O yüzden işimize bakalım sevdiceklerim, bu akşam kopalım! Coşalım, ortalığı birbirine katalım! *Alkışlarınız Netanya Sultan için gelsin!"*

Seyirci adamın bu 180 derecelik dönüşü yüzünden hafifçe afallamış olsa da, o candan haykırışa ve yüzünü bütününüle değiştirip aydınlatan tatlı tebessüme kendini kaptırıp alkışlıyor. O alaycı, ıstıraplı hınç bir anda uçup gidiyor; aynı yüz sanki bir fotoğraf makinesinin flaşı marifetiyle değiştirilmişçesine kaşla göz arasında tatlı dilli, rafine bir entelektüelin, az önce ağzından kustuğu o münasebetsizliklerle uzaktan yakından alakası olmayacak bir adamın çehresine dönüşüyor.

Adam yarattığı kafa karışıklığından açıkça zevk alıyor. Tıpkı bir pusula gibi bir ayağının ekseninde yavaşça dönüyor, dönüşünü tamamladığında yüzü yine buruk ve hınç dolu: "Size heyecanlı bir duyurum olacak Netanya. Talihinize inanamayacaksınız ama, bugün, ağustosun yirmisi, benim doğum günüm. Teşekkür ederim, teşekkür ederim, aşırı naziksınız." Alçakgönüllü bir tavırla başını eğerek seyirciyi selamlıyor. "Evet, yanlış duymadınız, bundan elli yedi yıl önce bugün, dünya yaşamak için biraz daha kötü bir yer haline geldi. Teşekkürler canlarım." Sahnede oradan oraya hoplayıp zıplayarak dans ediyor ve hayali bir pervane ile yüzünü serinletiyor. "Çok naziksınız, sahiden mahcup ettiniz beni, neden zahmet ettiniz, ama bu çok fazla, çekleri çıkışta göreceğiniz kutuya atın lütfen. Nakit düşünüyorsanız gösteriden sonra göğsüme takabilirsiniz, seks için kupon getirdiyseniz hemen gelip şahsen takdim edebilirsiniz."

Kimileri adamın şerefine kadeh kaldırıyor. Birkaç çift paldır küldür içeri giriyor -erkekler yürürken el çırpıyor- ve barın

yakınındaki masalardan birine geçiyor. Adama el sallayarak selam veriyorlar ve kadınlar adını bağırarak ona tezahürat ediyor. Adam gözlerini kısıyor, miyopmuş gibi ve belli belirsiz el sallayarak onlara karşılık veriyor. Tekrar tekrar dönüp odanın en gerisindeki masama bakıyor. Sahneye çıktığı andan itibaren gözleri benimkileri arıyor. Ama ben onun gözlerinin içine bakamıyorum. İçerideki hava hoşuma gitmiyor. Onun soluduğu hava hoşuma gitmiyor.

“İçinizde elli yediyi devirmiş olan var mı?” Birkaç kişinin eli havaya kalkıyor. El kaldıranları inceliyor ve hayranlıkla başını sallıyor: “Vay anasını, şu an çok etkilendim Netanya! Amma yaşamışsınız be, uzun ömür diye buna derim ben! Böyle bir yerde sağ salim bu yaşa gelebilmek kolay iş değil, yalan mı? Yoav, şu spot ışığını kalabalığa çevir de doğru düzgün görebilelim. Han’fendi, elli yedisini deviren var mı dedim, yetmiş beşini değil... Sabırsızlanmayın beyler, sırayla gelin, hepinize yetecek kadar Dovaleh var burada. Evet, masa dört, ne dedin demin? Sen de mi elli yedi yaşına giriyorsun? Ha *elli sekizine*? İnanılmaz! Çok derin bir olay! Çağının ilerisindesin, desene! Ne zaman giriyorsun peki? Yarın mı? Doğum günün kutlu olsun! Adını alabilir miyim? Nasıl nasıl? Bir daha söyle. Yor- *Yorai* mı? Dalga mı geçiyorsun? Bu adın mı yoksa askerlikte yaptığın iş mi? Ah be dostum, annen baban seni fena kazıklamış desene.”

Yorai adlı adam içtenlikle gülüyor. Tombul karısı adama sokulup kocasının kel kafasını okşuyor.

“Yanındaki, hani az önce senin üstünde bölgesini işaretleyen hanım Bayan Yorai mı oluyor ahabap? Güçlü ol kardeşim. Yani Yorai’nın son darbe olmasını umuyordun herhalde, değil mi? Annenle babanın sana ne ettiğini anladığında daha yalnızca üç yaşındaydın” -görünmez bir keman çalarak sahne boyunca yavaş yavaş yürüyor- “çocuk yuvasının bir köşesinde yapayalnız oturmuş diğer çocukların hep beraber oyun oynamalarını seyrederken annenin beslenme çantana koyduğu çiğ soğanı kemi-

riyordun ve kendine şöyle diyordun: Enseyi karartma Yorai, yıldırım aynı yere iki kere düşmez. *Amma ve lakin bal gibi de düştü!* Sana da iyi akşamlar Bayan Yorai! Söylesene tatlım, kocanın bu özel günü şerefine ona yapmayı düşündüğün o muzır sürprizi bize çıtlatır mıydın? Vallahi de kimseye söylemeyiz, yeminle bak aramızda kalacak. Kızma ama, sana şöyle bir bakmak bile aklından geçen o müthiş orijinal fikri kestirmeme yetiyor: Yorai, sevgilim, doğum günün olduğu için bu gece sana hayır demeyeceğim, ama sakın 10 Temmuz 1986'da yapmaya kalktığın o şeyi bir daha denemeye cüret etme!” Seyirciler yerlere yatıyor, gülmekten katılan, yüzü çarpılan mahut hanım da onlardan geri kalmıyor. “Tanrı aşkına, söylesene Bayan Yorai” -sesini iyice alçaltarak fısıltıya indiriyor- “söz, aramızda kalacak, taktığın o kolyelerle zincirlerin kat kat gıdını gizleyebileceğini mi zannediyorsun sahiden? Şaka bir yana, kemer sıkma politikasının anamızı ağlattığı bu günlerde İsrail'deki yığınla genç çift tek bir çeneyle yetinmek zorundayken” -ona zaman zaman ürkmüş bir kemirgen havası veren, boynuyla birleşmiş kendi çenesini okşuyor- “iki -bi dakika, hayır, üç- çeneyle mutlu mesut yuvarlanıp gidiyor olman sana adil geliyor mu tanrı aşkına! Han'fendi, sırf o guatr derisinden *Occupy Tel Aviv* saflarına katılacak yepyeni bir dizi çadır çıkar ayol!”

Bölük pörçük kahkahalar. Hanının az önce kulaklarına varan ağzı kapanıyor, dudakları ince bir çizgi halinde dişlerini örtüyor.

“Ha bu arada Netanya, hazır konu şahsi ekonomi kuramıma gelmişken, herhangi bir kuşkuya yer vermemek adına, sermaye piyasasında geniş kapsamlı bir reform yapılmasını bütün kalbimle desteklediğimi hemen şu anda söylemek isterim.” Nefes nefese duraklıyor, ellerini beline koyup kasım kasım kasılıyor: “Ben bir dâhiyim, vallahi bakın, ağızımdan benim bile anlamadığım laflar çıkıyor bazen. Dinleyin millet, şu son on dakikada vergilendirmenin sadece ve sadece mükellefin ağırlığına göre hesaplanması

gerektiğinden iyice emin olmuş durumdayım - semizlik vergisi!" Benden yana bir bakış daha atıyor; bu kez gözlerini hemen kaçırmıyor ve adeta etekleri tutuşmuşçasına, anılarında yaşayan o sıksa oğlanı içimden çekip çıkarmaya çalışırcasına uzun uzadıya bakıyor. "Bundan daha adili olabilir mi, sorarım size? Dünyanın en akla yatkın şeyi!" Gömleğini, bu kez ayartıcı bir şekilde sıyrarak yeniden yukarı kaldırıyor ve bizi üzerinde yatay bir yara izi olan içine göçmüş bir göbekten, dar bir göğüsten ve korkutucu bir biçimde belirgin kaburga kemiklerinden oluşan manzaraya maruz bırakıyor; gergin derisi yer yer pörsümüş, yara bere içinde. "Demin dediğimiz gibi gıdılar da esas alınabilir, ama bana sorarsanız vergi dilimleri olması daha mantıklı." Gömleği halen yukarı sıyrılmış durumda. İnsanlar istemeden de olsa bakıyorlar, kimileri gözlerini kaçırıp usulca ıslık çalıyor. Aldığı tepkileri apaçık, vahşi bir coşkuyla düşünüp tartıyor. "Artan oranlı semizlik vergisi talep ediyorum! Değerlendirmeler göbek katları, şiş göbekler, götler, kalçalar, selülitler, erkek memeleri ve kadınların kollarının şurasından sarkıp sallanan löp etler esas alınarak yapılacak! Yöntemimin iyi tarafı aldatmacaya ve yanlış anlamaya meydan vermemesi: Kilo alırsan bedelini ödersin!" Nihayet gömleğini aşağı indiriyor. "Ama eğri oturalım doğru konuşalım, para kazanan insanlardan vergi kesilmesini vallahi de billahi de aklım almıyor. Mantık bunun neresinde? Dinle Netanya, hem de can kulağıyla dinle: Vergiler sadece ve sadece, devlet nezdinde, mutlu olduklarına dair sağlam temellere dayalı şüphe uyandıran insanlardan alınmalı. Kendi kendilerine gülümseyenlerden, genç, sağlıklı, iyimser kişilerden, güpegündüz ıslık çalanlardan, geceleyin mercimeği fırına verenlerden. Vergi ödemesi gereken dangalaklar asıl bunlar, bunlar soyulup soğana çevrilmeli, sahip oldukları her şeyden mahrum bırakılmalı!"

Seyircilerin çoğu desteklercesine alkışlıyor, ama nispeten daha genç olan birkaçı, dudaklarını yuvarlatıp yuh çekiyor. Komedyen, devasa kırmızı bir palyaço mendiliyle alnındaki, yanak-

larındaki teri siliyor ve iki grubun aralarında bir süre atışmasına izin vererek herkesi eğlendiren bu ağız dalaşına göz yumuyor. Bu arada kendi de soluklanıyor, elini gözlerine siper ediyor ve yenisinden beni arayarak göz göze gelmekte ısrar ediyor. Ve işte şimdi, bir an, umuyorum ki ikimizden başka kimsenin fark edemeyeceği şekilde göz kırptırıyoruz birbirimize. Demek geldin, diyor bakışları. Bak zaman bizi ne hale getirdi, al, işte karşında duruyorum, hiç acıma bana.

Çabucak başka yöne dönüyor ve seyirciyi susturmak için elini havaya kaldırıyor: “Efendim? Seni duyamıyorum. Biraz sesin çıksın masa dokuz! Evet, yalnız önce demin yaptığın o şeyi nasıl yaptığını bir açıkla bana, zira öteden beri akıl erdirememişimdir. Nasıl yani, ne mi yaptın? Hani demin kaşlarını bitiştirip bir bakış attın ya! Şakayı bırak, doğruyu söyle, iki kaşı birbirine mi dikiyorsun yoksa? Etnik kökenlerine sarılıp sahiplenmen için gönderildiğin özel kampta mı öğretiyorlar bunu yapmayı?” Bir an duraklıyor, sonra son sürat devam ediyor: “Kaş çatarak gözdağı vermekten laf açılmışken aklıma geldi de, babam koyu bir Revizyonistti. Jabotinsky’yi yere göğe sığdıramazdı - saygı duyarız!” Bazı masalardan muhalif, kuvvetli bir alkış yükseliyor, fakat onları kaale almayan bir el hareketiyle alkışları savuşturuyor. “Pekâlâ, masa dokuz, dök bakalım eteğindeki taşları. Lafını esirgeme, ne dersen sorumluluğu bende. Ne ne? Hayır, dalga geçmiyordum Gargamel, bugün gerçekten doğum günüm. Tam şu dakikada, ya da aşağı yukarı şu dakikalarda annem Sarah Greenstein, Kudüs’teki eski Hadassalı Hastanesi’nde doğum sancılarından kıvranmaya başlamış! Akıl almaz bir olay, öyle değil mi? Benim için her şeyin en iyisini istediğini iddia eden bir kadın bu ve tutup beni dünyaya getirmiş! Yani cinayet eylemi yüzünden koparılan onca yaygarayı bir düşünün, o duruşmalar, hapishaneler, soruşturmalar, bitmek bilmez suç dizileri, oysa bugüne dek doğurma eyleminin suç sayıldığı tek bir vakaya rastlamış değilim! Taammüden adam doğurmak, ihmalkârlık

sonucu doğum yapmak, kazara doğuma sebebiyet vermek hakkında tek kelime eden yok, kişiyi doğuma azmettirmeyi bile suç saymıyorlar! Üstelik unutmayın ki kurbanın reşit olmadığı bir suçtan söz ediyoruz burada!” Adeta boğuluyormuşçasına bir kırıış açık ağzından içeri hava yelliyor. “Aramızda hâkim olan varmı? Avukat?”

Oturduğum yerde iyice siniyorum. Bakışlarının beni ağına düşürmesine izin verme. Şansıma, yakınımnda oturan üç genç çift ona el ediyor. Şu yeni üniversitelerden birinde hukuk okuyorlarmış meğer. “Defolun buradan!” diye korkunç bir sesle böğürüyor, kollarını sallıyor, bacaklarıyla tekmeler savuruyor ve seyirciler öğrencileri ıslık ve yuhalama yağmuruna tutuyor. “Azrail,” diyor ve nefes nefese gülüyor, “bir avukatın önünde belirmiş ve ona vaktinin geldiğini söylemiş. Avukat ağlayıp feryat etmeye başlamış: ‘Ama daha yalnızca kırk yaşındayım!’ Azrail cevabı yapıştırmış: ‘Müvekkillerine fatura ettiğin mesai saatlerin öyle demiyor ama!’” Hızlı bir yumruk, tam tur bir dönüş. Hukuk öğrencileri herkesten fazla gülüyor bu fıkraya.

“Anneme dönecek olursak.” Yüzü ciddileşiyor. “Jürinin saygıdeğer bayanları ve bayları, sizlerden bütün dikkatinizi vermeyi rica ediyorum, zira çok mühim bir mesele bu. Bir söylentiye göre, ki ben de burada olsa olsa başkalarının yalancısıyım, doğumdan hemen sonra beni kollarına verdiklerinde annemin gülümsediği, hatta belki de *mutlulukla* gülümsediği görülmüş. Yok daha neler, bu kadarına pes doğrusu! Tamamen kuru iftira!” Seyirciler gülüyor. Adam birden sahnenin ucunda dizlerinin üstüne çöküyor, başını öne eğiyor. “Bağışla beni anne, çünkü her şeyi yüzüme gözüme bulaştırdım, sana ihanet ettim, 3-5 kahkahaya sattım seni yine. Güldürme budalasıyım ben, bir türlü vazgeçemiyorum bundan...” Birden ayağa fırlıyor, bu da onu sersemletmiş benziyor, zira sendeliyor. “Dalga geçmeyi bırakalım, biraz da ciddi konuşalım, doğruya doğru, dünya yüzündeki en güzel anneydi o, yemin etsem başım ağrımaz, artık öyle anne-

ler kalmadı, neredee... O kocaman mavi gözler,” -iki elinin parmaklarını alabildiğine açıyor ve çocukken onun gözlerinin de ne kadar parlak ve içe işleyen bir mavi olduğu geliyor aklıma- “dünyanın en kaçık, bir yandan da en hüznü yaratıyordu.” Gözünün altındaki bir damla gözyaşını parmağıyla izliyor, derken dudaklarında bir gülümseme beliriyor. “Bizimki de böyle çıktı, atsan atamazsın, satsan satamazsın, şikâyet etmiyorum ha, babam da iyiydi, sahiden iyiydi.” Durup kafasının iki yanından fışkıran saç tutamlarını hatır hutur kaşıyor. “Eee... Bir saniye müsaade edin, sizin için bir şeyler bulacağım... Evet! Babam müthiş bir berberdi, saçımı kestiğinde, prensiplerine aykırı olmasına rağmen tek kuruş para almazdı benden.”

Gülüp gülmediğimi görmek için yeniden bana bakıyor. Ama numara yapmaya bile tenezzül etmiyorum. Bir birayla bir votka cılası ısmarlıyorum. Ne demişti hani? Buradan sağ salım çıkmak için insanın biraz uyuşması lazım.

Uyuşmak mı? Bana daha ziyade genel anestezi gerek.

Zıvanadan çıkmışçasına bir oraya bir buraya koşturmaya devam ediyor. Sanki kendini bir değnekle dürterek öne atılmış gibi. Tek bir spot ışığı onu tepeden aydınlatıyor, bedenine oynak gölgeler eşlik ediyor. Hareketlerinin yansıması tuhaf bir gecikmeyle, arkasındaki duvarın dibinde bulunan, belki burada daha önce sahnelenen bir oyundan kalmış büyük bakır vazonun kıvrımlarına düşüyor.

“Hazır dünyaya gelişimden laf açılmışken Netanyahu, bu kozmik olaya da bir dakikamızı ayırmadan geçmeyelim. Zira ben -eğlence dünyasının zirvesine yerleşmiş, çılgıncasına popüler bir seks sembolü olan şimdiki benden bahsetmiyorum...” Ağzı bir karış açık halde başını sallayarak gülmeyi bitirmelerini bekliyor. “Hayır, eski beni kastediyorum, kişisel tarihçemin şafağında, bir velet olan beni. O zamanlar halim dumandı. Beynimin içindeki bütün kablolar ters bağlanmıştı, nasıl bir ucube olduğuma inanamazsınız. Şaka değil, vallahi bakın,” diyerek gülümsüyor,

“biraz gülmek ister misin Netanya? Sahiden şöyle adamakıllı gülmek ister misin?” Derken kendini azarlıyor: “Ne saçma salak bir soru bu ya! Aloooo! Adamlar kalkıp stand-up gösterisine gelmiş! Hâlâ daha çakozlayamadın mı olayı? *A geri zekâlı!*” Akıl sır ermez sertlikte bir şaplak yapıştırıveriyor alnına. “Başka ne isteyeceklerdi ki? Onun için gelmişler buraya! Sana gülmek için! Öyle değil mi dostlar?”

Bu şaplak korkunç bir darbeydi. Beklenmedik bir şiddet patlaması, bulunduğumuz mekândan çok daha farklı bir yere ait olan karanlık bir bilginin dışarıya sızması. İçeride çıt çıkmıyor. Biri bir şekerlemeyi dişlerinin arasında eziyor ve ses kulübün içinde yankılanıyor. Neden gelmem için o kadar ısrar etti ki? Kendi kendisini incitmekte bu kadar başarılyken başkasına neden gerek duyduğunu merak ediyorum.

“Size anlatacak bir hikâyem var,” diye bağılıyor, o şaplak hiç olmamışçasına. Alnında şimdi kızarmaya yüz tutan beyaz bir leke yokmuşçasına, sanki gözlükleri yamulmamışçasına. “Bir zamanlar, sanırım on iki yaşında filanken, doğumumdan dokuz ay önce babamı annemin üzerine o şekilde atlayacak denli azdıracak ne yaşanmış olabileceğini öğrenmeye karar verdim. Zira bakınız, beni saymazsak babamın pantolonunun içinde herhangi bir volkanik aktivite olduğuna dair en ufak bir kanıt yoktu. Annemi sevmediğinden değil. Size söyleyeyim, adamın sabah gözlerini açtığı andan gece yatağa gidene kadar yaptığı her şey; ardiyelerin, motorlu bisikletlerin, yedek parçaların, paçavralarla fermuarların -neden bahsettiğimi anlıyormuş gibi yapın bir zahmet, tamam mı? Güzel şehirsiniz Netanya, vallahi çok güzel- ve daha nice zamazingonun peşinde onca tırmalayıp durması, bütün o saçma sapan işler, onun gözünde, ekmeğini çıkarmak, hat ta her şeyin ötesinde, evvela annemi etkilemek içindi. Onu gü-lümsetmek, başını okşamasını sağlamak istiyordu yalnızca: cici köpek, cici köpek. Bazı erkekler sevdiceklerine şiir yazar, değil mi?” “Evet,” diye yanıtlıyor birkaç kişi, deminki şaplağın şokun-

dan tam sıyrılamamış halde. “Bazıları da serenat yapar, doğru mu?” Birkaç cılız ses daha “Evet!” diyerek mini koroya ekleniyor. “Bazı adamlar da, ne biliyim.... onlara elmas veya bir çatı katı süiti, lüks bir cip alır, tasarımcı işi lavmanlardan falan tatbik eder, öyle değil mi?” Bu kez birçok ses adamı memnun etmek için can atarak, “Eveet” diye bağıyor. “Sonra bir de benim Babuş gibi, Allenby Sokağı’ndaki Romen bir kocakarıdan iki yüz adet çakma kot pantolon alıp onları berber dükkânında el altından orijinal Levi’s olarak okutan adamlar vardır, onca zahmete de neden katlanırlar biliyor musunuz? Sırf o gece küçük defterinden karısına kaç kuruş artırdığını gösterebilmek uğruna-”

Duruyor, bakışları odanın içinde geziniyor ve bir an, anlaşıl-maz bir şekilde, onunla birlikte bir şey görmüşçesine seyirci de soluğunu tutuyor.

“Gelin görün ki gerçek manada, yani bir erkeğin bir kadı-na dokunduğu gibi ona *dokunduğunu*, yarım elma gönül alma hesabı koridorda poposunu şöyle bir sıvazladığını bile asla gör-medim. O halde siz bana söyleyin dostlarım. Ne de olsa akıllı insanlarsınız, Netanya’da yaşamayı seçmişsiniz. Babamın an-neme neden asla dokunmadığını açıklayın hele bana. Ha? Kim bilir diyorsunuz. Bir dakika, nasıl-?” Parmak uçlarına tünüyor ve duygulu, minnettar bir bakış atıp seyircilere göz kırptırıyor. “Bunu gerçekten dinlemek istiyor musunuz? Hanedanımla ilgili bir avuç bayat espriye maruz kalma havasında mısınız sahiden?” Bu noktada seyirci ikiye bölünüyor: bazıları adamı teşvik eder-cesine tezahürat ediyor, bazılarıysa kendini naza çekmeyi bıra-kıp anlatacağını bir an önce anlatması için bağıyor. Siyah deri-ler içindeki iki solgun motosikletçi masaya darbuka gibi vurarak bira bardaklarını havaya zıplatıyor. Hangi tarafı tuttuklarını an-lamak güç; sadece ortamı kızıştırmaktan zevk alıyorlar belki de. İkisi de erkek mi, yoksa biri kız biri erkek mi, yoksa ikisi de mi kız, orasını bile çözemedim daha.

“Size inanmıyorum! Gerçekten mi? Sahiden, ciddi ciddi Cesusur ve Güzel: Greenstein Destanı olayına var mısınız? Bir dakika, bir dakika, burnuma pis kokular geliyor Netanyahu, yoksa geçmişimi dinleme ayağıyla cazibeli kişiliğimin sırrını filan mı çözmeye çalışacaksınız?” Benden yana keyifli, muzip bir bakış fırlatıyor. “Bütün araştırmacıların ve biyografi yazarlarının duvara tosladığı bir girişimde başarılı olabileceğinize sahiden inanıyor musunuz?” Seyircilerin neredeyse tamamı alkışlıyor. “O zaman *gerçekten* dostlarımsınız benim! Sizinle *ölümüne kan kayız* Netanyahu! Bundan gayrı kardeş şehirleriz!” Zevkten eriyor ve gözlerini sonsuz bir masumiyetle kocaman açıyor. Kalabalık gülmekten yerlere yatıyor. İnsanlar birbirlerine bakıp gülüyor. Bana bile birkaç serseri tebessüm ulaşıyor.

Çizmelerinin sivri ucu sahneden dışarı taşar halde sahnenin en önünde duruyor ve varsayımları parmaklarıyla sıralamaya koyuluyor: “Birinci İhtimal: Belki anneme öylesine tapıyordu ki, babam yani, ona dokunmaya korkuyordu. İkinci İhtimal: Babamın, saçını yıkadıktan sonra evin içinde kafasında siyah bir saç filesiyle dolaşması belki annemi iğrendiriyordu. Üçüncü İhtimal: Belki mesele, annemin kapı gibi Holokost mağduriyeti varken, babamın o büyük felakette kendisine figüran olarak dahi rol bulamamış olmasıydı. Yani adam Holokost’ta yalnızca öldürülmemekle kalmamış, *yaralanmamış bile*, düşünsenize! Dördüncü İhtimal: Belki siz ve ben ebeveynlerimizin tanışmasına henüz tam hazır değiliz, ha?” Seyirci saflarından kahkahalar ve adam -komedyen, soytarı- bir kez daha, sahnede deli fişek gibi koşturmaya başlıyor. Kot pantolonunun dizleri yırtık, ama altın klipsli kırmızı pantolon askılarını gururla sergiliyor ve kovboy çizimleri gümüş şerif yıldızlarıyla süslü. Şimdi ensesinden aşağı sarkan cılız, ufak örgü çekiyor dikkatimi.

“Uzun lafın kısıası, artık şu konuyu kapatıp işimize bakalım diye anlatıyorum, bu kulunuz bir takvim açtı, yaprakları evire çevire doğumundan tam dokuz ay öncesine gitti, meşum tarihi

buldu ve derhal babamın biriktirdiği Revizyonist bültenler yığınının başına koştı - Revizyonizm denen o illet, evimizin bir odasının yarısını kaplıyordu; odanın diğer yarısı da paçavralar, kotlar, hulahoplar ve ultraviyole hamamböceği imha cihazlarına ayrılmıştı. Neden bahsettiğimi-”

Barın oradan birkaç ses neşeyle “-anlıyormuş gibi yapın bir zahmet,” diye dekoratif repliğini tamamladı.

“Güzel şehirsin Netanya.” Güldüğünde bile, esprileri ağzından çıkararak üretim bandını denetlermişçesine hesaplı ve neşesiz görünüyor. “Ve üçümüz, yani ailemizin biyolojik nüvesi, babamın kıvrır zıvırından geriye kalan bir buçuk odaya sığışmak zorundaydık, ha bu arada o parti bülteninin tek bir sayfasını bile çöpe atmamıza izin vermiyordu: ‘Bu dediğimi bir kenara yazın, bu gördüğünüz bültenler gelecek kuşakların İncili olacak!’ derdi parmağını sallaya sallaya ve o küçük bıyığı biri taşaklarına elektrik vermişçesine dikleşirdi. Ve nitekim, tam da o tarihte, yumurtadan çıkıp ekolojik dengeyi geri dönüşü olmamacasına alaşağı etmemden dokuz ay önce neyle burun buruna gelsem beğenirsiniz? Sina Seferi, hem de tam on ikiden! Lafı nereye getireceğimi çaktınız mı? Yani manyak bir olay değil mi bu millet? Abdülnasır Süveyş’i kamulaştırdığını ilan eder, Kanal’ın kapıları güm diye yüzümüze kapanır ve babam, o bir-elli sekizlik, maymun gibi kıllı, genç kız dudaklı, Kudüslü meşhuur Hezkel Greenstein bir an düşünüp taşınmadan koş koş annemi bafilemeye yollar! Yani aslında, biraz kafa yorsanız, rahatlıkla bir nevi misilleme harekâtı olduğum sonucuna varabilirsiniz. Demek istediğimi anlıyor musunuz? Babamın intikamıyım ben! Çakozladınız mı? Sina Seferi, Karamah Muharebesi, Entebbe Baskını, Ne-Boksa-Ne Harekâtı, derken Greenstein Harekâtı oldu, gizliliğini halen kısmen koruduğundan bütün ayrıntılarını size açıklayamıyorum, ama şansa bakın ki bu gece ses kalitesi her ne kadar vasat da olsa harekâtın komuta odasından sızdırılmış nadir bir kayıt var elimizde: ‘Bacaklarını aç Bayan Greenstein!

Al sana, seni aşığılık Mısırlı despot, bir de *bunun* tadına bak, nasıl oluyormuş bakalım!’ *Badabum Zıbamm!* Beni affet Anne! Affet Baba! Sözlerimi çarpıttılar! Size bir kez daha ihanet ettim!”

Yeniden yüzüne tokadı basıyor ve bu kez iki eliyle birden acımasızca vuruyor. Sonra bir kez daha.

Birkaç saniye boyunca pas gibi, madeni bir tat duyuyorum ağzımda. Yakınımdakiler gözlerini kırıştırtarak sandalyelerinde kaykılıyorlar. Yan masamdaki kadın kocasına sertçe bir şeyler fısıldıyor ve el çantasını alıp kalkmaya davranıyor, ama adam elini kadının kalçasına koyarak onu durduruyor.

“Netanya mon amour, iyilik ve namus timsali vatandaşlar sizi - aklıma gelmişken, buralarda sokakta birileri size saati so- ruyorsa yüzde doksan narkotik şubeden çıkıyormuş diyorlar, doğru mu bu? Şaka yapıyorum. Şaka!” Bütün bedenini büzüştürüp küçülüyor, endişeyle bitişen kaşlarının altında gözleri yuvalarında fıldır fıldır dönüyor. “Aramızda Alperon ailesinden birileri olmasın sakın? Hayır, varsa önümüzü ilikleyip hürmetimizi gösterelim diye soruyorum. Ya Abutbul’lardan? Dedeh’nin adamlarından kimse var mı aramızda? Beber Amar burada değil, değil mi, aman diyeyim? Ya da Boris Elkush’un akrabalarından biri? Olur ya, Tiran Shirazi bu gece varlığıyla bizi şerefle- riyordur? Ben Sutchi? Eliyahu Rustashvili?”

Cılız alkışlar yavaş yavaş araya karışıyor, görünüşe bakılırsa bu da insanların az önce pençesine düştükleri felç halinden biraz olsun sıyrılma- larına yarıyor.

“Sakın beni yanlış anlama Netanya, eşeğimi sağlam kazığa bağlamaya bakıyorum, sadece ön keşif yapıyorum. Nerede sahne alırsam alayım, ilk işim GoogleRisk’e girip bakmak olur, anlarsınız ya, yamuğa gelmemek için.”

¹ İsrail’de organize suç ile anılan aile ve figürler. (ç.n.)

Birden yoruluyor, aniden bütünüyle t kenmi  esine. Ellerini kalçalarına dayıyor ve hızlı hızlı nefes alıp veriyor. Gözleri, ya lı bir adamın gözleri gibi donup kalmış halde boşluğa bakıyor.

Beni iki hafta önce aradı. Gece on bir buçukta. Köpeği dolaştırıp eve dönmüştüm. Sesinde gergin ve sevinçli bir beklentiyle kendini tanıttı, bense bu beklentisine karşılık vermedim.  a kın bir şekilde kim olduğumu yeniden teyit etti, adının bana tanıdık gelip gelmediğini sordu. Gelmediğini söyledim. Bekledim. Beni böyle sorguya çeken insanlardan hiç hazzetmem. İsmi bir yerlerden hatırlıyor gibiydim, ama belli belirsiz. İ im dolayısıyla tanıştığım biri değildi, o kadarından emindim: duyduğum tiksinti daha farklı bir  e itti. Bu daha yakın çevremden biri, diye geçirdim içimden. Demek zarar verme potansiyeli de daha yüksek.

“Kırıldım  imdi,” diye dokundurdu. Hatırlayaca ından emindim...” Yüksek sesle, kıkır kıkır güldü, sesi de biraz bo uktu. Bir an sarhoş olduğunu düşündüm. “Merak etme,” dedi, “kısa ve öz konuşacağım.” Bunu der demez kıkırdamaya başladı: “Zaten ben hep b yleyimdir: kısa ve  z. En iyi günde ta  çatlasa 1,58.”

“Söyler misin, ne istiyorsun?”

Hayret dolu bir sessizlik oldu, sonra bir kez daha ben olup olmadığımı sordu. “Senden bir ricam olacak” dedi, birden dikkatini toplayıp ciddile erek: “Diyeceklerimi dinle, sonra kendin karar ver, hayır dersen de atla deve değil. Alınıp g cenmem. Fazla vaktini alacak bir i  değil, yalnızca bir akşamlık. Tabii nasıl bir ücret belirlersen ödemeye hazırım, söylemeye bile gerek yok, seninle pazarlık filan da yapmayacağım.”

Mutfakta, elimde köpeğin çözmeye fırsat bulamadığım tasmasıyla oturuyordum. Hayvan dermansız bir halde durmuş burnunu çekiyor, halen telefonda olmama  a ırmı  asına bana o insan gözleriyle bakıyordu.

Kendimi tuhaf bir biçimde yorgun hissettim. Bu adamla aramda, benim algılamakta ağır kaldığım sessiz, ikinci bir konuşma geçiyor olduğu hissine kapıldım. Herhalde bir yanıt bekliyor olmalıydı, ama benden ne istediğini bilmiyordum. Belki söylemişti de ben duymamıştım. Ayakkabılarıma baktığımı anımsıyorum. Onlarla ilgili bir şey, burunlarının birbirine bakışı boğazımın düğümlenmesine sebep oldu.

Sahnenin sağ tarafındaki eski püskü, aşırı pofuduk kırmızı koltuğa doğru yavaşça yürüyor. Belki bu da o büyük bakır vazo gibi, eski bir oyundan kalmadır. İç çekerek koltuğa yığılıyor, koltuk onu bütün bütün yutasıya kıvrımları içine gömüldükçe gömülüyor.

İnsanlar içkilerine bakıyor, kadehlerindeki şarabı çalkalayıp dalgın dalgın ufak kâselerdeki fındık fıstıklardan ve krakerlerden çöpleniyorlar.

Sessizlik.

Derken boğuk kıkırdamalar. Devasa bir mobilyanın içinde kaybolmuş küçük bir oğlan çocuğuna benziyor. Bazı insanların; adamın kendi kendisiyle olan o alengirli hesaplarına bulaşmaktan korkarcasına yüksek sesle gülmemek için özel bir çaba sarf ettiği, adamın gözlerine bakmaktan kaçındığı dikkatimi çekiyor. Belki onlar da benim gibi, hem o hesaba hem de adamın kendisine, bir şekilde, niyetlendiklerinden çok daha fazla bulaştıklarını hissediyor. Yavaşça ayaklarını havaya kaldırarak çizmelerinin yüksek, neredeyse kadınsı ökçelerini gözler önüne seriyor. Kıkırdama sesleri giderek yükseliyor ve kulüp nihayet bir dalga gibi kabaran kahkahalara tepeden tırnağa gömülüyor.

Suda boğuluyormuş gibi ayaklarını çırpıyor ve kollarını sallıyor, bağılıyor, tükürükler saçta saçta ipe sapa gelmez bir şeyler saykılıyor, nihayet kendini koltuğun derinliklerinden kurtarınayı ba-

şarıyor, ayağa fırlıyor, koltuğun birkaç adım uzağında soluk soluğa durup ona korku dolu gözlerle bakıyor. Seyirci rahatlatarak gülüyor -kaba güldürü gibisi var mı-, adam onlara tehditkâr bir bakış fırlatıyor, ama seyirci daha da çok gülüyor. Nihayet kahkahaları sünger gibi içine çekerek gülümsemeye tenezzül ediyor. Yüzü, o beklenmedik sevecenlikle bir kez daha yumuşuyor ve seyirci de ona aynı şekilde karşılık veriyor. Komedyen, maskara, soytarı kendi gülümsemesinin yansımasını izleyicilerinin yüzlerinde görmenin tadını çıkarıyor; insan bir an için neredeyse, adamın gördüğüne inandığını zannedecek oluyor.

Ama sonra, sanki o sevgi gösterisine bir saniyeden fazla tahammül edememişçesine bir kez daha dudaklarını gerip ince, tiksinti dolu bir çizgi haline getiriyor. Bu yüz eksitmeyi bir yerden tanıyorum: kendini için için kemiren ufak bir kemirgenin halleri bu.

“Hayatına böyle damdan düşercesine girdiğim için çok özür dilirim,” dedi gecenin bir yarısındaki o telefon konuşmamızda, “ama sanırım insanın gençlik arkadaşlarına duyduğu vefa vardır ya, hani onun hatırına zannettim ki...” yine kıs kıs gülüyor, “sonuçta hayata beraber atıldık desem yalan olmaz, ama tabii sen sonra kendi yoluna gittin, çok da başarılı oldun, büyük saygı duyuyorum...” Lafın burasında hatırlamamı, nihayet uyanmamı bekleyerek duraladı. O anda girdiğim koma haline nasıl inatla sıkı sıkıya sarıldığımı, beni o komadan uyandırmaya cüret edecek herhangi birine karşı ne denli saldırganlaşabileceğimi hayatta tahmin edemezdi. “Bana bir dakikacık müsaade et, her şeyi açıklayayım, tek istediğim bu. En kötü ihtimalle bana hayatının bir dakikasını vermiş olursun. Uyar mı?”

Sesine bakılırsa benimle aynı yaşlardaydı, ama daha genç bir kuşağın argosuyla konuşuyordu. Hayra alamet değildi bu. Gözlerimi kapadım ve hatırlamaya çalıştım. *Gençlik arkadaşlarına vefa...* Hangi gençlikten bahsediyordu acaba? Gederâ'da

geçen çocukluğumdan mı? Babamın işi yüzünden oradan oraya -Paris'ten New York'a, New York'tan Rio de Janeiro'ya, Rio de Janeiro'dan Mexico City'ye- taşınıp durduğumuz yıllardan mı? Yoksa İsrail'e geri döndüğümüz ve Kudüs'te liseye gittiğim zamandan mı? Çabucak düşünüp kaçış yolumu bulmaya çalıştım. Sesi bir endişe hissini, düşünceleri bulutlandıran gölgeleri sürüklüyordu peşinde.

“Yuh artık,” diye patladı, “numara mı yapıyorsun, yoksa ensen o kadar mı kalınlaştı da... Nasıl hatırlamazsın ya?!”

Uzun zamandır kimse benimle böyle konuşmamıştı. Genelde etrafımı kuşatan, emekliye ayrılmamın üzerinden üç yıl geçmesine rağmen görmekten kurtulamadığım o içi boş saygıya duyduğum tiksintiyi paklayan hoş bir değişiklik gibi geldi bana bu.

“Böyle bir şeyi nasıl hatırlamazsın?” diye ateş püskürmeyi sürdürdü. “Bayit Va'gan'da tam bir sene boyunca Kalchinsky denen o heriften ders almıştık, ders çıkışında da otobüse kadar beraber yürürdük.”

Yavaş yavaş hafızamda bölük pörçük birtakım anılar canlanmaya başladı. Gün ortasında bile kapkaranlık olan o küçük evi hatırladım, sonra o iç karartıcı öğretmeni; sırtıyla tavanı taşımış gibi duran uzun boylu, sıska ve kambur bir adamdı. Ondan özel ders almak için birkaç farklı okuldan gelen beş altı çocuktuk, hepimizin de matematiği berbattı.

Nefes alınamacasına konuşmayı sürdürerek bana nicedir unuttuğum şeyleri hatırlattı. Sesine bakılırsa kalbi kırılmıştı. Dinliyordum, ama bir yandan da dinlemiyordum. Bu tarz duygusal çalkantılarla baş edecek gücüm yoktu. Mutfakta etrafa bakıp onarmam, boyamam, yağlamam veya kalafatlamam gereken şeyler görüyordum. Evdeki o bitmek tükenmek bilmez işlere ‘ev hapsi’ derdi Tamara.

“Beni silmişsin resmen,” dedi nihayet, inanamayarak.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

“Özür dilerim,” diye mırıldandım ve ancak bu sözlerin ağzımdan çıktığını duyduğum anda özür dilemek için belli belirsiz bir nedenim olduğunu fark edebildim. Sesimdeki sıcaklık bir perdeyi aralar gibiydi ve o sıcaktan yanaklarında lekeler olan açık tenli, çilli bir oğlan çocuğu çıktı meydana. Dolgun dudakları küstah ve kıpır kıpır olan gözlüklü, kısa boylu, sıska bir oğlan. Hızlı hızlı konuşan, sesi daima hafifçe kısık olan bir çocuk. Ve bir anda, açık renkli tenine ve soluk pembe çillerine rağmen, gür kıvrıcık saçlarının simsiyah olduğunu hatırladım, o renk tezadı zamanında çok etkilemişti beni.

“Hatırlıyorum!” diye bağırdım. “Tabii ya, beraber yürürdük... Nasıl çıkaramadım inanamıyorum...”

“Çok şükür,” diye iç geçirdi. “Seni kafamdan uydurduğumu düşünmeye başlamıştım.”

“Vee Netanya’nın baş döndürücü güzellerine iyi akşamlar!” diye böğürüyor, sahnede topuklarını tıkırdatarak dans etmeyi sürdürürken. “Sizi tanıyorum kızlar! Ciğerinizin içini biliyorum sizin. Hem içinizi hem... Masa on üç, ne dedin sen? Hiç utanmıyorsun bakıyorum!” Yüzüne gölge düşüyor ve bir an sahiden incinmiş görünüyor: “Benim gibi utangaç, içine kapanık bir adama böyle saldırgan bir soru sormak ha? Tabii ki de Netanyalı kadınlarla birlikte oldum!” Ağzı kulaklarına vararak sırtıyor. “Misafir umduğunu değil bulduğunu yer, ne yapacaksın, zor günlerdi, elimizdekiyle idare etmek zorundaydık...” Seyirciler kadınlı erkekli, ellerini masalara vurarak kâh yuh alıyor, kâh ıslıklıyor, kâh gülüyor. Kıkır kıkır gülen, mavi röfleli saçlarının cömert hacmini daha ziyade havaya borçlu olan, yanık tenli üç ihtiyar hanımın oturduğu masanın karşısında bir dizi üstüne çöküyor. “Size de merhaba, masa sekiz! Neyi kutluyorsunuz bu gece güzellerim? Acaba içinizden biri tam şu anda dul mu kalmakta? Biz burada konuşurken ölümcül hasta bir adam geriatri koğuşunda son nefesini mi vermekte yoksa? “Haydi Abbas,

ha gayret,” diye teşvik ediyor hayali kocayı, “‘Son bir kez daha ıkınsan düze çıktın!’ Kadınlar gülüyorlar ve onu paylarmış gibi yüzüne parmak sallıyorlar. Sahneyi dört dönerek dans ederken sahne kenarından aşağı düşmekten son anda kurtuluyor ve se-yirci hepten katılıyor. “Üç adam!” diye bağırıyor avaz avaz, üç parmağını havaya kaldırarak, “Bir İtalyan, bir Fransız ve bir Ya-hudi barda oturmuş, kadınlarını nasıl tatmin ettiklerini konuşı-yorlarmış. Fransız demiş ki: ‘Ben *matmazelimi* tepeden tırnağa halis muhlis Normandiya tereyağına buluyorum ve çığlıkları, orgazm olduktan sonra beş dakika daha sürüyor.’ İtalyan demiş ki: ‘Ben *sinyoramı* bafilemeden önce bütün vücudunu Sicilya’da-ki bir köyden aldığım zeytinyağıyla baştan aşağı kaplıyorum ve çığlıkları, orgazm olduktan ancak on dakika sonra diniyor.’ Bu arada Yahudi çıt çıkarmıyor, tek kelime dahi etmiyormuş. Fran-sız ile İtalyan ona dönmüşler: ‘Ya sen?’ ‘Ben mi?’ demiş Yahudi. ‘Ben Golda’ını kaz yağına buluyorum, geldikten sonra bir saat boyunca bağırıyor.’ ‘*Bir saat mi?*’ Fransız ile İtalyan kulakları-na inanamamış: ‘Peki tam olarak ne yapıyorsun ona, söylesene?’ ‘Ne mi yapıyorum,’ demiş Yahudi, ‘işim bitince ellerimi perdeye siliyorum.’”

Çıngıraklı kahkahalar. Çevremdeki çiftler karı-kocalara özgü bilmişlikle aralarında uzun uzadıya bakışıyorlar. Birden kurt gibi acıkarak *focaccia* ekmeğiyle tahin soslu ızgara patlıcan söylüyorum kendime.

Garson kızla konuşmamı gözünün ucuyla izleyerek, “Evet, nerede kalmıştım?” diyor neşeyle; sipariş verdiğime sevinmiş görünüyor. “Kaz yağı, Yahudi adam, karısı... Biz sahiden özel in-sanlarız, öyle değil mi dostlar? Başka hiçbir milleti biz Yahudi-lerle karşılaştıramazsınız. Biz seçilmiş halkız! Tanrı’nın başka seçenekleri de vardı, ama o *bizi* seçti!” Kalabalık alkışlıyor. “Yeri gelmişken söylemeden edemeyeceğim, şu yeni antisemitizmden, ki artık bayağı büyük bir olay oldu, en azından o öyle diyor, ger-çekten gına geldi bana biliyor musunuz? Eski usul antisemitizme

yeminle enikonu alışmaya başlamıştım, hatta neredeyse ufaktan ufağa hoşuma bile gidiyordu. Siyon Liderleri hakkındaki o sevimli peri masalları; hani sakallı, kanca burunlu o ihtiyar trolerinin masanın etrafında toplanıp cüzzamlı vebalı, kişniş çeşnili mezeleri hatır hutur yediği, zehirledikleri kuyuların suyunda bekletilmiş kinoa tariflerini değış tokuş ettikleri, Hamursuz Bayramı'nda denk gelirse Hristiyan bir çocuğı kesip de yedikleri hikâyeler -'Beyler, farkında mısınız, çocuklar bu sene biraz kekremesi çıktı'- onlar iyiydi be. Her halükarda bütün bunlarla yaşamayı iyi kötü öğrenmiştik, kültürel mirasımızın bir parçasıydı bu masallar adeta. Ama şimdi bu *yeni usul* antisemitizm icat oldu ya... ne bileyim, sanki mertlik bozuldu. Hiç içime sinmiyor açıkçası. Yalan olmasın, az biraz da tiksiniyorum bu yenisinden." Parmaklarını birbirine yapııştırıyor ve sahici bir beceriksizlikle omuz silkiyor. "Bunu, yeni antisemitleri gücendirmeden -ağızımdan yel alsın- nasıl söyleyeceğini bilmiyorum ama, yani Tanrı aşkına be salaklar, tavrınızın biraz gıcık olduğunun farkında değil misiniz? Çünkü bazen şöyle bir hisse kapılıyorum, mesela İsrailli bir bilimadamı kanserin tedavisini buldu diyelim, tamam mı? Kanser denen o illetin defterini sonsuza dek dürecek bir ilaç olsun bu. Hemen ertesi gün dünyanın dört bir yanında insanlar ileri geri konuşmaya başlamazlarsa, protesto gösterileriyle eylemlerle, BM oylamalarıyla, Avrupa gazetelerinin tekmilinde birden çıkacak başyazılarla ortalığı ayağa kaldırmazlarsa ben de adam değilim. Ve hep bir ağızdan ne diyecekler biliyor musunuz? 'Durun bir dakika, neden kansere illa zarar vermemiz gerekiyor? Gerekiyorsa bile, onu böyle apar topar bütünüyle imha etmemiz doğru mu? Önce oturup onunla bir uzlaşma sağlamayı deneyemez miyiz? Neden hemencecik kaba kuvvete başvuruyoruz ki? Kendimizi bir de onun yerine koyup kanserin hastalığı kendi açısından nasıl deneyimlediğini anlamaya çalışmamız gerekmez mi? Hem unutmayalım, kanserin de bazı olumlu yanları var. Gerçek şu ki, birçok hasta kanserle savaşmanın onları

daha iyi insanlara dönüştürdüğünü söyleyecektir. Ayrıca kanser araştırmalarının başka hastalıklara deva olan ilaçların geliştirilmesine yol açtığını da unutmayalım. Bütün bu kazanımları, bu kadar yıkıcı bir tavırla bir kalemde silip atacak mıyız yani? Tarihten hiç mi ders almadık? Daha karanlık çağları ne çabuk unuttuk. En önemlisi de,” -yüzüne düşünceli bir ifade konduruyor- “insanın ne özelliği var ki kanserden üstün olduğuna inanıp kendisinde onu yok etme hakkını buluyor?”

Seyirci tek tük alkışlıyor. O, tam yol ileri devam ediyor.

“Vee bütün erkeklere de iyi akşamlaaaar! Madem gelmişsiniz, yapacak bir şey yok. Köşenizde sessiz sedasız otursanız gözlemci sıfatıyla burada kalmanıza izin veririz, ama en ufak bir terbiyesizlik yapacak olursanız sizi doğruca yan binaya, kimyasal hadıma yollarız - nasıl, uydu mu? Pekâlâ hanımlar, bu kadar fal açtığınız yeter, müsaade edin de artık kendimi doğru düzgün takdim edeyim, bu gizemli Kazanova’nın kimliğini öğrenmek için yanıp tutuştuğunuzu biliyorum. Dovaleh G derler bana, hem isimdir bu hem de lakabım, Nil nehrinin güneyinde kalan aydınlanmış dünyanın tamamındaki en başarılı markadır, üstelik hatırlaması da kolay: Dovaleh, Dov’dan uzatma, aynı İngilizce’deki güvercin sözcüğü, yani *dove* gibi, yalnız daha az barışçıl; G ise o meşhur noktadan gelsin aklınıza, şeyimin gözbebeğinden. Ve hanımlar, emrinize amadeyim, beni tepe tepe kullanabilirsiniz! Şu andan gece yarısına dek en çılgın fantezilerinize yem olmaya hazırım. ‘Peki ama neden yalnızca gece yarısına kadar?’ diye üzülerken sorduğunuzu duyar gibiyim. Çünkü gece yarısı evime gidiyorum ve içinizden yalnızca tek bir güzel bana eşlik edip yatay ve dikey yakınlaşmalara, daha çok da cinsel yolla bulaşan hastalıklara gebe bir gece boyunca kadifemsi bedenimle bir bütün olma şansına nail olacak. Ve tabii ki gecemizin kaderini o küçük, mavi mutluluk hapının mümkün kıldıkları belirleyecek ki o da bana birkaç saat veriyor ya da prostat kanserinin benden çaldığı saatleri iade ediyor diyelim ona. Aç parantez: bu kanser

o kadar geri zekâlı ki, bana sorarsanız. Ciddiyim, vücudumun ne denli muhteşem yerleri olduğunu bir düşünsenize. Bu şaheseri görmek için insanlar ta Aşkelon'dan kalkıp geliyorlar. Kursesuzca yuvarlak topuğumu mesela.” Seyirciye arkasını dönüp çizmesini albenili bir şekilde sallıyor. “Ya da heykeltıraş elinden çıkmışçasına biçimli kalçalarımı veya kadife gibi yumuşacık göğsümü, dalga dalga saçlarımı. Ama böyle yerlerim varken o soysuz kanser başını prostatıma gömüp orada takılmayı tercih ediyor! Çişimle oynamaktan zevk alıyor herhalde. Beni hakikaten hayal kırıklığına uğrattı, kapa parantez. Ama gece yarısına dek sevgili hemşirelerim, esprilerle ve taklitlerle, reklamlarda da duyurulmadığı üzere son yirmi yıla ait gösterilerimden seçkin bir potpuriyle coşup dağıtacağız; doğru duyduunuz, duyurulmadığı üzere dedim, zira kimsede bu gösterinin reklamını yapmak için tek kuruş dahi harcayacak göz yoktu haliyle, tabii bedava dağıtılan haftalık Netanya dergisine verilen posta pulu büyüklüğündeki ilan sayılmazsa. Şerefsizler ağaç gövdesine bir afiş bile asmaya tenezzül etmediler. Ak akçelerini kara güne saklıyorsun ha Yoav? Allah senden razı olsun, iyi adamsın. Kayıp Rottweiler Picasso bile civardaki elektrik direklerinde benden fazla boy göstermeyi başardı. Üşenmedim, kontrol ettim, sanayi bölgesindeki elektrik direklerini tek tek tavaf ettim. Helal olsun Picasso, süper iş çıkarmışsın, bu arada senin yerinde olsam eve dönmek için hiç acele etmezdim. Benden söylemesi, bir yerde takdir edilmenin en sağlam yolu orada bulunmamaktır, bilmem anlatabiliyor muyum? Tanrı'nın o alengirli Holokost girişiminin ardındaki fikir de bu değil miydi? Ölüm kavramı bütünüyle buna dayanmıyor mu sanki? Başka türlü nasıl badem gözlü olacağız?”

Seyirci, adamın dümen suyuna girip peşi sıra sürükleniyor.

“Sahi, sen söyle Netanya - kaybolan evcil hayvanları için oraya buraya ilan asan insanların içine ne kaçıyor da öyle deli saçması şeyler yazabiliyorlar allasen? ‘Aranıyor: Bir bacağı topal, gözlerine katarakt inmiş, gluten duyarlılığından ve badem sütü

alerjisinden mustarip dağ sıçanımız kayıptır.’ *El insaf, yuh!* Bu neyin kafası kardeş? Aramama bile gerek yok, nerede olduğunu hemen söyleyeyim: Sıçanınız huzurevinde!

Kalabalık içtenlikle gülüyor ve bir yerlerde tehlikeli bir virajın eşiğinden son anda dönüldüğünü sezinleyerek biraz rahatlıyor.

“Gösterime gelmeni istiyorum,” demişti telefonda, üstüne ölü toprağı serilmiş hafızamı nihayet canlandırmayı başarinca. Eskiye yâd ederken Bayit Va’Gan’dan eve gitmek için bindiğim Talpiot otobüsüne dek haftada iki kez yaptığımız o yürüyüşlerimize dair şaşırtıcı biçimde hoş birkaç hatırayı su yüzüne çıkarmıştık. O yürüyüşlerden büyük bir şevkle söz ediyordu: “Gerçek bir dostluğun başlangıcıydı,” dedi birkaç kez ve sersemce bir mutlulukla kıkırdadı. “Saatler boyunca yürüyüp konuşurduk. Yürü-konuş dostluğu,” diye sürdürdü, sanki o kısa soluklu arkadaşlık hayatta başına gelen en güzel şeymiş gibi o günleri en ince ayrıntısına dek anarken.

Sabırla dinledim ve benden tam olarak ne istediğini anlamak üzere lafını bitirmesini bekledim, böylece istediği her neyse fazla kırmadan geri çevirip onu hayatımdan bir kez daha çıkarabilecektim.

“İzlememi istediğin nasıl bir gösteri?” diye araya girdim soluklanmak için durduğu an.

“Şey, esas itibarıyla...” diye geveledi, “stand-up yapıyorum.”

“Ha, o bana gelmez,” dedim içim rahatlayarak.

“Demek stand-up’ın ne olduğunu biliyorsun?” diye güldü.

“Sanırım senin öyle bir şeyi... Hiç stand-up izledin mi peki?”

“Arada bir denk geliyorum televizyonda. Üstüne alınma ama pek anladığım bir şey değil.” Telefona cevap verdiğim andan itibaren üstüme çöken felcin zincirlerinden bir anda kurtuldum. O uzun peşrevinde herhangi bir gizem, üstü kapalı herhangi bir vaat -sözgelimi eski bir dostluğu canlandırmak- vardiysa da

bu lafıyla birlikte balonu hepten sönmüştü: stand-up güldürü. “Bak,” dedim, “ben hedef kitlen değilim. O her şeyi tefe koymalar, fıkralar, espriler, taklitler, hiç bana göre değil, hele de bu yaşımda, kusura bakma.”

Bu kez ağır ağır konuştu. “Peki, kendini kesinlikle çok açık bir şekilde ifade ettin. Kimse muğlak olmakla suçlayamaz seni.”

“Yanlış anlama,” dedim, aynı anda köpek kulaklarını dikti ve benden yana endişeli bir bakış attı, “eminim o eğlence türünden zevk alan bir sürü insan vardır, kimseyi yargılıyor değilim, herkesin zevki kendine-”

Bu minvalde bir şeyler daha söylemiş olmalıyım. Neyse ki dediklerimin tamamını hatırlamıyorum. Kendimi haklı çıkarmak için söyleyecek sözüm yok, ta en başından beri bu adamın her kapıyı açabilecek bir maymuncuğa -o çocukluk terimi birden aklıma gelivermişti- benzediği ve çok dikkatli olmam gerektiği hissine -belki bir histen ziyade bulanık bir anıydı bu- kapıldığım sayılmazsa tabii.

Ama tabii bunlar bile saldırımı meşru kılmaya yetmezdi. Zira durduk yere, sanki adam insan ırkının tamamının türlü çeşitli kisvelere bürünmüş o arsızlığını temsil edermişçesine bir anda ona karşı cephe alıp onu adamakıllı haşlamaya giriştim. “Senin gibi adamların gözünde,” diye köpürdüm, “her şey espri malzemesinden ibaret ne de olsa, akla gelen her şey ve her insan espri uğruna harcanabilir, size her şey mübah, neden olmasın ki, eser miktarda doğaçlama yeteneğiniz varsa ve hızlı düşünebiliyorsanız tamam, her şeyden -hastalıktan, ölümden, savaştan- bir espri, bir taklit veya karikatür devşirebilirsiniz ve ananızın ak sütü gibi helal bu size, ha?”

Uzun bir sessizlik oldu. Kan yavaşça başımdan çekilerek beynimde buz gibi bir his bıraktı. Kendime, bir anda dönüştüğüm şeye duyduğum hayretle baş başa kaldım.

Nefes alıp verişini işitebiliyordum. Tamara'nın içimde bü-züştüğünü hissettim. "Öfke dolusun," dedi bana. "Hayır, hasret doluyum," diye geçirdim içimden. "Görmüyor musun? Bütün de-liller habis bir hasret vakası olduğuma işaret ediyor."

"Öte yandan," diye mırıldandı kahredici bulduğum ölgün ve mahzun bir sesle, "doğrusunu istersen stand-up'a karşı önceleri duyduğum heyecanı duymuyorum artık. Bir zamanlar heyecan-landırıyordu beni, evet, ip üstünde yürümek gibi bir şeydi adeta. Her an yere yapışıp seyircilerin gözleri önünde hezimete uğraya-bilirdi insan. Olayın püf noktasını kıl payıyla kaçırırsan, sözcüğü cümlelerin yanlış bir yerine koysan, sesin alçak çıkacağı yerde bi-raz yüksek çıksa - kalabalık anında senden soğur, işin biter. Ama bir saniye sonra, doğru bir yerlerine temas etmeyi başardığında da sana iştahla bacaklarını açar."

Köpek biraz su içti. Uzun kulakları kabının iki yanından yere değiyordu. Tüyleri yer yer dökülüyor, neredeyse hepten kör. Veteriner kızımı uyutnamı istiyor. Otuz bir yaşında veteriner. Onun gözünde ben de ötanazi için uygun bir adayım herhalde. Ayaklarımı bir sandalyeye uzatıp sakinleşmeye çalıştım. Üç sene evvel bu öfke patlamaları yüzünden işimi kaybetmişim. Birden kafama dank ediyor: Kim bilir şimdi ne kaybediyorum?

"Öte öte yandan," diye sürdürdü lafını ve her birimizin kendi düşüncelerine gömülüp gittiği sessizliğin ne kadar uzun sürmüş olduğunu ancak o zaman fark ettim, "stand-up yaptığında bazen insanları güldürürsün, bu da az buz şey değildir."

Son birkaç sözcüğü usulca, kendi kendine konuşurcasına söyledi ve haklı, diye geçirdim içimden, güldürmek *sahiden* az buz şey değil. Büyük bir şey. Mesela ben: Kendi gülüşümün se-sini zor bela hatırlıyorum. O an, bu konuşmaya, iki insan evladı olarak sıfırdan başlamamızı rica etmek için dayanılmaz bir istek duydum; böylece onu nasıl olup da untabildiğimi, müthiş acı veren tek bir anıyı hatırlamaya duyulan tiksintinin geçmişi nasıl

yavaş yavaş köreltip koca koca kısımlarını silebildiğini nihayet ona anlatabilirdim.

“Senden ne mi istiyorum?” Derin bir soluk aldı. “Eh doğrusunu istersen, artık bunun bir önemi kaldığından dahi emin değilim.”

“Anladığım kadarıyla gösterine gelmemi istiyorsun.”

“Evet.”

“Ama niye? Benim orada bulunmamın sana ne faydası var?”

“İşte orası biraz karışık... Nasıl söyleyeceğimi bile bilmiyorum... Yani bunu birinden istemek bir tuhaf geliyor insana.” Kı-sık sesle güldü. “Sözün özü, bu konuyu çok düşündüm, kafamda uzun uzadıya evirip çevirdim ve bir türlü karar veremedim, emin olamadım, ama nihayet böyle bir şey isteyebileceğim yegâne kişinin sen olduğunu anladım.”

Sesinde yeni bir şey vardı. Neredeyse yalvarır gibi. Son arzusunun çaresizliği. Ayaklarımı sandalyeden indirdim.

“Dinliyorum,” dedim.

“Bana bakmanı istiyorum,” diye çıkardı ağzından baklayı nihayet. “Beni görmeni, gerçek anlamda görmeni, sonra da bana anlatmanı istiyorum.”

“Ne anlatacağım ki sana?”

“Gördüğünü.”

“Aç kulağını Netanya bebeğim! Bu gece en baba şovu yapacağız! Naçizane kulunuz sutyen-parçalayan hayranlarıyla baş başa! Aynen, o çengeli aç masa on, bırak özgür kalsınlar... işte o kadar! Az önce duyduğumuz iki toplu bir selam ateşiydi sanırım, yanılıyor muyum?!”

Kalabalık gülüyor ama kısa, yavan bir gülüş bu. Gençler biraz daha uzun gülüyor ve sahnedeki adam hoşnutsuz oluyor. Eli yüzünün önünde, en çok acıtacak noktayı aranırcasına daireler çiziyor. Parmaklar aralanıp kapanan yelpaze gibi bitişirken in-

sanlar büyülenmişçesine o eli izliyor. Bu çok saçma, diye geçiriyorum içimden. Böyle bir şey olmaz, insanlar durduk yere böyle vurmazlar kendilerine.

“*Mankafa*,” diyor kısık bir sesle ve bu lafı fısıldayan bizzat o elmiş gibi duruyor. “*Mankafa*! Yine doğru düzgün gülmediler bak! Bu gecenin altından nasıl kalkacaksın acaba?” Parmaklarının korkuluğu ardından buz gibi bir tebessüm atıyor. “Eskiden olsa bu kadarcık mı gülerlerdi? Senin alışık olduğun kahkahalar bunlar değil,” diyor hüznle düşüncelere dalarak ve kendi kendisiyle bizim de kulak inisafiri olduğumuz bir sohbete giriyor. “Belki kendine yanlış bir iş seçtin Dovaleh, belki emekliye ayrılmanın zamanı geldi.” Korkunç derecede duygusuz bir sükûnetle kendi kendine konuşmayı sürdürüyor. “Aynen, istifanı bas, ununu ele, eleğini as, hatta hazır başlamışken kendini de as. Ama ne dersin, bir de papağanı denesek mi? Son bir şans ha?” Elini yüzünden uzaklaştırıyor, ama havada asılı bırakıyor. “Pekâlâ madem, adamın birinin küfür etmeden duramayan bir papağanı varmış. Hayvan sabah gözlerini açtığı andan uykuya dalıncaya dek aklınıza gelip gelebilecek en belden aşağı, en galiz küfürleri peş peşe sıralıyormuş. Adam da şansa acayip kültürlü, mürekkep yalamış, kibar bir beyefendiymiş-”

Seyirci, madalyonun fıkrayla anlatıcısından oluşan iki yüzünü, her ikisinin birden cazibesine kapılmış halde izliyor.

“Sonunda adamın çaresi kalmamış, papağanı tehdit etmeye başlamış: ‘Eğer küfür etmeyi kesmezsen seni dolaba kilitlerim!’ Bunu duyan papağan iyice zıvanadan çıkmış ve bu kez Yiddiş dilinde ana avrat sövmeye koyulmuş-” Duruyor, kalçasına usulca vurarak kendi kendine yüksek sesle gülüyor: “Ciddi söylüyorum Netanya, buna bayılacaksınız, buna bayılmamanıza imkân ve ihtimal yok.”

Kalabalığın gözü adamın üzerinde. O gözlerden birkaçı, elin aniden yüze yürüyüvermesi ihtimaline karşı kendisini hazırlayarak kısılıyor.

“Neyse, adam papağanı tuttuğu gibi yakalamış, onu dolabın içine atmış ve dolabın kapısını kilitlemiş. Papağan dolabın içinde açmış ağzını yummuş gözünü, ana avrat düz giderek öyle bir saydırmış ki adam utancından yerin dibine geçmek istemiş. Sonunda daha fazla dayanamayarak dolabı açmış ve papağanı iki eliyle birden tutup kıstırmış. Hayvan çığlıklar atıyor, yakası açılmadık küfürler ediyor, ısırıyor, adama hakaretler yağıdırıyor, hatta iftiralar atıyormuş, bunun üzerine adam onu mutfığa götürmüş, buzluğa açmış, papağanı içeri atıp kapağı da üstüne kapamış.”

Ortama bir sessizlik hakim. Şurada burada birkaç temkinli gülümseme seçiliyor. İnsanlar adamın, tıpkı sağılan bir yılan gibi, ağır bir döngüyle birbiri etrafında dönen ellerine kilitlenmiş benziyorlar.

“Adam kulağını buzluğa dayamış ve içeriden yine küfürler, eşelenme ve kanat çırpma sesleri duymuş. Bir süre sonra sesler kesilmiş. Bir dakika, iki dakika geçmiş, çıt çıkmamış. Sessizlik. Hayvanın gıkı çıkmıyormuş. Adamı bir endişedir almış, papağan ya orada donarak öldüyse, ya vücut ısısı düştüyse bilmem ne diye vicdanı sızlamaya başlamış. Kendini en kötüsüne hazırlayarak buzluğun kapısını açmış. Ayakları titreyerek dışarı çıkan papağan, adamın omzuna tünemiş ve şöyle demiş: ‘Efendim sizden ne kadar özür dilesem az, ne denli müteessir olduğumu anlatmaya kelimeler yetmez. Bundan temelli sahibim efendim, dudaklarımdan edepsiz tek bir kelime dahi çıktığını duymayacak.’ Adam kulaklarına inanamayarak papağana bakakalmış. Derken papağan sormuş: ‘Bu arada efendim, tavuk ne kabahat işlemişti acaba?’”

Kalabalık kahkahaya gömülüyor. Tutulmuş dev bir soluğun kahkaha halinde tahliyesi. Sanırım sahnedeki adamı kendi ellerinin şerrinden korumak için gülüyorlar biraz da. Burada nasıl tuhaf bir mutabakat şekilleniyor, benim bundaki rolüm ne? Soluk benizli genç çift masalarının üzerine eğiliyor. Dudakları gergin bir şekilde, handiyse tutkuyla dışarı fırlamış. Acaba yine

kendisine vursun diye mi bekliyorlar? Dovaleh, başı eğik, alnı kırışık halde kahkahalara kulak veriyor. Kahkahaların hacmini ve süresini ölçtükten sonra, “Eh, ne yapalım,” diye iç çekiyor, “bunlardan anca bu kadar randıman alacağım herhalde. Belli ki müşkülpesent, hem görgülü hem de kültürlü bir topluluk var karşında Dovi. İçlerinden bazıları solcu bile olabilir, ki bu da kendini haklı görme esintileri taşıyan daha dediğim dedik çaldığım düdüğü bir tavır gerektirir.” Derken bağırarak kendini fişteklüyor: “*Evet, neredede kalmıştık?! Doğum günlerini yaptık, ki bildiğiniz gibi doğum günü bir vicdan muhasebesi günüdür, insanın kendi ruhunun derinliklerine eğildiği bir gün, tabii ruhunuz varsa, yalan olmasın, benim şu halimle bir de ruh idame edecek maddi durumum yok. Ruh dediğin yedi-yirmi dört bakım ister sonuçta, öyle değil mi? Masrafı derdi bitmek bilmez! Her allahın günü, hatta günün her saati onu servise götürmek zorundasındır. Haklı mıyım yoksa haklı mıyım?*”

Bira bardakları tasdik edercesine havaya kalkıyor. Yüzünün önünde dönenip duran o elin hâlen etkisi altında olan bir ben varım görünüşe bakılırsa; bir ben, bir de belki benden pek de uzakta oturmayan, böyle bir yaratığın var olabileceğine inanmakta güçlük çekercesine adama sahneye adımı attığı andan itibaren hayretle bakmakta olan pek ufak tefek bir kadın. “Haklı mıyım yoksa haklı mıyım?” diye haykırıyor tekrar ve onay mahiyetinde birkaç homurtu ve böğürtü geliyor. “*Haklı mıyım yoksa haklı mıyım?*” diye gürlüyor avazı çıktığı kadar, bu kez seyirci de bağırıyor: “Haklısın! Haklısın!” Ses düzeyi arttıkça, adam da daha mutlu oluyor sanki. Ateşi körüklemekten; herkesin sahip olduğu bayağı, soysuz bir tür salgı bezini uyarmaktan zevk alıyor ve birden olabilecek en basit ve açık şekilde burada olmak istemediğini, burada olmama gerek de olmadığını anlıyorum.

“Çünkü ruh denen şerefsiz bizi sürekli ters köşeye yatırır, siz de fark ettiniz mi? Fark ettin mi Netanya?” Seyirciler hep bir ağızdan kükrüyor: *Evet, fark etmişler!* “Bir bunu ister, bir şunu.

Bir an içini mutlulukla, havai fişeklerle doldurup ayağını yerden keser, bir dakika sonra kafanın orta yerine sopasını eklettiği gibi seni gerisingeri yere yapıştırır. Bir an teke gibi azgındır, sonra bir bakmışsın kayışı koparmış bilgiçlik taslıyor bilmem ne, olmaz olsun ya! İnsan böyle bir şeye nasıl tahammül edebilir, sorarım size, hem kim ne yapsın onu?” Burnundan soluyor, bu arada ben de çevreme bakıyorum; benimle fazlasıyla küçümen, neredeyse cüce olan o kadın haricinde herkes hâlinden gayet de memnun görünüyor. Burada ne işim var sahi? Kırk küsur sene önce birlikte özel ders aldığım birine karşı nasıl bir yükümlülüğüm var da kendimi kasıyorum? Ona beş dakika daha vereceğim, ne eksik ne fazla ve beş dakikanın sonunda hâlâ aynı telden çalıyorsa o zaman gideceğim.

Telefonda nasılsa bu teklifinin çekici bir yanı vardı, hem sahnedeyken de yıldızının parladığı bazı anlar olduğunu inkâr edemem. Kendine vurduğunda mesela, orada bir şey vardı, ne olduğundan emin değilim, belki birden önümüzde açıliveren ayartıcı bir uçurum. Herif kesinlikle aptal da değil. Hiçbir zaman değildi, dahası bu gece ondaki bir şeyi gözden kaçırdığıma da eminim, ne olduğunu tam olarak kestiremediğim bir işaret, içinden bana seslenen bir şey.

Zengin kalkışına hazırlanıyorum. Hayır, beni suçlayamaz. Sonuçta gayret gösterdim. Ta Kudüs'ten geldim, neredeyse yarım saat boyunca onu dinledim, ama ne aklımı başımdan alacak, ne gönlümü fethedecek bir şeye rastlayamadım, zararın neresinden dönsem kârdır sonuçta.

“Ruhun -siktirici- ölümsüzlüğü denen akla ziyan görüş”e karşı bir başka ateşli nutuk atmaya girişiyor. Meğer ruhla beden arasında bir seçim yapabilseymiş, bedeni seçmekte bir an bile tereddüt etmezmiş. “Bir beden düşünün, bütün ayak bağlarından kurtulmuş, ipoteksiz!” diye bağırıyor. “Ne bir düşünce, ne bir anı, bir çayırdaki zombi gibi hoplayıp zıplayan aptal bir beden sadece, yiyip içen, şuursuzca düzüşen.” Lafın burasında kalça-

larını keyifle ileri geri hareket ettirip sırtarak dediğinin görsel canlandırmasını yapıyor. Hesabı istemek üzere garson kıza el ediyorum. Onun misafiri olma şerefi de eksik olsun. Ona hiçbir şekilde borçlu kalmak istemiyorum. Zaten hâlihazırda bu dünyada şamar oğlanı sayılırım. Buraya gelmek büyük bir hataydı. Garson kıza el ettiğimi görüyor ve yüzü düşüyor; düşmek ne kelime, resmen allak bullak oluyor.

“Şaka bir yana, sahiden!” diye ünlüyor ve konuşmasını süratlendiriyor. “Bu günlerde bir ruh barındırının ne demek olduğunu tam anladınız mı acaba? Düpedüz bir lüks, ciddiylim! Hesabı kitabı bir yapın, size hafif alaşımli jantlardan daha pahalıya mal olduğunu göreceksiniz! Üstelik giriş seviyesinde bir ruhtan bahsediyorum, Shakespeare, Çehov veya Kafka ayarında olanından değil - bu arada bunlar çok baba yazarlar, öyle duydum, şahsen okuduğumdan demiyorum yoksa. Size duygusal bir itirafta bulunacağım sırası gelmişken, bende acayip bir disleksi var, ölümcül düzeyde, yemin ederim doğru, ben henüz ceninken fark edilmiş, teşhisi koyan doktor annemle babama kürtaşı salık vermiş-”

Kalabalık gülüyor. Ben gülmüyorum. Eskiden bana isimlerini duymuş olduğum ve birkaç sene sonra gireceğim üniversite sınavında soru olarak karşıma çıkacak birtakım kitaplardan bahsettiğini belli belirsiz hatırlıyorum, ama sahiden okumuş biri edasıyla söz ederdi onlardan. *Suç ve Ceza* onlardan biriydi, yanılınyorsam *Dava* veya *Şato* da. Şimdiyse sahnede bir dizi kitap ve yazar adını kusarcasına ağzından püskürtüyor ve hayatında birini bile okumadığına dair seyirciye yeminler ediyor. Sırtımın yukarısında bir kaşıntı başlıyor, bir nevi köylü cehaletinin bezirgânlığını yaparak kalabalığa şirin mi görünmeye çalışıyor, yoksa ucu bana dokunacak bir dalavere mi çeviriyor diye merak ediyorum. Garson kıza sabırsız bir bakış atıyorum.

“Sonuçta baktığınızda neyim ki ben?” diye bağılıyor. “Fırsatçının tekiyim, öyle değil mi?” Lafın burasında bütün bedeniyle

bana dönüyor ve buruk bir havayla gülümsüyor: “Zira stand-up dediğiniz nedir ki nihayetinde? Hiç düşündünüz mü? Benden söylemesi Netanyahu, eğri oturalım doğru konuşalım, ciddi ciddi düşündüğünüzde acınası bir eğlence biçimi. Neden biliyor musunuz? Çünkü terimizin kokusunu alabiliyorsunuz! Sizi güldürme gayretimizin kokusunu! İşte nedeni bu!” Koltukaltılarını kokluyor ve yüzünü buruşturuyor, seyirci de kafası karışmış halde azıcık gülüyor. Sandalyemde doğrulup kollarımı kavuşturuyorum, çünkü bence bu bir savaş ilanı.

Sesini daha da yükselterek, “Ne kadar zorlandığınızı yü-zümüzde ayna gibi görüyorsunuz,” diyor. “İnsanları ne pahasına olursa olsun güldürme zorunluluğunun baskısını, bizi sevin diye resmen yalvar yakar oluşumuzu.” (Bu replikler de sanırım telefon konuşmamızdan seçme inciler). “İşte tam da bu nedenle bayanlar baylar, şu anda büyük bir heyecan ve şerefle acınası ve sefil sanatımızı alenen desteklemek üzere bu akşam sessiz sedasız aramıza katılmış bulunan, ülkenin en yüksek yargı organından Yüksek Mahkeme Yargıcı Avishai Lazar’ı takdim etmek istiyorum! Bayanlar ve baylar, karşınızda *Yüksek Mahkemeeee!*”

Ve kalles soyтары esas duruşa geçip topuklarını birbirine vuruyor, derken oturduğum yöne doğru yerlere kadar eğiliyor. Dönüp bana bakanların sayısı giderek artıyor, kimileri gayri ihtiyari bir itaat içinde alkışlıyor, bense salakça geveliyorum: “Yüksek Mahkeme Değil, Bölge Mahkemesi. Hem zaten emekli oldum çoktan.” Gümbür gümbür, sıcak bir kahkaha atıyor ve beni kendisiyle birlikte gülümsüyormuş gibi yapmak zorunda bırakıyor.

Buradan öyle kolay kolay çıkınama izin vermeyeceğini başından beri biliyordum. Bütün bu olayın; o davetinin, o saçma sapan ricasının bir tuzak, üstelik kendi ayaklarımla budala gibi içine düştüğüm bir tuzak olduğunu, onun kişisel intikamı olduğunu biliyordum. Doğum günü olduğunu ilan ettiği andan itibaren -ki telefonda konuştuğumuzda hiç söz etmediği bir ayrıntıydı bu- o boğulma hissi üstüme çöreklenmişti. Kötü zamanlama

timsali garson kız, önüme hesabı koyuyor. Seyircilerin hepsi dik dik bana bakmakta. Nasıl karşılık verinem gerektiğini kestirmeye çalışıyorum ama, her şey bana göre biraz fazla hızlı geliyor; aslına bakılırsa akşamın başından beri yalnız bir hayatın ne kadar yavaş aktığını, beni nasıl miskinleştirdiğini hissetmekten kendimi alamıyorum. Adisyonu katlayıp küllüğün altına sıkıştırıyorum ve gözlerimi ona dikiyorum.

“Nerede kalmıştık, evet, basit bir ruhtan bahsediyorum.” Ufak bir sırtışı bastırıyor ve kulübün işletmecisine bana bir bira daha göndermesi için el ediyor, onun ikramı. “Acemi bir ruh, herhangi bir yükseltme görmemiş, janjansız, bildiğiniz alelade temel ruh; güzel yemek, biraz içmek, kafayı bulmak, günde bir kez gelmek, haftada bir kez düzüşmek ve dertten tasadan azade olmak isteyen bir adamın ruhu yalnızca. Gelin görün ki işler bu kadar basit olamıyormuş, o baş belası siktirici ruhun meğer ihtiyaçları varmış, hem de ne ihtiyaçlar, saysak buradan Bağdat’a yol olur! İhtiyaçları bir yana, kendi sendika temsilcisi bile varmış!” Bir kez daha elini havaya kaldırıyor ve parmaklarıyla saymaya başlıyor: “Neymiş efendim aşk acısı - *varan bir!* Sonracığıma vicdan azabı - *varan iki!* Sonra illa kötü bir şeyler olacağına dair hisler - *varan üç!* Olacakların biteceklerin korkusuyla gece yatakta dönüp durmalar ve kâbuslar - *varan dört!*”

İnsanlar halden anlarcasına başlarını sallıyor ve adam gülüyor: “Yemin ederim hayatımda hiçbir sorunun olmadığı yegâne zaman sünnet derimin yerli yerinde olduğu günlerdi.” Kalabalık kahkahadan kırılıyor. Bir avuç fıstığı ağzıma tıkıp sanki onun kemikleriymişçesine dişlerim arasında öğütüyorum. Sahnenin ortasında, spot ışığının tam altında, gözleri kapalı durmuş, kusursuz bir hayat felsefesinin sırlarını ifşa edermiş gibi başını sallıyor. Arada bir birkaç alkış çınlıyor, alkışlara da bir anda yükselen çığ “Ayyy eveet!” çığlıkları eşlik ediyor. Özellikle de kadınlardan geliyor çığlıklar. Bu adam ne yakışıklı, ne heyecan verici, ne de çekici bence, ama insanların bir güruha,

ayaktakımına dönüşmesini sağlayan yumuşak karınlarını bulup onları oradan kısıvrak yakalamanın sırrına ermiş.

Sanki aklımı okumuşçasına eliyle seyirciyi susturuyor ve yüzünü buruşturuyor; ona bakınca az önce aklımdan geçen şeyin tam tersini görüyorum: tam da onunla aynı fikirde olmaları, her kim olursa olsun birinin bir konuda onunla hemfikir olması, karşısında oturan bütün bu insanlar sanki üstüne üstüne gelerek ondan bir parça koparmaya çalışıyormuşçasına bir antipati, hatta tiksinti uyandırıyor onda: İşte, o sirke satan surat, o büzüşmüş burun delikleri.

“Şimdiyse bayanlar baylar, beni bugünlere getiren o biricik kişiye şükranlarımı sunma zamanı; nice kadınlar, çocuklar, iş arkadaşları ve dostlar tarafından” -benden yana iğneleyici bir bakış atıyor ve kahkahayı basıyor- “hatta ruhu şad olsun, okul müdürüm Bay Pinchas Bar-Adon tarafından terk edilip ortada bırakıldığımda dahi o, bana olan sadakatini kayıtsız şartsız korudu, hem de seve seve. Bu arada müdür hâlâ hayatta, on beş yaşında beni okuldan atıp kısa yoldan Sokak Sanatları Üniversitesi’ne postalaması sayılmazsa çok muhterem adamdı, o kadar ki hiç üşenmeyip karneme, burasını iyi dinle Netanyahu *‘Bunca senelik meslek hayatımda bu çocuk kadar kaşarlanmış bir kiniğe daha rastlamadım’* diye döşenecek kadar ileri gitmişti. Nasıl, insanın içine işliyor değil mi? Dost acı söyler! Nihayetinde, beni asla yüz üstü, asla açıkta, asla ortada, asla yarı yolda bırakmayan yegâne kişi bendeniz oldu. Evet, doğru duydunuz.” Kalçalarını sağa sola sallıyor ve ellerini ayartıcı bir şekilde vücudunun dört bir yanında gezdiriyor. “Alıcı gözle bakın dostlarım ve bana ne gördüğünüzü söyleyin. Ciddiyim, ne görüyorsunuz? İnsan tozu toprağı, öyle değil mi? Neredeyse sıfır madde, hatta müspet bilimlere kaş göz ederek *karşı madde* bile diyebilirim. Karşınızdakinin hurdalığı boylamaya mahkûm bir adam vakası olduğunu söylemek için âlim olmaya gerek yok, öyle değil mi?”

Kıkırdıyor, belki de kızgınlığıma rağmen sözümü tutmam için bana muzipçe göz kırparak gururumu okşuyor.

“Ama iyi bak Netanya! Bak da ziyadesiyle iğrenç o elli yedi sene boyunca sadık, fedakâr olmak ne demekmiş gör. Adına Dovaleh olmak denen başarısız projeye kendini adamak, onun yolunda saçını süpürge etmek neymiş bak da gör! Dovaleh olmak da değil hatta, yalnızca *var olmak!*” Kurulmuş bir oyuncak gibi sahnede bir sağa bir sola koşturarak, “Var olmak! Var olmak! Var olmak!” diye bağırıp duruyor. Duruyor, duruyor ve yaptığı yanına kalan bir dolandırıcının, bir hırsızın, bir yankesicinin mutluluktan ışıldayan yüzüyle seyirciye dönüyor. “Öylece var olmanın nasıl baş döndürücü bir olay olduğunu tahayyül edebiliyor musunuz acaba? Ne kadar yıkıcı olduğunu, ha?” Yanaklarını şişiriyor ve sönen bir balon gibi usulca, “Fısssss,” sesi çıkarıyor. “Dovaleh G, bayanlar baylar, namı diğer Dovchick, namı diğer, özellikle de İsrail Devleti’nin şahsım aleyhine açtığı nafaka kabahatleri davalarında geçtiği haliyle Dov Greenstein.” Bana perişan bir masumiyetle bakıyor ve ellerini ovuşturuyor. “Tanrı şahidim, el kadar çocukların bu kadar çok yemek yiyebilmelelerine gelin de hayret etmeyin Sayın Hâkim! Acaba Darfur’da bir babanın ödemesi gereken iştirak nafakası ne kadar, çok merak ediyorum. Bay G’yi takdimimdir, hanımlar! Lanet olası evrende karşılığında bir şey beklemeksizin benimle bütün bir gece geçirmeye gönüllü olan biricik kişi, ki bu bana sorarsanız dostluğun en tarafsız, en saf ölçütüdür. İşte böyle sayın seyirciler! Bu hayatın gelip dayandığı yer budur. İnsan planlar yapar, Tanrı ise ona kelek atar.”

Pazarları ve çarşambaları olmak üzere haftada iki kez saat üç buçukta, gözümüzün içine bakmaktan özenle kaçınan ve genizden gelen sesi yüzünden dedikleri güç bela anlaşılan, gariban, dindar bir adam olan özel öğretmenle dersimizi bitirirdik. Ada-

mın evinin boğucu havasından sersemlemiş ve karısının yaptığı yemeklerin kokusundan sarhoşa dönmüş halde beraberce dışarı çıkar, grubumuzdaki diğer oğlanları ilk fırsatta ekerdik. Sessiz mahallede, arabaların nadiren geçtiği sokağın ortasından yürümeye koyulurduk, Lerman'ın dükkânının yanındaki 12 No.lu otobüs durağına vardığımızda birbirimize bakar, sözbirliği etmişçesine, “Bir sonrakine kadar yürüyelim mi?” derdik. Böyle böyle beş-altı otobüs durağını geride bırakarak onun oturduğu Romema semtinin yakınında bulunan otogara kadar yürür, sonra da otogarda benim Talpiot otobüsümü beklerdik. Yabani otların bürüdüğü yıkıldı yıkılacak taş duvarın üstüne oturur, konuşurduk. Daha doğrusu ben oturdum; o, bir yerde birkaç dakikadan fazla oturma veya ayakta durma becerisinden yoksundu.

O sorular sorardı, ben de yanıtlardım. Aramızdaki işbölümü bu şekildeydi, her ne kadar o belirlemiş olsa da, benim de aklımı çelmişti bu düzen. Sokulgan bir çocuk değildim; tersine, istesem dahi üstümden atamadığım hafif gülünç -öyle olsa gerekti- bir delikanlılık ve kasvet halesiyle kuşatılmış suskun, içine kapalı bir oğlandım.

Belki kendi eksikliğimden, belki de ailem babamın işi yüzünden sürekli oradan oraya taşınıp durduğu için asla bir can yoldaşım olmamıştı. Sağda solda öylesine arkadaşlarım yok değildi ama diplomat ve gurbetçi çocuklarının okuduğu okullarda kurulan kısa soluklu arkadaşlıklardı bunlar. Fakat İsrail'e geri döndüğümüzden ve Kudüs'te kimseyi tanımadığım, kimsenin de beni tanımak için özel bir çaba göstermediği bir semte taşınıp yeni bir okula başladığımdan beri daha da yalnız ve hırçın bir çocuk olup çıkmıştım. Derken bu küçük soytarı çıktı çikletten, benimle aynı okula gitmediğinden benden ve hırçınlığımdan gözünün korkması gerektiğinden bihaberdi ve acıların çocuğu hallerimden hiç ama hiç etkilenmemişti.

“Annenin adı ne?” Öğretmenin evinden çıktığımızda bana sorduğu ilk soru buydu. Elimde olmaksızın hayret içinde gül-

düğümü hatırlıyorum: şu çilli yer cücesindeki küstahlığa da bak sen, bir annem *olduğunu* nereden biliyorsun ki acaba!

“Benimkinin adı Sarah!” diye ilan etti. Bir anda koşarak yanımdan uzaklaştı, sonra çevremde dönüp yeniden karşıma dikildi. “Annenin adı ne demiştin? İsrail’de mi doğmuş? Annenle baban nerede tanışmışlar? Onlar da mı Holokost’tan?”

Biz konuşmaya devam ederken Talpiot otobüslerinin biri gelir biri giderdi. Dışarıdan bakan gözlere şöyle görünürdük: Ben duvarın üstünde oturuyorum; sımsıkı kenetlenmiş dudaklarıyla gülümsemekten kaçınan cılız, sert yüzlü, uzun ince (evet, doğru duydunuz, ince) bir çocuğum. Çevremde ise benden en az bir yaş küçük, siyah saçlı ve çok açık tenli ufak bir çocuk koşturarak fır dönüyor ve bu çocuk cin fikirli bir kararlılıkla beni nasılsa kabuğumdan çıkarmayı beceriyor, yavaş yavaş bir hatırlama ve konuşma arzusu uyandırıyor içimde; öyle ki Geder, Paris ve New York hakkında bildiklerimi, Rio Karnavalı’nı, Meksika’daki Ölüler Günü’nü, Peru’nun güneş bayramını ve Serengeti’deki antilop sürülerine tepeden baktığım balon gezisini ona bir bir anlatmak istiyorum.

Bana sorduğu sorular nadir bir hazineye sahip olduğumu idrak etmemi sağladı. Hayat tecrübesiydi bu. O ana dek beni oradan oraya sürükleyen eziyetli bir kasırğa, sürekli değişen evler, okullar, diller ve yüzler silsilesi şeklinde katlandığım hayatının aslında muazzam bir macera olduğunu keşfettim onun sayesinde. Başımdan geçenleri anlatırken abartıya kaçmamın gayet hoş karşılandığını anlamam da uzun sürmedi: Ne mantığın ne de bilimin can sıkıcı iğneleri sıcak hava balonlarımdan havasını söndüremeyecekti. Dahası her bir hikâyeyi, bir kısmı gerçek, bir kısmı pekâlâ gerçek olabilecek yepyeni ayrıntılarla ve sürpriz sonlarla sürekli sil baştan allayıp pullayarak tekrar tekrar anlatabileceğimi, hatta asıl böyle anlatmamın beklendiğini keşfettim. Onunla birlikteyken kendimi tanıyamıyordum. İçimden çıkan o coşku, hayat dolu çocuğa yabancıydım. Düşüncelerle ve imgelerle

tutuşan şakaklarımdaki o ateşe yabancıydım. En çok da yeni yeteneğim karşılığında aldığım mükâfata ve o mükâfatın bana tattırdığı büyük keyfe yabancıydım. Hayretle kocaman açılan gözler, mutluluk ve kahkaha, o derin mavi ihtişam: Hikâyelerim karşılığında aldığım telif ücreti işte bunlardı galiba.

Bir sene boyunca, haftada iki kere aynı şekilde buluşmayı sürdürdük. Matematikten nefret ediyordum, ama onu görmek uğruna tek bir dersi bile kaçırmamaya çalışıyordum. Otobüslerin biri geliyor, biri gidiyordu, ama biz onlara hiç aldırmadan kendi dünyamıza gömülmüş halde orada kalıyorduk; ta ki gerçekten ayrılmamız gereken zaman gelinceye dek. Annesini saat tam beş buçukta bir yerlerden alması gerektiğini biliyordum. Bana annesinin bir devlet dairesinde “kıdemli memur” olduğunu söylemişti, bense neden gidip annesini “almak” zorunda olduğunu anlayamamıştım. Yetişkinlerinki gibi Doxa marka bir saati olduğunu, gitme vakti yaklaştıkça incecik bileğini kaplayan o saatte giderek artan bir gerginlikle bakıp durduğunu hatırlıyorum.

Her vedalaştığımızda gerçekliğin bu narin, kırılgan hikâyeye gereken özeni göstereceğine güvenemezmişçesine ikimizin de dillendirmeye cesaret edemediği olanaklar uçuşurdu havada: Ders çıkışını beklemeye gerek yok, belki başka bir zaman buluşuruz ha? Belki sinemaya gideriz? Belki ben sizin eve gelirim?

Kollarını sallıyor: “Hazır konu Yüce Şarlattan’a gelmişken, müsaadenizle bayanlar ve baylar, gece saat henüz erkenken, tarihsel adaleti tesis etmek uğruna, hepiniz adına Kadın’a gönülden teşekkürlerimi sunmak isterim. Dünyadaki tüm kadınlara! Neden hedeflerimizi yüksek tutmayalım ki dostlar? Mutluluğumuzun pembe kuşunun aslında nerede gizlendiğini, varoluşumuzun amacının ne olduğunu, arama motorlarımızı neyin tahrik ettiğini neden bir kere olsun itiraf etmiyoruz ki? Cennet Bahçesi’nde bize verilen, hayatın tadı tuzu, acısı tatlısı olan o eşsiz baharatın

önünde neden bir kez olsun eğilip ona doğru düzgün teşekkür etmiyoruz?” Lafının burasında sahiden de eğiliyor ve başıyla üst gövdesini bir eğip bir kaldırarak seyirciler arasındaki bir dizi kadına peş peşe reveranslar yapıyor ve bana, kadınların her biri, hatta yanlarında kavalyeleriyle oturanlar dahi gözlerinde çakan anlık bir parıltıyla neredeyse istemsizce adama karşılık veriyormuş gibi geliyor. Seyirciler arasındaki erkeklere kollarını sallayarak onları da kendisini örnek almaya davet ediyor. Erkeklerin çoğu bu davete dudak büküyor, birkaçı en az kendileri kadar soğuk kadınlarının yanında buz gibi oturmakla yetiniyor, ama dört beş erkek mahcup kıkırdamalarla sandalyelerinden kalkıp eşlerinin önünde kazık gibi eğilmekten de geri durmuyor.

Bu ucuz duygusal jesti aptalca buluyorum, ama hayret, kendimi yanımdaki boş sandalyeye doğru bir an için belli belirsiz eğilirken yakalıyorum, ki bu da bu gece kendimi burada ne denli iğreti ve güvensiz hissettiğimin bir başka kanıtı. Yalan yok, sadece başımı hafifçe sallamaktan ibaretti yaptığım, belki bir an göz kırpmış da olabilirim, karımla bir kavganın ortasındaiken dahi birbirimize hep yaptığımız şekilde, bir gözden diğerine uçan iki kıvılcım: ondaki ben kıvılcımı, bendeki o kıvılcımı.

Bir tekila söylüyorum ve kazağımı çıkarıyorum. İçerisinin bu kadar sıcak olabileceği hiç aklıma gelmemişti. (Yan masadaki kadın “Nihayet,” diye fısıldıyor sanırım.) Kollarımı göğsümde kavuşturup sahnedeki adamı izliyorum ve onun soluk gözlerinde kendimi ve onu görüyorum, o *biz* hissini hatırlıyorum birden. O heyecan fırtınası geliyor hatırıma ve onunla birlikteyken sürekli hissettiğim o utanç duygusu: çünkü o günlerde oğlan çocukları o şekilde konuşmazdı. O konular hakkında, hele de o ifadelerle konuşmazdı. Başka oğlanlarla kurduğum gelgeç arkadaşlıklarda hem rahat hem de erkeksi olan karşılıklı bir tür anonimlik vardı, ama onunla-

Ceplerimi, cüzdanımı karıştırıyorum. Birkaç sene önce olsa evden asla deftersiz çıkmazdım. Küçük turuncu defterler, uyku-

ya dalarken veya rüya görürken olur da aklıma bir kararın içine yedirebileceğim sağlam bir argüman, kayda değer bir eğretileme veya ibret verici bir söz (bu tarz veciz sözlerimle epeyce nam salmıştım) gelirse diye yatakta bizimle birlikte uyurdu. Üç tükenmez kalem buluyorum, ama ufacık bir parça kâğıt bile çıkmıyor. Garson kıza el ediyorum ve bana bir deste yeşil peçete getiriyor, ta uzaktan elinde sallaya sallaya, yüzünde bön bir gülümsemeyle.

Bön değil, gayet tatlı bir gülümseme idi aslında.

“Ama daha da önemlisi biraderlerim ve hemşirelerim,” diye kükrüyor peçeteleri ve kalemleri görünce sevinçten ne yapacağını şaşırmışçasına, “dünyadaki bütün kadınlara genel şükranlarımı sunduktan sonra, kendi şahsi küresel seks girişimimi özelleştiren bütün o kıymetli fıstıklara özellikle teşekkür etmek istiyorum, on altı yaşımdan bu yana altımdan ve üstümden geçen, beni eline alan, avuçlayan, pompalayan, emen, bana sakso çeken, üstüme binen...”

Seyircilerin çoğu halinden memnun, ama birkaçı bu espriye burun kıvırıyor. Biraz ötemde bir kadın dar ayakkabısından çıkardığı ayağıyla öbür bacağının baldırını ovuşturuyor ve bu gece belki üçüncü veya dördüncü kez içim burkuluyor -Tamara'nın güçlü, sıkı bacakları geliyor aklıma-, nicedir unuttuğum kendi iniltimi duyar gibi oluyorum.

Sahneye bakınca o eski gülümsemesini görüyorum yüzünde, büyüleyici ve coşkulu, soluk alabileceğim ufak bir alan açılıyor: gösteriyi başından beri dibe çeken o endişe biraz dağılır gibi oluyor, ben de pes edip ona gülümsüyorum. Güzel bir an bu, ikimiz arasında mahrem bir an; tezahüratlar edip bağırarak, sanki havadan gıdıklanıyormuşçasına kahkahalar atarak etrafımda nasıl hoplayıp zıpladığını anımsıyorum. Şimdi gözlerinde aynı ışıltı var; bana yönelen, bana inanan ufak bir ışık huzmesi ve o an her şey yine de onarılabilecekmiş gibi geliyor bana, bizim için bile, onun ve benim için.

Ama o gülümseme bir anda her zaman olduğu gibi kayıplara karışıyor, ayaklarımızın altından, özellikle de benim ayaklarımın altından çekiliveriyor. Büyük, karanlık bir dalaverenin; sözlerin erişemeyeceği bir yerde rastlanacak türden bir aldatmacanın içinde olduğumuz hissine kapılıyorum bir kez daha.

“Gözlerime inanamıyorum!” diye gürlüyor birden. “Sen, ruju ufacık, evet sana diyorum, makyajını karanlıkta yapmış olan! Yoksa makyözün Parkinson hastası mı? Söyle bakalım bebek yüzlüm, ben burada seni güldürmek için kıcıımı yırtarken senin telefonundan *mesajlaşman* hiç oldu mu şimdi?!”

Az ötemdeki masada tek başına oturmakta olan minyon hanıma söylüyor bunları. Kadının kule gibi yükselen tuhaf bir saç modeli var, içine kondurulmuş kırmızı gülüyle örgülü bir külahı andırıyor biraz.

“Bu yaptığın hiç yakışık alıyor mu?! Burada ter döküyorum ben, içimi döküyorum, en mahrem sırlarımı açıyorum, bağırsaklarıma kadar ifşa ediyorum kendimi, soyunuyorum - soyunuyor muyum, hadi ya?! Evet, tepeden prostata soyunup çıırçıplak kalıyorum! Sense orada oturmuş mesajlaşıyorsun öyle mi? Bu kadar acil ne yazıyordun, mahzuru yoksa söyler misin?”

Kadın fazlasıyla ciddi, neredeyse sitemkâr bir sesle yanıtlıyor: “Mesajlaşmıyorum!”

“Yalan söylemek hoş bir şey değil tatlım, gözümle gördüm seni! Tık-tık-tık-tık! Parmaklarına motor takmışsın sanki! Bu arada, şu an oturuyor musun yoksa ayakta mısın?”

“Ne?” Kadın hemencecik başını omuzlarının arasına gömüyor. “Hayır... kendim için notlar alıyordum.”

“Haa, kendin için demek...” Seyirciye fal taşı gibi açılmış gözlerle bakarak onları da kadına karşı arkasına almaya çalışıyor.

“Not almak için bir uygulama var da telefonumda,” diye mırıldanıyor kadın.

“Hayatımızda bu kadar ilginç bir şey duymadık tatlım. Senle kendin arasında filizlenen bu latif ilişkiye zeval gelmemesi için bir süre dışarı çıkmamızı arzu eder miydin?”

“Ne?” Panik içinde başını iki yana sallıyor kadın. “Hayır, hayır çıkmayın.”

Kadının tuhaf bir konuşma bozukluğu var. Sesi çocuksu ve tiz, ama dedikleri oldukça zor anlaşılıyor.

“O zaman kendin için ne yazdığını söyle bize.” Kadının konuşmasına fırsat vermeden sevinçten içi içine sığmayarak atılıyor: “*Sevgili ben, korkarım artık birbirimizle vedalaşmak zorunda kalacağız, çünkü bu akşam kuzucuğum, hayallerimin erkeğiyle tanıştım ve bundan böyle kaderimin dizginlerini, o da olmazsa yatak kelepçelerimi bir haftalık olağandışı seks uğruna onun ellerine emanet edeceğim...*”

Kadın adama bakakalıyor ve ağzı hafifçe aralanıyor. Siyah ortopedik ayakkabıları var ve ayakları yere değmiyor. Masayla vücudu arasında kocaman, parlak kırmızı bir el çantası duruyor. Adam bütün bunları sahneden görebiliyor mu acaba diye merak ediyorum.

“Hayır,” diyor kadın uzun uzadıya düşündükten sonra, “doğru değil, bu dediklerini yazmadım.”

“O zaman *ne yazdın* peki?” diye bağıyor adam yapmacık bir çaresizlikle başını ellerinin arasına alarak. Başta ümit verici olacağını düşündüğü bu muhabbet, giderek bir kambura dönüşüyor ve onu bir an önce kesmeye karar veriyor.

“Özel bir konu,” diye fısıldıyor kadın.

“Ö-zeeel!” Tam geri çekileceği sırada bu sözcük adamı bir kement gibi kısıkvrak yakalıyor ve onu boynundan çekerek kadına geri itiyor. Arkasını dönüp dans ediyor, sonra sanki fena halde ayıp bir sözcük ortaya atılmışçasına dehşet dolu bir bakışla yüzünü tekrar bize çeviriyor. “Peki fazlasıyla özel ve mahrem sayın

hanımefendimizin mesleği nedir acaba, lütfedip söyleyebilir mi bize?”

Seyircilerin arasından serin bir rüzgâr esiyor.

“Manikürcüyüm.”

“Vay canına, olaya bakın!” Gözlerini deviriyor, parmaklarını açarak ellerini öne uzatıyor ve başını yana yatırıyor. “Fransız manikürü rica edeyim lütfen! Hayır bir dakika: Simli olsun!” Tırnaklarını teker teker üflüyor. “Ya da kristalli bir desen? Madenlerle aran iyi mi tatlım? Kurutulmuş çiçeklere ne dersin?”

“Ama köydeki kulübümüzde yapabiliyorum ancak, başka yerde yapınama izin yok,” diye fısıldıyor. Ardından ekliyor: “Ayrıca medyumum.” Kendi cesaretinden ürkerek kırmızı çantasını adamla arasında koruyucu bir duvar gibi daha da yükseltiyor.

“Med-yuuuum haa?” Adamın gözlerindeki tilki, kovalamacasına son verip oturuyor ve iştahla dudaklarını yalamaya koyuluyor. “Bayanlar ve baylar,” diye bildiriyor ciddi bir sesle, “Dikkatinizi vermenizi rica ederim. Bu gece aramızda seçkin bir konuğu, gözünüze belki küçük olarak görünmüş olabilecek, oysa aslında medyum olan bir manikürcüyü ağırlamaktayız! Alkış isterim, elleri göreyim! Tırnakları göreyim!”

Seyirci tedirgin bir biçimde itaat ediyor. Çoğu, kadının yakasından düşüp daha dişine göre bir kurban seçmesini tercih edermiş gibi geliyor bana.

Sahnede başı eğik, elleri arkada kavuşturulmuş halde ağır ağır yürüyor. Bütün varoluşuyla derin düşüncelere dalmış, açık fikirli bir insan abidesi gibi görünüyor. “Bir medyum demek. Yani başka dünyalarla iletişim kuruyorsun?”

“Nasıl? Hayır... Şimdilik yalnızca ruhlarla.”

“Ölülerin ruhlarıyla mı?”

Kadın başını sallıyor. Karanlıkta dahi boynundaki damarın atışını görebiliyorum.

“Haa...” Yapmacık bir anlayışla başını sallıyor adam. Bu karşılaşmanın peydahladığı alay ve hınzırlık incilerini bir bir çıkarabilmek üzere kendi içine nasıl baş aşağı daldığını görebiliyorum. “O halde belki de Medyum Hanım bize - bir dakika, nerediydin sen Parmak Kız?”

“Bana böyle hitap edemezsin.”

“Özür dilerim.” Adam çizgiyi aştığını hissederek derhal geri adım atıyor. “Büsbütün aşağılık değil,” diye yazıyorum peçete-me.

“Şu anda buralıyım, Netanyahu’yu yani,” diyor kadın. Uğradığı hakaretin acısı yüzünün gerginliğinden halen belli oluyor. “Burada bir köyümüz var... benim gibi... benim gibi insanlar için. Ama küçükken senin komşumdum.”

“*Buckingham Sarayı’nın bitişiğinde mi oturuyordun?*” diye haykırıyor, görünmez bagetlerle havada bir bateri solosu yaparak ve seyirciden belli belirsiz bir kakhaha silsilesi daha çekip çıkarıyor. “Küçükken” lafına takılıp takılmamakta tereddüt ettiği, neden sonra takılmamaya karar verdiği anı yakalıyorum. Onun o beklenmedik kırmızı çizgilerinin izini sürmek beni eğlendiriyor. Ufak merhamet ve nezaket adacıkları.

Kadının adama söylemeye çalıştığı şey şimdi dank ediyor kafama.

“Hayır,” diye karşı çıkıyor kadın aynı katılıkla, kelimeleri tane tane söyleyerek. “Buckingham Sarayı İngiltere’de. Biliyorum çünkü-”

“Nasıl? Ne dedin, ne dedin?”

“Çünkü internette rasgele sözcük araması yapıyorum. Bütün ülkeleri tek tek-”

“Hayır ondan önce ne dedin? Yoav?”

Menajer spot ışıklarından birini kadının üzerine doğrultuyor. Ağarmaya yüz tutmuş saçlarının burgulu konik höyüğünde mor bir şerit seçiliyor. Düşündüğümde daha yaşlı, ama yüzü

fildişi gibi pürüzsüz. Burnu basık, göz kapakları şiş, ama belli bir açıdan bakıldığında hayal meyal, örtülü bir güzelliği olduğu su götürmez.

Üstüne çevrilen gözler karşısında donup kalıyor. Genç motosikletçiler aralarında heyecanla fısıldaşüyor. Kadına dair bir şey onları tahrik ediyor. O tipleri bilirim. Kötülük çiçekleri. Kürsüde soğukkanlılığımı yitirmeme yol açan tipte insanlar tam da. Kadına onların gözünden bakıyorum: abiye elbisesi, saçındaki gül, dudaklarından taşan ruju. Hanımefendi elbiseleriyle sokakları arşınlayan küçük bir kıza benziyor ve çok yakında başına kötü bir şey geleceğini biliyor.

“Komşum muydun?” diye soruyor adam tereddütle.

“Evet, Romema’dan. Bu akşam sahneye adımını attığın anda tanıdım seni.” Kadın başını eğiyor ve fısıldıyor, “Hiç değişmemişsin.”

“Ben mi hiç değişmemişim, hah?” diye alay ediyor adam. “*Hiç değişmemişim öyle mi?*” Elini gözlerine siper ederek kadını dikkatle inceliyor. Kalabalık, gözleri önünde gelişen bu olağanüstü durumdan, hayata dair bir malzemenin bir espriye dönüşmesi halinden büyülenmişçesine adamı taklit ediyor.

“Başkasıyla karıştırmadığına emin misin?”

“Tabii ki,” diye kıkırdıyor kadın ve yüzü aydınlanıyor. “Elleri üstünde yürüyen çocuksun sen.”

İçerisi bir anda sessizleşiyor. Ağzım kurudu. Elleri üstünde yürüdüğünü bir kez görmüştüm yalnızca. O da onu son gördüğüm gündü.

“Hep ellerinin üstünde yürürdün,” diyerek gülüyor ve ağzını eliyle kapatıyor.

“Bugünlerde ayaklarımın üstünde zor bela yürüyorum,” diye mırıldanıyor adam.

“Koca çizmeli hanımın peşinden giderdin.”

Adamın nefesi kesilir gibi oluyor.

“Bir keresinde,” diye sürdürüyor kadın, “babanın berber dükkânında seni ayaklarının üstünde görmüştüm de sen olduğunu anlayamamıştım.”

İnsanlar ne hissetmeleri gerektiğini bilemeyerek yan masadakilerle bakışıyorlar. Benden yana kızgın, çıkmak çıkmak bir bakış atıyor adam. Bu hesapta yoktu, diye sesleniyor bana özel frekansımızdan, hiçbir şekilde kabul edilemez. Beni ilkel halimle görmeni istemiştım, herhangi bir katkı veya ekleme olmaksızın. Derken sahnenin ucuna biraz daha yaklaşıyor ve tek dizi üstüne çöküyor. Eli hâlâ alnında olduğu halde kadına bakmaya devam ediyor. “Adın ne demiştin?”

“Önemli değil...” Kadın başını omuzları arasına gömünce ensesinde ufak bir kambur göze çarpıyor.

“Benim için önemli,” diyor adam.

“Azulai. Babamın adı Ezri, annemin adı da Esther’di, nur içinde yatsınlar.” Kendisini tanıdığına dair bir işaret aranıyor adamın yüzünde. “Onları hayatta hatırlayamazsın. Romema’da kısa süre oturduk. Ağabeylerim saçlarını kestirmeye babana giderdi.” Kendini unuttuğunda konuşma bozukluğu daha da fark edilir oluyor. Sanki boğazına sıcak bir şey yapışmış gibi. “Ben küçüktüm, sekiz buçuk yaşıyordım, sen de herhalde bar mitzvah çağındaydın ve daima ellerinin üstündeydin, hatta öyle baş aşağı durup benimle konuşmuştun-”

“Elbisenin altını dikizlemek içindir o,” diyerek seyirciye göz kırpmıyor.

Başını şiddetle iki yana sallıyor ve saç kulesi yalpalıyor. “Hayır, bu doğru değil! Üç kere konuşmuştun benimle ve üstümde uzun elbisem vardı, mavi ekoseli, hatta ben de seninle konuştum, hem de buna müsaadem olmamasına rağmen-”

“Müsaaden yok mu dedin?” Pençelerini çıkararak bu sözcüğün üstüne atlıyor. “Ama niye? Niye müsaaden yoktu?”

“Önemli değil.”

“Yok ya, sen öyle san!” diye gürlüyor. “Ne dediler sana, söyledene?”

Kadın inatla başını iki yana sallıyor.

“Ne dediler, söyle haydi.”

“Senin deli olduğunu söylediler,” diye çıkarıyor ağzından baklayı nihayet. “Ama ben seninle konuştum. Üç kere hem de.”

Kadın sessizleşiyor ve parmaklarına bakıyor. Yüzü terden pırıl pırıl. Arkasındaki masada bir kadın eğilip kocasının kulağına bir şeyler fısıldıyor. Koca onaylar gibi başını sallıyor. Kafamın fena halde karıştığını hissediyorum. Sersemledim resmen. Düzeni yeniden tesis etme çabasıyla peçeteye çabucak şunları karalıyorum: Benim tanıdığım çocuk. Kadının tanıdığı çocuk. Sahnedeki adam.

“Yani dediğine göre üç kere konuştuk, öyle mi?” Adam yutkunuyor; yüzündeki ifadeye bakılırsa çok acı bir tükürük olmalı bu. “Şahane vallahi, ne diyeyim...” Sükûnetini korumaya zorluyor kendisini, seyirciye göz kırpmıyor. “Eminim ne hakkında konuştüğümüzü da hatırlıyorsundur ha?”

“İlk seferinde bana önceden tanışmış olduğumuzu söyledin.”

“Nereden tanışıyormuşuz?”

“Hayatındaki her şeyin aslında ikinci kez başına geliyor olduğunu söyledin.”

“Bunca zaman sonra bunu dediğimi de hatırlıyorsun yani?”

“Daha önce Holokost’ta veya Kutsal Kitap’ta ya da mağara adamları devrinde, orasını tam hatırlayamıyordun, yine çocuk olduğumuzu ve ilk o zaman tanıştığımızı söyledin bana, sen tiyatro oyuncusuymuşsun, ben de dansçıymışım-”

“Bayanlar, baylaar!” diye kesiyor kadının sözünü ve ayağa fırladığı gibi uzaklaşıyor. “Bendenizin nasıl biri olduğuna şahitlik edecek, beni ta bir velet olduğum zamanlardan bilen nadide bir karakter tanığı var aramızda! Size dememiş miydim? Uyar-mamış mıydım sizi? Köyün delisi, kafayı üşütmüş oğlan oldu-

ğumu söylememiş miydim! İşte kendi kulaklarınızla duydunuz. Bir de utanmadan küçük kızlara da asılıyormuş! Üstüne üstlük bir fantezi dünyasında yaşıyormuş. Yok efendim Holokost'ta, Kutsal Kitap'ta birlikteymişiz de... Her şey meydanda, artık takdir sizin!" Lafının burasında kimsenin yutmadığı cömert bir gülümsemeyle dişlerini ortaya seriyor. Ardından bu kadının ortaya çıkmasında benim parmağım olduğundan bir anda şüphelenmişçesine benden yana şipşak şaşkın bir bakış atıyor. Özür dilercesine iki yana sallıyorum başımı. Ne için özür diliyorum ki? Kadını tanımıyorum bile. Oturduğu mahalleye asla adımımı atmadım; çünkü ne zaman onu evine bırakmayı önersem tek-lifimi geri çevirir, bahaneler uydurur, uzun ve karışık masallar anlatmaya girişirdi.

"Bilmenizi isterim ki ben hep böyleydim!" Neredeyse avaz avaz bağılıyor artık. "Mahallenin hayvanları bile dalga geçerdi benimle! Vallahi bakın, bir kara kedi vardı mesela, yanından her geçtiğimde tükürürdü. Sen söyle hayatım, öyle değil miydi!"

"Hayır, hayır." Adam seyirciyle konuşurken kadının kısa bacakları biri onu boğazlıyormuş da kadın nefes almak için çırpınıyormuşçasına masanın altında tekmeler atıyor. "Sen-"

"Bir dakika, seninle doktorculuk oynamamış mıydık, ben hemşire olmuştum hani?"

"Hiç de bile!" diye bağılıyor kadın ve epeyce gayret sarf ederek sandalyesinden kalkıyor. Bu denli miniminnacık olduğuna inanamıyor insan. "Neden böyle yapıyorsun? İyi bir çocuktun sen!"

İçerisi bir anda sessizleşiyor.

"Ne dedin sen? Tam duymadım da?" Aşağılarcasına gülüyor ve yanaklarından biri, demin kendine aşk ettiklerinden bile daha can yakan bir tokat yemişçesine kıpkırmızı kesiliyor. "Ne dedin sen bana?"

Kadın yeniden sandalyesine tırmanıyor, asık bir suratla oturup omuzlarını sarkıtıyor.

“Farkında mısın bilmiyorum Parmak Kız, ama kötü şöhretimi zedelemekten dava edebilirim seni.” İki bacağına birden vura vura gülüyor. Kahkahasını karnının derinliklerinden yaya yaya çınlatmasını biliyor, ama seyirci bu kez yekvücut halde onun dümen suyuna kapılmayı reddediyor.

Kadın başını önüne eğiyor. Masanın altında küçük, kesin hareketlerle parmaklarını oynatıyor. Parmaklarını hizalıyor, sonra kenetleyip iç içe geçiriyor. Kendi kuralları olan gizli bir dans.

Ölüm sessizliği. Şov bir anda yerle bir oluyor. Adam gözlüklerini çıkarıyor ve sertçe gözlerini ovuşturuyor. Seyirciler arasında gözlerini kaçırانlar var. Uzaklardaki bir yerde kopan bir kargaşanın kulaktan kulağa yayılan söylentisi bir şekilde içeri sızmışçasına kesif bir endişe yayılıyor kulübe.

Adam akşamın elinden kayıp gittiğini görüyor elbette, derhal kendi içinde bir nevi slaloma girişiyor. Gözlerini fal taşı gibi açıyor ve mutlu bir ifade takınıyor: “Gördüğüm en inanılmaz, en eşi benzeri olmayan seyircisiniz siz!” diye bağırıyor ve bir kez daha sahnede ok gibi oradan oraya koşarak o aptal kovboy çizmelerini tıkırdatmaya koyuluyor. “Dostlarım, canlarımsınız benim, kıymetlilerim, hem de hepiniz...” Ama gizlemeye çabaladığı o nahoşluk kapalı mekânın dört bir yanına osuruk gibi yayılıyor. “Kolay değil!” diye bağırıyor ve kollarını kartal gibi açarak kocaman, kimsesiz bir kucaklaşmaya hazırlanıyor. “Siz de duydunuz, hem Holokost’tan hem de Kutsal Kitap’tan sağ kurtulup da elli yedi yaşına gelmek kolay iş değil!”

Kadın başını omuzları arasına gömerek iyiden iyiye kabuğuna çekiliyor, adamsa kadının sessizliğini bastırma çabasıyla sesini daha da yükseltiyor.

“Bu yaştan en güzel yanı da ne biliyor musunuz, ‘Dovaleh ve solucanlar işte burada mutlu mesut yaşamaktalar’ yazan tabe-

layı buradan cam gibi net görebilmeniz. Hepinize ayrı ayrı merhaba, dostlarım!” diye gürlüyor, “Geldiğinize nasıl sevindim bilemezsiniz! Acayip çılgın bir gece yaşayacağız burada! Bakıyorum da ülkenin dört bir yanından gelmişsiniz, Kudüs’ten, Be’er Sheva’dan, Rosh Ha’ayin’den...”

Mekânın arkalarından yükselen sesler adama nispet yapıyor: “Ariel’den! Efrat’tan!”

Adam şaşırmış görünüyor. “Bir dakika, yeni yerleşimlerden mi geldiniz? İyi de siz buradaysanız Arapları dövecek kim kaldı oralarda? Şaka şaka! Dalga geçiyorum, biliyorsunuz değil mi? Buyurun, tazminatınızı derhal kapın. Alın size yirmi milyon dolar, alın ki katil -ay pardon, yani aziz demek istedim- aziz Baruch Goldstein’in² -Tanrı kanını yerde bırakmasın- anısına dikilen kültür merkezine salıncaklar ve top sakızlar satın alabilesiniz. Yetmedi mi? Hiç sorun değil! Buyrun size bir dönüm daha, buyrun size bir keçi daha, isterseniz bütün bir keçi sürüsünü alın, yeter ki siz isteyin, koca sığır sanayii olduğu gibi feda olsun size, isterseniz bütün ülkeyi alın! Bir dakika, doğru ya, aldınız zaten!”

Alkışlar yavaş yavaş sönüyor. Kulübün bir köşesinde oturan birkaç genç, izne çıkmış bir başka asker grubu besbelli, masalarını yumruklayarak protesto ediyor.

“Bir şey yok patron! Yoav, dostum, sakın. Yüzüne bakın şunun! O kadar paniğe kapılacak ne var ki patron? Yemin ederim bir daha bu konulara ilişmeyeceğim, bıraktım artık o işleri, sana da söyledim zaten, söz verdim, erkek sözüydü, biliyorum, ama yeminle ağızından kaçtı, artık tövbe, bundan sonra siyaset yok, işgal yok, Filistinliler yok, dünya yok, gerçeklik yok, Hebron’un³ Müslüman kısmında yürüyen iki yeni yerleşimci fıkrası yok. Ya ama ne olur Yoav ya, bir tanecik anlatayım, son bir kerecik...”

² 25 Şubat 1994’te Batı Şeria’nın El Halil şehrinde Hz. İbrahim Camii Katliamı’nı gerçekleştiren Amerikan kökenli Kahanist İsraili doktor.

³ Arapça El Halil. (ç.n.)

Ne yapmaya çalıştığını, şu an neye fena halde ihtiyaç duyduğunu biliyorum sanırım, ama Yoav son derece kararlı bir şekilde başını iki yana sallıyor ve zaten seyirci de siyaset istemiyor. Mekân yeniden ıslıklarla ve masaları döven yumrukların sesleriyle, artık gösterisine geri dönmesine yönelik taleplerle doluyor. “Az sabredin millet,” diye ısrar ediyor, “bu seferkini seveceksiniz, sevmek ne kelime, bayılacaksınız bile, size garanti, bir dakika dinleyin. Hebron’da bir Arap sokakta yürüyormuş, yanı başında da iki yerleşimci varmış. Araba Küçük Ahmet diyelim biz.” ıslıklar ve gümbürtüler diner gibi oluyor. Seyirciler arasında bir iki tebessüm seçiliyor. “Birden ordu hoparlöründen Araplar için sokağa çıkma yasağının beş dakika sonra başlayacağı anonsunu duymuşlar ve yerleşimcilerden biri tüfeğini omzundan çıkarıp Küçük Ahmet’in kafasına kurşunu sıkıvermiş. Arkadaşı biraz şaşırmış: ‘Hay kör olasıca din kardeşim, neden yaptın ki bunu?’ Din kardeşi arkadaşına bakmış ve demiş ki, ‘Nerede oturduğunu biliyorum, zamanında eve dönmesine imkân yoktu.’”

Seyirci hafiften huzursuzlanarak gülüyor. Kimileri espriyi tasvip etmediklerini yüksek sesle puflayarak gösteriyor, hatta bir kadın doğrudan adamı yuh alıyor. Fakat kulübün işletmecisi kendisinden beklenmeyen gıcırtilı bir gülüşle kıkırdamaya koyuluyor ve bu da kalabalığın gevşemesine, daha bir rahat gülmesine yol açıyor.

“Gördün mü Yoavcım?” diyor ağzı kulaklarında. Üçkâğıdının işe yaramaya başladığını hissediyor. “Hiçbir şey olmadı, bak! İşte mizahın en güzel yanı da bu: bazen bir şeylere gülüp geçebilirsin! Ve bana sorarsanız dostlarım, solcuların en büyük sorunu bu işte - gülmeyi bilmiyor adamlar. Eğri oturup doğru konuşalım, bir solcunun güldüğünü gördünüz mü hiç, siz söyleyin? Yüzde bin milyon eminim ki görmemişsinizdir. Yalnızken bile gülmezler onlar, ki genellikle de yalnızdırlar. Nasılsa hiçbir durumun gülünç yanını görmeyi beceremezler.” Karnından dalga dalga yayılan o kahkahasını patlatıyor ve bu kez kalabalık da

onun dalgasına kapılıyor. “Solcular olmasaydı dünyanın nasıl bir yer olacağını hiç merak ettiniz mi?” Bir an Yoav’a çevriliyor gözleri, sonra kendisine ufak bir kredi daha açıldığını sezinleyerek yeniden seyircisine dönüyor ve tam gaz hücumla geçiyor. “O zaman dünyanın ne kadar eğlenceli olacağını bir düşün sevdiceğim Netanya. Bir dakikalığına gözlerini kapa ve içinden gelen her şeyi -ama her şeyi!- yapabileceğin, kimsenin sana hiçbir şey için ceza kesmeyeceği bir dünya hayal et. Ceza yok, yaptırım yok, uyarı yok, puan kırma yok! Televizyonda her gece gördüğümüz o ekşi suratlar yok, gazetelerdeki o kangrenli başyazılar yok! Elli yıl boyunca gece gündüz kafamıza kakılan işgal teranesi yok. Kendinden nefret eden Yahudi diye bir mefhum yok!” Kalabalık olumlu tepki veriyor, artık adamın avucunun içinde, mini minnacık kadınla göz göze gelmekten itinayla kaçınarak onların ateşini kendisine yakıt yapıyor. “Canınız ufak bir Filistin köyünde bir haftalık sokağa çıkma yasağı ilan etmek mi istedi? *Bam* - alın size sokağa çıkma yasağı! İsterseniz günlerce, aylarca hapsedin onları evlerine, keyfiniz ne kadar isterse o kadar...” Menajerinden yana bir bakış daha atıyor: “Solcularla dalga geçmek siyasetten sayılmaz değil mi Yoavcım? Malumun ilamı sadece, öyle değil mi? Harika, o zaman nerede kalmıştık? Ha evet: Denetim noktasında Arapları dans ederken görmek mi geldi içinizden? *Bam*. Bir sözünüz yeter, dans ederler, şarkı söylerler, hatta soyunurlar. O egzotik halkın yaşam sevincine bayılıyorum yeminle! Denetim noktasının büyümlü ambiyansı iyice açılıp saçılmalarına vesile oluyor. Coşa coşa şarkı söylerken o kadar sevimliler ki: *Ko-hol od ba’leeee-vav pe-e-nii-maaa!*”⁴ Kalabalık milli marşın bu yorumuna nasıl tepki vereceğini bilemiyor. “Hele dişil yanlarıyla barıştıkları o anlar yok mu! “*Akdeniz, Ölüdeniz, askerler beni sikseniz!*” Kalçalarını ve poposunu ritme uygun şekilde çalkalayarak, yavaşça, inadına el çırparak vücudunu döndürüyor: “*Akdeniz, Ölüdeniz, askerler beni sikse-*

⁴ İsrail milli marşının Arap aksanıyla söylenmesine dayalı bir espri. (ç.n.)

niz!” Bedeninin yansıması bulanık dalgalar halinde arkasındaki bakır vazoya düşüyor. Erkeklerden birkaçı bu teraneye katılıyor ve adamın şarkıyı söyleme biçimi, kendi çaplarında da olsa koyu bir Arap şivesi taklidi yapmaya itiyor onları. En gür sesle söyleyenler de askerler oluyor. Şimdi cırlak sesleriyle üç-dört kadın katılıyor bu koroya, arada bir sözleri karıştırırsalar da hevesle el çırparak telafi ediyorlar bunu. Kadınlardan biri sevinç çığlıkları atmaya koyuluyor. Ama bu şarkı olayı hiç de görüldüğü gibi değil bana sorarsanız. İcracı izleyicisiyle alay ediyor, onlarla oynuyor, ne var ki bir daha bakıldığında adamı kurnazca kendi kazdığı kuyuya düşüren asıl seyirciymiş gibi duruyor ve bu etkileşim iki tarafı birden kaçamaklı, faili değişken bir nevi suça ortak ediyor. Adam şimdi şarkıcıları kadınlar ve erkekler olarak ikiye ayırıyor ve gözlerindeki sahte yaşları silerek coşkuyla yönetiyor. Artık mekândakilerin neredeyse tamamı şarkıya katılmış durumda, bir yandan söylüyor, bir yandan adamla birlikte tezahürat ediyorlar ve o anda -ki başından beri tam da bunu; içimizin en karanlık yerini gıcıklayan, aynı anda hem mide bulandırıcı hem de baştan çıkarıcı, pis, yapış yapış bir haz uyandıran o bulanık suç ortaklığı duygusunu hedeflediğinden şüpheleniyorum onun- orkestra şefi, elinin bir hareketiyle herkesin sesini avucunun içine hapsediyor. Bir sessizlik anı, bir es oluyor, adamın vuruşları saya saya, bir, iki, üç, dört diye içinden ritim tuttuğunu adeta duyar gibi oluyorum, derken bir kez daha hücumla geçiyor: “Kahvaltıdan önce birkaç kuyu mu mühürlemek istiyorsunuz benim hakkaniyetli dostlarım? O zaman müjdemî isterim, işte iyilik periniz geliyor ve sihirli değneğini bir haftalığına, ne bir haftası, hadi elli *yıllığına* size veriyor! Adaletin artık bir sopası olması gerektiğini mi düşünüyorsunuz? *Ömür boyu* hapis nasıl geliyor kulağa? Ya canlı kalkanlara ne dersiniz?” Başının üstüne kaldırdığı ellerini yavaş yavaş, ritmik bir şekilde çırpıyor ve ayaklarını sahnenin tahta zeminine vururken seyirci de ona katılıyor, ses kulübün içinde gümbür gümbür yankılanıyor. “Bir

el İstimlak Monopolisi mi oynamak istiyorsunuz? Sokağa Çıkma Yasağı Batağı? Barikat Piştisi? Yoksa Dul Kadın oyunlarına mı kayıyor gönlünüz? Simon der ki elektrikler gelsin-elektrikler gitsin! Steril yollara⁵ dersiniz? Diri-tutmak-istiyorsan-mahsule-işe-Ahmet oyunu nasıl?” Giderek daha da şevke geliyor, birileri üstünden dolmakalemle geçiyormuş gibi yüz hatları daha keskin, daha belirgin görünmeye başlıyor. “Hepsini yapabilirsiniz!” diye bağıyor. “Her şey mübah! O yüzden gönlünüzce oynayın canlarım, bütün hayallerinizi sonuna kadar gerçekleştirin! Yalnız şunu unutmayın şekerparelerim, o sihirli değneğin gücü sonsuza dek sürmüyor - üstünüze afiyet ufak bir sistem arızası var. Siktir yaa!” Öfkeyle gözlerini deviriyor ve çocuk gibi hırsıyla ayağını yere vuruyor: “Evet, lanet olası değneğin bir arızası var! Ama siz bunu zaten biliyordunuz, öyle değil mi canlarım? Meğer” -sahnenin kenarından aşağı doğru eğiliyor ve elini sır verircesine ağzının yanına götürüyor- “o iyilik perisi var ya, sağ gösterip sol vuran fırıldağın tekiymiş. Zaten iyilik perileri böyle olur. Kahpe peri arada bir keyfine göre oyunun kurallarını değiştirmekten hoşlanırmış, yani anlayacağınız, dalgamızı geçip Arapları gönlümüzce tefe koyduktan sonra onların barikatlarında *Biladi Biladi*’yi söyleyen -sürpriiz!- bu kez de biz olacaktıydık! Evet, doğru duydunuz, Filistinliler çatır çatır kendi milli marşlarını söyletecekler bize ve onların sloganlarını haykıracağız: *Hayber Hayber ya Yahud, ceş-i muhammed seufe ye’ud*! O yüzden şimdi benimle birlikte söyleyin hakkaniyetli kardeşlerim! Ey sizi özgür ruhlar! Ey sizi serbest gezen tavuklar! *Hayber Hayber ya Yahud...*” Seyirci bu kez tuzağa düşmüyor - insanlar yumruklarını masalara vuruyor, ıslık çalıyor, adamı yuhalyor. Seyirci de enayi değil sonuçta. Dazlak kafalı, uzun boylu genç bir adam, bir ihtimal izne çıkmış bir asker, ıslık çalarken öyle bir gayrete geliyor ki neredeyse sandalyesinden yuvarlanıyor.

⁵ İsrail’in işgal altındaki bölgede Filistinlilerin ve Yahudi yerleşimcilerin kullanımına özel ayrı ayrı otoyollar yapma yolundaki girişimi. (ç.n.)

“Tamam, hadi tamam, haklısınız!” Teslim olmuş halde ellerini havaya kaldırıyor, saf bir şefkat ve anlayışla gülüyor. “Zaten bu olayları ne diye kafaya takıyoruz ki? O günler gelene kadar bir dolu vakit var önümüzde ve Yoav yerden göğe kadar haklı - siyaset konuşmayacağız! Demin bahsettiğim olay çocuklarımız büyüyene dek gerçekleşmeyecek nasıl olsa, o yüzden bizim de ğil, onların sorunu. Hem zaten burada kalıp da bizim sıçtığımız boku yemelerini kim söyledi ki onlara? Neden şimdi bu yüzden keyfimizi kaçıralım? Bunca kavga dövüş, tartışma, bu iç savaş neden? Neden düşünelim ki bunları? Hatta neden düşünelim? *Düşünmeye toptan karşı olanlar alkışlasın bakayım!*” Tezahürat ederken boynunda soluk yeşil tendonlar şişiyor. “Hey Yoavi! Işığa biraz daha yüklen de etrafta neler olup bittiğini görebilelim, olmaz mı? Işığa boğ burayı! Evet odayı ışığa boğ hele... Merhaba tatlılarım, ne iyi ettiniz de geldiniz, şeref verdiniz! Adi Ashkenazi’nin gösterisine bilet kalmamıştı herhalde, ha? Baksanıza, size de sıcak geliyor mu? Nasıl terlemezsınız anlamıyorum ki? Halime bakın, kan ter içinde kaldım burada.” Koltukaltını kokluyor ve kokuyu derin derin içine çekiyor. “İyyy! İnsanın ihtiyacı olduğunda o misk tüccarları nerede hani? Klimayı kökle abisi! Bir kere olsun bizim için masrafa gir! Olmadı maaşımdan düşersin? Nerede kalmıştık?”

Diken üstünde ve bir türlü dikkatini toplayamıyor. Az önce insanları galeyana getirmek üzere kopardığı fırtına, o minimum nacık kadının açtığı yaranın üstesinden gelmesine pek fayda etmemişe benziyor. Bunu hissedebiliyorum. Kalabalık da hissedebiliyor.

“Sihirli değneğin arızasından bahsettik... *Biladi Biladi* dedik... Boku yemiş çocuklarımızı işledik... Steno bir zahmet son birkaç cümleyi tekrar edebilir mi acaba?..” Sahnede zikzaklar çiziyor ve başı önünde oturmakta olan küçümen kadından yana tedirgin bir bakış atıyor. Yüzüne zehirli bir alay ifadesi yayılıyor. Bu ifadeyi tanımaya başlıyorum artık. Kendi içine yönelen şid-

detin anlık bir tezahürü. Ya da fena halde bastırılmış dışadönük şiddetin bir tezahürü belki de.

“Cici bir çocuktum demek ha? *İyi bir çocuk...*” diye mırıldanıyor ve sanki kalbi ayaklar altına alınmışçasına yüzü çarpılıyor. “Evlere şenlik bir olaysın, yemin ederim! Seni hak etmek için ne yaptım ben acaba? Yoksa doğum günü hediyem bu mu, tuta tuta falcı mı tuttunuz bana? Aşk olsun Netanyahu, yakıştı mı size? Bir şişe Dom Perignon getiremediniz mi? İlla orijinal bir bok mu yemeniz gerekiyordu? Yani düşünsenize, dünya genelinde benim çapımdaki yıldızlar, doğum günlerinde pastanın içinden fırlayan çıplak, seksi fıstıklarla ödüllendirilirler, yalan mı? Bu da mesela Oreo’dan fırlayabilirdi! Şaka yapıyorum, lütfen asma öyle yüzünü, hadi ne olursun tatlım, vallahi kötü bir niyetim yok, ağlama, hayır lütfen... Hadi ama... Yapma böyle tatlım...”

Kadın ağlamıyor. Yüzü acıyla buruşmuş, ama ağlamıyor. Adam kadına bakıyor ve yüzü farkında olmaksızın kadıninkini yansıtıyor. Koltuğa doğru gidiyor ve oturuyor. Yorgun, bozguna uğramış görünüyor. “Uyan da balığa çıkalım, bu ne be!” diye sataşıyor biri. Mavi eşofmanlı cılız bir adam, “Hadisene, palamarı çöz de şu şovu yapacaksın yap artık! Kadınla grup terapisi mi yapacaksın yoksa?” diye sesleniyor. Seyirci buna epeyce gülüyor. İnsanlar tuhaf bir düştten uyanırmışçasına canlanmaya başlıyorlar. Barın yakınındaki masalardan birinde oturan kadın, “Bir fırt süt iç, belki işe yarar,” diye bağılıyor. Arkadaşları kadına alkış tutuyorlar, rasgele birkaç masadan kahkahalar ve cesaretlendirici tezahüratlar yükseliyor. Dovaleh bir parmağını köpek kulağı gibi havaya dikey, koltuğun arkasını yokluyor ve oradan kocaman, kırmızı bir cep şişesi çekip çıkarıyor. Seyirciler arasında kimileri şimdiden zevkten dört köşe gülmekte, bense bu gösteriye ikinci veya üçüncü kez gelen insanları anlamaya çalışıyorum. Ne sunuyor ki onlara?

Şov dediği şey öylesine bayat ki... Verecek neyi var bu insanlara?

Belki kalmakla iyi etmişimdir, diye geçiriyorum içimden, tuhaf bir heyecan kımıltısıyla. Sabredip buna tanık olmam iyi oldu her şeye rağmen.

Şişeyi havaya kaldırıp sağa sola sallıyor. Keçeli kalemle büyük harflerle, İngilizce "MILK" yazıyor üstünde. Seyirci tezahürat ediyor. Adam cep şişesinin kapağını yavaşça açıyor, bir yudum alıyor, dudaklarını açgözlülükle yalıyor ve sırtıyor: "Ohhh... Yaşlı adama sakso çeken orospunun da dediği gibi, işte mazinin tadı." Yeniden, bu kez hızla, ademelması inip kalkarak içiyor. Sonra cep şişesini yere, ayaklarının arasına koyuyor ve koltukta biraz daha oturuyor. Küçümen kadına uzun bir bakış atıyor ve afallamış bir halde başını iki yana sallıyor. Üst gövdesini bütünüyle aşağı salarak öne eğiliyor, başını dizlerine yaslıyor, kollarını da bacaklarının iki yanına sarkıtıyor. Bedeninde nefes aldığını gösteren neredeyse hiçbir hareket seçilmiyor.

İçerisi yeniden enikonu sessizleşiyor, hava da birden ağırlaşıyor. Asla kalkamama ihtimali herkesin aklından geçiyor sanırım. Sanki meçhul bir yerde, sağı solu belli olmayan uzak bir mahkeme salonunda yazı tura atılmış da her birimiz her iki sonucun da aynı derecede olası olduğunu hissediyormuşuz gibi.

Bunu nasıl yaptı? Merak ediyorum. Seyirciyi, bir ölçüde beni bile, bu kadar kısa bir sürede ruhunun hane halkına, hatta rehinelere dönüştürmeyi nasıl başardı?

Bu tuhaf pozisyondan doğrulmak için acele etmiyor. Tam tersine giderek daha aşağı, daha da derine salıyor kendisini. Cılız saç örgüsü bu açıdan -bedeni iki büklüm eğilmiş haldeyken- sanki daha ihtiyar bir bedene aitmiş gibi inanılmaz ufak ve geçkin, hatta neredeyse pörsümüş görünen kafatasının üstüne düşüyor şimdi.

Hiçbir ayrıntıyı atlamamak için dikkatle etrafıma bakıyorum. İnsanların çoğu öne doğru eğilmiş, oldukları yere mihlanmışçasına adama bakıyor. Genç motosikletçilerden biri yavaşça altdudağını yalıyor. Gözüme çarpan yegâne devinim bu.

Gövdesini koltuğun derinliklerinden nihayet çekip çıkardığında, ayağa kalkıp doğrularak bize döndüğünde yüzünde yeni bir şey var.

“Bir dakika, durun durun, susun bakayım! Her şeyi unutun ve filmi başa sarın. Bu akşamı sıfırlayalım, sil baştan başlayalım! Her şey baştan aşağı yanlış! Sil! Geri al! Yanlış anlamayın, size bir şey dediğim yok - siz süpersiniz. Kabahat sizde değil, bende. Bana altın tepside sunulan fırsatı göremedim. Tanrım...” Başını iki elinin arasına alıyor. “Bu gece burada olacaklara inanamayacaksın Netanyahu! Ey Netanyahu, elmasların şehri, çok ballı, allı güllü bir seyircisin yeminle. Bu akşam burada bir mucizeye tanıklık edeceksin. Turnayı gözünden vurdun!” Görünürde seyirciyle konuşuyor ya, gözleri, bana acil bir şey, bakışla ifade edilemeyecek kadar karmaşık bir şey söylemeye çalışarak benimkilere saplanıp duruyor. “Bendeniz bir karar verdi, uzun uzadıya düşünüp taşındıktan ve menajerim tarafından musluk suyuyla cömertçe sulandırılmış olan -Tanrı tuttuğunu altın et-sin, Yoav aşkım- Gato Negro şarabıyla karşılıklı istişarelerden sonra vardım bu karara... Şuna karar verdim ki... Neye karar verdimdi, bir dakika bir kafamı toplayayım... Tanrım, heyecandan dilim tutuluyor. Hah buldum: Doğum günümü kutlamak için buraya kadar zahmet etmeniz karşısında duyduğum minnettarlığın bir göstergesi olarak -küçük bir kuş kulağıma doğum günüm olduğunu unutmuş olabileceğinizi fısıldamış da olsa, fısıldamasının nedeni de kuş gribinden sesinin kısılması bu arada- ne diyordum...”

Havanda su dövüyor. O anda aklına gelen karmaşık bir fikri pişirirken dikkatimizi dağıtıyor, bir sonraki hamlesini planlıyor.

“Ama yine de geldiniz ve bu cömertliğiniz nedeniyle, benimle eğlenip dağıtmak için topluca teşrif ettiğiniz için size bu akşam ufak bir hatıra vermeye karar verdim şu an, gönlümden koptu gitti. Zira ben öyle bir adamım. Eli açıklık benim göbek adı. Dov Eliaçık Greenstein, mezar taşımda böyle yazacak. Altında

da şu satır: ‘İşte burada büyük bir potansiyel yatıyor.’ Onun da altında: ‘98 model Subaru, bayandan tertemiz.’ Ama laf aramızda dostlarım, benim size verecek neyim var ki? Para deseniz, zaten konuştuk, tek kuruş yok. Sırtımdaki gömlekten başka bir şeyim yok - ki sırtımın olduğu bile şüphe götürür. Teoride beş çocuğum var, ama pratikte hiçbirisi ortada yok ve hayattaki en büyük başarım geniş ve birlik olmuş -en azından bana karşı birlik olmuş- bir aile peydahlamış olmam. Sözün özü, Netanyahu, zaten çaktınız ya, hiçbir şeyim yok. Ama size, başka birine asla vermediğim bir şey vereceğim yine de. Saf ve temiz bir şey. Bir hayat hikâyesi. Evet, en güzel hikâyeler de onlar değil midir zaten? Bu fikri sevdim, güzel, sevdim bunu - ne var, ne oldu masa 6? Neden panikledin öyle? Sadece bir hikâye, beyin hücrelerine fazla mesai yaptırmanı gerektirecek bir durum olmayacak, onların varlığını bile hissetmeyeceksin. Hikâye dediğin sadece sözlerden ibaret sonuçta. Hava cıva. Bir kulaktan girer, öbüründen çıkar.”

Yeniden bana bakıyor. Gözleri acil yardım beklercesine, yalvarırcasına delip geçiyor beni.

“Beni görmeni istiyorum,” dedi telefonda o akşam, ona saldırdığım için bol keseden özür dilememin ardından. “Tek yapman gereken orada bir buçuk saat oturmak, çok çok iki saat, orası akşamın gidişatına bağlı. Duvar kenarında bir masa ayırırız, böylece kimse seni rahatsız etmez. İçki, yemek, istersen taksi, hepsi benden, ayrıca bu iş için ne kadar istersen onu da ödemeye hazırım.”

“Bir dakika, iş dediğin şeyin ne olduğunu hâlâ anlayamadım ki ben.”

“Anlattım ya. İstersen video kaydı yapabilir, cep telefonunla fotoğraf çekebilirsin, umurumda değil. Yeter ki beni gör.”

“Sonra ne olacak peki?”

“Sonra, eğer içinden gelirse bana bir telefon aç ve ne gördüğünü anlat.”

“Peki neden böyle bir ihtiyaç hissettiğini sorabilir miyim?”

En az otuz saniye boyunca düşündü.

“Özel bir nedeni yok. Kendim için. Ne bileyim. Bak, damdan düşercesine bir istek olduğunun farkındayım bunun, ama birden öyle bir his doğdu içime. Zamanının geldiğini hissettim.”

Güldüm. “İyice anlayayım şunu. Performansını eleştirmemi mi bekliyorsun benden? Yoksa sadece nasıl görüldüğünü mü bilmek istiyorsun? Gerçi ne beklediğin pek fark etmiyor, ne ilki ne de ikincisi bana göre işler değil.”

“Hayır, tabii ki *nasıl görüldüğümü* merak etmiyorum. Neden şimdi o konuya...” Kıs kıs güldü: “İnan bana, nasıl görüldüğümü gayet iyi biliyorum.” Derin bir soluk aldı ve bu repliği uzundur prova edermişçesine nefesini çabucak verdi. “Eğer sen de kabul edersen, senin gibi birinin yorumlarını duymak istiyorum Avishai, bu konuda idmanlı birinin, tüm hayatını insanlara bakıp ne mal olduklarını anında anlamakla, insanların ciğerini okumakla geçirmiş birinin-”

“Hop, hop, ağır ol,” diye kestim sözünü, “kendini biraz fazla kaptırdın.”

“Hayır, hiç de, ben yalnızca... ağızımdan çıkanı pekâlâ duyuyor kulağım. Eskiden senin baktığın davaları gazetelerden takip ederdim. Okuduğum haberlerde verdiği hükümlerden, sanıklar ve avukatlar hakkında söylediğin şeylerden alıntılar yaparlardı ve sözlerin insanı can evinden vururdu. Son zamanlarda pek denk gelmedim, ama hatırlıyorum, bütün ülkenin ağzının içine baktığı büyük davaların vardı... İnan bana Avishai, sayın hâkim, nasıl hitap etsem bilemedim, edebiyatın iyisinden anlarım. Söylediklerini dinlemek bazen kitap okumak gibiydi.”

Naifliği beni eğlendirdi. Eğlendirmenin de ötesine geçti. Her bir cümlesini bin bir emekle düzelttiğim, allayıp pulladığım, zaman zaman içlerine, -tabii ölçüyü kaçırmadan ve mütevazılığı elden bırakmadan- renkli bir metafor veya Pessoa’nın, Kavafis’in

ya da Nathan Zach'ın şiirlerinden alıntılar, hatta bazen de kendi şiirsel imgelerimi yedirdiğim hükümlerimi düşündüm. Ve birden, o unutulmuş mücevherlerimden duyduğum gururla koltukların kabardı.

İçimde bir imge kırıştı: Yaklaşık beş sene önce, Tamara bir bacağına altına almış mutfakta oturuyor, masada içine taze nane atılmış bir fincan sıcak su, ucu açılmış bir kurşunkalemi beni çileden çıkaran bir sesle dişlerine vuruyor ve “sayın hâkimin öteden beri teşne olduğu duygusal sıfatlardan, coşkun imgelerden ve başka aşırılıklardan” arındırmak amacıyla yazdıklarımı “ince bir elekten” geçiriyor. (Bense salonda bir ileri bir geri volta atarak hükmünü vermesini bekliyorum.)

“Benden istediğin bu mu yani?” diyerek güldüm. Birden nefes almam gerekti. “Şahsına özel bir hüküm mü istiyorsun? Adalet sisteminin senin için özelleştirilmesini? Hâkim kapınıza geldi, ha? Fena değilmiş...”

“Hüküm mü?” Sesi hayret doluydu. “Hüküm derken neyi kastettin sen?”

“Pardon, ben mi yanlış anladım? Belki bana bir şey söylemek istiyorsundur diye düşünmüştüm, böylece ben de...”

“İyi de niye hüküm dedin?” İçeride işleyen, soğuk bir rüzgâr esti telefonda. Yutkundu. “Sadece gösterime gel tamam mı, bir süre bak bana, sahiden başka bir şey istemiyorum, sonra da gördüğünü anlat -ama sakın acıma bana, önemli olan o- iki üç cümle söyle yeter. Bunu yapabileceğini biliyorum, seni seçmemin bir nedeni var...” Yine kıs kıs güldü, ama bu kez sesinde bir kuşku duyar gibi oldum.

Olayın bundan ibaret olmadığından emindim. Bu işin içinde bir iş daha vardı, belki kendisinden bile gizlediği başka bir şey. Birkaç soru daha sordum, farklı açılardan yaklaşıp ağzından laf almaya, merakımı elimden geldiğince gidermeye çalıştım, ama ne yaptıysam olmadı. Onu “görmem” gerektiğine dair o muğlak

isteğin ötesinde bir açıklama yapmaktan kesinlikle acizdi. Konuşma döngüsel bir hal almaya başladı. Kırk küsur yıl sürmüş bir ayrılıktan sonra hâlâ birbirimizi anında, derinden anlayabileceğimize dair o çocuksu, masumane umudunun giderek söndüğünü hissedebiliyordum.

“Farz edelim...” diye mırıldandı, ben onu reddetmek için çoktan münasip sözcükler aranmaya koyulmuşken. “Farz edelim orada oturdun ve beni bir-bir buçuk saatliğine izledin, daha fazla değil, dediğim gibi orası akşamın gidişatına bağlı, sonra da bana bir telefon açtın veya istersen izlenimini postayla da gönderebilirsin, benim için hiç fark etmez, alacaklılar dışında birinden mektup almak fena olmazdı doğrusu, bir sayfa bir şey, hatta birkaç satır bile yazsan yeter, tek bir cümle bile olabilir. İnsanı tek bir cümleyle yere yapıştırabilecek beceriye sahipsin ne de olsa.”

“Yazmasına yazayım da ne yazacağım? Konu ne?”

Bir kez daha, bu kez mahcup bir şekilde kıkırdadı. “Galiba sahip olduğum bu şeyin... Yok yok, boş ver, unut bu dediğimi.”

“Devam et, dinliyorum...”

“Yani, anlarsın ya, beni gördüklerinde insanların içinde nasıl bir his uyandırıyorum? Bana... içimden çıkan bu şeye baktıklarında hangi bilgiye sahip oluyorlar? Anlatabiliyor muyum?”

Hayır, dedim. Köpek yalanın kokusunu alarak kafasını kaldırdı.

“Tamam, boş ver,” diyerek iç çekti, “bırakayım da yatmana bak. Böyle olmayacak bu.”

“Dur, devam et.”

İşte o zaman içinde yüksek bir duvar yarılıp geçit verdi ve sözler ağızından sel gibi boşanmaya başladı: “Diyelim ki sokakta birinin yanından geçiyorum, adam daha önce beni hiç görmemiş, tanımaz etmez. İlk kez bana bakıyor - şak! Nasıl bir elektrik alıyor benden? Hakkımda ne kaydoluyor zihnine? Bilmem, derdimi anlatabiliyor muyum...”

Ayağa kalktım ve elimde telefonla mutfakta dolanmaya başladım.

“İyi de ben seni daha önce *gördüm*,” diye hatırlattım ona.

“Üstünden seneler geçti,” diye yapıştırdı cevabı. “Ben ben değilim, sen de sen değilsin.”

Bir anı canlandı: yüzüne oranla fazla büyük mavi gözleri, dolgun dudaklarıyla birleşince keskin hatlı tuhaf bir hatun gibi görünüyordu daha ziyade. Nabız gibi atan, ele avuca sığmaz bir hayat zerresi.

“O şey vardır ya,” dedi usulca, “hani insanın içinden elinde olmaksızın fışkıran şey? Dünyada belki yalnızca o biricik kişinin sahip olduğu şey?”

Kişiliğin ışıltısı, diye geçirdim içimden. İçimizdeki kor. Ya da içimizdeki karanlık. O muamma, eşsizliğin o titreşimi. Kişiyi tanımlayan sözcüklerin ötesinde yatanlar; kişinin başına gelen, hayatında ters giden ve ruhunda zaman içinde çarpıklaşan şeylerin ötesinde. Yıllar önce çiçeği burnunda bir hâkimken, ister sanık olsun, ister tanık karşıma çıkan her kişide aramaya yemin ettiğim o aynı şey. Asla kayıtsız kalmayacağıma yemin ettiğim, kararımın hareket noktasını oluşturacak o şey.

“Neredeyse üç yıldır hâkimlik yapmadım,” deme mecburiyetinde hissettim birden. “Üç yıldır emekli sayılıyım bir bakıma.”

“Daha erken değil mi? Ne oldu ki?”

Bir an gerçeği söylemeyi düşündüm ciddi ciddi. “Erken emeklilik istedim.”

“Peki, şimdi ne yapıyorsun?”

“Pek bir şey yapmıyorum. Evde oturuyorum. Bahçeyle uğraşıyorum biraz. Kitap okuyorum.” Hiçbir şey demedi. Bu duruma temkinli yaklaştığını sezdim ve bu hoşuma gitti. “Olan şu ki,” diye açıkladım kendim de şaşırarak, “kararlarım sisteme biraz fazla sivri gelmeye başlamıştı.”

“Ha.”

“Saldırғанnıřmıř,” dedim küçümseyerek. “Temyiz Mahkemesi verdiğim bütün kararları teker teker bozuyordu.”

Birkaç kez fkeme yenik düşerek gözümün içine baka baka yalan söyleyen bazı tanıklara, kurbanlarına korkunç, aşağılıık şeyler yapmış olan sanıklara ve çapraz sorgularıyla bu kurbanlara işkence etmekten bir türlü vazgeçmeyen sanık avukatlarına bir güzel verip veriştirdiğimi de söyledim. “En büyük hatamı da,” diye devam ettim sanki her gün konuştuğum biriymişesine, “nüfuzlu çevrelerde isim yapmış, arkası özellikle sağlam olan bir avukata ciğeri beş para etmez bir herif olduğunu söylediğim gün yaptım. Erken emekliliğimi böylece garanti etmiş oldum.”

“Bilmiyordum. Son zamanlarda seni pek takip edemedim.”

“Sistemimiz bu tür işlerin icabına sessiz sedasız ve çabucak bakar. -dört ayda her şey olup bitmişti bile.” Güldüm. “Adaletin arklarının hızlı döndüğü de oluyor anlayacağın.”

Cevap vermedi. Bir komedyeni gldrmekteki yeteneksizliğim beni biraz hayal kırıklığına uğrattı.

“Adına ne zaman bir yerlerde rastlasam,” dedi, “kklk halimiz gelirdi aklıma, ne yaptığını, nerede olduğunu hep merak ettim. Beni hiç hatırlamıyor olabileceğin de aklımdan geçmedi değil. Mesleğinde adım adım ykselmeni izledim ve senin adına sahiden mutlu oldum, samimiyetle söylüyorum.”

Köpek usulca, neredeyse insan gibi i geçirdi. Onu uyutmaya bir türlü elim varmıyor. Tamara’dan o kadar çok şey -koku, ses, dokunuş, bakış- var ki onda halen.

Aramızda yeniden bir sessizlik oldu, ama bu kez farklı bir sessizlikti bu. “İnsanlar ilk bakışta *bende* ne görüyor acaba?” diye düşündüm. Çok değil, kısa süre önce nasıl biri olduğumu hâlâ görebiliyorlar mı? Tattığım aşktan bir iz var mı üzerimde? Yeniden doğuş lekesi mesela? Çok uzun zamandır bu mıntıkalara adım atmamıştım, o yüzden de düşünceler kafamı karıştırarak içimde bazı şeyleri allak bullak etmeye başladı. Hata yapıyor ol-

duğum hissinden sıyrılmayı başaramamıştım, ama belki de her zamankinden farklı biçimde, benim için doğru olan bir hataydı bu. “Bunu yaparsam, ki henüz yapacağımdan da emin değilim, sana acımayacağımı bilmiş ol,” dedim.

Güldü. “Unutuyorsun galiba, bu senin değil, *benim* şartındı zaten.”

Bu fikrinin bir bakıma, insanın kendisini ortadan kaldırmak için kiralık katil tutmasına benzediğini söyledim ona.

Yeniden güldü. “Bu iş için doğru kişi olduğunu biliyordum. Sakın unutma - tek kurşun, doğrudan kalbe.”

Ben de güldüm, derken o eski günlerimizden, ılık ve unutulmuş, belli belirsiz bir buğu çıkageldi. İçimizde başka türlü bir hafiflikle, hatta eski muhabbetimiz canlanmış halde vedalaştık. Ve ancak o zaman, belki de veda sözcüklerimizin etkisiyle beklenmedik bir darbeyle sarsıldım: Be’er Ora’daki Gadna kampında birlikteyken başına gelenleri hatırladım birden; onun yaşadıkları beni de aynı derecede etkilemişti. Unutma kabiliyetim karşısında duyduğum dehşetle birkaç saniye boyunca donakaldım.

Duyduğum dehşetin bir kısmı da olanları kafama kakmamasından, bu konuda tek kelime dahi etmemesinden kaynaklanıyordu.

“Ama sabredip biraz beklemeniz lazım dostlarım, çünkü bu hikâyeyi, Tanrı şahidim, bugüne dek asla bir gösteride anlatmadım. Sahnede hiç anlatmadım, hatta hiç kimseye anlatmadım ve bu gece yapmadım dediğim şeylerin hepsi olacak...”

Sırtışı yayıldıkça yüzü de daha hüznünlü görünüyor. Bana bakıyor ve çaresizce omuz silkiyor. Tepeden tırnağa bütün varoluşu, sonu besbelli felaketle bitecek, ama kaçıışı da olmayan dev bir atlayışa hazırlandığı duygusunu uyandırıyor.

“O halde buyurun bakalım: sıfır kilometre malzeme size, halen daha ruh doktorunun hediye paketine sarılı. Sözcükler

henüz dilimin ucuna gelmiyor yalnız, bu da şu demek bayanlar baylar, bu akşam benim kobaylarım olacaksınız. *Senin için yanıp tutuşuyorum Netanya!*"

Ve tekrar kaçınılmaz alkışlar ve tezahüratlar. Cep şişesinden yine bir fırt alıyor, aşırı belirgin âdemelması bir aşağı bir yukarı inip çıkıyor, mekânda gözü dönmüş susuzluğunu fark etmeyen bir kişi bile kalmıyor ve o da seyircinin bunu fark ettiğini hissediyor. Âdemelması hareketi kesiyor. Gözleri cep şişesinin üzerinden seyirciye kilitleniyor. Sesi yükselerek biraz şaşırtıcı, neredeyse insanı duygulandıran bir mahcubiyetle tiz bir perdeye çıkıyor: "Netanya, ey terk edilmiş proje! Yanımda mısın? Korkmadın değil mi? Şahane, aferin sana. Şu anda yanımda olmana, yıllardır kayıp olan biraderinmişim gibi beni kucaklamana ihtiyacım var. Senin de medyum hanım. İtiraf edeyim, bu akşam beni şaşırttın, çalışmadığım bir yerden geldin üstüme, çoktan beri... Hiçbir beyaz adam ayağının uzun zamandır basmadığı bir yerden diyelim..." Pantolonunun paçasını sıyrarak parşömen gibi sararıp solmuş, bir deri bir kemik kalmış kılsız alt bacağına gözler önüne seriyor ve iskelet misali bacağına bakıyor. "Tamam canım, hiçbir soluk benizli adam ayağının olarak düzeltiyorum madem. Ama yine de, burada olduğuna memnunum medyum. Nereden aklına esti de geldin bilmiyorum ama buradasın işte, hem anlatacağım bu hikâye profesyonel olarak da ilgini çekebilir, zira içinde... Nasıl söylesem... Bir çeşit hayalet var. Hatta belki onunla iletişime bile geçebilirsin, ama seni uyarıyorum -yalnızca ödemeli arayabilirsin ha!"

"Neyse, ciddi olalım, bu hikâye zorlu bir vaka, size söyleyeyim. Bir cinayet vakası da diyebiliriz bir bakıma, yalnız kimin cinayete -tabii o fiile cinayet denebilirse- kurban gittiği, kimin müebbetten ölüme mahkûm edildiği pek net değil." Ağzı kulaklarına vararak soytarı gibi gülümsüyor. "Bu kadar gürültü kopardığımız yeter, şimdi ise, *ilk cenazemin* çılgın ve komik hikâyesi geliyor huzurlarınıza!"

Koltuğun etrafında havayı döverek, peş peşe seri darbeler indirip hızlı bir çalımla sıyrılarak, yeniden yumruklar savurarak dans ediyor. “*Kelebek gibi uçarım, arı gibi sokarım,*” diye terennüm ediyor hazanların⁶ dua makamında. Seyirci saflarından birkaç kıkırdama; az sonra gelip çatacak hazzın beklentisiyle rahatlamanın işareti olan boğaz temizleme sesleri geliyor. Oysa ben bir kez daha huzursuz hissediyorum kendimi. Hem de aşırı huzursuz. Oturduğum masayla çıkış arasında yalnızca beş adım var.

“*İiilk cenazeeeeeeem!*” diye ilan ediyor bir kez daha, bu kez bir sirk takdimcisinin borazan gibi sesiyle. Odanın bir kenarındaki pırasa saçlı, sırık gibi kadın kesik kesik bir kahkaha patlatıyor ve adam acı bir fren yaparak durup kadını bakışlarıyla şişe geçiriyor: “Tanrı sizi bildiği gibi yapsın, Güney Netanya! Ben cenaze diyorum, siz gülüyorsunuz, oldu mu şimdi? Buralarda adet bu mudur?” Bunun üzerine seyirci daha da fazla gülüyor, ama adam gülümsemiyor. El kol hareketleriyle kendi kendine konuşarak sahnede dört dönmeye koyuluyor. “Bu insanların sorunu nedir? Kim böyle bir şeye güler ki? Ama kendi gözünle gördün. Resmen kırdın geçirdin, canına okudun mekânın! Dovaleh ölçeğinde yedi nokta iki çektin. Bu insanları hiç anlamıyorum, hiç...”

Durup koltuğun sırtına yaslanıyor. Sırık gibi kadına dönerek, anlama güçlüğü çeken bir çocukla konuşurcasına, “*Cenaze dedim, ablacım*” diyor. “Acımı biraz olsun paylaşmayı çok mu görüyorsun bana tatlım? Bir tutam merhamete ne dersin? - bu sözcüğü acaba hiç duydun mu Lady Macbeth? *Merhamet!* Sonuçta burada ölümden bahsediyoruz hanım! *Vee alkışlarınız ölüm için gelsin!*” Sesi birden korkunç bir gürlemeyle tutuşuyor, kollarını uçak gibi iki yana açarak sahnede oradan oraya koşuyor, derken kollarını başının üstüne kaldırıyor, seyirciyi de kendisine katılmaya teşvik ederek ritmik bir şekilde el çırpma-

⁶ İbadetlerin belli musiki makamlarda söylenen dualarını yöneten şan eğitilmiş, hoş sesli sinagog görevlisi. (ç.n.)

ya başlıyor: “*Alkışlarımız ölüme!*” İnsanlar huzursuzca gülüyor: bu slogan kulaklarını tırmalıyor, sinirlerine dokunuyor, sahnede bağırarak oradan oraya koşturan adam sinirlerine dokunuyor. Onu izledikçe gözleri bulanmaya başlıyor, ben bu düzeneği çözdüm artık: kendisini gaza getirip cinnet haline sokuyor ve böyle yaparak seyirciyi de gaza getiriyor. Önce kendini yakıyor, sonra ateşiyle onları da tutuşturuyor. Bunun nasıl olup da işe yaradığını tam anlayamıyorum, ama işe yarıyor. Havadaki, bedenimdeki titreşimleri ben bile hissedebiliyorum; belki de ilkelliğini böylesine kucaklayan bir adam karşısında kayıtsız kalmak zordur, diye izah etmeye çalışıyorum durumu kendime. Ama bu da gırtlığıma kadar gelip dayanmış ve her an biraz daha şiddetlenen o haykırma dürtüsünü açıklamaya yetmiyor. Sağdan soldan tek tük erkek sesi slogana katılıyor - yalnızca erkekler ama. Belki de adamı susturmak, böğürtüleriyle onun sesini bastırmak için yapıyorlar bunu, ama çok geçmeden kendilerini onunla birlikte avaz avaz bağırırken buluyorlar. Bir şey onları ele geçirmiş adeta - o ritim, o delilik hali belki. “*Alkışlarımız ölüme!*” diye bağırıyor, ter içinde, nefes nefese, yanakları marazlı bir kırmızıyla alev alev. “*Yeri göğü inletelim!*” diye haykırıyor tiz bir sesle ve gençler, özellikle de askerler kollarını havaya kaldırıp el çırparak onunla birlikte gürlüyorlar, adam alaycı gülümsemeler saçarak onları teşvik ediyor. Şimdi iki motosikletçi de avazları çıktığı kadar bağırıyor, bu kez birinin kız birinin oğlan olduğunu anlamayı başarıyorum, belki de ikizler ve o keskin yüz hatlarıyla adamı izlerken onun hareketlerini gözleriyle bütün bütün yutan iki yırtıcı hayvan yavrusuna benziyorlar. Barın yakınında oturan çiftlerin arasında da bir kıpırtı var, hatta adamın teki sandalyesinin üstünde dans etmeye başlamış. Çehresi külrengi, avurtları çökmüş sıska bir adam, “*Alkışlarımız ölüme!*” diye çılgık çılgığa bağırarak havaya kaldırdığı ellerini çılgınlar gibi sallıyor. Solar-yum bronzu üç ihtiyar hanım da kopmuş, cılız kollarını havalara savurup bağırıyor, bir yandan da zembereğinden boşanmışçası-

na, gözlerinden yaş gelesiyle gülüyorlar. Dovaleh'e gelince, hepten tozutmuş, bir cinnet halinde makineli tüfek gibi el çırparak o çılgın tempoyu sürdürürken yel yepelek bir oraya bir buraya koşturuyor, kalabalık çığırından çıkmış o deliliğin dümen suyuna kapılmış halde kakhahadan kırılıyor. Çevremde kadınlı erkekli, kimi genç, kimi ihtiyar altmış-yetmiş kişi var ve hepsinin de ağzı o aynı zehirli patlayan şekerle dolu - önce beceriksizce bir mırıldanmayla, etraftakilere yan gözle bakmayla başlıyor her şey, derken bir kıvılcım çakıyor, herkesi teker teker sıradan geçirerek tutuşturuyor, gırtlaklar avaz avaz bağırmaktan şişiniyor ve daha saniye geçmeden asla sırtı yere gelmeyecek o yegâne saffa katılmanın telaşıyla, birer aptallık ve özgürlük balonu halinde yerçekiminden kurtulup havaya yükseliyorlar: *Alkışlarımız ölüme!* Artık seyircinin neredeyse tamamı bağırmakta ve alkışlarıyla tempo tutmakta, aslında ben de onlara katılmış durumdayım, en azından içimden - neden sadece bu kadarla kalıyorum? Neden daha fazlası gelmiyor elimden? Neden bir kez olsun izin kullanıp kendimden, son birkaç yılda benimsediğim o nemrut surattan, tuttuğum gözyaşları yüzünden daima kırmızı olan gözlerimden kaçamıyorum? Neden bir sandalyenin üzerine sıçrayıp *alkışlarımız ölüme*, diye bas bas bağırarak kendimden geçemiyorum? O ölüm ki sahiden, gerçek anlamda, yaşama tutkusuyla, hayat sevinciyle sevdiğim biricik kişiyi yalnızca altı siktirici hafta içinde elimden koparıp almayı başarmış... yüzünü; güzelim, dupduru, bilge alnı, kalın telli -salak gibi, hayata sıkı sıkıya tutunuşunun bir kanıtı olduğuna inandığım- gür saçlarının kökleriyle bezeli o değirmi, apaydınlık yüzünü ve dans edercesine devinen o geniş, iri, cömert bedenini -sakin ola bu sıfatların tekini bile silmeye yeltenme- ilk gördüğüm andan itibaren sevdiğim kişiyi... Bana öyle büyük bir şifa olmuşsun ki, beni köşeye kısıtıran o yavan bekârlığıma, kişiliğimin neredeyse bütünüyle yerine geçmiş olan o sözde 'türel şahsiyet'e, sensiz geçen yıllarda kanımda biriken

hayat karşıtı antikorların tamamına öyle büyük bir şifa olmuş-
tun ki her şeyinle bana gelerek -

Sen ki -halen daha, yazarken sözcüklere nihai bir meşrui-
yet vermeye karşı fiziksel bir alerjim var, hepi topu bir peçetenin
üzerine yazıyor olsam da böyle- benden on beş yaş gençtin, şim-
di on sekiz yaş gençsin benden, her geçen günle daha da gençle-
şiyorsun.

Sen ki, evlenme teklif ettiğinde bana daima sevecen gözler-
le bakmaya söz vermiştin. Sevgi dolu bir tanışın gözleriyle, de-
miştin. Hiç kimse hayatta bundan daha güzel bir şey söylemedi
bana.

“Benden bebekler peydahla, ey ölüm” diye haykırıyor ve şi-
şeden çıkmış bir cin gibi hoplayıp zıplıyor; yüzü yangın yerine
dönmüş, terden sıırıslıklam. Kalabalık çığlık çığlığa, kahkahadan
kırılarak tekrarlıyor dediklerini, derken bir kez daha gürlüyor:
“Ölüm, ey ölüm, sen kazandın! En büyük sensin! Al bizi ey ölüm,
bırak biz de çoğunluğa katılalım!” İnfilak halindeki kalbimde
ben de onunla birlikte gürlüyorum, yemin ederim hemen şim-
di ayağa kalkıp onunla birlikte avaz avaz bağırırdım, buradaki
insanların kim olduğumu bilmeleri durdurmazdı beni, Sayınlı-
ğım, Hâkimliğim de durdurmazdı. Kalkıp avazım çıktığıınca ba-
ğırırdım onunla, aya ve yıldızlara doğru; duştaki çanağın içinde
halen duran küçük sabunlarına, yatağın altındaki pembe terlik-
lerine, akşam yemeği için birlikte pişirdiğimiz spagetti bolonez’e
doğru bir çakal gibi ulurdum - yemin ederim yapardım, hiçbir
şeyi tınmayan bir ömür törpüsü gibi iki parmağıyla kulaklarını
tıkayan şu tesellisi olanaksız cüceyi görmek zorunda kalmasay-
dım pekâlâ da yapardım.

Yenilgiye uğramış halde süklüm püklüm oturup kalıyorum.

Dovaleh öne eğiliyor, ellerini dizlerine yaslıyor, ağzı o iske-
leti andıran gülümsemesiyle açık, yüzünden kan ter damlıyor.
“Durun, yeter,” diye yalvarıyor seyirciye nefes nefese gülerek, “O
kadar müthişsiniz ki, artık dayanamıyorum.”

Ama adamın sersemlemiş halde hıçkırık gibi kesik kesik kahkahalarla sarsılmasını fırsat bilen seyirci bir anda ayılıyor, çabucak yatışıyor ve gözlerini hoşnutsuzlukla ona dikeyor. Sessizlik mekâna yayıldıkça yayılıyor ve o sessizlikte, bu adamın kendi sınırlarını bünyesinin elverdiğinin çok daha ötesinde zorladığı gerçeğı hepimize aşikâr oluyor.

Bu onun için bir oyun değıl.

Nefes nefese sandalyelerine geri çöküyorlar. Garson kızlar yeniden masaların arasında cirit atmaya başlıyor. Mutfak kapısı durmaksızın açılıp kapanıyor. Herkes aniden susamış nedense, herkes aç.

Adam hasta. Bu bilginin kesinliğı bir anda dank ediyor kafama. Hasta bir adam karşıımızdaki. Belki de çok hasta. Bunu nasıl gözden kaçırabildim? Nasıl da anlayamadım? Üstelik açık açık söyledi de: prostat dedi, kanser dedi, başka birtakım kaba saba ipuçları da kaçırdı ağzından ya ben yine de o kötü esprilerinden biridir diye geçiştirdim hepsini, ya da bizden zorla sempati toplamak ve sanatsal maharetini -ve tabii yazacağım izlenimde bizzat kendisini- yargılarken ona karşı daha bir hoşgörölöl olmamı, olmamızı sağlamak için başvurduğu numaralara yordum. Sonuçta kendimce düşünüp tartmış, onun her türlü ucuz numaraya tenezzöl edebilecek biri olduğuna karar vermiş olmalıyım. Söylediklerinde gerçek payı varsa, bir zamanlar hasta olmuşsa bile, en azından şu anda durumunun ciddi olamayacağına kanat getirmiş olmalıyım (sahiden düşündüysem tabii). Zira durumu ciddi olsa gösteriyi yapmazdı, sahneye çıkmak istese bile ne bedenene ne de zihnen bunu yapacak gücü kendinde bulamazdı, öyle değıl mi?

Peki bu işin içinden nasıl çıkacağım? Hesapta beni gözlem yapmak ve dinlemekte, en ufak ipuçlarını dahi kaçırmamakta usta kılan yirmi beş yıllık tecrübeme rağmen nasıl bu denli kör olabildim de onun durumunu göremedim? Kendi derdinle nasıl bu denli bozabildim kafayı? Onun o hezeyanları ve asabi esprile-

ri nasıl oldu da yanıp sönen ışıkların sara hastalarını etkilemesi gibi etkileyebildi beni? Nasıl sürekli kendi içime, kendi hayatıma dönüp durabildim?

Son üç yılda okuduğum onca kitabın, seyrettiğim onca filmin, dostlar ve akrabaların sunduğu tesellilerin yapamadığını onun bu hasta haliyle başarmasına, ihtiyacım olanı nihayet onun bana vermiş olmasına ne demeli ya?

Gösterinin ilk bir saati boyunca hastalığı kabak gibi ortadaydı, görmemek için kör olmak gerekirdi: iskelete dönmüş o çehre, o korkunç zayıflığı. Ben yine de görmeyi reddettim, zihnimin bir köşesinde bunun gerçek olduğuna aymama rağmen. Acı; şu anda dans etmekte, oradan oraya koşmakta, durmaksızın zevzek zevzek konuşmakta olan bu adamın yakında hayatta olmayacağını idrak etmenin o aşına acısı giderek keskinleşirken dahi görmezden geldim. Daha demin yüzünde haylaz bir tebessümle *Var olmak!* diye bağırان o değil miydi sanki? *Nasıl da akla ziyan, yıkıcı bir fikir.*

“Nerede kalmıştık, evet, ilk cenazem...” Gülüyor ve cılız kollarını seyirciye doğru uzatıyor. “Ölüp gökyüzündeki kabul merkezine giden tiplerle ilgili fıkrayı duymuş muydunuz? Hani görevliler onları cennete veya Netan-pardon cehenneme gidecekler olarak ayırmış ya? Şaka bir yana, en büyük korkumuz bu değil mi? Yani sonunda hahamların haklı çıkması? Harbiden cehennem diye bir yer olması?” Seyirci gönülsüzce gülüyor ve insanlar adama bakmak istemeyerek gözlerini yere indiriyor.

“Dinleyin millet, boru değil, her şey dâhil bir cehennemden bahsediyorum; ateşlerden, boynuzlu zebanilerden o küçük tırmıklara, yabalara, işkence tekerinden fokurdayan katrana dek; Şeytan’ın kullanımına sunulan ne kadar zamazingo varsa hepsinin yerli yerinde olduğu dört başı mamur bir cehennemden... Son birkaç ay bunları düşünmekten gözüme uyku girmedi yeminle, en fenası da geceler, gece bastırdı mı bu düşünceler beni yiyip bitiriyor, o yüzden şu an aklınızdan geçenleri gayet iyi

anlıyorum: Hassiiktir, neden o lanet olası Paris seyahatinde tutup o domuzu yedim ki? Hamursuz Bayramı'nda Abu Gosh'tan yediğim pideler hay boğazıma dizileydi. Neden hepimiz *Tevrat Judaizmi*⁷ partisine oy vermedik ki?" Sesini alçaltıyor, derken bir anda gürliyor: "*Artık çok geç sizi köpekler - doğru katran kazanına!*"

Kalabalık gülüyor.

"Evet, ben tam ilk cenazemden bahsediyordum. Sonra tutup bana güldünüz, sizi şerefsizler, sizi vicdansızlar ordusu - O kadar taş kalplisiniz ki Firavun bile yanınızda melek kalır. On dördüne yeni yeni girmiş bir çocuktan bahsediyoruz burada. Dovik, Dovaleh, annesinin gözbebeği. Bana bir bakın - gördünüz mü? Bunun aynısı, ama kabak kafa, kirli sakal ve insanlıktan tikslenme kısmı hariç."

Sanki onun onayını veya yalanlamasını beklercesine, neredeyse istemsizce küçümen kadına kayıyor gözü. Bu iki seçenekten hangisini tercih ettiğini kestirmekte zorlanıyorum; dahası ilk kez önce bana bakmadığı da gözümünden kaçmıyor.

Kadın ona bakmayı reddediyor. Gözlerini köşe bucak kaçırıyor ondan. Dovaleh ne zaman kendini kötülese yaptığı üzere öne eğik başını iki yana sallıyor. Dovaleh konuştuğu kadının dudakları da sessizce kıpırıyor. Benim oturduğum yerden Dovaleh'in dediği her şeyi kendi sözcükleriyle feshedermiş gibi görünüyor. Kadınla ilgili bir şeyin adamın tepesini attırdığını hissediyorum. Tükürük bezleri şimdiden zehrini salmaya koyulmuş bile-

Ama bu sefer ilişmiyor kadına.

Soluk benizli, deli fişek bir oğlanın bir apartmanın arkasındaki toprak yolda gülerek elleri üstünde yürüdüğünü görür gibi oluyoruz bir an. Ekose elbiseli miniminnacık bir kız çocuğuyla karşılaşıyor. Onu güldürmeye çalışıyor.

⁷ 1992 yılında iki radikal dindar partinin birleşmesiyle kurulan siyasi parti. (ç.n.)

“İşte o Dovaleh, nur içinde yatayım, fındık kadar, tıfıl mı tıfıl bir oğlandı - bu arada, bilin diye söylüyorum, on dört yaşında tastamam şu an olduğum boydaydım, bir santim daha uzamak kısmet olmadı.” Artık alıştığımız o alaycı gülümseme yerleşiyor yüzüne. “Dünyaca bilindiği üzere olağanüstü başarılarla imza attığım atomu parçalama ve Tanrı parçacığını keşfetme alanlarının aksine,” -ellerini kendine çevirip yavaşça tepeden tırnağa bedenini işaret ediyor- “sizlerin de pekâlâ fark etmiş olacağı üzere benim güvenilir dostlarım, dikeylik serüvenimde nedense aynı başarıyı gösteremedim.” Gözleri donuklaşıyor ve elini şefkatle edep yerinin üstünden geçiriyor: “Ah o Tanrı parçacığı yok mu... Ama ciddi söylüyorum, ailemde, özellikle de baba tarafımda böyle bir fenomen var, erkekler bar-mitzva yaşlarında bir serpiliyor, adeta zirve yapıyor ve derken mumyalanmış gibi donup kalıyorlar! Ömür boyu aynı sonra! Bilimsel araştırmalara, belgelere dayanarak konuşuyorum, boru değil, hatta Mengele’nin dahi bizi, en azından bazı parçalarımızı incelemiş olduğundan eminim, özellikle de kalça ve önkol kemiklerimizi. Doğru duyduğunuz, atalarım o içine kapanık, pek beyefendi adamın merakını cezbetmişti, evet. Babamın ailesinden en az yirmi erkeğin yolu Mengele’nin laboratuvarına düşmüş ve her biri de altın kalpli bu doktorun yardımıyla imkânsız diye bir şey olmadığını, yeter ki gaza gelsin, insanın arşa kadar yolu olduğunu keşfetmişti.” Sırıttıyor. “Tek istisna babamdı, anasının gözü, piç kurusu Babiş; Mengele’nin değerli araştırmalarından mahrum kalarak büyük fırsatı tepmiş oldu, zira olaylar başlamadan otuz saniye önce öncü olarak İsrail’e göç etmişti. Annemse koşa koşa kollarına atıldı onun, doktorun yani, yalnızca kendisi değil bütün ailesi de. Yöntemleri her ne kadar kendine özgü de olsa, bir nevi aile hekimimiz olduğunu söyleyebiliriz. Ne dersiniz? Olmaz mı?” Giderek dilsiz kesilen seyirciye doğru kirpiklerini kırptırıyor. “Düşünsenize, Avrupa’nın dört bir yanından akın akın onu görmeye gelen, ona ulaşabilmenin sabırsızlığıyla trenlerde birbirle-

rini çiğneyen onca insandan başını alamazken bile, adamcağız bütün o insanları şahsen görmeye ayıracak vakit bulabildi. Gerçi hastalarının ikinci bir görüş almasına kesinlikle karşıydı, o ayrı. Hekim namına yalnızca ona görünebiliyordunuz, o da kısa bir konsültasyon için: sağa, sola, sola, sola.”⁸

Kafası, on beş-on altı kere, takılmış bir saat akrebi gibi sola seğiriyor. Seyirciler arasında bir hareketlilik oluyor, homurtular ve itirazlar yükseliyor. İnsanlar oturdukları yerde huzursuzca kımıldanıp birbirlerine bakıyorlar. Öte yandan, özellikle de yaşça daha genç olan seyirci saflarında tereddütlü kıkırdamalar da yok değil. Yüksek sesle gülmekte bir beis görmeyen yegâne kişiler o iki motosikletçi oluyor. Gülerken burun halkaları ve dudak pirsingleri parılıyor. Yan masamda oturan kadın onlardan yana bir bakış atıyor, ayağa kalkıyor ve yüksek sesle iç çekerek dışarı çıkıyor. İnsanlar dik dik kadına bakıyor. Zavallı kocası oturduğu yerde bir an kalakalıyor, derken koşa koşa kadının peşinden gidiyor.

Dovaleh sahnenin gerisinde tahta bir şövale üzerinde duran ve şu ana dek fark etmediğim ufak bir karatahtanın başına gidiyor. Kırmızı bir tebeşir alıyor, tahtaya yukarıdan aşağıya düz bir çizgi çiziyor, onun yanına da daha kısa ve eğri bir çizgi çekiyor. Seyirciler kıkırdayıp aralarında fısıldaşıyor.

“Şunun gibi görünen bir Dovaleh hayal edin: tokat yemek için kaşınan bönce bir surat, şişe dibi gözlükler, kemeri ta göğüs uçlarına kadar çıkan kısa pantolon - babam pantolonlarımı dört beden büyük alırdı; büyük umutları vardı benim için. Şimdi bütün bu dediklerimi baş aşağı çevirin ve amuda kaldırın. Şimdi nasıl? Anladınız mı? Olayı çözdünüz mü?” Bir an tereddüt ediyor, derken elleriyle sahnenin tahta zeminine uzanarak kendini boşluğa bırakıyor. Kolları üstünde durmaya çabalarken alt

⁸ Josef Mengele'nin Auschwitz'te trenden inen Yahudi mahkumlardan gaz odalarına gidecekleri sol tarafa, yaşayacakları ise sağ tarafa ayırmasına gönderme. (ç.n.)

gövdesi yalpalıyor. Bacakları çırpınıyor, düşüp yana devriliyor ve yerde bir yanağı tahtayı yamyassı öper halde kala kalıyor.

“Nereye gitsem böyleydim işte. İster önüm sıra sallanan sırt çantamla okula gidiyor olayım, ister evin içinde, koridorda olayım, daima ellerimin üstündeydim; babam eve gelinceye dek, yatak odasıyla mutfak arasında bu şekilde belki bin kez mekik dokurdum. Mahallede, avludan avluya geçerken, merdivenlerden aşağı, merdivenlerden yukarı, çocuk oyuncağı, diyelim düştüm, ne gam, yerden fırladığım gibi yeniden amuda kalkardım.” Konuşmaya devam ediyor. Onu böyle, hareketsiz, yere serilmiş halde görmek rahatsız edici; yalnızca ağzı canlı şu an, açık, kıpırıyor. “Nereden akıl ettim bilmiyorum. Aslında biliyorum, annem için bir gösteri hazırlıyordum, her şey o zaman başladı. Akşamları anneme kendi kendime uydurduğum birtakım skeçler sahnelerdim, tabii Figaro eve dönmeden, çünkü o gelince birden acayip terbiyeli kesilirdik. Bir gün, neden bilmem, öylesine ellerimi yere dayayıp ayaklarımı havaya atıverdim, bir kere düştüm, iki kere düştüm. Annem onu güldürmek için böyle yaptığımı zannederek beni alkışladı, belki de gerçekten niyetim buydu, bütün hayatımı onu güldürmeye çalışarak geçirdim ne de olsa.” Duruyor. Gözlerini kapatıyor. Birdenbire yalnızca bir bedenden ibaret kalıyor. Cansız. Umutsuz bir başka ınırlıtının mekânda gezindiğini işitiyorum sanki: Neler oluyor burada?

Ayağa kalkıyor. Ortalığa saçılmış kıyafetleri toplarcasına uzuvlarını -kol, bacak, kafa, popo- teker teker yerden kaldırıp sessiz sedasız toparlıyor. Seyirci saflarına usul bir kahkaha sızıyor, bu gece hiç duymadığımı türden bir kahkaha bu. Titizliğine, ince zekâsına, teatral bilgeliğine duyulan hayranlığı ifade eden yumuşak bir kahkaha.

“Yaptığımın annemin hoşuna gittiğini fark etmiştim, bu yüzden de bacaklarımı yeniden havaya fırlattım, yalpaladım, düştüm, yeniden havaya savurdum ve annem güldü. Güldüğünü resmen, kulaklarıyla duydum. Ben de bıkmadan usanmadan

tekrar tekrar denedim ve nihayet dengemi buldum, aklım da başıma geldi. Derken huzura kavuştum, mutlu oldum. Tek duyabiliğim kulaklarıma hücum eden kandı, ötesi yalnızca sessizlik, bütün gürültüler bir anda kesildi ve dünyanın atmosferinde benim dışımda kimsenin olmadığı o yegâne yeri sonunda bulmuş olduğum hissine kapıldım.”

Alaycı bir tavırla zoraki gülüyor; onda görmemi istediği şey aklıma geliyor o an: kişinin içinden kendi iradesi dışında çıkan o şey. Dünyada yalnızca tek bir kişiye mahsus olan şey.

“Tamam mı, devam mı?” diye soruyor neredeyse mahcup bir edayla.

“Birkaç fıkra filan anlatsan olmuyor mu ahbab?” diye sesleniyor biri, “fıkra, espri filan duymaya geldik buraya,” diye homurdanıyor başka bir adam. Kadının biri bağırarak onlara cevap yetiştiriyor: “Günün fıkrası o zaten, anlayamadınız mı hâlâ?” Lafı gediğine oturtan kadın bir kahkaha tufanı şeklindeki parsasını topluyor.

“Dengede durmakta hiç sorun yaşamıyordum,” diye sürdürüyor lafını, ama incinmiş olduğunu görebiliyorum, dudakları bembeyaz kesiliyor. “Aslında normal halimde, yani ayaklarımın üstünde oldum olası biraz sallantıda hissediyordum kendimi, sanki düşüyormuş gibi ve sürekli korku içindeydim. Mahallemizde çok güzel bir gelenek vardı: Dovaleh’e Vurmaca. Öyle ciddi bir şey gelmesin aklınıza, arada bir tokat, ufak bir tekme, karına minicik bir yumruk. Kötü niyetle yapılan bir şey değildi, sadece, anlarsınız ya teknik bir ayrıntıydı, iş yerine varınca kart basmak gibi. *Bugün Dovaleh’inizi dövdünüz mü?*”

Onunla dalga geçen kadından yana sert bir bakış atıyor. Seyirci gülüyor. Ben gülmüyorum. Be’er Ora’daki Gadna kampında bizzat şahit olmuşum bu anlattığına, hem de dört tam gün boyunca.

“Ama ellerimin üstündeyken iş değişiyordu, baş aşağı yürüy-
yen bir çocuğu kimse dövmez. Kesin bilgi. Amuda kalkmış bir
çocuğa tokat atmak istediniz diyelim - yüzüne nasıl ulaşacaksınız,
sorarım size? Sırf ona tokat atmak uğruna çömelip yerlerde
sürünecek haliniz yok herhalde? Ya da diyelim ona tekme atmak
istediniz. İyi de neresine atacaksınız tekme? O pozisyonda ta-
şaklar *ne yana* düşer kim bilir? Kafa karıştırıcı bir durum, öyle
değil mi? Yanıltıcı! Hatta belki ondan biraz korkmaya bile baş-
layacaksınız. Evet, çünkü baş aşağı bir çocuk boru değildir. Ba-
zen,” -medyumdan yana bir bakış atıyor- “onun deli olduğunu
bile düşünebilirsiniz. *Anne, anne, bak, çocuk ellerinin üstünde
yürüyor! Sus bakayım, çocuğu bırak da bileklerini kesen ada-
ma bak sen! Ahh...*” İç çekiyor. “Tam kafadan çatlaktım ben.
Fıkra ne ki, mahallede nasıl alay konusu olduğumu ona sorun
inanmıyorsanız.” Kadına bakmaksızın başparmağını onun bu-
lunduğu yöne doğru sallıyor. Kadın her bir sözcüğü düşünüp tar-
tarcasına dinliyor ve başını kesin bir şekilde iki yana sallamaya
devam ediyor: Hayır.

“Tanrım, daha ne kadar...” Ellerin havaya savuruyor ve ne-
dense bana bakıyor, bir kez daha, sanki mahsus taraflı bir tanık
çağırılmışım gibi kadının burada olmasından beni sorumlu tuttu-
ğu hissine kapılıyorum.

“Beni sinir ediyor,” diye söyleniyor kendi kendine yüksek
sesle. “İşimi yapamıyorum, tempomu altüst ediyor, burada bir
hikâye kurmaya çalışıyorum, bu kadınsa gelmiş...” Göğsüne
sertçe masaj yapıyor. “Millet, siz beni dinleyin, ona kulak asma-
yın olmaz mı? Salıiden sorunlu bir çocuktum, oyunu oynamasını
bilmiyordum, hiçbir oyunu oynamayı bilmezdim. Bu sefer neye
itiraz ediyorsun başınla küçük hanım? Beni kendimden daha iyi
mi tanıyordun yoksa?” Artık düpedüz sinirlenmeye başlıyor.

Bir gösteri olmaktan çıktı bu. Burada bir şey var ve seyir-
ci huzursuzlansa da onun çekimine kapılıyor; insanlar birkaç
dakikalığına bile olsa buraya asıl gelme nedenlerinden feragat

etmeye hazır belli ki. Beni bir kez daha pençesine alan o felcin üstesinden gelmeye çalışıyorum. Kendimi uyandırmaya, birazdan geleceklere hazırlamaya çalışıyorum. Her neyse, geliyor olduğundan yana hiç kuşku yok.

“Alın size bir örnek. Adamın biri bir gün babama gidip benim şu veya bu haltı karıştırdığımı, dahası ellerimin üstünde yürüdüğümü yetiştiriyor. Biri beni sokakta annemin peşinden baş aşağı yürürken görmüş. Bu arada bilin diye söylüyorum -aç parantez- saat beş buçukta otobüs durağında hazır ve nazır olmak ve annem iş yerinden dönünce kaybolmaması, kötü yollara düşmemesi, gizlice kalelere girip kral sofralarında ziyafetler çekmemesi için ona eve kadar eşlik etmek bendenizin vazifesiydi - anlıyormuş gibi yapın olmaz mı? Cici Netanya.” Kalabalık gülüyor; o anda “kıdemli memur” hikâyesi ve incecik bileğindeki Doxa’ya tedirgin tedirgin bakıp durması aklıma geliyor.

“Olayın bir artısı daha varsa, o da ben ellerimin üstünde yürüdüğümde *annemi* kimsenin fark etmemesiydi, çaktınız mı köfteyi? Başındaki o örtü ve lastik çizmeleriyle isterse bütün gün beş karış suratını yere eğip yürüsün, kimse artık öyle tuhaf tuhaf -zira hep öyle baktıklarını zannederdi kendisine- bakmaz olurdu, komşular onun hakkında ileri geri konuşmaz, erkekler panjurların ardından onu gözetlemezdi, herkesin gözü daima benim üstümde olduğundan onu rahat bırakırlardı.” Kendisini durdurma girişimlerini baştan engellemeye kararlı bir şekilde, makineli tüfek gibi soluk alınamacasına sıralıyor sözleri; seyirci ise durmaksızın kıpırdanıp hışırtı sesleri çıkararak adamlar arasındaki görünmez çekişmeye fiziksel olarak tepki koyuyor.

“Gelin görün ki baş aşağı yürüdüğüm, benim tokatçı ihtiyar Ayıpençe’nin bir şekilde kulağına gidiyor ve babam gözünü dahi kırpmaksızın beni eşek sudan gelinceye kadar dövüyor, bununla da kalmıyor, ailenin yüz karası olduğuma, kendisini rezil ettiğime, benim yüzümden insanların arkasından ona güldüklerine, saygı göstermediklerine dair mutat nutkunu çekiyor. Bunu bir

daha yaptığımı duyacak olursa ellerimi kıracağını ve işi sağlama almak için beni avizeden tepetaklak sallandıracağını söylemeyi de ihmal etmiyor. Tepesi attığında Babiş bir anda şair kesilirdi başımıza, asıl bomba da saydırdığı şairane imgelerle gözlerindeki o bakışın birleşimiydi. Yemin ederim, ömrünüzde böyle bir şey görmemişsinizdir.” Kıs kıs gülecek oluyor, ama pek de beceremiyor. “Siyah bilyeler olur ya. Bildiniz mi? Ufak siyah bilyeler, ama demirden. O gözlerde bir sorun vardı, ya birbirlerine çok yakındılar, ya çok yuvarlaktılar, bir şey vardı. O gözlerin içine iki saniye bakınca küçücük bir hayvan çıkagelip evrimleşme sayacı-nızı bir anda sıfırlamış gibi zavallı hissederdiniz kendini.”

Kıs kıs gülme hamlesi başarısızlıkla sonuçlandığından kar-nından yükselen o bulaşıcı kahkahasını cepheye sürüyor ve devinimlerini yeniden alevlendirme çabasıyla sahnede oradan oraya koşturmayı sürdürüyor. “Peki sen ne yaptın Dovaleh? Şu anda kendinize bu soruyu soruyorsunuzdur herhalde, benim adıma nasıl endişelendiğinizi biliyorum: Küçük Dovaleh ne yaptı acaba? Ne yapacağım, ayaklarımın üstünde yürümeye geri döndüm. Sanki başka bir seçeneğim vardı da? Babamın şakası yoktur, ona bulaşılmaz, ayrıca bizim evde, şimdiye kadar anlamadıysanız diye söylüyorum, tek tanrı inancı geçerliydi: o tanrı da bizzat *babamdı*. Yalnızca onun iradesinin hükmü vardı ve gı-kınızı çıkarmaya yeltenecek olursanız bu sefer de kemer çıkardı sahneye - *şaaak!*” Görünmez bir kamçıyla havayı dövüyor, boy-nundaki sinirler dışarı fırlıyor, yüzü bir dehşet ve nefret ifadesiyle çarpılıyor, ne var ki dudakları ya da öfkeyle bakan gözleri bir tebessüm çiziyor ve bir an küçük bir çocuk görür gibi oluyorum, babası kemerle üstüne saldırırken masayla duvar arasında sıkışıp kalmış küçük bir çocuk; bir zamanlar tanıdığım, daha doğ-rusu besbelli zerre kadar tanımadığım -onun hakkında aslında ne kadar az şey bildiğimi; nasıl da yaman bir oyuncu, tanrım ta o zamanlar bile nasıl yaman bir oyuncu olduğunu, arkadaşlığı-

mızın onun açısından nasıl insanüstü bir rol yapma çabası olduğunu giderek daha iyi anlıyorum- o küçük çocuğu görüyorum.

Babasının onu dövdüğünü hiç söylemedi bana, ima dahi etmedi. Okulda dayak yediğinden bahsetmedi. Ya da birilerinin onun canını yakmayı başardığından. Tersine herkes tarafından sevilen, mutlu bir çocuğa benziyordu; beni daima soğuk, karanlık, bir nebze gizli kapaklı bir tarafı olan kendi çocukluğumdan, kendi evimden çekip çıkaran ve büyümlü bağlarla ona doğru çeken şey de onun o gamsız, iyimser sıcaklığıydı.

Sahne gülümsemesini yüzüne yaydıkça yayıyor, ne var ki küçümen kadın sanki kemerle dövölen kendisiymişçesine kamçılı elden kaçıyor. Kadıncağız belli belirsiz bir inilti koyuverdiğinde o, hiddetli kara gözleriyle sokmaya hazır bir yılan gibi son sürat kadına doğru dönüveriyor. Ve bu inatçı, bu tuhaf küçük kadın; onlarca yıl evvel tanıdığı bir çocuğun neredeyse hiçbir iz bırakmadan yitmiş ruhu uğruna savaşı bu kendinden menkul savaşçı, birden olduğundan daha büyük görünüyor göze.

“Güzöl, babam el üstünde yürümek yok diyor, ben de yürümüyorum. Ama sonra bir düşünce alır beni. İyi de şimdi ne olacak? Kendimi nasıl kurtaracağım? Derdimi anlatabiliyormuyum? Aşırı dikeylikten ölmeyi nasıl başaracağım? Nasıl *var olacağım*? O zamanlar kafam böyle çalışıyordu, oldum olası kuruntulu, kurtluydum. Tamam, herkes nasıl yürüyorsa öyle yürümemi mi bekliyor benden? Harika, madem öyle, onun istediğı gibi yürüyeceğim ve ayaklarımın üstünde duracağım. Cici bir çocuk olacağım, ama yürürken satranç kurallarına bağlı kalacağım, nasıl peki?”

Seyirci nereye varmak istediğini anlama gayretiyle ona bakıyor.

“Örneğin,” diye kıkırdıyor bizi kendisiyle birlikte gülmeye kandırmak için kendi yüzünün karmaşık bir taklidine başvurarak, “bir gün tıpkı fil gibi, yalnızca çapraz olarak yürüyecektim. Ertesi gün, kale gibi yalnızca dümdüz. Sonra at gibi, L şeklinde.

İnsanları da benimle satranç oynuyorlarmış gibi görüyordum. Tabii onların bundan hiç haberi yoktu, nasıl olsun? Ama her birinin bir rolü vardı, bütün bir sokak, teneffüste bütün okul bahçesi benim satranç tahtamdı...”

Yine ikimizin konuşup yürümesi geliyor gözümün önüne. Etrafımda dört dönerek, kâh oradan, kâh buradan çıkıvererek başımı döndürüyor. Ben onun hangi oyununda piyondum kim bilir?

“Mesela kot pantolon odasında paçavraları testereden geçirirken babama at hamleleriyle yaklaşır -fazla takılmayın, bir yerlerde bu cümlelerin mantıklı bir anlama geldiği bir evren vardır illa, güvenin bana- ve dosdoğru gidip annemi, yani veziri savunabileceğim bir yer karosunun üstüne yerleştirdim, annemle babam arasında öylece dikilip babama sessizce *şah* derdim. Birkaç saniye bekler, ona hamlesini yapması için zaman tanırdım ve babam o süre içinde başka bir karonun üstüne geçmediyse *şah* mat olurdu. Manyak bir olay değil mi? Aklının içinden geçenleri bilseniz o çocukla dalga geçmez miydiniz? Bu dangalağın çocukluğunu böyle saçmalıklara harcamasına hayret etmez miydiniz?”

Bu son sözlerini küçümen kadının yüzüne yüzüne çarpıyor. Kadına doğrudan bakınıyor bile, ama ona hitap ederken kullandığı sesi tanıyoruz, derken kadın doğruluyor ve çaresiz, felaket bir sesle bağırmaya başlıyor: “Yeter artık! Sen en iyi çocuktun! Bana bir kere bile cüce demedin, doktorculuk filan da oynamamıştık, bana ‘Pitz’⁹ derdin ve ‘Pitz’ iyiydi, hatırlamıyor musun?”

“Hayır.” Kadının önünde duruyor, kolları iki yanından sarkıyor.

“İkinci defa konuştuğumuzda Isidora Duncan’ın gazeteden kestiğin bir resmini getirmiştin bana ağzında, hâlâ odamda duruyor o resim. Nasıl hatırlamazsın?”

“Hatırlamıyorum bayan,” diye mırıldanıyor mahcubiyetle.

⁹ Yiddiş Pitzeleh’ten geliyor. Ufaklık anlamına gelen bir sevgi sözcüğü. (ç.n.)

“Niye bana bayan diyorsun?” diye fısıldıyor kadın.

İç çekiyor. Şakaklarındaki seyrek saç kümelerini sıvazlıyor. Gösterinin yine yokuş aşağı gitmekte olduğunu sezinliyor elbette. Fitili çoktan tutuşturulmuş bir topun ağzında duruyor. Kalabalık da hissediyor bunu. İnsanlar birbirlerine bakıp yerlerinde huzursuzca kımıldanıyor. İstemedен ortak oldukları bu şeye anlam vermekte her an daha da zorlanıyorlar. Karşı konulması neredeyse imkânsız o ayartı -başka birinin cehennemine bakmanın yasak zevki- söz konusu olmasaydı, eminim çoktan kalkıp gitmiş, hatta adamı yuhalayarak sahneden kovmuşlardı şimdiye.

“Bir şeyciğim yok! Dovaleh yeniden sahalarda!” diye gür-lüyor ve ağzını yayararak o sahte, ayartıcı tebessüme başvuruyor. “Küçük Dovi’mizi gözlerinizin önüne getirmeye çalışın siz, rengârenk sivilceleri adeta bir havai fişek gösterisi olan, sesi henüz kalınlaşmamış, henüz tek bir meme ucu ellememiş, öte yandan cüsseden yana noksanlığını azgınlığıyla telafi ettiğinden temelli sol eli kuşkulu bir biçimde kaslı olan ufaklığımızı...”

Bir hokkabaz gibi sözcüklerle oynayarak bu minvalde konuşup duruyor. Birkaç dakikadır midemde bir boşluk hissediyorum. Bir yarık. Derhal gidermem gereken iç kemirici bir açlık. Birkaç parça meze söylüyorum ve garson kızdan onları en kısa zamanda getirmesini rica ediyorum.

“Yeniyetme olduğunuz ve dünyadaki paso her şeyin sizi felaket azdırdığı yılları hatırlıyor musunuz? Mesela geometri dersindesiniz ve öğretmen, *İkizkenar üçgenimizin iki bacağına bakın, diyor...* Hop, sınıftaki bütün oğlanların solukları hızlanıyor, salyaları akınaya başlıyor... Ohhhşş... Veya *Şimdi dairemizin merkezine düşey bir çizgi çizelim*, diyor öğretmen...” Gözlerini yumuyor, dili ve dudaklarıyla emme, yalama hareketleri yapıyor. Seyirci kıkırdıyor, ama küçümen kadın ona ateş püsküren gözlerle bakıyor ve bakışı öylesine ıstırap dolu ki bu manzaranın

yürek parçalayıcı mı yoksa gülünç mü olduğuna karar vermekte güçlük çekiyorum.

“Neyse lafı uzatmayayım, sınıfça güneye, Be’er Ora denen bir yere gidiyoruz, Eilat yakınında bir Gadna kampı burası - hatırlar mısınız onları? Hani İsrail’in müstakbel askerlerini yetiştirdikleri kampları?”

Korktuğum başıma geliyor. Neredeyse parantez içinde hem de. Telefon konuşmamızın ardından iki hafta boyunca konuyu buraya getirmesini bekledim. Beni de kendisiyle birlikte o uçurumdan aşağı sürüklemesini.

“Gadna günlerini hatırladınız mı, can dostlarım? Liselileri hâlâ o kamplara yolluyorlar mı acaba, bilen var mı içinde? Evet mi? Hayır mı? Evet mi?”

Uzun bir düşünün boşluğu.

Kapıyla aramda beş adım.

Az sonra şahsımdan söke söke alınacak olan intikamın tatlılığı.

Etme bulma dünyası.

“Solcuların Gadna’yı kaldırdığına bir milyon dolarına bahse girerim, haklı mıyım? Bildiğimden değil, sadece tahmin yürütüyorum, tek bildiğim birilerinin azıcık da olsa eğlenmesine tahammül edemedikleri, hele ki çocuklara yönelik askeri eğitim içeren bir eğlenceyse asla - iğğğğğ! Askeri eğitim de ne demekmiş? Sparta’da mıyız yoksa İsrail’de mi?!”

Kendi altındaki ateşi harladıkça harlıyor. Çoktan biliyorum bunu, tanıyorum. İskemlemde kaykılıyorum. Beni hazırlıksız yakalayamayacak.

Heyecanlı bir fısıltıyla sürdürüyor anlatmayı: “Yola çıkıyoruz! Sabahın beşi, hava hâlâ karanlık, anne-babalarımız yarı uyur haldeki bizi Umschlagplatz’a¹⁰ - şaka şaka!” Bileğine bir

¹⁰ Almancada toplama noktası. Nazilerin gettolardan toplanan Yahudileri ölüm kamplarına sevk etmeden önce beklettikleri toplama alanları. (ç.n.)

tane yapıştıyor. “Ağzımdan nasıl kaçtı bu bilmiyorum, Tourette sendromu yüzünden herhalde. Her çocuk yanına yalnızca bir sırt çantası alabiliyor. İsimlerimizi teker teker sayıyorlar, bizi kamyonlara yüklüyorlar, anne-babalarımızla vedalaşıyoruz, sonra on saat boyunca insanın canına okuyan o tahta sıralarda oturuyoruz. Karşılıklı oturuyoruz ki biri kustuğunda herkes rahatça görebilsin, içerisi o kadar dar ki karşımıza denk gelen çocukla dizlerimiz birbirine değiyor - benim de kısmetime Shimshon Katzover düştü, ama dizleri pek matahı değildi doğrusu. Gerzek marşlarımızı ve gençlik hareketi şarkılarını söylüyoruz. Hem de en babalarını, mesela ‘Her gece çıkarır takma bacağını, dişlerini koyar bir bardağa...’ filan.” Aşka gelen birkaç kadın onunla birlikte söylemeye koyuluyor şarkıyı, fakat adam onlara buz gibi bir bakış atıyor. “Hey medyum,” diye sesleniyor malum kadının yüzüne bakmaksızın, “Beni o yaştaki halimle iletişime geçirebilir misin acaba?”

“Hayır, yalnızca köydeki kulüpte medyumluk yapmama müsaade ediliyor ve yalnızca ölmüş olan insanlarla iletişim kurabiliyorum.”

“Daha iyi ya, olmuş bilelim o zaman. Bu arada, o kampa gitmek istememiştım, bilin diye söylüyorum. O güne dek hiç evden bir hafta uzak kalmamıştım, annemle babamdan o kadar uzun süreliğine ayrılmamıştım. Bunun için sebep de yoktu zaten. Yurtdışına çıkmak diye bir şey yoktu o zamanlar, hele ki bizim gibiler için. Deniz aşırı seyahatlerimiz sadece ve sadece imha edilme amaçlıydı. İsrail içinde de seyahat etmezdik - etseydik nereye gidecektik ki? Yolumuzu gözleyen biri vardı sanki. Hayatta yalnızca üçümüzdük, anne-baba-oğul ve o sabah üçümüz kamyonların başında dikilirken, ne yalan söyleyeyim biraz panikledim. Ne bileyim, bu gidişin içime sinmeyen bir yanı vardı, altıncı hissim kuvvetliydi de başıma gelecekler malum oldu sanki, belki de annemle babamı baş başa bırakmaktan korkuyordum-”

O Be'er Ora'ya kendi okuluyla gitmişti, ben de benimkiyle. Aynı kampa düşmememiz lazımdı aslında. Onun okuluna farklı bir üs çıkmıştı (Sde Boker üssüydü sanırım), ama kampı düzenleyenlerin bambaşka planları vardı ve kendimizi yalnızca aynı kampta değil, üstüne bir de aynı takımda ve aynı çadırda bulduk.

“Bunun üzerine babama kendimi iyi hissetmediğimi, beni eve götürmesi gerektiğini söylüyorum, ne dese beğenirsiniz, ‘Cesedimi çiğnemen lazım önce.’ Yemin ederim aynen böyle dedi, o böyle deyince iyice gerildim, derken gözyaşlarım boşanmaya başladı, yer yarılısın da içine gireyim istedim...

“Yani şimdi dönüp baktığımda, herkesin önünde ağlamış olmam o kadar tuhaf geliyor ki. Düşünsenize: Neredeyse on dört yaşındaydım, dış dünyadan alabildiğine kopuk, fena halde asosyal, ezik bir tiptim, gelin görün ki utançtan yüzü kızaran yine babam oldu. *Beyefendi* bize sinirlendi, çünkü annem ağladığımı görünce dayanamadı, o da ağlamaya başladı, zaten hep böyle yapardı, birileri ağlamaya görsün, hemen katılıverirdi. Babam annemi ağlarken görmekten nefret ederdi, annem ne zaman ağlasa onun da gözleri yaşarırdı, duygusal adamdı vesselam, özellikle de annem söz konusu olduğunda. Onu sahiden seviyordu Babiş, bundan yana hiç şüphem yok, belki kendi meşrebince seviyordu -hep öyle derler ya- ama seviyordu. Anneme olan sevgisi, güzel bir cam parçası veya renkli bir misket bulup ondan gözünü alamayan bir sincabın veya farenin hallerini andırıyordu belki, kabul, ama...” Gülümsüyor. “Çocukluğumuzdaki o müthiş misketleri hatırlıyor musunuz? İçinde kelebek olan bir tane vardı hani? İşte annem öyle bir misketti.”

Seyirciler arasında birkaç erkek ve beyaz saçları kısacık kesilmiş uzun boylu bir kadın hatırladığını belli ediyor, ben de hatırlıyorum. Zaten üç aşağı beş yukarı aynı yaşlardayız. İnsanlar eski misket isimlerini sayıp döküyorlar: kedigözü, kemik, dombili. Ben de içinde çiçek olan Hollanda misketini anarak -daha doğrusu yeşil peçeteye çizerek- katkıda bulunuyorum onlara.

Daha genç seyirciler, misket uğruna aşka gelişimize açıktan açığa gülüyorlar. Dovaleh bu samimi anın tadını çıkararak, ağzı kulaklarında dikiliyor sahnede. Derken hayali bir miskete bir fiske vurarak dosdoğru bana gönderiyor. Yüzündeki sevecenlik ve sıcaklık kafamı karıştırıyor.

“Gerçekdışı bir olaydı, o kadarını söyleyeyim size. Çünkü babamın gözünde annem, cennetten gelme bir hediye idi, en azından dışarıdan öyle görünüyordu. Koruması için eline verilmiş enikonu kıymetli bir şeydi, ama sanki aynı zamanda da şöyle tembihlemişlerdi babama: ‘Dikkat et bayım - sen yalnızca emanetçisin, anladın değil mi? Gerçekten onunla birlikte olacak filan değilsin, o yüzden mesafenı koru.’ İncil ne der bilirsiniz - bu arada lafı gelmişken Netanyahu, İncil müthiş bir hadise! Ne kadar sürükleyici bir kitap ya, insan elinden bırakamıyor! Ben olsam on numara beş yıldız verirdim ona. Hatta bu denli ölçülü bir birey olmasaydım, kitapların efendisi derdim. Üstelik açık saçık kısımlarla dolu! Her neyse, İncil dakika bir gol bir misali, ‘Ve Adem karısıyla yattı,’ der, öyle değil mi?” Birkaç ses cevap veriyor: “Evet.” “Tamam. Aferin Bay Adem, gerçek bir damızlıksın. Yalnız Kutsal Kitap’ın bunu ifade etme şekline dikkat edelim. Adem karısını *bildi* diye yazıyor kitap. Karısını *anlayıp anladığıyla* ilgili herhangi bir şey söylemiyor, öyle değil mi kızlar? Haksız mıyım?” Kadınlar coşkuyla alkışlayıp tezahürat ediyor ve onlardan yükselen bir sıcaklık dalgası adama doğru havada süzülüp onu bir hâle gibi kuşatıyor. Sırıttıyor ve tek bir göz kırpmasıyla, nasılsa, mekândaki bütün kadınların kalbini kazanmayı başarıyor, oysa ben her bir kadına öyle ya da böyle farklı bir şekilde göz kırpmış olduğunu hissediyorum onun.

“İşte babam da bir türlü anlamıyordu. Bütün gün tek kelime etmeksizin kapalı kapı ardında kitaplarıyla oturmakla yetinen, ondan hiçbir beklentisi olmayan, hatta genel olarak hiçbir beklentisi olmayan o güzel kadını anlamıyordu; çevirdiği bütün o dolapların, o alaverelerin dalaverelerin annemi zerre kadar

etkilemediğini anlamıyordu. Berber dükkânının arkasındaki depoyu, nasılsa, dört kişilik bir aileye iki yüz elli papele kiralamayı başardı - tanananam! Akabinde tuttu Marsilya'dan balıkçı teknesiyle gelen ve fermuarları biraz bozuk olan bir kasa dolusu divitin pantolon satın aldı ve o paçavralar tam iki yıl boyunca evimizi leş kokuttu. Yürü be! Annem her akşam mutfak masasında onun yanı başında otururdu, yıllar yılı aynıyla vaki oldu bu, oracıkta bir heykel gibi otururken babamdan en az bir baş daha uzun oluşu da cabası" -itaatkâr bir öğrenci veya kelepçelenmeyi bekleyen bir mahkûm gibi iki kolunu birden öne uzatıyor- "ve babam sinek boku gibi sayılarla doldurduğu o bakkal defterini önüne açardı, sayıların yanında da kendisine karşı dü-rüst davrananlarla kendisini kazıklayanları birbirlerinden ayırt edebilmek amacıyla müşterileri ve tedarikçileri için uydurduğu türlü çeşitli kod adları yazardı. Mesela Firavun diye biri vardı, sonra Sosnowiec'in Sevgilisi, Sarah Bernhardt, Zisha Breitbart, Goebbels, Rumkovski, Meir Vilner, Ben-Gurion... Müthiş heyecanlanırdı; kan ter içinde, yüzü pancar gibi kıpkırmızı kesilmiş halde görmeniz lazımdı onu, işaretparmağı sayıların üzerinde titrerdi ve bu sefil pandomimin yegâne amacı da anneme bilmem şu kadar sene, şu kadar ay içinde Kiryat Moshe'de iki yatak odalı, balkonlu bir daireye çıkmamıza yetecek parayı denkleştireceğini kanıtlamaktı. Sanki annemin illa taşınalım diye onunla münakaşa ettiği vardı, sanki babamın dediği herhangi bir şeyi duyuyordu da..."

Başını kaldırıp kalabalığa bakınca bir an nerede olduğunu unutmuş görünüyor, ama çabucak kendini toparlıyor ve gülümseyip omuz silkerek özür diliyor.

"Otobüste on saat geçirdikten sonra dağ başında bir yerlere varıyoruz, Necef'in ortasında, Necef'in değil de Arava'nın belki. Eilat yakınlarındaydı diye hatırlıyorum. Bir dakika... Rahmetli kendimle iletişim kurmaya çalışayım hele..." Gözlerini deviriyor, başını arkaya yatırıyor ve mırıldanıyor: "Evet, görüyorum..."

kahverengi ve kızıl dağlar, bir çöl ve çadırlar görüyorum; subay kışlaları, bir yemekhane, göndere çekilmiş yırtık pırtık bir İsrail bayrağı var, sonra bir mazot gölcüğü, bir gözü toprağa bakan bozuk bir jeneratör ve bar-mitzva hediyesi niyetine aldığımız sefertaslarını görüyorum, muslukta leş gibi bir süngerle ve soğuk suyla yıkardık da bütün yağ olduğu gibi üstlerinde kalırdı hani-”

Seyirci artık adamın avucunun içinde, tanıdık sulara yelken açıyor. Dovaleh’le ben orada dört gün kaldık, aynı takımdaydık ve genelde aynı çadırda uyuyup aynı masada yemek yiyorduk. Ve o dört gün boyunca birbirimizle tek kelime konuşmamıştık.

“Bu üsteki danışmanların, sanırım komutan deniyordu adlarına, hepsinin kendine özgü bir kafadan sakatlığı vardı. Her biri gerçek bir insanın kabataslak bir çizimine, bir müsveddeye benziyordu. Gerçek ordu onları almaya yanaşmamış, o yüzden de Gadna kampında bir avuç veleda bakıcılık yapmak zorunda kalmışlardı. Biri o kadar şaşıydı ki burnunun ucunu göremiyordu, bir diğeri düztabandı, bir herif de Holon’dandı. Yemin ederim, on tanesini bir araya getirseniz ancak normal bir insan çıkarırdınız.”

“Tatlım,” diye medyuma dönüyor iç çekerek, “bütün hevesimi kaçırıyorsun ama. Baksana senden başka herkes gülüyor! Esprilerim komik değil mi sence?”

“Hayır, değil.”

“Neee?! Hiçbiri mi?”

“Esprilerin kötü.” Kadının gözleri masada ve parmakları çantasının kayışlarına kenetlenmiş.

“Kötü derken, komik değil anlamında mı?” diye soruyor adam kibarca, “Yoksa habis anlamında mı?”

Kadın hemen cevap vermiyor. “İkisi de,” diyor sonra nihayet.

“Demek esprilerim komik değil, üstelik habis.”

Kadın bir an daha düşünüyor. “Evet.”

“İyi de stand-up gösterisi böyle bir şeydir zaten.”

“Öyleyse doğru bir şey değilmiş.”

Adam kadına şaşkın gözlerle uzun uzadıya bakıyor. “O zaman niye geldin?”

“Çünkü kulüpte insanlar *stand-up* deyince *karaoke*’yi kastediyorlar sandım.”

Mekânda kendilerinden başka hiç kimse yokmuşçasına konuşuyorlar.

“Eh, şimdi ne olduğunu gördüğüne göre artık gidebilirsin.”

“Kalmak istiyorum.”

“İyi ama neden? İyi vakit geçirmiyorsun. Burada çok mutsuzsun.”

“Orası doğru.” Kadının yüzü mahzunlaşıyor. İçinden geçenler anında tabak gibi okunuyor yüzünden. Bu akşam, adamı gözlemlemeye harcadığım zamanın bir o kadarını kadına harcadığımı düşünmeye başlıyorum ben hatta. Şimdi şimdi fark ediyorum bunu: Bakışlarım sürekli ikisi arasında gidip geliyor, adamı kadının tepkilerine göre değerlendiriyorum.

“Lütfen git, bundan sonrası daha da zor gelecek sana.”

“Kalmak istiyorum.” Dudaklarını büzdüğünde kırmızı rujun abartılı konturu, duyguları incinmiş minik bir palyaçoya benzetmesine yol açıyor kadının.

Dovaleh göçmüş avurtlarını iyice içine çekiyor ve gözleri, birbirine, olduğundan da yakınmış gibi görünüyor. “Öyle olsun,” diye mırıldanıyor, “sonra uyarmadı deme ama tatlım. Sonra ağlayarak gelme de bana.”

Kadın anlamaz gözlerle adama dik dik bakıyor, sonra geri-singeri kabuğuna çekiliyor.

“*Alkışlar nerede, alkışlar Netanya!*” diye haykırıyor adam kadına doğru. “Her neyse on saat sonra oraya varıyoruz, bizi çadırlara yerleştiriyorlar, kocaman çadırlara, bir çadıra on-on beş kişi filan düşüyor, yoksa daha mı azdı? Hatırlamıyorum, hatırlayamıyorum ya, artık hiçbir şeyi hatırlayamaz oldum, be-

nim ağzından çıkan hiçbir şeye güvenmeyin ha, beynim kevgire döndü resmen. Vallahi bakın, çocuklarım, bir babaları olduğunu unutmamış oldukları o eski günlerde ziyaretime geldiklerinde, ‘Hop, ağır olun!’ derdim onlara, ‘Bir adım daha atmayın, yaka kartlarınızı takın önce!’”

Sönük kahkahalar.

“Ve orada, Be’er Ora’da şerefli bir İbrani delikanlısının bilmesi gereken her şeyi bize öğretiyorlar: yeniden getto’lardan kaçmak zorunda kalırsak diye duvarlara tırmanmayı, kanalizasyon borularından sinsî sinsî geçmeyi, yere düşüp sürünerek ateş etmeyi; hatta Naziler neden bahsettiğimizi anlamayıp kahrolsunlar diye mahsus *patzatzta* derdik bu tekniğe. Ve bizi bir kuleden bir brandanın üstüne atlatıyorlar - hatırlıyor musunuz bunu? İp üstünde kertenkele misali sürünmeler mi isterseniz, geceli gündüzlü keşif yürüyüşleri mi, kâbus gibi bir sıcağın altında üste kan ter içinde koşuşturmalar mı, Çek Mauser’i ile beş kurşun sıkıp kendini James Bond sanmalar mı, artık ne ararsanız. Bu arada ben” -gözkapaklarını cilveli cilveli kırpıştırıyor- “ateş ettikçe kendimi Anacığma daha bir yakın hissediyorum, ateş etmek nedense bende biraz ana kucağı hissi uyandırıyor, çünkü annem - size bunu anlatmış mıydım? Anlatmamış mıydım? Annem Taas’ta çalışıyordu. Aynen, Kudüs’teki İsrail Askeri Sanayi Şirketi’nde. Benim tatlı anneciğimin görevi kurşun ayırmaktı, haftada altı vardiya çalışırdı. Bu işi babam ayarlamıştı ona, herhalde birinin ona borcu filan vardı, yoksa geçmişten getirdiği onca travmaya rağmen anneme bu işi vermelerinin başka bir açıklaması yok. Babamın nasıl olup da böyle bir halt yediğine bir türlü aklım ermiyor. Ne düşünüyordu acaba? Annem, günde dokuz saat, kurşunlarla baş başa: *ta-ta-ta-ta-ta!*” Elinde hayali bir makineli tüfekle dört bir yana ateş açıyor, bir yandan da kısık bir sesle bağıyor: “Be’er Ora, açıl geliyorum! Mutfak vardiyasını canlandırın kafanızda! O dev kazanları canlandırın! Ve uyuzu! Küçük Eyüpçükler gibi kaşınmaları ve hatır hutur ka-

şımaları! Ve şelale gibi özgürce akan ishali; zira aşçıbaşı -aman eksik olmasın- Michelin dizanteri rehberinde üç yıldıza layık görülmüştü-”

Gözümün içine son baktığından bu yana birkaç dakika geçti.

“Ve akşamları partiler, şenlik ateşleri, şarkılar türküler, ateşi eski usul söndürmeler filan olurdu, benim çüküme yalnızca ateş-böceği söndürme izni verildi, o başka, herkes dalgasına bakardı, kızılı erkekli, yin’li yang’lı Krakow polkaları oynanırdı. İnanın ben de aklınızın alamayacağı kadar eğlendim orada. Takımın şaklabanıydım; benimle güler, ağzımdan çıkan her şeyi can kulağıyla dinlerlerdi; ateşin etrafında otururken beni top gibi elden ele geçirir, havada atıp tutarlardı. Neden derseniz, ufak tefektim de ondan, üfleseler uçardım, yaşça kampın en küçüğüydüm aynı zamanda, bir keresinde hiç okumadan sınıf atlatmıştılar bana, çok akıllı olduğumdan filan değil ha, yanlış anlaşılmasın, sadece benden bıkmış ve bir an önce kurtulmak için kıcıma tekme basmışlardı. Neyse Gadna kampında herkesin maskotu oluverdim, uğur Dovaleh’i. Her idmandan veya atış taliminden önce çocuklar sırayla yanıma gelip kafama bir şamar indirirdi, tabii hep iyi niyetle, hep beni düşündükleri için. Bambino derlerdi bana. Hayatımda ilk kez doğru düzgün bir takma adım olmuştu. ‘Çarık’tan veya ‘Kırtipil’den çok daha iyiydi bu.”

Onunla ilk karşılaşmam aynen anlattığı gibiydi. Üsse vardım, eşyalarımı yerleştirmek için çadırıma gittim ve azman gibi üç çocuğun kocaman bir asker çantasını top gibi birbirlerine atmakta olduğunu gördüm, çantanın içinde hayvan gibi avaz avaz böğüren bir çocuk vardı. Çocukları tanıımıyordum. Benim okulumdan o çadıra düşen bir tek bendim. Bizi gruplara ayıran Gadna öğretmenim nereye gidersem gideyim kendimi aynı derecede eğreti hissedeceğimi farz etmişti sanırım. Çadırın ağzında hiç kıpırdamadan dikildiğimi hatırlıyorum. Seyretmekten kendimi

alamıyordum. Oğlanlar atletleriyle duruyorlardı ve pazıları terden parlıyordu. Çantanın içindeki çocuk artık bağırmayı kesmiş, ağlamaya başlamıştı ve oğlanlar tek kelime etmeksizin kıs kıs gülererek onu atıp tutmaya devam ediyorlardı.

Sırt çantamı girişin yakınındaki sahipsiz görünümlü yatağın üstüne koydum ve olaylara sırtımı dönerek oturdum. Müdahale etmeye cesaret edemiyordum, ama çadırdan da çıkamıyordum. Bir noktada acayip bir gümbürtü duydum ve yerimden sıçradım. Oğlanlardan biri çantayı beton zemine düşürmüştü olacaktı. Çanta çabucak açıldı; kara, kıvırcık saçlı bir kafa çıktı meydana. Onu anında tanıdım. Çocuklar yüzümden bir şey sezdiler herhalde, çünkü kişnercesine gülüyorlardı. Dovaleh onların bakışlarını izleyerek beni buldu. Yüzü gözyaşlarından sırılsıklamdı. Bu karşılaşma bizim açımızdan akla hayale sığmaz bir şeydi, elimizi kolumuzu bağlayan, bir bakıma boyumuzu aşan bir durum. Birbirimizi tanıdığımıza dair hiçbir emare göstermedik. Birbirimizin negatif fotoğrafı olarak dahi tam bir uyum içindeydik. Az önceki çılgınlığı boğazımda düğümlemlenip kalmıştı sanki ya da ben öyle hissediyordum. Başımı dik tuttum, bakışlarımı kaçırdım, oğlanların kulağımdan gitmeyen kıkırdamalarıyla çadırdan dışarı çıktım.

“Ve kampta aşna fişnenin alası vardı, kızlar-erkekler, ambalajı henüz açılmamış taptaze gıcır hormonlar, patlayan sivilcelerin neşeli çatırtısı. Ben o konularda halen epeyce çaylaktım, anlarsınız ya, kendimle, dergilerle ve resimlerle ilk denemelerime daha yeni yeni başlamıştım. Asıl mevzuya gelince, o hususta sadece gözlemci düzeyindeydim, ama o nasıl bir gözlem aşkıydı, bir insan gözlemden ancak bu kadar zevk alabilir! Ömür boyu tepesinden inmeyeceğim o rasathanenin inşaatına işte o kampta başladım.”

Gülümsüyor. İnsanlar da ona gülümsüyor. Ne pazarlıyor onlara? Kendisine ne pazarlıyor?

Çadırdaki karşılaşmamızdan kısa süre sonra yemekhanede rastladım ona. Aynı çadırdaki olduğumuzdan yemeği de aynı masada yiyorduk, ama şansına, aynı masanın iki ayrı ucundaydık. Tabakımı tika basa doldurdum, sağıma soluma bakmadan önümdeki yemeğe odaklandım, yine de sınıf arkadaşlarının koca bir tuzluğu olduğu gibi çorbasına boca edişini görmekten kurtulamadım. Hiçbir şey olmamış gibi çorbasını neşeyle höpürdeterek içmeye koyuldu ve bu arada şapur şapur sesler çıkararak arkadaşlarını gülmekten kırıp geçirdi. Biri kafasındaki beyzbol şapkasını kap-tı; elden ele fırlatılan şapka, arada masadaki yemeklerin içine bata çıka bir süre havada uçuştuktan sonra nihayet gerisingeri başına geçirildi ve şapkanın az önce nasiplendiği yemekler süzü-lerek yüzüne akmaya başladı. Dilini çıkardı ve şapkadan dökü-lenleri bir güzel yaladı. Arada bir, yediği dirseklerden ve yaptığı gülünç suratlardan başını alabildiğinde benimle göz göze geli-yor, bana kayıtsız ve boş bakışlarla bakıyordu.

Yemeğin sonunda koca bir muzun yarısını ağzına tıktılar ve o, takım komutanı ona çenesini kapatıp yerine oturmasını em-redene dek böğürlerini kaşıyarak maymun çığlıkları atmaya de-vam etti.

Geceleyin 'koğuş yat' emri sonrasında yataklarımızda ya-tarken çadırdaki oğlanlar, sınıflarındaki hayli iri göğüslü bir kız hakkında gördüğü rüyaları anlatmaya zorladılar onu. O da anlattı. Bildiğine inanmadığım sözcükler kullanarak hem de. Ama ses onun sesiydi, her zamanki akıcı konuşması ve zengin hayal gücü aynıyla vakiydi. Yatağında neredeyse nefes almak-sızın hiç kıpırdamadan yattım ve çadırdaki şayet o olmasıydı, ço-cukların bana musallat olacağından kesinlikle emin oldum.

Onun sınıfından bir çocuk birden Dovaleh'in babasını taklit ederek karşılıklı dizilmiş yatakların arasında koşturmaya başladı, bir başka çocuk da kalkıp annesinin taklidine girişti. Ordu battaniyesini başımın üstüne çektim. Oğlanlar makaraları koyuverdi ve Dovaleh de onlarla birlikte güldü. Sesi henüz değişmemişti, o yüzden kahkahası onların kalın sesleri arasında tuhaf bir körpelikle çınılıyordu. "Greenstein'la birlikte Dizengoff Caddesi'nden aşağı sallansak, insanlar bir kızla birlikte olduğumu zanneder!" dedi biri. Dev bir kahkaha dalgası çadırı bir uçtan bir uca dolaştı.

İkinci gecenin ardından öğretmenime yerimi değiştirmesi için yalvardım. Üçüncü gece başka bir yatakta, onunkinden uzak başka bir çadırda yattım, ama olup bitenin artçı şoklarını halen hissediyordum. Dördüncü gece bana sınıfımdan bir kızla birlikte nöbet yazdılar ve Dovaleh'i aklımdan bütünüyle çıkarıp attım.

Haklıydı: Onu silmiştim resmen.

"Geceleri herkes çadırların arasındaki kuytularda fink atar, dört bir yandan *aaah*'lar, *oooh*'lar, *çek elini oradan seni salak*'lar ve *n'olur izin versen*'ler duyulurdu. Dahası da: *İğrenç, dilinle ne yaptığını zannediyorsun acaba? Elini oraya koysana, bir kerecik dokun bak ve bugün gerçekten yapamam vallahi ve annem beni öldürecek ve bunca kopçayı nasıl açıyorsun bir anlasam ve o da neydi öyle, iğğğ, ne fışkırttın sen üstüme ve ah kaltak, fermuarımın arasına sıkıştırdın-*"

Seyircisi kahkaha dalgalarının sırtında bir aşağı bir yukarı yaylanıp duruyor. Halen gözlerini benden kaçırıyor. Bekliyorum. Hazırım. Birkaç dakika içinde otuz iki dişini birden göstererek bana dönecek yüzünü: "Tesadüfe bakın hele! Dünya ne kadar küçük! Sayın Hâkim Avishai Lazar da oradaydı!"

Oradaki ikinci sabahımda unuttuğum mataramı almak üzere beni atış alanından çadıra göndermişlerdi. Aniden yalnız ola-

bilmenin, o hengâmeden, bağırış çağırıştan, mekânın her karışını dolduran o komutlardan uzaklaşabilmenin ne kadar hoşuma gittiğini hatırlıyorum; nihayet Dovaleh'ten azade olmak, varlığıyla bana çektiirdiğı işkenceden kurtulmak rahatlatmıştı içimi en çok da. Hava açıktı ve dört bir yanda insanı avutan bir tazelik vardı. (Şimdi bunları yazarken, sabah temizliğı sonrasında çadırın zeminindeki ufak beton gamzelerde biriken suyla sabunun kokusu geliyor burnuma).

Yatağıının üzerine oturdum. Çadırın kanatları açıktı; güzelliğıyle beni dumura uğratan, bana bir nevi teselli olan çölü huzur içinde seyredebiliyordum. Zihnimi boşaltmaya çalıştım. Ve işte o zaman, belki de bir anlığına gardımı düşürdüğümünden, daha önce hiç tatmadığım bir ağlama hissinin boğazımın derinlerinden yükseldiğini duydum. Bir ıstırap feryadıydı bu, korkunç bir kaybın çığığı ve az sonra elimin ayağıının boşanmasına, kontrolsüzce tir tir titrememe neden olacağını hissedebiliyordum.

Birden Dovaleh girdi içeri. Beni gördü ve donakaldı. Adeta yalpalarcasına yatağıına doğru birkaç kararsız adım attı, sonra başını sırt çantasının içine eğip bir şeyler aranmaya koyuldu. Kendimi çantamın üstüne attım, çantamı eşelemeye koyuldum ve yüzümü çantama gömdüm. O şiddetli ağlama birden kesildi. Bir iki dakika sonra kulağıma ses gelmez olunca onun çadırdan çıktığını zannettim ve başımı kaldırdım. Yatağıının başında kolları iki yanında, yüzü bana dönük halde dikiliyordu. Karanlık, duygusuz bakışlar attık birbirimize. Dudakları kıpırdadı; belki bir şey demek istiyordu. Bana kendisini, bizi anınsatmak için gülümsemeye çalışıyordu belki de. Bense yüzümde bir uyarı veya nefret ya da tiksinti ifadesiyle karşılık vermişim bu çabasına herhalde. Öyle olacak ki yüzü düştü ve titredi.

Hepsi buydu. Başımı yeniden kaldırdığımda, çadırdan uzaklaşırken gördüm onu.

“Derken üçüncü günde,” diye bağıyor, “belki de dördüncü gündü, kim bilir? Bu saatten sonra kim hatırlayacak o kadarını? Hatırlayabilen beri gelsin. Rahmetli hafızamın o güzel hatırası... Her neyse, yerde çember halinde oturuyoruz ve kahpe güneş var gücüyle üstümüze çullanıyor. Gölge diye bir şey varsa, bir an önce kuyruğu titretmemizi bekleyen akbabaların gölgesidir olsa olsa. Şaşı danışman kamuflajdan veya öyle bir şeylerden bahsederken üs komutanının kışlasından koşa koşa bir kadın asker çıkıyor birden, bir çavuştu galiba ve kadın, yeri göğü güm-güm-güm inleterek dörtlüye bize doğru geliyor, aslında minyon bir kadın ama, etine dolgun, anlarsınız ya, malı mülkü üniformasından bingil bingil fışkırıyor, bacaklar desen ceylan gibi, hatta her bacak bir ceylan -hehehe, altmışlı yılların espri anlayışına da şapkamızı çıkaralım- ve bir saniye sonra bizim çemberin başına varıyor, talim öğrencisi ‘Esas Duruş’ demeye vakit bile bulamadan kadın nefes nefese bağıyor: ‘Greenstein, Dov! Bu takımda mı?’”

O sahneyi hatırlıyorum. Kadın askerin tipini değil ama cırtlak bir sesle bağırarak adını söyleyişini anımsıyorum; kadının sesiyle yerimden sıçramış, daldığım hayallerden uyanmıştım. Adı öylesine beklenmedik bir şekilde üstüme çullanmıştı ki neredeyse ayağa fırlayıp benim diyecektim.

“O anda bunun hayra alamet olmadığını anlıyorum. Ve sınıfımdaki bütün çocuklar, güya yakın arkadaşlarım, parmaklarıyla beni gösterip hep bir ağızdan bağırmaya başlıyor: ‘Bu! Bu!’ Kadına, ‘Onu al, beni değil! Şu çocuk, bak’ dercesine. İnsanın böyle arkadaşları olmaya görsün... yalan mı?” Gülüyor ve benimle göz göze gelmekten kaçınıyor. “*Selektzia*” bunlarla pek eğlenceli

¹¹ Toplama kamplarına varan esirlerin kaderlerinin tayin edildiği seçim alanı. İşe yarayanlar sağ tarafa, öldürülecek olanlar ise sol tarafa ayrılırdı. (ç.n.)

olmazdı herhalde, düşünsenize? Neyse, kadın asker, ‘Derhal benimle komutanın yanına geliyorsun,’ diyor. Ve ağzımdan hadım edilmiş oğlanlara özgü tuhaf bir ses çıkıveriyor: ‘Ama Çavuş Hanım, ben ne yaptım ki?’ Arkadaşlarım bunu pek komik buluyor: ‘Ama Çavuş Hanım, ben ne yaptım ki?!’ diye taklidimi yapıyorlar hep bir ağızdan. Sonra bağırışmaya başlıyorlar: ‘Otuzbir çektiği için fırça mı atacaksınız ona? Yoksa çadırı kokuttuğu için mi?’ Bin türlü yalan atarak beni ispiyonluyor, derken ‘Silgi’yi kodese tıkın! Silgi’yi kodese tıkın!’ diye tezahürata koyuluyorlar. Evet, yanlış duymadınız, ‘Silgi’ takma adlarımdan bir diğeri idi. Neden mi? Sormanıza sevindim! Çünkü o zamanlar çillerim vardı, artık yok, solup gittiler, ama o zaman acayip çilliydim - evet, çok doğru, *biri vantilatöre sıçmıştı da ondan*,¹² bu pek özgün açıklama için sana minnettarız masa 19.”

Başını yavaşça sözünü kesen adama doğru çeviriyor, her zamanki numarası bu, adama boş gözlerle ters ters bakıyor. Menajer spot ışıklarından birini üstünde sarı bir ceket olan, etli butlu dazlak kafalı bir adamın üstüne tutuyor. Dovaleh onu süzmeyi sürdürüyor. Gözleri yalnızca azıcık aralık. Seyirci böğürüyor.

“Sana da iyi akşamlar limonlu beze kostümüyle aramıza katılmış bulunan Sayın Süslü Tony Soprano!” diyor tatlı tatlı. “Fakirhanemize hoş geldin, ziyadesiyle *krystal* bir gece dilerim sana. Anladığım kadarıyla şu anda tedavine kısa bir süreliğine ara vermiş durumdasın ve bendeki de şans ya, temiz hava almak üzere dışarı çıkacak başka gece bulamamışsın!” Karısı gülerek adamın sırtını sıvazlıyor, adam gürültülü bir şekilde pufluyor ve karısının teselli edici elinden silkinip kurtuluyor. “Bir şey olduğu yok canım abim, her şey çok güzel, sadece takılıyoruz sana. Yoav,

¹² Bir Rus fıkrasına gönderme. “Adamın biri acıkmış ve bir lokantaya gitmiş. Lokantadaki her şey; masalar, sandalyeler, tabaklar, perdeler, duvarlar benekliymiş; garsonun yüzü de çilliymiş. Adam lokantadaki her şeyin neden böyle benek içinde olduğunu sorunca garson yanıtlamış: ‘Dün biri vantilatöre sıçtı da ondan.’” (ç.n.)

beyefendiye benden bir votka söyle, içine bir iki tane Xanax ve Ritalin çakmayı da unutma ama... Yok, yok şaka yaptım, turp gibisin güzel abim, hatta gecenin sonunda El Kaide duygusal zekâ ödülüne layık görüleceksin. Sana gülmüyorum abicim, haşa, *seninle birlikte* gülüyorum, anlaştık mı? Senin deminki vantilatör esprini hayatımda hiç duymadıysam iki-üç bin kere duymuşumdur, mesele bundan ibaret. Bizim sınıfta bir çocuk vardı, tanışsanız can ciğer kuzu sarması olurdunuz onunla, aynı sana benziyordu - hık demiş burnundan düşmüş.” Elini sır verircesine ağzının kenarına dayıyor ve bize fısıldıyor: “Senden iyi olmasın, o da yıkım güllesinin olanca inceliğini ve atlet donunun zarafetini bünyesinde birleştirmişti - dalga geçiyorum ya, hemen bozulma, otur yerine! Masum bir espri yalnızca! İşte o çocuk, sekiz yıl boyunca beni her gördüğünde, ama her gördüğünde, bir kez olsun sektirmeden, çillerim için silgi isteyip istemediğimi sor-du bana. Silgi takma adı böyle yapıştı üstüme, anladınız mı? Bu gece aramızda eski sınıf arkadaşlarımdan kimse yok umarım, değil mi? Nasıl, yok mu? İyi, o zaman kafama göre yalan atmaya devam edebilirim yani? Harika! Her neyse, ayağa kalkıp kışım-daki kumları silkeliyorum -bu arada Çöl Fırtınası Harekâtı’nı tetikleyen olay budur aslında- ve arkadaşlarımdan yanından ayrılıp kadının peşine takılıyorum. Buraya kadarmış diye geçiriyorum içimden, hapyı yuttuğumu adım gibi biliyorum. Daha o saniye, oraya bir daha geri dönmeyeceğimi hissediyorum içten içe. Bu defterin benim için kapanmış olduğunu hissediyorum. Defter derken, çocukluğumu kastediyorum.”

Cep şişesinden bir fırt çekiyor. O belli belirsiz, bir yandan da huzursuz kıpırtıların nabız gibi sesi kulüpte yankılanıyor. İnsanlar halen gecenin nasıl gelişeceğini görmeyi bekliyorlar, ama kredisi hızla tükeniyor. Seyircinin tepkisini, tıpkı kan şekerinin hızla düşmesi gibi kendi vücudumda hissediyorum. Hatırlıyorum: Askere cevap verip ayağa kalkmadan hemen önce gözleri

beni aradı, yalvarırcasına, uzun uzun baktı bana. Bense gözlerimi kaçırdım.

“Çocukluktan laf açılmışken,” diye mırıldanıyor, “son zamanlarda okullarda zorbalığa karşı herkesin nasıl da isyanlarda olduğu dikkatinizi çekti mi? Eh bana sorarsanız, bazı çocuklar ezilmeyi pekâlâ hak ediyorlar. Çünkü şayet çocuk yaşta böcek gibi ezilmezlerse, yaşları büyüdükçe daha da fena olacak onlar için, anlatabiliyor muyum acaba?”

“Komik gelmedi mi? Haa, anlıyorum. Kültürlü seyircisiniz ne de olsa, Avrupa standartlarındasınız siz. Tamam, hiç sorun değil, başka bir açıdan yaklaşırız biz de meseleye, nabza göre şerbet vermeli, bu sizin nabzınıza daha uygun bir şerbet olacak. Buyurun size ufak bir psikolojik analiz, duygusal sezgi gücü de yanında hediye. Ben çocukken, kimin popüler olduğunu, kiminse olmadığını şıp diye anlamamı sağlayan, bilimsel mi bilimsel, şaşmaz bir tartıya sahiptim. Bu buluşuma Ayakkabı Bağlı Tartısı diyorum ben. Şöyle açıklayayım. Diyelim bir grup çocuk okuldan eve doğru yürüyor. Yürüyor, konuşuyor, laklak ediyor, bağırıyor, artık her neyse. Çocuk işte, bilmez misiniz nasıl olurlar. İçlerinden biri ayakkabısının bağcıklarını bağlamak için çömeliyor. Şimdi, eğer grup -grup derken çocukların her birini, hatta o sırada başka tarafa bakan ve çocuğun yere çömeldiğini görmeyenleri de kastediyorum- o anda olduğu yerde durup ayakkabısının bağını bağlayanı bekliyorsa, o çocuk daha korkmasın, yeri sağlam, geleceği parlaktır, gözdedir. Ama şayet kimse onu fark etmezse, anca lise son biterken, mesela mezuniyet törenine filan doğru, biri, ‘Baksanıza ya, ayakkabısını bağlamak için duran bir herif vardı, sahi ne oldu ona?’ diye sorarsa, işte o zaman anlayın ki o *herif* benim.”

Küçümen kadın sandalyesinin ucuna tünemiş, ağzı hafifçe aralık, ayaklarını sımsıkı bitiştiirmiş. Cep şişesinden bir yudum alırken kadından yana bir bakış atıyor; sonra gözlerimin içine bakıyor, uzun uzun, derin bir bakış bu. Bu hikâyeyi anlatmaya

başladığından beri ilk kez dosdoğru yüzüme bakıyor ve kadından bir köz alıp benim kucağıma bırakmış gibi tuhaf bir hisse kapılıyorum nedense.

“Neyse, uzatmayayım, asker kadının peşinden gidiyorum, bu arada kalın kafam da çalışıyor ve seçeneklerimi değerlendiriyor. Ya yediğim bir halt yüzünden beni cezalandıracaklar - iyi de ne yapmış olabilirim ki? Ben mi bir şey yapmışım? Sınıfın baş salağı, en malı, en saftiriği? *İyi bir çocuktum ya...*” Küçümen kadına göz kırpmıyor, sonra derhal beni arıyor gözleri: “Bir saniye, Sayın Hâkim, uzman görüşünüzü alalım, acaba bu kelime hâlâ var mı? *Saftirik*, hâlâ bulunuyor mu piyasada? Hurdacıların tezgâhlarına filan düşmüş olmasın, emin miyiz?”

Ne sesinde, ne de gözlerinde düşmanlık yok, bu da kafamı karıştırıyor. Sözcüğün halen tedavülde olduğunu teyit ediyorum. Sözcüğü birkaç kez sessizce kendi kendine tekrar ediyor ve ben de onunla birlikte fısıldarken buluyorum kendimi.

“Evet ya cezalandıracaklar beni ya da babamla ilgili bir durum var. Gece rüyasında bir şey görmüş, işkillenmiş olabilir, belki bu Gadna olayının kendisine pek uymadığına, şerefine şanına bir hakaret olduğuna kanaat getirmişti ya da ne bileyim babam Beytar¹³ kökenli ya, belki Gadna ile İşçi Partisi’nin bir alakası olduğunu öğrenmişti. Ya da, ki bu hepsinden daha kuvvetli bir ihtimal, odamdaki panjurların arkasına sakladığım porno dergileri bulmuştu ve ifademe başvurmak üzere çağırtmıştı beni. Her şey mümkün. Babam söz konusu olunca, bir sonraki darbenin nereden geleceğini asla kestiremez insan.”

Sahnenin kıyısında, en ön sıradaki masaların hemen dibinde duruyor ve ellerini koltukaltlarına sokuyor. Önde oturanlardan tek tük başını kaldırıp ona bakanlar oluyor. Diğerleriyse, tuhaf, dermansız bakışlarla kendi içlerine çekiliyorlar, sanki onu

¹³ Beytar, Beitar veya Betar. 1923’te Vladimir Jabotinski tarafından temelleri atılan Revizyonist Siyonist gençlik hareketi. Günümüzdeki siyasi uzantıları Heut ve Likud partileridir. (ç.n.)

takip etmekten çoktan vazgeçmişler de ona bakmaktan yine de kendilerini alamıyorlarmış gibi.

“Derken kadının, o çavuşun benimle konuştuğunu fark ediyorum. Hızlı hızlı yürüyor, bir yandan da derhale eve gitmem gerektiğinden, kaybedecek zaman olmadığından, saat dörtteki cenazeye yetişmem gerektiğinden dem vuruyor. Dönüp bana doğru bakmamak için akla kararı seçiyor, ne bileyim, sanki benimle göz göze gelmekten korkuyor, bir de unutmayın, bütün bunlar olurken hemen burnumun dibindeki manzara da kadının poposu, ki hakkını verelim, sahiden hatırı sayılır bir manzara. Aslına bakılırsa popo mevzusu, genelde gayet ilham verici, ufuk açıcıdır. Siz söyleyin beyler, elinizi vicdanınıza koyun - *vicdanınıza* dedim, masa on üç! Aramızda kalsın da, poposundan memnun olan bir kadın gördünüz mü hiç? Dünya üstünde var mı böyle bir kadın?”

Konuşmayı sürdürüyor. Dudaklarının kıpırdadığını görüyorum. Ellerini sallıyor, sırtıyor. Süt gibi beyaz bir sis kafanın içine yayılmaya başlıyor.

“Kadınların aynanın önünde dikilip popolarına bir o açıdan, bir bu açıdan tekrar tekrar bakma ritüelini bilirsiniz - ve bu arada kendi şahsi popoları söz konusu olduğunda, kadınlar, başlarını hiç sorunsuz 365 derece döndürebilirler, kesin bilgi! Bilimsel bir gerçek! Koca doğada kadınlar dışında yalnızca iki organizmanın gerçekleştirebildiği bir dönüştür bu: günebakanların ve krank millerinin. Sonra şöyle arkalarını döner-”

Seyirciye canlı olarak gösteriyor, bu arada dengesini kaybediyor ve öndeki masaların üstüne sırtüstü düşmekten son anda kurtuluyor. Çevreme bakıyorum. Bir sürü delik görüyorum. Gülmek için kocaman açılan ufak çukurlar.

“Bakar da bakar... Kontrol ederler... Kafalarında bu iş için özel bir uygulama olduğunu da unutmayın, Google Popo adlı bu uygulama popolarını her an, on yedi yaşındayken oldukları ebatlarla kıyaslar. Ve nihayet, kaplumbağa yavaşlığıyla bir ifade

yerleşir yüzlerine, yalnızca bu özel duruma mahsus bir yüz ifadesidir bu, Latince'de endemik yüz adı verilir bu ifadeye, ben dilimizdeki karşılığını söyleyeyim ama: göt-surat. Ardından, Yunan tragedyalarından fırlamış bir kraliçe edasıyla malumu ilam ederler: 'Korktuğum başıma geldi. Düşüşe geçti.' Hayır! Daha da beter! *Sarkıyor* resmen. Aklınız kesiyor mu bunu? Birden popolarının sosyal hizmet uzmanı kesilirler başımıza! Sanki popo, kendi özgür iradesiyle ve kasıtlı olarak toplumla bağlarını koparmakta, benden bu kadar deyip medeniyete arkasını dönmekte, marjinal bir popoya dönüşmektedir. Onu, arka sokakların birinde damarı pompalarken bulmak an meselesidir. Ve siz sevgili hemcinslerim, şayet o meşum anda bu durumdaki bir kadınla aynı mekân içinde bulunmak gibi bir talihsizliğe düştüyseniz, izleyebileceğiniz en güvenli strateji çenenizi kapalı tutmaktır. Sakın tek kelime etmeyin! Söyleyeceğiniz her şey ileride aleyhinize delil olarak kullanılabilir ve kullanılacaktır da. Çok abarttığını, poposunun aslında sevimli, çekici, mıncıklanması ve okşanması olduğunu söylerseniz hapı yuttunuz demektir: ne körlüğünüz kalır, ne yağcılığınız, ne geri zekâlılığınız, kadınlarla ilgili hiçbir şey bilmemekle itham edilirsiniz. Öte yandan haklı olduğunu söyleyecek olursanız - eh, kendinizi ölmüş bilin."

Nefes nefese kalıyor. Bu fasıl bitti. Kim bilir daha önce kaç kere yaptı bunu. Sesi kelimelerin içini doldurmaz olmuş artık - bazı heceleri yutuyor. Kalabalık gülüyor. Ben hâlâ yanlış anladığıma, bir şey kaçırdığıma, yakalayamadığım bir espri olduğuna inanmak istiyorum. Ama küçümen medyuma bakıp onun yüzünü acıdan buruşmuş halde görünce yanılmadığımdan emin oluyorum.

"Nerede kalmıştık? Çok şahane bir seyircisiniz! Vallahi bakın, sizi içime içime sokasım var. Pekâlâ, popo önümden gidiyor, o önde, ben arkada, benden ne istediğine, o cenaze martavalının ne demeye geldiğine dair en ufak bir fikrim yok. Üstelik hayatımda tek bir cenazeye bile gitmemişim, fırsatım olmamış daha doğ-

rusu, çünkü bildiğiniz üzere, küçük bir aileden geliyorum, daha önce işlemiştik bu konuyu, hatırlayalım, anne-baba ve çocuktan ibaretiz ve hiç cenazemiz olmamış, çünkü ölecek kimimiz kimsemiz kalmamış - kala kala annemle babam kalmış geriye. Bir dakika durun, böyle deyince bir şey geldi aklıma. Madem konu akrabalarından açıldı, bu hafta gazetede ne okudum biliyor musunuz? Biliminsanları, insanlara genetik olarak en yakın olan yaratığın tamamen ilkel bir kör kertenkele olduğunu keşfetmişler. Vallahi bakın! Bu kertenkeleyle biz acayip yakınmışız, öyle böyle değil. Ama korkarım bu sülalenin yüzkarası ilan edilmiş olabiliriz, en azından ben bundan şüphelenmeye başlıyorum, yoksa söyler misiniz madem bu kadar sıkı fıkıyız neden bizi partilerine asla davet etmiyorlar?” Havaya bir sol kroşe daha savuruyor. Mekâna ağır bir sessizlik çökmüş. Biraz önce dediğini yeni yeni anlamaya başlıyorlar sanırım.

“Pekâlâ, anladım, öyle olsun. Rota yeniden hesaplanıyor. Nerede kalmıştık? Anne-baba-çocuk. Geniş aile yok. Başka ak-raba yok. Bunu söylemiştik. Bermuda Şeytan Üçgeni gibi sessiz sakin, huzurlu bir ortam. Evet, arada bizim de tek tük sorunlarımız oluyordu, birtakım durumlar göze batmıyor değildi, gerçi o yaşta insan öyle şeylerin üstünde durmaz ya, yine de babamın pek genç olmadığının iyi kötü farkındaydım. Sınıfımızdaki çocukların babaları içinde en yaşlısıydı ve şekeri, kalbi, böbrekleri filan olduğunu, devamlı haplar aldığını biliyordum, ayrıca yüksek tansiyondan mustarip olduğunun da farkındaydım, farkında olmanın ötesinde resmen görebiliyordum bunu, herkes de görebiliyordu, tansiyonu o kadar yüksekti ki sürekli olarak... nasıl diyeyim... Edith ile münakaşa eden Archie Bunker halindeydi. Anneme gelince, babamdan çok daha genç de olsa, *malum yerden* yadigâr bir sürü açık yarayla dolaşıyordu ortada. Dile kolay, neredeyse altı ayını bir tren vagonunun olsa olsa boya ve maki-ne yağı saklanabilecek büyüklükteki dolabı andıran bölmesine, insanın ne oturabilmesine ne de ayakta durabilmesine elveren

daracık bir yere tıklımış halde geçirmişti, öyle de güzel günlerdi işte. Bütün bunların dışında bileğinde, iki bileğinde birden,” -cılız kollarını havaya kaldırıyor- “Bikur Holim Hastanesi’nin en mahir terzilerinin kendisine armağan ettiği, damar nakış sanatının en nadide örneklerinden olan o zarif, miniminnacık di-kişler vardı. Doğumumun ardından her ikimizin birden doğum sonrası depresyon illetinin pençesine düşmüş olması ilginç aslında, gerçi beniniki elli yedi yıldır sürüyor. Her neyse, eminim her normal ailede rastlanan bu ufak tefek sorunlar dışında, üçümüz iyi kötü yuvarlanıp gidiyorduk, o halde bu cenaze muhabbeti de ne oluyordu?”

Son birkaç dakikadır giderek daha koyu bir sessizliğe itilmiş olan seyirci şimdi tamamen hareketsiz. Yüzler ifadeden yoksun. Kendini adamaya karşı temkinli. Belki sahneden ben de böyle görünüyorumdur.

“Nerede kalmıştık? Durun, söylemeyin! Ben kendim bulacağım! Benim yaşımda unutmanın tersi nedir biliyor musunuz?”

Birkaç cansız ses: “Hatırlamak mı?”

“Hayır: bir yere yazmak. Pekâlâ, asker, subay, popo, tren, di-kiş nakış... Hah tamam, kadının ardı sıra ağır ağır yürüyordum, acaba ne olmuş olabilir diye kafamı patlatarak hepten yavaşlıyor, bir hata olmalı diyorum, neden *beni* bir cenazeye yollasınlar ki? Neden başka bir çocuk seçmediler?”

Bir feveranı bastırarak hızlı hızlı konuşuyor. Elleri koltukaltlarına giderek daha çok gömülüyor. Biraz da titriyor sanırım.

“Neyse, yürüyorum, bir yandan da ağır ağır düşünüp taşınyorum, sonra daha da yavaşlıyor ve ne kadar uğraşsam da anlam veremiyorum, bir türlü işin içinden çıkamıyorum, derken birden amuda kalkıyor, tepetaklak ellerimin üstünde yürümeye başlıyorum. Kadının peşi sıra gidiyorum, cehennem gibi sıcak kumlar ellerimi yakıyor, ama hiç önemli değil, yanmak iyi, yanmak düşünmemek demek, cebimden bir şeyler dökülüyor; bozuk-

luklar, jetonlar, sakız, babamın yol için oraya tıktırdığı küçük sürprizler, hep yapardı bunu, özellikle de bana dayak attıktan sonra, neyse boş verin orasını. Hızla yürüyorum, koşar adım,” -ellerini başının üstüne kaldırıyor ve o yürüyüşü seyirci için havada canlandırıyor, ellerinin sahiden de titriyor olduğunu, parmaklarının zangırdadığını görebiliyorum- “böyle baş aşağıyken kim, nasıl bulabilir ki beni? Kim yakalayabilir ki?”

Ölüm sessizliği. İnsanlar, birkaç dakika önce bulundukları yerden bu yeni hikâyeye nasıl -hangi el çabukluğu marifetiyle, hangi hile veya büyüyle- ışnıladıklarını anlamaya çalışıyormuş gibi geliyor bana.

Benim de hislerim onlardan farklı değil. Yer ayaklarımın altından çekiliyor sanki.

“Ve bu kadın, yani asker, bir anda bir terslik olduğunu sezinliyor, belki gölgemi yerde tepetaklak görünce birden arkasını dönüyor, gölgesinin dönmesinden anlıyorum ben de bana döndüğünü. ‘Çıldırдың mı sen?’ diye bağılıyor bana, ama sanki sessizce bağılıyor. ‘Öğrenci, derhal ayaklarının üstüne dönmeni emrediyorum! Deli misin nesin? Böyle bir zamanda tutmuş oyun oynuyorsun!’ Ama bende orali olacak göz var mı? Çevresinde bir oraya bir buraya koşturuyor, kâh önüne kâh arkasına geçiyorum, cayır cayır yanıyor ellerim, avuçlarıma dikenler batıyor, taşlar çakıllar dalıyor tenimi, ama ayaklarımın üstüne dönmeye yine de yanaşmıyorum. Ne yapabilir ki bana? Baş aşağı olduğumda kimse kılıma dokunamaz ki, hem böyleyken düşüncelerden de kurtuluyorum, kafamın içi kanla dolu, kulaklarım tıkalı, beynim yok, düşünecek bir özne yok, -bir-dakika-ya-bana-bağırmaya-hakkı-yok-ki, demeyi akıl edecek, ‘böyle bir zamanda’ *derken neyi kastediyor ki?* diye sorgulayacak kimse yok.”

Elleri halen havada olduğu halde çok yavaşça yürüyor, bir adım, bir adım daha, bir adım daha ve dudaklarının arasından dilinin ucu çıkıyor. Arkasındaki bakır vazo bedenini hapsediyor,

onu kıvrımları arasına alıp yutuyor ve sonunda kendini kurtarıncaya dek dalgalara bölüyor.

“Bu arada baş aşağı giderken bizimkileri de görebiliyorum ha, bıraktığım yerde aynen oturmuş öğretmeni dinliyor, kamuf-lajın, ki aslında hayatta yararlı olacak bir beceri, ne olduğunu öğreniyorlar, halimin nice olduğunu görmek için başlarını çevirmeye dahi tenezzül etmeden - burada Ayakkabı Bağlı Tartısı’nı yeniden hatırlatmak isterim. Onların giderek uzaklaştığını görüyorum, bir yandan uzaklaşanın asıl ben olduğumun da farkındayım, ama boş verin, önemli olan ana fikir: Birbirimizden fersah fersah uzağız.”

Liora, önceki gece kuzey karakolunda benimle nöbete kalan sınıf arkadaşım, neredeyse iki yıl boyunca deli gibi sevdiğim, ama onunla konuşacak cesareti asla kendimde bulamadığım kız. Dovaleh ona âşık olduğumu biliyordu. Dünyada bu konuda açıldığım yegâne kişiydi. Bana onun hakkında sorular sormayı akıl eden ve hedefi on ikiden vuran sokratik sorularıyla allem edip kallem edip onu seviyor olduğum gerçeğine aymamı sağlayan da oydu. Kızın yanındayken bana işkence eden, beni her zamankinden de karanlık ve saldırgan kılan o duygunun meğer aşk olduğunu açığa çıkaran da. Birlikte nöbet tuttuğumuz o gece, sabaha karşı saat üçte Liora’yı öptüm. İlk kez bir kızın bedenine dokundum. Yalnız geçen yıllarım geride kalmış, yeni hayatım başlamıştı bir bakıma.

Ve Dovaleh de o gece benimle birlikteydi. Birlikteydi derken, kızla onunla konuşur gibi konuştum. Yürü-konuş muhabbetlerimiz sırasında bana öğrettiği şekilde. Ve doğrusu dersimi iyi bellemiştim: nöbet yerine vardığımız anda annesiyle babasının nasıl insanlar olduğunu, nerede tanıştıklarını sordum ona, sonra da iki erkek kardeşini sordum. Kız şaşkına döndü. Soru yağmurum dengesini bozmuştu. Bir akıl hastanesinde yaşayan ve

evde adı neredeyse hiç anılmayan otistik ağabeyini nihayet bana anlatmaya başlayınca dek sabırla, ama inatçı bir şekilde, sin-sice sıkıştırdım onu. Bir zamanlar Dovaleh'in en parlak öğrencisiydim ve bu karşılaşmaya hazırdım: Soru sormayı da dinlemeyi de biliyordum. Liora bana açıldı ve ağladı, sonra biraz daha açıldı ve biraz daha ağladı ve onu güldürdüğümde gözyaşları içinde güldü, sonra sırtını okşadım, ona sarıldım ve gözyaşlarını öperek sildim. Bugün dahi halen tam olarak akıl erdiremediğim yapmacık bir tarafım vardı o gece. Bir nevi şapkadan tavşan çıkarma numarası, bir göz boyama temayülü. Bir zamanlar tanıdığım o eski, sevgili Dovaleh'i kendime örnek almaya çalıştığımı, onun tahtına göz dikmiş olduğumu hissediyordum. Liora ile geçireceğim kısacık bir an uğruna onu içimde yeniden diriltiyor, onun sözlerinin ağzımdan dökülmesine izin veriyordum. Üstelik aklım, daha sonra onu bir kez daha sileceğini bilecek kadar da başımdaydı.

O sabah takımımla birlikte kumlu avluda otururken kadın çavuş onu almaya geldiğinde ben sarhoştum. Aşk sarhoşuydum; kurtuluş hissi gibi bir şey ve uykusuzluk başımı döndürüyordu. Ayağa kalkıp kadının peşine düştüğünü gördüm, ama nereye gittiğini dahi merak etmedim. Sonra Liora ile ilgili fantezilerime yeniden kendimi kaptırmış, dudaklarının o inanılmaz yumuşak dokusunun, göğüslerinin ve koltukaltlarındaki tüy öbeklerinin hayaline dalıp gitmiş olmalıyım. Tekrar başımı kaldırıp baktığımda, çavuşun arkasından elleri üstünde giderken gördüm onu. Daha önce amuda kalktığını hiç görmemiştim, elleri üzerinde yürüyebildiği de aklımın ucundan geçmemişti. Hızlı hızlı, tasassızca yürüyordu ve ortalığı kasıp kavuran yoğun sıcak yüzünden yürürken bedeninden dalgalar yayılırmış gibi görünüyordu. Harikulade bir manzaraydı. Yerçekimi kanununu dize getirmişçesine, havadan olma dalgaların üstünde dans edercesine yürürken birden özgür ve neşeli göründü gözüme, eski Dovaleh geri

gelmişti sanki. İçim ona duyduğum sevgiyle dolup taşı ve son birkaç günün eziyeti silindi gitti.

Bir anlığına.

Ama tahammül edemiyordum. Ona. O iniş çıkışlarına. Bakışlarımı ondan kaçırdım. O hareketi çok net bir şekilde hatırlıyorum. Ve gerisingeri yeni sarhoşluğuma gömüldüm.

“Neyse koşmaya devam ediyoruz, kadın dikine, ben baş aşağı; dededenleri, kumlar, tabelalar gözümün önünde uçuşuyor ve komutanın kışlasına uzanan beyaz taşlı patıkaya varıyoruz, içerdiden gelen bağırtıları duyabiliyorum: ‘Onu hemen şimdi götürüyorsun!’ ‘Ta oraya kadar gidersem ben de ne olayım!’ ‘Onu saat dörde kadar cenazeye yetiştiriyorsun, işte o kadar!’ ‘Bu hafta üç kere Kudüs’e gidip geldim zaten, yeter ya!’ Sonra başka birini duyuyorum ve sesi derhal tanıyorum: talim çavuşu bu, Eichmann lakabını taktığımız herif -o günlerde merhamet özürlü kişiler için en revaçta olan lakaptı- ve o da bağılıyor, üstelik sesi herkesinkinden daha yüksek: *‘Peki hangi cehennemde bu? Öksüz çocuk nerede?’*”

Özür dilercesine gülümsüyor. Kolları vücudunun iki yanından sarkıyor.

Masaya bakıyorum. Ellerime. Bilmiyordum.

“Elim ayağım boşalıyor. Tepetaklak düşüyorum ve kafam yerle yeksan olarak kumlara seriliyorum. Orada kim bilir ne kadar öylece yatıp kalıyorum. Kafamı kaldırmayı başardığımda yalnız olduğumu görüyorum. Manzara gözünüzün önüne geliyor mu? Bendeniz çöl kumunun üzerine saçılmışım, çavuş fıstık çoktan gitmiş, o tombul yanaklı yar, o tatlı sevap yumağı resmen topuklamış... o kızın yatağının başucunda Oskar Schindler posterisi asılı olmadığına adım gibi eminim.”

Hiç bilmiyordum. Aklımın ucundan dahi geçmedi. Nereden, nasıl bilebilirdim ki?

“Hadi ama Netanya, tatlım, beni bırakma. Elimi tutmana ihtiyacım var şu anda. Neyse önümde komutanın kışlasına uzanan tahtamsı merdivenler var, tepemde alev alev yanan güneş ve kartallar, etrafım kana susamış yedi Arap devletiyle çepeçevre sarılmış ve adamlar içeride birbirlerine deli gibi bağırıyorlar. ‘En fazla Be’er Sheva’ya kadar götürürüm onu! Komutanlıktan biri çocuğu oradan Kudüs’e götürürüversin artık bir zahmet!’ ‘Tamam, tamam seni kaz kafalı, anladık, papağan gibi aynı şeyi söyleyip durma, çocuğu al da bir an önce git, bu saçmalıklarla kaybedecek vaktimiz yok. *Git* diyorum sana!’”

İnsanlar sandalyelerinde biraz kaykılıp ihtiyatlı bir şekilde yeniden nefes almaya başlıyorlar. Hikâye, gerek anlatıcının yeniden keşfettiği enerjisiyle, gerek el kol hareketleri, taklitleri ve şiveleriyle yavaş yavaş avucuna almaya başlıyor onları şimdi.

Dovaleh sahneden seyircinin ruh halindeki bu değişimi derhal hissediyor ve sırtarak etrafına bakınıyor. Her bir gülümseme bir yenisini doğuruyor ve bir an beliren tebessümler sabun köpüğü gibi peş peşe sönüyor.

“Neyse parçalarımı tek tek toplayıp kendimi kumdan kaldırıyorum ve bekliyorum, derken kapı açılıyor ve merdivenlerden aşağı içine tıka basa talim çavuşu doldurulmuş bir çift kırmızı ayakkabı iniyor. ‘Hadi gidelim kanka,’ diyor bana. ‘Başın sağ olsun.’ Tokalaşmak için elini uzatıyor. *İğrenç - talim çavuşu elimi sıkıyor!* Sanki bu, üstü-kapalı-bir-üzüntüyü-ve/veya-kederi göstermenin kendine özgü bir yoluymuşçasına, burun çeker gibi bir ses çıkarıyor: ‘Çavuş Ruchama sana durumu izah etti zaten değil mi? Üzgünüm kanka, kim bilir ne kadar ağır gelmiştir bu haber sana. Hele de bu yaşta. Ama bil ki emin ellerdesin, seni tam zamanında yetiştireceğiz, şimdi bir koşu gidip eşyalarını toplamamız lazım.’

“Talim çavuşu işte bunları söylüyor, bense” -ürkütücü bir oyuncak bebek ifadesiyle gözlerini fal taşı gibi açıyor- “tam bir şoktayım, söylenenlerin tek kelimesini anlamıyorum, tek anla-

diğim herhangi bir şey yüzünden cezalandırılmayacağım, ayrıca bütün hafta anamızdan emdiğimiz sütü burnumuzdan getiren o dallama talim çavuşuyla bu adamın aynı kişi olamayacağına da kani oluyorum. Yok, olamaz, adam şimdi nasıl da babacan, ağzından bal damlıyor: ‘Benimle gel kanka, arabamız bekliyor kanka.’ Biraz sonra ‘Ebeveynlerinden birini başka birçok ordu üssünde kaybedebilecekken, bizi tercih ettiğin için teşekkür ederiz kanka...’ dese, ona bile şaşırmayacağım.

“İşte böylece yola koyuluyoruz, ben herifin bir seksenlik dev cüssesinin ardından paspas gibi sürükleniyorum; talim çavuşları nasıl yürür bilirsiniz, aynı sayborglar gibi - baş yukarıda, bacaklar bakanlara ‘vay be kim bilir ne takım taklavat var adamda’ dedirtmek için olabildiğince ayırık, yumruklar sıkılı, göğüs kasları her bir adımda bir sağa, bir sola seğirir.” Yürüyüşün taklidini yapıyor. “Talim çavuşları yürümez aslında, yürümenin kitabını yazarlar, nasıl yürünürmüş dünya âleme gösterirler, öyle değil mi? Orduda talim çavuşluğu yapmış olan var mı aramızda? İnanmıyorum ya, doğru mu söylüyorsun ahbab! Hangi birim? Golan Taburu mu? Bir dakika, aramızda hiç paraşütçü var mı peki? Süper! Haydi beyler, yumruklar konuşsun, kozlarımızı paylaşalım artık!”¹⁴ Kalabalık gülüyor. Kır saçlı iki adam, uzaktan birbirlerine doğru kadeh kaldırıyor.

“Bu arada Golanlı, Golan piyadeleri nasıl intihar eder biliyor musun?”

Adam hemen bağıyor: “Egosundan atlayıp IQ’sunun üstüne düşer!”

“Helal olsun be!” Dovaleh adamı alkışlıyor. “Ama artık işimi çalmasan diyorum, olmaz mı?”

“Neyse uzun lafın kısası çadıra varıyoruz ve talim çavuşu bir kenara çekiliyor - kenara çekiliyor derken, beni biraz yalnız bı-

¹⁴ Golan taburunda görev yapan piyadelerle Tzanchanim adı verilen paraşütçüler arasındaki ezeli rekabete ve çekişmeye bir gönderme. (ç.n.)

rakmak için. Babamın yanıma verdiği her şeyi gerisingeri sırt çantamın içine tıktırıyorum. Eğer halen anlamadıysanız diye söylüyorum, ana kuzusu olmaya ana kuzusuydum ama babamın askerciydim ben, o yüzden de babam giysilerimi ve teçhizatımı hazırlarken işi o kadar abartmıştı ki, Entebbe Operasyonu'na giden adamakıllı bir komandonun ihtiyaç duyabileceği her şeyi yanıma almıştım. Annem de yardım etmek istemişti hazırlanmama aslında, üstelik kendisi, daha önceden bahsettiğim üzere, kampçılıkta engin tecrübe sahibiydi, ne var ki onun katıldığı kamplar daha ziyade toplama kampı tarzındaydı. Her neyse, ikisi el ele benim çantamı hazırlamayı bitirdiklerinde ister uluslararası, ister bölgesel cephede meydana gelebilecek, asteroid kaynaklı kasık mantarı dâhil her türlü olası gelişmeye karşı donanımlıydım.”

Duruyor, aklına düşen bir anıya, belki de annesiyle babasının çantasını hazırlama esnasındaki hallerine gülümsüyor. Uyluklarına vura vura gülüyor. Gülüyor! İçten gelen, sıradan bir gülüş bu, o profesyonel olan değil. Kendini aşağılayan, o zehirli, alaycı gülüşü de değil. Gülen sıradan bir insan sadece. Birkaç kişi çabucak katılıyor ona, aralarında ben de varım - kendisine karşı şefkatli olduğu bu istisnai anın tadını onunla birlikte çıkarmaya nasıl karşı koyabilirim ki?

“Vallahi bakın, annemle babamın çanta hazırlama şovunu bir görmeliydiniz. Bugüne kadar izlediğiniz her türlü stand-up numarasına taş çıkarırdı. Şöyle sorardınız kendi kendinize: Bu iki antika da kim, hangi Einstein icat etti bunları acaba? Bende ki nasıl bir kör talih ki böyle parlak zekâları yanımda çalıştırmıyorum? Derken birden fark ederdiniz: Ha siktir ya! Bu herif *zaten* benim yanımda çalışıyor! Olayı hayal edin: Babam odaya giriyor, dışarı çıkıyor, koşa koşa geri geliyor, derken yine dışarı fırlıyor. Yalnızca düz çizgi halinde ilerleyen o sinekler vardır ya hani, aynen öyle hareket ediyordu babam. *Vızzz vızz!* Yatak odalarından her seferinde yeni bir şey yüklenmiş olarak çıkage-

lir, getirdiği şeyi çantaya koyar, çantanın içini yeniden düzenler, ağzını kapatır, derken aklına gelen başka bir şeyi getirmek için yeniden dışarı fırlar; havlu, el feneri, sefertası, ızz, kurabiye, ızz, et suyu tableti, ilk yardım merhemi, şapkalar, astım spreyi, talk pudrası, çoraplar... Sonra her şeyi çantaya sığdırır, eşyaları bastırarak sıkıştırıp mükemmel bir küp haline getirir, o arada beni görmez bile, onun gözünde yokumdur ben. Sırt çantasıyla kendisi arasında teke tek bir mücadeledir bu, topyekûn bir savaş, diş macunu, böceksavar, güneşten yanmasın diye buruna yapıştırılan o plastik zimbirtı, ızz, yeniden dışarı fırlar, koş koş geri gelir, gözleri her zaman olduğundan da beter şaşılabilir...”

“Düzenleme, planlama, bana göz kulak olma: Bu işlerde eş benzeri yoktu babamın, söyleyeyim. Bu işler söz konusu oldu mu profesyonel kesilirdi, tam onun kalemiydi bunlar. Üç yaşınızdayken babanızın düşmanı şaşırtmak için sizi anaokuluna her gün başka bir yoldan gitmeye zorlamasının ne kadar stresli olduğunu düşünebiliyor musunuz acaba?”

Kahkahalar.

“Şaka yapmıyorum, ben ilkokul birdeyken adam sınıfımın kapısında dikilip diğer çocukları sorguya çekerti: ‘Bu çanta senin mi? Kendin mi hazırladın çantanı? Biri sana buraya getirmen için bir şey verdi mi?’”

İçten kahkahalar.

“Derken elinde kocaman yün bir paltoyla annem çıkagelirdi bu kez, palto kimindi bilmiyorum ama leş gibi naftalin kokardı. Paltoyu ne yapacağım anne? Çölde geceleyin çok soğuk olduğunu duymuşmuş. Bunun üzerine babam paltoyu usulca annemin elinden alır, bakınız şekil 1a ve şöyle der, ‘Nu, Saraleh, yetz ist zimmer, di nar zitz unt kik,’ yani, ‘Şimdi yaz zamanı, sen otur da bizi seyret.’ Oturup seyredecek göz vardı onda da! Bir saniye sonra bu kez de bir çift çizmeyle döner geri. Niye mi? Sen sora-sın diye! Çünkü karlar içinde neredeyse elli kilometre yolu yalın ayak tepmek gibi bir talihsizliği bir kere yaşadıysanız, bir daha

evden çizmesiz çıkmanmayı öğrenirsiniz de ondan.” Kendi ayağındaki saçma sapan çizmeleri bize doğru sallıyor. “Şunu anlamanız lazım ki bu kadın hayatında çöl diye bir şey görmemişti. İsrail’e geldiği andan itibaren evinden yalnızca işe gitmek için çıkmış, o çıkışlarında da duvar saatinin içindeki o guguklu kuş gibi hep aynı güzergâhı izlemişti; arka bahçesinde oynamaktan sıkılan Altın Saçlı Kız misali yollara düzülüp Rehavia civarındaki konakların orada kaybolduğu zamanı saymazsak tabii, ama şimdi o konuya girmeyeceğiz. Sokakta yürürken de, Tanrı korusun, kimseler onu görmesin diye başı daima önünde, başörtüsü de kaşlarına kadar indirilmiş olurdu. Birileri onu Tanrı’ya ispiyonlar da var olduğu kulağına gider korkusuyla bahçe duvarlarının ve parmaklıkların dibinden acele acele yürürdü daima.”

İçkisinden bir yudum almak için duruyor. Gözlüklerini gömleğinin eteğine siliyor ve böylece hırsızlama da olsa birkaç saniye soluklanma imkânı buluyor. Nihayet sipariş ettiğim mezeler geliyor. Çok abartmışım, rahat iki kişilik yemek var önümde. Bana yönelen bakışları görmezden geliyorum. Şimdi ziyafet çekmenin sırası olmadığını biliyorum ya, kan şekerimi dengelemem gerek, o yüzden böreklerle, ızgara tekire, marine levreğe ve mantar turşusuna bir hız yumuluyorum. Şu işe bakın, meğer yine onun sevdiği yemekleri söylemişim, üstelik midemi ekşitecekleri de kesin. Tamara gülüyor: ‘Madem başka çaremiz yok, bu da bir çeşit buluşma sayılır.’ Masada ne var ne yoksa silip süpürüyorum ve midem cayır cayır yanmaya başlıyor. Ağzım dolu olduğu halde ‘Bana yetmiyor ama,’ diyorum ona. ‘Oynadığınızı bu mış-gibi oyunu bana yetmiyor, tek kişilik pinpondan hazzetmiyorum, burada bir başıma oturup bu herifin hikâyesiyle cebelleşmek zorunda kalmaktan da. Sen ve şu yeni sevgilin...’ Yemek boğazıma kaçıyor, bir an boğulacak gibi oluyorum, wasabi burnumu yakıyor ve gözlerimden yaş gelmesine neden oluyor. Muzip sırtışı çabucak yerini paha biçilmez bir tebessüme bırakıyor ve cilveli cilveli cevabı yapııştırıyor: ‘Öyle deme! Ölüm henüz sevgi-

lim değil. Sadece arkadaşız. Cinsel beklentileri olan iki arkadaş diyelim, hadi.'

"Nerede kalmıştık?" diye geveliyor. "Ne diyordum ben? Hah doğru ya, annem. Elinden hiçbir şey gelmezdi. Yuva yapan dişi kuşlara özgü işlerin, anne şeylerinin hiçbirini yapmazdı," diye homurdanıyor, kendi içinde bilinmez bir mecraya saparak. "Çamaşır yıkamak elinden gelmezdi, ütü yapamazdı, yemek desenz, kesinlikle yapamazdı. Ömründe bir yumurta kırıp pişirmişliği olduğunu zannetmem. Oysa babam başka hiçbir erkeğin yapmadığı şeyleri yapardı. Havluları çamaşır dolabında daima tiril tiril katlanmış ve mum gibi istiflenmiş halde muhafaza edişini bir görmeliydiniz, perdelerin pililerinin nasıl jilet gibi durduğunu, yerlerin ayna gibi cilasını." Alnını kırıstırıyor ve kaşları resmen çarpışıyor. "İç çamaşırlarımızı bile ütülerdi, üçümüzünkini de. Size komik bir şey anlatacağım-"

"Geç bile kaldın!" diye bağırıyor kısa boylu, geniş omuzlu bir adam. Birkaç ses daha katılıyor adamın isyanına: "Espriler nerede yahu? Ne yapmaya çalışıyorsun sen? Nedir bu saçmalık böyle?"

"Bir saniye abicim, yeni bir parti malım var yolda, geldi gelecek, ama bunu seveceksin, garanti veriyorum! Ben yalnızca... Ben, neydi ya..? Hepten aklım karıştı bak, beni şaşırttınız, rotamdan çıkardınız. Dinle ahbap, beni iyi dinle, ömründe böyle bir şey duymamışsındır. Babamın Yaffo'daki bir ayakkabı mağazasıyla anlaşması vardı - Kudüs'teki Yaffo Sokağı'nı biliyor-sun değil mi? Helal sana, ey dünya vatandaşı, sen yok musun sen! Neyse, bu mağaza Mea Shearim'deydi ve diğer mahallelerde yaşayan kadınların çoraplarını yamatiyordu babama. Babiş Uzunçorap'ın kenara fazladan birkaç şekel daha koymak hevesiyle düşünüp bulduğu dâhiyane işlerden biriydi bu da. Size söylüyorum ya, adam bir balığa bile çorap satabilirdi!"

Ölgün kahkahalar. Dovaleh elinin tersiyle kaşlarındaki teri siliyor. "Can kulağıyla dinle beni şimdi. Her hafta yamanacak

çorapları eve getirirdi, öyle birkaç tane sanma, yığınla çorap, her seferinde kırk-elli çift, çorap yamamayı anneme de öğretmişti. Becerilerinden biri de buydu işte, naylon çorap kaçıklarını bile dikebiliyordu, inanabiliyor musun?”

Artık yalnızca kısa boylu, geniş omuzlu adamı muhatap alıyor. Bir eliyle özür diler, rica eder gibi bir hareket yapıyor adama: Bir saniye kanka, beklediğin espri fırından sıcak sıcak çıkmak üzere, eli kulağında. “Ucunda tahta bir zımbırtı olan özel bir iğne bulup getirdi anneme... Off ya, bütün eski hatıralarım canlandı şimdi, sayende hatırladım bunları bak, seviyorum seni, kahramanımsın benim! Neyse annem çorabı bir eline geçirir, kaçığın ilmeklerini o iğneyle teker teker kaçık kapanana dek yamardı, saatlerce yapardı bunu, bazen sabahlara kadar, ilmek ilmek-”

Son birkaç dakikadır soluklanmak için hemen hiç durmadı, seyircinin sabrı taşmadan bitiş çizgisine varma kaygısıyla haldır haldır koşturuyor. İçerisi sessiz. Tek tük kadın, belki de o eski naylon çorapların çok uzaklarda kalmış hatırasına gülümsüyor. Ama kimse gülmüyor.

“Nasıl da canlandı anılar, gördün mü bak...” Özür dilercesine kıkırdıyor.

Bir adamın homurdanan sesi, sessizliği deliyor: “Buraya baksana kardeş, sadede gelelim - bu akşam burada komik bir şey seyredebilecek miyiz seyredemeyecek miyiz, onu söyle?”

Kafası tıraşlı, sarı ceketli adam bunları söyleyen. Onun tekrar sahneye çıkacağına dair bir his vardı içimde zaten. Diğeri, omuzları süper geniş olan adam da bir homurtuyla arka çıkıyor sarı ceketliye. Birkaç başka ses daha destek veriyor şikâyetçiler korosuna. Birkaç kişi ise, ki bunlar çoğunlukla kadın, onları susturmaya çalışıyor, bunun üzerine sarılı adam saızı ele alıyor: “Uyanın millet, iki gülüp gevşemeye geldik buraya, herif Holokost Anma Gecesi’ne çevirdi ortamı. Üstelik de Holokost’u *espri malzemesi* yapıyor utanmadan!”

“Yerden göğ kadar haklısın dostum, senden içtenlikle özür dilerim. Ama bu hatamı telafi edeceğim. Bir dakika ne diyecektim ben... Hah buldum, size bunu anlatmasam ölürüm! Adamın biri ölüm yıldönümünde anneannesinin mezarını ziyaret etmeye gitmiş. Biraz ileride bir başka mezarın başında oturan bir adam görmüş. Adam bir yandan ağlıyor, bir yandan da feriyat ediyormuş: ‘Neden? Neden? Ne vardı ölüp gidecek, beni bir başıma bırakacak? Nasıl kıydılar bana da sensiz koydular beni? Sen olmayınca kaç paralık değeri var ki hayatımın? Ey melun ölüm!’ Neyse birkaç dakika sonra torun merakına yenik düşmüş ve adamın yanına gitmiş: ‘Sizi rahatsız ettiğim için özür dilerim bayım, ama acınızı ifade etme şekliniz beni nasıl duygulandırdı anlatamam. Böylesine derin bir kedere ömrümde tanık olmadım. Kimin yasını tuttuğunuzu sorabilir miyim ayıp olmazsa? Oğlunuz muydu? Yoksa kardeşiniz mi?’ Adam toruna bakmış, ‘Tabii ki hayır,’ diye yapıştırmış cevabı, ‘karımın ilk kocasıydı.’”

Dev kahkahalar -fıkranın bayağılığı göz önüne alındığında kesinlikle abartılı- ve tek tük zorlama alkışlar. Seyircinin, geceyi kurtarabilmesi için adamın yardımına koşmaya bu denli hevesli olması insanın içine dokunuyor.

“Bir dakika durun, daha çok var böyle! Gece yarısına dek yetecek kadar stok var elimde!” diye haykırıyor ve fıldır fıldır dönen gözlerle seyirciyi tarıyor. “Adamın biri damdan düşercesine, otuz yıl önce lisede aynı sınıfta olduğu bir arkadaşını aramış, ‘Yarınki kupa finaline biletim var, gelmek ister misin?’ diye sormuş. Öbür adam şaşırmış, ama beleş bilet de insana her zaman nasip olmadığından olur demiş. Maça gitmişler, oturmuşlar, yerleri de harikaymış, ortam müthişmiş, kurtlarını dökmüşler, bağırılmışlar, küfür etmişler, dalgalanma hareketini yapmışlar, muhteşem pozisyonlar izlemişler. Devre arasında davetli arkadaş sormuş: ‘Merak ettim ahbap, sormadan edemeyeceğim - bilet verebileceğin benden daha yakın kimin kimsen, bir akraban filan yok muydu?’ ‘Yoktu,’ diye yanıtlamış beriki. ‘Peki, ne bile-

yim, eşinle filan gelmeyi tercih etmez miydin?’ ‘Eşim vefat etti,’ demiş beriki. Liseden sınıf arkadaşı olan, ‘Yapma ya,’ demiş, ‘bunu duyduğuma üzüldüm. Yakın arkadaşlarından da müsait olan yok muydu? Ya da iş arkadaşlarından?’ ‘İnan bana, herkese tek tek sordum,’ demiş öteki, ‘ama hepsi de karımın cenazesine gitmeyi tercih ettiklerini söyledi.’”

Kalabalık gülüyor. Sahneye tezahüratlar yağıyor, fakat geniş omuzlu adam ellerini ağzının iki yanına dayayıp gürlüyor: “Yetti artık bu cenaze faslı! Biraz hayat ver bize be!” Bu eleştiri epeyce alkış ve tezahürat topluyor. Dovaleh seyirciye bakarken bütün o fıkralara, esprilere ve tantanalı atışmalara rağmen son birkaç dakikadır epeyce dalgınmış gibi geliyor bana. Giderek daha içe dönük bir ruh haline giriyor, görünüşe bakılırsa hızla çaptan düşüyor, bu da hayra alamet değil, zira seyirciyi kaybetmesi an meselesi. Yalnız seyirciyi değil, bütün bir geceyi kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya. Ve böyle bir durumda onu koruyacak kimse yok.

“Cenaze faslı kapandı. Anlaşılmıştır kanka. İyi bir noktaya parmak bastın. Bu dediklerini hep bir kenara yazıyorum, kendimi iş başında geliştiriyorum. Ne diyeceğim Netanya, ortamı biraz gevşetelim ha? Ama yine de size biraz kişisel, hatta kimilerine göre mahrem bir şey anlatmam gerek, çünkü acayip kaynaştığımızı hissediyorum. Yoav, şu klimayı biraz daha açabilir misin? Nefes alamıyoruz burada!”

Seyirci coşkuyla alkışlıyor.

“Neyse, olay şu. Gösteriden önce kasabada dolaşıyor, olur da beni tekme tokat sahneden defederseniz diye acil kaçış güzergâhlarını keşfetmeye çalışıyordum” -kıkırdıyor, ama gülüşünün bir ucunda bir ağırlık asılı ve herkes bunun farkında- “derken birden ne görsem beğenirsiniz: seksen yaşlarında, kuru üzüm gibi buruş kırış ihtiyar bir adamcağız sokakta bir banka oturmuş ağlıyor. Ağlayan bir ihtiyar mı dediniz? Yanına gitmemelik eder miyim hiç? Olmaz olmaz demeyin, vasiyetini

değiştirme havasında olabilir, bu fırsat kaçmaz. Usulca yanına sokuluyorum ve soruyorum, ‘Bayım, neden ağlıyorsunuz?’ ‘Ben ağlamayayım da kimler ağlasın?’ diye yanıtlıyor ihtiyar. ‘Bir ay önce otuz yaşında bir kadınla tanıştım. Güzel mi güzel, tapılası, seksi bir kadın, birbirimize âşık olduk ve beraber eve çıktık.’ ‘E ne güzel işte!’ diyorum, ‘Bunun neresi kötü?’ İhtiyar, ‘Dur sana anlatayım,’ diyor. ‘Güne iki saat boyunca çılgınlar gibi sevişerek başlıyorduk, sonra demir eksikliğine karşı bana nar suyu sıkıyordu, ardından ben doktorumun muayenehanesine gidiyordum. Geri döndüğümde biraz daha çılgınlar gibi sevişiyorduk, sonra vücuduma antioksidan girsin diye bana ıspanaklı kiş yapıyordu. Öğleden sonra kulüpte arkadaşlarla iskambil oynuyorduk, sonra eve dönünce gecenin geç saatlerine dek yine çılgınlar gibi sevişiyorduk, günler böylece birbirini kovalıyordu...’ ‘Bundan iyisi Şam’da kayısı!’ diyorum ihtiyara. ‘Keşke bana da nasip olsa böylesi! İyi de niye ağlıyorsunuz, anlamadım ki?’ İhtiyar bir an durup düşünüyor, sonra diyor ki: ‘Nerede oturduğumu hatırlayamıyorum.’”

Kalabalık kahkahadan kırılıp yerlere yatıyor. Nehirdeki bir kayanın sağlamlığını sınavan bir doğa yürüyüşçüsü havalarında kahkahaların şiddetini ölçüyor ve son tezahüratlar henüz dinmeden yeniden hücumla geçiyor: “Nerede kalmıştık? Talim çavuşu... Sayborg...” O kaskatı yürüyüşün taklidini bir kez daha yapıyor ve seyirciye şirin görünme çabasıyla, midemin düğümlemesine yol açan bir gülümseme konduruyor yüzüne. “Neyse talim çavuşu ensemde boza pişiriyor: ‘Haydi, acele etmemiz lazım, geç kalmana izin veremem, yok, olmaz, kaçırmama izin veremem.’ Ben de soruyorum, ‘Neyi kaçırmama efendim?’ Ve adam geri zekâlıymışım gibi bakıyor bana. ‘Bütün gün seni bekleyecek halleri yok,’ diyor, ‘cenazeler nasıl olur sen de az çok bilirsin, hele de her şeyi kitabına uygun yapmaya bayıldıkları Kudüs’te. Ruchama saat dörtte Givat Shaul’da olman gerektiğini söylemedi mi sana?’ ‘Ruchama kim?’ Gözlerimi çavuşa dikerek portatif karyo-

lama oturuyorum. Yalanım varsa ne olayım, o ana dek bir talim çavuşunu ömrümde o kadar yakından görmemişim, *National Geographic* dergisinde filan gördüysem o başka. Çavuş diyor ki, 'Okulundan haber vermek için aradılar seni, müdür bizzat aradı hatta ve saat dörtte mezarlıkta olman gerektiğini söyledi.' Ne demeye çalıştığını halen daha anlamıyorum. Bana söyleyip durdukları bu lafları, ömrümde ilk kez duyar gibiyim. Okul müdürü neden benim hakkımda konuşsun ki? Kim olduğumu nereden bilecek zaten? Hem ne demiş tam olarak? Aslında sormak istediğim bir soru daha var, ama çok utanıyorum, böyle bir sorunun nasıl sorulacağını bilmiyorum, hele tanımadığım etmediğim bir adam olan talim çavuşuna. O yüzden ağzımdan neden çantamı toplamak zorunda olduğum sorusu çıkıyor çıka çıka. Adam benden ümidi hepten kesmişçesine çadırın tepesine diyor gözlerini. 'Ufaklık,' diyor, 'hâlâ anlamadın mı? Buraya geri dönme-yeceksin.' Neden diye soruyorum. 'Çünkü, diyor, şiva'¹⁵ ancak arkadaşların buradan döndükten sonra bitecek.'"

"Aman ne güzel, şimdi bir de şiva çıktı başımıza. Her şeyi de düşünmüşler, öyle değil mi? Yalnız bu planlardan bana bahsetmeyi unutmuşlar. Üstüme boca edilen bu bilgileri dinlerken tek düşünebildiğim uyumaya nasıl da can attığım. Sürekli esniyorum. Çavuşun yüzüne yüzüne. Durduramıyorum esnememi. Yatağın üstündeki bin türlü öteberiyi iteleyerek kendime bir yer açıp uzanıyorum ve gözlerimi yumduğum gibi oracığa yığılıp kalıyorum."

Gözlerini yumuyor ve kıpırdamadan dikiliyor sahnede. Gözleri kapalıyken yüzü tuhaf bir şekilde daha duru, daha anlamlı, hatta daha ruhani. Farkında olmadan gömleğinin eteğiyle oynuyor. Acısını paylaşmaktan kendimi alamıyorum, ta ki yeniden ağzını açıncaya dek.

¹⁵ Kelime anlamı yedi. Yahudilikte ölünün gömüldüğü andan itibaren başlayan yedi günlük yas dönemi. Yas tutanlar geleneksel olarak yere oturduğundan, şiva oturmak olarak da tabir edilir. (ç.n.)

“O uyduruk ordu karyolarını bilirsiniz, değil mi, gecenin bir yarısında üstünüze katlanıp etobur bir bitki gibi sizi yutuverirler hani? Sabah arkadaşlarınız bir bakar ki, ne Dovaleh var ortada ne başka bir şey, yalnızca gözlükleriniz, belki bir de ayak-kabı bağı. Bu meyanda karyola dudaklarını yalayarak geçirmektedir.”

Tek tük kıkırdamalar. Seyirci böyle bir zamanda gülmenin hoş karşılanıp karşılanmayacağından emin değil. Yalnızca deriler kuşanmış o iki velet uzun uzun, kıs kıs gülüyor ve onlardan yayılan o tuhaf hırıltı çevre masalara tedirginlik saçıyor. Onlara bakıyorum ve yirmi yıl boyunca her gün onlar gibi insanların zehrini nasıl adeta bir sünger gibi emdiğimi düşünüyorum, ta ki bir an geldi ve -Tamara’nın ölümünden sonraydı bu, herhalde onsuz buna daha fazla katlanamadığımdan olacak- yıllar yılı emdiğim zehri insanlara gerisingeri bu kez de ben kusmaya başladım.

“Talim çavuşu, ‘Kalk çabuk ayağa! Sırası mı şimdi yatmanın?’ diye bağırıyor. Böylece ayağa kalkıyorum ve bekliyorum. Ama arkasını dönse yeniden uyuyacak gibiyim. Uzun uzadıya değil, her şey geçinceye, bütün bu olanları unutup bu saçmalıktan önceki halimize geri dönünceye dek yalnızca.”

“Artık ufak ufak sinirlenmeye başlıyor bana, ama sinirlenirken de hoşgörüyü elden bırakmıyor. ‘Çekil şuradan’ diyor, ‘git bekle bir kenarda, eşyalarını ben toplayacağım.’ Kafam basınıyor. Talim çavuşu benim yerime tutup eşyalarımı mı toplayacak? Bu şeye benziyor... ne bileyim... Mesela Saddam Hüseyin’in bir lokantada yanınıza gelip ‘Az önce elceğizimle yapıverdiğim karamelize böğürtlen suflesinden ikram edebilir miyim acaba size?’ demesi gibi bir şey.”

Duruyor, bir tepki bekliyor, ama beklediği tepki çok geç geliyor. Seyircinin içine düştüğü çıkmazın teşhisini anında koyuyor: anlattığı hikâye, gülme ihtimalini yok etmiş durumda. Düşünme sürecinin nasıl işlediğini görebiliyorum. Derhal oyunun kurallarını değiştiriyor ve bize gereken izni çıkarıveriyor: “Reklam

olmasını diye burada adını vermeyeceğimiz ölümcül bir hastalıktan mustarip kadınla ilgili fıkrayı duymuş muydunuz?” Kocaman bir kucaklaşmaya hazırlanırcasına kollarını neşeyle iki yana açıyor: “Her neyse, kadın kocasına demiş ki, ‘Rüyamda ne gördüm biliyor musun, anal seks yaparsak iyileşecektim.’ Bilmiyor musunuz bu fıkrayı? Dünyadan o kadar mı habersizsiniz, insaf ya? Madem öyle, dinleyin. Haliyle adama biraz garip gelmiş bu istek, ama bir erkeğin karısını iyileştirmek için yapmıyacağı şey yoktur, öyle değil mi? Neyse o gece yatağa çekilmişler, ters ilişkiye girmişler, sonra da uyuyakalmışlar. Sabahleyin adam uyanmış, karısının yattığı tarafa uzanmış, ama karısının yerinde yeller esiyormuş! Yolun sonunun, kaçınılmaz anın geldiğinden emin olarak ayağa fırlamış, derken karısının şarkı söyleyen sesi gelmiş kulağına mutfaktan. Koşa koşa mutfağa gitmiş ve karısını yüzünde güller açmış halde, salata yaparken bulmuş. Kadın harika görünüyormuş. ‘Kulaklarına inanamayacaksın,’ demiş karısı, ‘Bebek gibi uyudum, erkenden kalktım, kendimi acayip iyi hissettim, meraktan hastaneye gittim, bazı testler yaptılar, birkaç röntgen çektiler, sonunda dediler ki, iyileşmişim! Bir tıp mucizesiyim ben!’ Koca bunları duyunca gözyaşlarına boğulmuş. ‘Neden ağlıyorsun ki?’ diye sormuş karısı. ‘İyileştigiime sevinmedin mi yoksa?’ ‘Tabii ki sevindim,’ demiş adam hıçkırıklara boğularak, ‘Ama o illetten demek annemi de kurtarabilirdim, şimdi düşündükçe kahroluyorum!’”

Kimileri burun kıvrıyor fıkraya, ama çoğunluğun hoşuna gidiyor. Benim de hoşuma gidiyor. Güzel fıkra, lamı cimi yok. İnşallah hatırlarım da sonra istersem anlatabilirim. Dovaleh mekânı hızla kolaçan ediyor. “İyi hamle,” diyor kendi kendine yüksek sesle, “sende hâlâ iş var be Dovi.” Parmaklarını iyice aralayarak göğsünü sıvazlıyor, önceki darbelerden olsa olsa biraz farklı bir hareket bu.

“Her neyse ayağa kalkıyorum ve çavuş asker çantama saldırıyor. Yatağın üstüne, altına saçılmış bütün ıvır zıvırı topluyor,

işgal altındaki topraklarda bulunan bir eve hücum edercesine, hiçbir şeyin gözünün yaşına bakmaksızın eşyalara giriyor. Güm pat! Her şeyi çantanın içine tıktırıyor, çantayı düzen tertip gözetmeksizin, biçimsizce, düşüncesizce tıka basa dolduruyor, eve döndüğümde sırt çantamı bu halde gören babam ne diyecek kim bilir? Bunu düşündüğüm an dizlerimin bağı çözülüyor ve bu kez başka bir karyolaya yığılıp kalıyorum.”

Omuz silkiyor. Mecalsizce gülümsüyor. Sanırım nefes almakta güçlük çekiyor.

“Haydi bakalım, bu şovu uçuşa geçirelim artık, malum, se-yirciyi sinirlendirmemek lazım, anında memnuniyet bizim işimiz ne de olsa, haydi hop! Neyse sırt çantamı yüklediğim gibi talim çavuşunun peşinden koşturuyorum, bu arada avludaki arkadaşlarımın bir şeylere çoktan aymışçasına, ne bileyim, mesela kartalların sürüler halinde kuzeye uçuştığına tanık olmuşçasına bana baktığını görüyorum gözümün ucuyla: *Yoldaşlarım!*” -ağır bir Rus aksanıyla kartal çığlıklarının taklidini yapıyor- “*Kudüs’te taze kan varmış!*”

Ufacık bedeni sırt çantasının ağırlığından iki büklüm olmuş halde talim çavuşunun peşinden giderken görmüştüm onu. Hepimizin dönüp ona baktığını hatırlıyorum; sırt çantası olmasa, otobüs durağında vedalaştığımızda kendi mahallesine doğru gönülsüzce, kös kös giderken görüldüğü gibi görünüyordu tıpkı.

Sınıf arkadaşlarından biri arkasından onunla ilgili bir espri patlattı, ama bu kez kimse gülmedi. Onu neden komutanın yanına götürdüklerini bilmiyorduk, kamp bitene dek sınıf arkadaşları içinde neler olup bittiğini veya onu nereye götürdüklerini öğrenen olmuş mudur bilmem. Komutanların hiçbiri bize bir şey söylemedi, biz de sormadık. En azından ben sormadım. Tek bildiğim birinin onu almaya geldiği, onun da ayağa kalkıp kadın askerin peşine düştüğüydü, birkaç dakika sonra da bu kez talim çavuşunun ardı sıra uzakta beklemekte olan bir kamyonete doğru yürürken görmüştüm onu. O gün elimdeki bilgiler bunlarla

sınırlıydı. Onu bir sonraki görüşümse bu akşam, sahneye çıktığı an oldu.

“Şoför bütün öfkesi sanki ayağında toplanmışçasına vites boş-tayken gazı köklüyor ve beni öldürmek istercesine yüzüme ba-kıyor. Kamyonete tırmanıp çantamı arkaya atıyorum ve öne, adamın yanına oturuyorum. Talim çavuşu şoföre dönüp diyor ki: ‘Bu cici çocuğu görüyor musun? Onu Be’er Sheva’daki otoga-ra götürüp komutanlıktan birine teslim edinceye dek çocuğun elini bırakmayacaksın, anlaşıldı mı. *Kapış?*’ Şoförse şöyle cevap veriyor: ‘Bak Çavuş, otogara vardığımda komutanlıktan kimseyi görmezsem, Tevrat üstüne yemin ederim, onu kayıp eşya büro-suna bırakırım, sonra söylemedi deme.’ Çavuş şoförün yanağına sıkı bir çimdik atıyor ve herife pis pis sırtıtıyor: ‘Beni iyi dinle Tripoli, sana karşı elimde ne kozlar olduğunu sakın unutayım deme ha. Bu çocuğu hele orada bir başına bırak bakalım - seni itin götüne sokar çıkarınam bilesin. Çocuğu bizzat ellerine kadar teslim etmezsen, iade edilmeyen teçhizattan ceza işlerim sicili-ne. Bas git şimdi!’

“Ve bütün bunlar olurken, durumumu anlayın diye söylü-yorum, içinde her nasılsa benim de olduğum bir filmi izlermiş gibi hissediyorum kendimi. Askeri bir kamyonette oturmuşum, yanımda tanımadığım iki kişi var, her ikisi de asker ve benim hakkımda konuşuyorlar, ama tam olarak anlayamadığım bir dil-de ve ne yazık ki işitme engelliler için altyazı filan da yok. Sürekli talim çavuşuna bir şey sormak istiyorum, soru dilimin ucunda, yola çıkmadan sahiden acilen sormam lazım ona bu soruyu, bir saniyeliğine konuşmayı kesse de sorsam diye fırsat kolluyorum, ama çavuş konuşmayı kesince bu kez de nutkum tutuluyor, keli-meler bir türlü ağzımdan çıkmıyor, peş peşe dizilmeyi reddedi-yorlar sanki, o sözcükler ödümü bokuma karıştırıyor - alt tarafı iki sikindirik sözcük.”

“Sonra çavuş bana bakıyor ve tamam, diye geçiriyorum içimden, işte şimdi söyleyecek, korktuğum başıma geliyor. Kendimi hazırlıyorum, bütün bedenim tepeden tırnağa uyuşarak kapı duvar kesiliyor. Çavuş elini dua takkesi gibi başımın üstüne koyuyor, ‘Yüce Rabbim Siyon ve Yeruslayim’in matem sahipleri arasında sana da teselli versin inşallah,’ diyor. Sonra kamyonetin kenarına, bir atı dörtnala koşturmak için vururcasına bir şaplak atıyor, şoför ‘Amin’ deyip gaza basıyor ve uzaklaşıyoruz.”

Kalabalık sessiz. Kadının biri derste el kaldıran öğrenci gibi bir elini tereddütle havaya kaldırıyor, sonra gerisingeri kucağına indiriyor. Yakındaki bir masada bir adam karısına şaşkın bir bakış atıyor, karısı da anlamadığını belirtircesine omuz silkiyor.

Sarı ceketli adamın sabrı taşı taşıacak. Dovaleh bunu hissediyor ve ondan yana çekine çekine bakıyor. Garson kızı çağırıp masayı toplamasını istiyorum - hem de hemen. Bu boş tabaklara bakmaya tahammül edemiyorum. Bu kadar çok yediğime inanamıyorum.

“Uzun lafın kisası kamyonette gidiyoruz. Şoför konuşmuyor. Adını bile bilmiyorum. Hafifçe kamburu çıkmış sıska bir adam, kocaman bir burnu, yelken gibi kulakları var ve yüzü ta boynuna kadar inen sivilcelerle kaplı. Benimkilerden bin kat fazla sivilcesi var adamın. İkimiz de konuşmuyoruz. Herif benim yüzümden saatlerce direksiyon sallamak zorunda kaldığından bana diş biliyor zaten, bense tabii ki ağzımı açmıyorum - ne diyebilirim ki? İçerisi yüz derece ve terden sırılsıklamım. Şoför radyoyu açıyor, ama hiçbir istasyon çekmiyor, sadece gürültü ve cızırtı çıkıyor, yalnızca uzaylı kanalları.” Lafın burasında, bölük pörçük cümlelerden ve şarkı kırpıntılarından olma bir laf salatasıyla, doğru düzgün çekmeyen radyo istasyonlarının birinden diğerine hızla geçiş yaparken çıkan seslerin kusursuz bir taklidini yapıyor:

“Yeruşalayim Şel Zaav,”¹⁶ *Johhny is the Goy for Me*,¹⁷ *Itbah al Yahud*,¹⁸ *I Wanna Hold Your Hand*, “Top ateşleri gürlerken dahi barış için duyduğumuz arzu asla ölmeyecek!”¹⁹ “I wish they all could be California girls...” “Müjde çorapları - hemen deneyin!” “Harem’i Şerif artık bizim elimizde!”²⁰

Şen kahkahalar. Dovaleh cep şişesinden bir yudum daha alıyor ve hikâyesinin buraya kadar olan kısmı, hatta belki gösterisinin tamamı hakkında ne düşündüğümü merak edencesine bana bakıyor. Ödlekçe, saçma sapan bir refleksle gözlerimi yumup suratımın kepenklerini indiriyorum, yüzümdeki ifadeyi siliyorum ve başka tarafa bakıyorum. Sanki ona vurmuşum gibi irkiliyor.

Neden yaptım bunu? Neden o anda desteğimi esirgedim ondan? Keşke bilsem. Kendimi o kadar az anlıyorum ki... Şu son yıllarda kendimi anlamaktaki aczim her geçen gün katlanarak artıyor. Konuşacak kimse olmayınca, irdeleyen, üsteleyen bir Tamara olmayınca manevi kanallarım tikanıp kalıyor. Tacizci bir babanın davasının görüldüğü bir mahkemeye başkanlık etmemi izlemeye geldiği gün nasıl küplere bindiğini hiç unutamıyorum. “Yüzün kaskatıydı!” diye paylamıştı beni evde öfkeyle. “Zavallı kız orada kalbini açıyor, en mahrem sırlarını ortalığa döküyordu, senden tek istediği yalnızca ufacak bir işaret, yüzüne yalvaran gözlerle bakarken ufacak bir destek, bir anlayış emaresi göstermeni bek-

¹⁶ Bestesi ve güftesi Naomi Shemer’e ait, İsrail milli marşı kadar ünlü bir şarkı. Kelime anlamı “Altından Kudüs” olan şarkı Yahudilerin Kudüs’e dönüş özlemlerini dile getirmektedir.

¹⁷ *Johnny is the boy for me* adlı parçayı alaya alan bir nakarat. “Goy” sözcüğü İbranice ve Yiddiş dillerinde Yahudi olmayanları ifade etmek için kullanılır.

¹⁸ Yahudilere ölüm anlamına gelen Arapça slogan.

¹⁹ İsrail Başbakanı Levi Eşkol’ün 1967’deki Ulusa Sesleniş konuşmasından bir alıntı.

²⁰ 6 Gün Savaşı sırasında Kudüs’ün Eski Şehir denen tartışmalı bölümünü ele geçiren bölüğün başındaki komutan Mordehay Gur’un ünlü sözü. (ç.n.)

liyordu, kalbinin onunla olduğunu kanıtlayan tek bir bakışa bile razıydı, oysa sen-”

Ona mahkemede takınmam gereken çehrenin tam da bu olduğunu izah etmeye çalıştım: içten içe isyan ediyor dahi olsam, duygularımı üstü kapalı olarak bile belli edemezdim, zira henüz hükmümü vermiş değildim. Dahası kıza karşı takındığım o duvar gibi çehreyi, daha sonra olanları kendi bakış açısıyla anlatan babaya karşı da aynen takındığımı anlattım ona. “Adalet gözle görülür olmalıdır,” diye üsteledim ve ekledim: “ama kıza karşı hissettiğim duygudaşlığı verdiğim hükümde bütün açıklığıyla dile getireceğime de söz veriyorum, göreceksin bak.” “İyi de o zaman iş işten geçmiş olacak,” demişti Tamara, “sana içini döktüğü o korkunç anlarda ihtiyacı vardı duygudaşlığına.” Ardından da daha önce hiç görmediğim bir bakış atmıştı bana.

“Ama olay şu Netanya,” diyor sesinin neşeli çıkması için çaba harcayarak; demin yediğim haltın şokundan sıyrılmaya çalıştığı o kadar bariz ki, kendime duyduğum öfkeden patlayacak gibi oluyorum. “Ah Netanya!” diye iç çekiyor. “Huzurun şehri! Seninle bir şeyler paylaşmak ne kadar hoşuma gidiyor bilemezsin. Nerede kalmıştık? Ha doğru. Şoför diyorduk. Neyse, bana davranışı yüzünden içten içe, ufaktan suçluluk duyduğunu sezinlemeye başlıyorum, aklınca benimle muhabbete girmeye çalışıyor. Veya belki sadece canı sıkılıyor, hava da sıcak, sinekler fink atıyor. Ama bende tık yok - onunla konuşabileceğim ne var ki zaten? Dahası durumu bilip bilmediğini de bilmiyordum. Ona benim hakkımda bir şey söyleyip söylemediklerini. Komutan ve çavuşla aynı odadayken durumu ona anlatıp anlatmadıklarını. Hem, diyelim ki biliyor, o lanet soruyu nasıl soracağını daha ben bilmiyorum ki. Bilsem bile, alacağım cevabı kaldırabileceğimden de çok şüpheliyim, üstelik yapayalnız olmam da cabası, ne annem var başımda, ne babam-”

Ve dananın kuyruğu kopuyor. Sarı ceketli, kafası tıraşlı adam, gözleri Dovaleh’e kilitlenmiş halde, ifadesiz bir yüzle avu-

cunun içiyle masaya vurmaya başlıyor, bir kere vuruyor, sonra yavaşça iki kere daha vuruyor. Birkaç saniye içinde kulüp bütünüyle taş kesiliyor, içeride hareket etmekte olan yegâne şey o kol. Güm. Es. Güm.

Sonsuzluk kadar uzun bir zaman geçiyor.

Çok ama çok yavaş bir şekilde, mekânın kenarlarından belli belirsiz bir itiraz mırıltısı yükseliyor. Ama adam tınmıyor. Güm. Es. Güm. Geniş omuzlu tıknaz adam da sıkılı yumruğuyla katılıyor berikine, yavaş yavaş indirdiği yumruklarla neredeyse masayı çatlatacak. Kan beynime sıcıyor. İşte buyurun. Bu tiplerden kurtuluş yok insana.

Sessiz bakışlarla birbirlerini cesaretlendiriyorlar. Tek ihtiyaçları olan da bu zaten. Etraflarındaki mırıltı giderek şiddetlenerek bir hengâmeye dönüşüyor. Birkaç masa iki adamı canı gönülden destekliyor, kimileri onları yuhahıyor, çoğunluksa herhangi bir görüş beyan etmekten imtina ediyor. Bodrum katındaki mekânın havasına inceden bir ter kokusu yayılıyor. Parfümler bile ekşi ekşi kokuyor. Kulüp müdürü köşesinde çaresizce kala kalıyor.

Masalar arasında atışmalar peyda oluyor: “Ama hakkını yememek lazım, araya espriler de katıyor!” diye üsteliyor bir kadın. “Ben dikkat ediyorum, yalansa yalan deyin!” “Hem stand-up gösterisi sadece fıkralardan ibaret değildir ki,” diye arka çıkıyor bir başka kadın berikine, “bazen hayattan alınma komik hikâyeler de olabilir içinde.” Ben yaşlarında bir adam, “Benim hikâyelere itirazım yok da, bunun anlattığı hikâyeler boş!” diye bağırıyor, solaryum bronzu bir kadın omzuna yaslanırken.

Dovaleh bu kez bütün gövdesiyle dönerek bakıyor bana.

Önce ne istediğini anlamıyorum. Aşağıda kopan kızılca kıyamete kulak asmaksızın sahnenin en ucunda durmuş bana bakıyor. Halen daha onun için bir şey yapacağımı umuyor. İyi de ne yapabilirim ki? Bu insanlara karşı ne gelir elden?

Derken, bir zamanlar yapabildiğim şeylerin anısı geliyor aklıma: bu tarz insanlar karşısında sahip olduğum gücün anısı. Elimin bir hareketiyle, birkaç kelimeyle üstlerinde kurabildiğim hâkimiyet. Yalnızken bile kendi kendime itiraf etmekten utandığım, krallara özgü o nüfuz hissi.

Gürültü ve bağrışmalar kızıyor. Şimdi hemen herkes yaygaraya katılmış durumda ve havada kavga beklentisinin coşkusu var. Hâlâ orada durmuş bana bakıyor. Bana ihtiyacı var.

Nicedir kimse ihtiyaç duymamıştı bana. Gark olduğum şaşkınlığın büyüklüğünü anlatmaya kelimeler yetmez. Hele de o paniğin. Bir öksürük krizi geçiriyorum, derken masayı önümden ittiğim gibi ayağa kalkıyorum, ne yapacağıma dair en ufak bir fikrim yok henüz. Kısaca çıkıp gidebilirim de - bu haydut ininde ne arıyorum ki zaten? Bir saat önce gitmeliydim asıl. Ama o iki herif masaları yumruklamaya devam ediyor, karşımda Dovaleh var ve birden bağırırken buluyorum kendimi: “Yeter, bırakın da anlatsın hikâyesini!”

Herkes bir anda dut yemiş bülbüle dönüyor, gözler dehşet ve korku karışımı bir ifadeyle bana çevriliyor ve niyetlendiğimden çok daha yüksek sesle bağırdığımı o zaman anlıyorum.

Ayakta öylece duruyorum. Olduğum yere mihlanmışçasına. Melodramda suflesini bekleyen aktör gibi. Ama kimse sufle vermiyor. Bu kulüpte beni kalabalıktan uzaklaştırmakla görevli fedailer yok, masanın altında bir panik düğmesi yok; birkaç dakika sonra insanların kaderlerini belirleyeceğimi bile bile sokakta sıradan biri olarak yürümenin tadını çıkardığım o dünya değil burası.

Aşırı hızlı nefes alıp veriyorum, ama soluğumu kontrol altına alamıyorum da. Dik dik bakan gözler üstüme çevrilmiş. Dış görünüşümün biraz yanıltıcı olduğunun farkındayım -hoş, bazen yamru yumru, çıkık bir alın da heybetli bir cüssenin gördüğü işi görür görmesine- ama işler sahiden sarpa sararsa bu çıkışımın arkasında duracak denli kahraman değilim doğrusu.

“Bırakın da hikâyesini anlatsın,” diye tekrar ediyorum bu kez yavaşça, ısrarla, her bir sözcüğü adeta havaya kazıyarak, sonra da görünmez bir topa kafa atacakmışım gibi vaziyet alıyorum. Gülünç görüldüğümün farkındayım ama yine de istifi mi bozmadan öylece dikiliyorum, dikildikçe de varlığımın içini ağzına kadar doldurmanın -var olmanın- nasıl bir his olduğunu hatırlamaya başlıyorum.

Sarılı adam dönüp bana bakıyor. “Sıkıntı yok, Sayın Hâkim, saygısızlık etmek değil niyetim, ben de katılıyorum size, öte yandan anlattığı bu beş para etmez hikâyelerin bu akşam buraya heba ettiğim 240 şekelle ne alakası olduğunu da söylemesini istiyorum bana. Kanun nezdinde bu da bir çeşit kabahat sayılmaz mı? Burnunuza yanıltıcı reklam kokusu gelmiyor mu sizin de?”

Gözlerinde olsa olsa küçük bir çocuğun yardımına koşan bir ağabeye duyabileceği minnettarlığın parıltısıyla bana bakmakta olan Dovaleh bu noktada lafa karışıyor: “Yüzde yüz alâkalı dostum, hem de nasıl alâkalı! Hatta en çok da şu an alâkalı, göreceksin bak. Şimdiye kadar anlattıklarım hep ön sevişmeydi, çaktın mı köfteyi?” Kazan kaldıran adama, erkek-erkeğe-aramızda-anlaşırız yollu beceriksizce gülecek oluyor, ama adam cılk yara görmüş gibi bakışlarını ondan kaçırıyor. “İyi dinle dostum: Kafamı cama yaslıyorum, cam dediysem nihayetinde ordu mahsulü, senin anlayacağın ne tam kapanıyor ne de tam açılabilir, zavallı iki arada bir derede sıkışıp kalmış ve zangırdıyor, ama bu zangırtı bir bakıma hoşuma da gidiyor, çünkü cam zangırdamakla kalmıyor, yanı başımda resmen cinnet geçiriyor! Zı-zı-zı-zı-zı-zı-zı! Korkunç bir gürültü, sıçtığımın taş duvarını delen kaya matkabı bile bu kadar gürültü çıkarmaz yani, eh ben de doğal olarak başımı ona yaslıyorum ve daha saniyesinde zangırtı beynimin pekmezini akıtmaya başlıyor - zı-zı-zı-zı-zı-zı-zı! Bir blenderin içindeyim! Hava kompresörünün, hava kompresörünün! Zı-zı-zı-zı-zı-zı-zı! Zı-zı-zı-zı-zı-zı-zı!”

Cama nasıl yaslandığını uygulamalı olarak gösteriyor bize. Baş titremeye başlıyor, önce usul usul, sonra giderek daha hızlı ve daha şiddetli bir şekilde titriyor, derken bütün vücudu tepeden tırnağa sarsılıp zangırdamaya başlıyor; sahiden görmelere seza bir manzara bu: yüz hatları sanki eriyip birbirine karışıyor, türlü türlü yüz ifadesi karılmakta olan bir iskambil destesi- nin kartları misali peş peşe resmigeçit yapıyor. Sahnede sarsıla titreye yalpa vururken kolları ve bacakları pırpır edip oynuyor, bir o yana savruluyor, bir bu yana savruluyor, derken bez bebek gibi yere seriliyor ve arada kolunu veya bacağını seğirten tek tük spazm sayılmazsa, yerde soluk soluğa yatıp kalıyor.

Kalabalık gülmeye devam ediyor. Deminki çibanbaşları bile handiyse kendilerine rağmen kıkırdıyorlar, dahası küçümen medyumun da ağzı kulaklarında.

“Size söylüyorum o zı-zı-zı-zı-zı var ya, beklenmedik bir lütuftu resmen,” diye yükseltiyor sesini yattığı yerden. Ayağa kalkıyor, ellerindeki tozu silkeliyor, ardından önce sarılı adama, sonra da geniş omuzlu herife içtenlikle gülümsüyor. Ama ikisi de direnmeye kararlı, yüzlerinde o aynı şüpheci alay var hâlâ.

“Zı-zı-zı-zı! Hiçbir şey düşünemiyorum, hiçbir şey hissetmiyorum, her düşünce anında öğütülüp bin bir parçaya bölünüyor. Düşünce-lapasıyım ben, zı-zı-zı-zı!” Küçümen kadına doğru omuzlarını titretiyor, kadın gülmekten hop oturup hop kalkıyor, kahkahalar atıyor ve yanaklarından inci gibi gözyaşları süzülüyor. Olay akışındaki bu tali gelişme, onu fark eden birkaç kişinin hoşuna gitmişe benziyor. “Pitz,” diye sesleniyor Dovaleh kadına, “şimdi hatırladım seni. Bir dolu kedisi olan o dul kadının üstünde oturuyordunuz değil mi?”

Gözleri sevinçle parlıyor kadının: “Sana demiştim ya.”

“Ama şoför keriz mi - hiç yutar mı bunları!” diye bağılıyor, ayaklarını yere vuruyor ve kolunu Elvisvari bir figürle yukarı savuruyor: “Kamyonet camı numarasının sırrını çoktan çözmüş o, bu ayaklar kokmuş artık, benden önce başka yolcular da meğer

cam-sıtması rolü kesmişler ona. O yüzden benimle, sanki öylesine, havadan sudan konuşacakmışız gibi sohbet etmeye başlıyor, yoldaki başka araçları işaret ediyor: Şu bir Dodge D-200, Shivta'ya gidiyor. Şu gördüğün Reo, Bahad 1'e malzeme sevkiyatı yapıyor. Şu Güney Komutanlığı'na ait bir Studebaker Lark, savaşta Moşe Dayan'da da vardı bundan bir tane. Gördün mü bak? Dörtlülerini yakıyor, beni tanıyor da ondan.' Ama o ne kadar konuşursa konuşsun bende tık yok, zaten ne diyeyim ki? Hiç. Sıfır. Hal böyle olunca farklı bir yöntem deniyor: 'Sahiden yanına gelip öylece mi söylediler sana, pat diye?'

"Bende yine tık yok. Zı-zı-zı-zı... Düşünce öğütücü iş başında. Sorusunu unufak edip toza, beyin püresine dönüştürmem yarım saniye sürmüyor. Derken aniden *lokshen* erişteleriyle babam çıkageliyor. O görüntünün aklıma neden tam o anda düşmeye karar verdiğine dair en ufak bir fikrim yok. Bana bir saniye izin verin, tamam mı? Ne de olsa babamın birdenbire *lokshen* erişteleriyle çıkagelmesi boru değil, bayağı çarpıcı bir olay. Bir defa niye yaptı böyle bir şeyi? Bunu illa bir tarafa yormak lazım. Belki hayra alamet değildir. Belki de öyledir, ne belli? Ben ne anlarım ki hayırdan şerden. Gözlerimi daha sıkı yumuyorum, kafamı cama daha sert vuruyorum, o anda yapabileceğim en iyi şey düşünmemek, herhangi bir şeyi, herhangi bir kişiyi düşünmemek." Başını iki eliyle birden kavırıyor ve başı elleri arasında, bir sağa bir sola sallanıyor, bir yandan da kamyonetin ve zangırdayan camın gürültüsünü bastırmak istercesine bize avaz avaz bağırlıyor: "Bunu daha ilk anda anlamıştım Netanya, inan bana. O anda ihtiyacım olan şeyin beynimdeki şalteri indirmek olduğunu anlamıştım! Onu düşünmenin bana bir faydası yok. Babama da bir faydası yok, ayrıca şu an beynimin içinde olmanın kimseye iyi geleceğini zannetmiyorum."

Tatlı tatlı gülümsüyor ve bir başka kucaklaşma için kollarını açıyor yeniden. Birkaç şaşkın kahkaha alıyor bunun karşılığında. Önünde uzanan meşakkatli yol için moral takviyesi olsun

diye yüzümdeki tüm kasları seferber ederek, gözlerim parlayarak gülümsüyorum ona. Gülümsememi görebiliyor mu bilmem. Yüzlerimizin bizlere sunduğu ifadeler ne kadar da yetersiz.

“*Lokshen* eriştesi nereden mi çıktı? Sorduğunuza sevindim! İnanılmaz bir seyircisiniz, siz yok musunuz siz! Hem ilgili hem de hassas bir seyirci! Dinleyin madem. Bunu duymanız lazım. Haftada bir kez, hesap defterleriyle işini bitirdikten sonra babam o haftanın tavuk çorbası için erişte yapardı. Vallahi bakın, gerçek hikâye. Anlayacağınız kamyonette beynim, birden, damdan düşercesine bir film oynattı bana, neden diye sormayın, beyindir-ne yapsa yeridir, mantıklı olmasını beklemeyin ondan. Bakın, şuna benzer bir şeydi, hamuru yoğururken elleri şöyle hareket ederdi, hamuru kâğıt gibi incecik açarken de-”

Gerek yüz ifadesiyle gerekse bedeniyle neredeyse hiçbir tüyo vermeksizin bir anda karaktere giriveriyor. Be’er Ora’daki çadırda o gece maruz kaldığım o kaba saba taklidi sayılmazsa, babasını ömrümde görmüşlüğüm yok, ama diken diken olan tüylerim sahnedekinin babası olduğuna dair hiçbir kuşku bırakmıyor içimde, eminim tam böyle bir adamdır.

“Açtığı hamuru yatağın arkalığına asmak üzere, iki kolu üstünde, koşa koşa yatak odasına götürür, bir oraya bir buraya seğirtip evin içinde dört döner, dahası yapacağı her şeyi, naklen yayınlanan yemek programlarındaki gibi önce kendi kendisine yüksek sesle ilan eder: ‘Şimdi hamuru al, şimdi hamuru *lokshenbrat*’ın²¹ üstüne koy, şimdi *volgerholtz*’u²² al ve hamuru aç.”

Birtakım kıkırdamalar yok değil; belki şive, belki izledikleri taklit, belki Yiddiş, belki de Dovaleh’in ortalığı inleten abartılı kahkahaları güldürmüş olabilir onları. Ama seyircinin büyük çoğunluğu ifadesiz yüzlerle oturup ona bakmaya devam ediyor

²¹ Yiddiş, *lokshenbret*: hamur açmak için kullanılan bir tahta.

²² Yiddiş, *volgerholtz*: çamaşır teknesinde yıkanan çamaşırları çevirmek için kullanılan tahta bir alet, ama burada oklava manasında. (ç.n.)

ve bu bakışın seyircinin en büyük silahı olduğu hissine kapılıyorum yavaş yavaş.

“Bu adam var ya, evde onunla olduğunuz süre boyunca durmaksızın duyarsınız kendi kendine konuştuğunu, kendisine talimatlar yağdırır, bulunduğu yerden sürekli bir mırıltı gelir. Sahiden âlem adamdır. Tabii şansa babanız değilse. Şimdi benim halimi getirin gözlerinizin önüne - evet, benim halimi, beğenemediniz mi? Beni görmüyor musunuz? Alooo! Uyanın! Boru değil, biricik Dovaleh’iniz konuşuyor burada! Gösterinizin yıldızı! Güzel şehirsin Netanya, hakkını verelim. Neyse, uzatmayayım, çılgın bir filmin içindeymişim gibi çölün orta yerinde yol alırken bir anda karşımda babamı görüyorum, bütün o el kol hareketleriyle, konuşmalarıyla filan kanlı canlı karşımda, derken bir bıçak alıyor ve açılmış hamuru makine gibi acayip hızlı bir şekilde *şak, şak, şak, şak* kesmeye başlıyor, erişteler bıçağın altından tel tel fırlıyor ve bıçak parmaklarına o kadar yakın ki insan parmağı ha gitti ha gidecek diye korkuyor ister istemez, ama hayır, bir kere bile kesmiyor parmağını. Asla ve kat’a! Bu arada, bilgi olarak geçiyorum, annemin evimizdeki bıçakları kullanma ruhsatı yoktu.” Otuz iki dişini göstererek, sonra ağzını daha da yayarak kocaman sırıtıyor. “Örneğin yalnızca cerrahi bir ekip nezaretinde muz soymasına izin veriliyordu. Eline aldığı alet edevat onu bir şekilde yaralar ve kanatırdı.” Bizlere göz kırpmıyor ve parmağını kol bileklerinin üstünde, daha önce annesinin damar nakışı olarak tabir ettiği bölgelerde gezdiriyor. “Ve birden ne görsem beğenirsiniz Netanya?” Yüzü kıpkırmızı ve terli. “Ne görsem beğenirsiniz?” Bir cevap bekliyor, seyirciyi el kol hareketleriyle tahmin yürütmeye teşvik ediyor, ama kimse oralı olmuyor. Kalabalık adeta buz kesmiş. “Onu görüyorum! Annemi!” Özellikle de sabrı tükenmiş iki adamı hedef alan dalkavuk bir gülüşle yılışık yılışık gülüyor. “Olayı anlıyor musunuz beyler? Sanki beynim anında, bu kez de annemin imgeleriyle geliyor üstüme-”

Sarı ceketli adam ayağa kalkıyor. Masanın üstüne bir miktar para fırlatıyor ve karısını kolundan çektiği gibi kaldırıyor. Tuhaf ama neredeyse rahatlamış hissediyorum kendimi: Böylesi daha mantıklı. Gerçeğe geri döndük. Yeniden İsrail'deyiz. Seyircinin göz hapsine aldığı çift, masaların arasından geçerek kapıya doğru ilerliyor. Geniş omuzlu adam da besbelli can atıyor onlara katılmaya. Boğazlı kazağının altında iradesiyle giriştiği kıyasıya mücadele yi görebiliyorum, ama çıkmayı onlardan sonra akıl etmiş olmayı kendisine yediremiyor sanki. Birisi çifti durdurup kalmaları için ısrar edecek oluyor. “Yeter be, buramıza kadar geldi,” diye çemkiliyor adam. “İnsanlar buraya hoşça vakit geçirmeye geliyor, hafta sonundayız, kafamızı boşaltmak, deşarj olmak istiyoruz, bu adamsa tutup *Yom Kipur*²³ yaşıyor bize.” Kalın, kısa bacakları ince topuklu ayakkabılarının üstünde güç bela dengede duran karısı çaresizce gülümsüyor, bir eliyle eteğini aşağı çekiyor. Sarı ceketli adam medyumla tesadüfen göz göze gelince bir an tereddüt ediyor, karısının kolunu bırakıyor, birkaç masanın yanından geçerek oraya doğru gidiyor, kadına doğru eğilip yumuşak bir sesle, “Size de bir an önce çıkıp gitmenizi tavsiye ederim han'fendi,” diyor. “Bu adam sağlam pabuç değil, göz göre göre söğüşüyor hepimizi. Üstelik utanmadan bir de dalga geçiyor sizinle.”

Medyumun dudakları titriyor. “Bu doğru değil,” diye fısıldıyor, “Onu tanıyorum ben, yalandan öyle yapıyor.”

Bütün bunlar olurken Dovaleh sahnede, başparmaklarını kırmızı pantolon askılarının altına geçirmiş, sarılının ağzından çıkan sözcükleri zevkle hatmedercesine başını sallayarak gelişmeleri izliyor. Çift dışarı çıkar çıkmaz koşa koşa küçük karatahtanın başına gidiyor ve tahtaya iki kırmızı çizgi daha çiziyor; çizgilerden biri uzun ve kalın, tepesinde de toplu iğne gibi bir başı var.

²³ Yahudilerin 25 saat boyunca oruç tuttuğu kefareti günü. (ç.n.)

Tebeşiri elinden bıraktıktan sonra yavaş yavaş, son derece düzgün bir daire çizerek kendi etrafında dönmeye başlıyor; bu sırada gözleri yumulu, kollarıysa uçak gibi iki yana açılmış halde. Sahnenin orta yerinde bir kere, iki kere, üç kere dönüyor böyle; bir nevi arınma ritüeli sanki. Derken bir futbol sahasını ışığa boğan projektörler gibi bir anda açıyor gözlerini: “Ama adam inatçı çıkıyor, bizim şoförden bahsediyorum! Bir türlü pes etmiyor! Beni arıyor resmen, hissedebiliyorum bunu, gözlerimi, kulaklarımı arıyor. Ama bende hâlâ tık yok - kendi yeraltı sığınağımdayım. Başımı ona çevirmiyor, sokulup içime sızabileceği açık kapı bırakıyorum ona. Bu meyanda dişlerim de camın zangırtısının ritmine uygun bir şekilde takırdamakla meşgul. Ce-na-ze, ce-na-ze, bir-ce-na-ze-ye-gi-di-yo-rum... Neden dersiniz millet, dedim ya, o güne kadar hayatımda tek bir cenazeye bile gitmemişim, bu da haliyle beni epeyce huzursuz ediyor, çünkü nasıl bir şeyle karşılaşacağım ne belli ki?”

Kalabalığı incelemek için mola veriyor. Önceki müşkülpesent ifadesi küstah bir bakışa dönüşüyor şimdi. Seyirciyi kasten böyle kıskırttığından, şayet ellerinden geliyorsa kalkıp gitmeleri, kendisini ve hikâyesini yüzüstü bırakmaları için seyirciye meydan okuduğundan şüpheleniyorum.

“Ölü bir adam,” diye ekliyor usulca. “Onu da ömrümde görmemişim. Ona bakılırsa ölü bir kadın da görmemişim.”

“Yalnız buraya bakın millet,” diye sürdürüyor lafı, başka kimsenin çıkıp gitmemiş olduğuna şaşırılmış görünerek, “bu cenaze olayıyla enseyi hepten karartmayalım, tamam mı? Bunun keyfimizi kaçırmasına izin vermeyeceğiz. Bu arada, bir ailede cenazeler ve düğünler dışında hiç karşılaşmayan akrabalar olabileceği, yalnızca bu iki ortamda bir araya geldiklerinden işbu akrabaların birbirlerini ister istemez manik-depresif olarak mimleyeceği ihtimali sizin de aklınızdan geçmiş miydi?”

Kalabalık temkinli bir şekilde gülüyor.

“Salıden bakın, hatta aklıma ne geldi biliyor musunuz - hani gazetelerde restoranları değerlendiren yazılar, film eleştirileri filan çıkıyor ya, madem öyle şeyler var, neden *şiva* eleştirisi diye bir şey olmasın ki? Bir eleştirmen her gün farklı bir yas evinde gözlemlerde bulunup *şiva*’nın nasıl geçtiği hakkında bir eleştiri yazısı kaleme alsa fena mı olurdu? Cenaze evinde ortam nasıldı, merhum hakkında flaş hikâyeler var mıydı, aile vefatı nasıl karşılamıştı, miras kavgaları patlak vermiş miydi filan, bunların hepsi tek tek değerlendirilir, hatta cenaze evlerindeki ikramlar ve yas sahiplerinin klasiği de puanlanırdı-”

Kulübün bir başından bir başına gümbürdeyen kakhahalar.

“Hazır bu konuya parmak basmışken, cenaze evine gidip gömülmeden önce kocasını görmek isteyen kadın fıkрасını duymuş muydunuz? Neyse ben anlatayım: Levazımatçı, kadının bu isteği üzerine ona kocasını göstermiş ve kadın, adama siyah bir takım elbise giydirdiklerini görmüş. Bu arada baştan söyleyeyim, bu seferki bizim fıkralardan değil,” diye açıklık getiriyor işaret parmağını havaya kaldırarak, “Hristiyanca’dan çevrilmiş bu. Neyse, kadın, ‘Benim James’im mavi takım elbiseyle gömülmeyi isterdi!’ diye tutturup ağlamaya başlamış. ‘Bakın Bayan, onları daima siyah takım elbiseyle toprağa veriyoruz,’ demiş levazımatçı, ‘ama sizi kırmak istemem, olmazsa yarın tekrar bir uğrayın, bakalım bir şey uydurabilecek miyim?’ Kadın ertesi gün yeniden cenaze evine gitmiş ve levazımatçı sevgili James’ini bu kez harikulade mavi bir takım elbise içinde göstermiş ona. Kadın levazımatçıya binlerce kez teşekkür etmiş, sonra bu şahane takımı nereden bulduğunu sormuş. ‘İnanmayacaksınız ama,’ demiş levazımatçı, ‘dün siz çıkalı daha on dakika olmamıştı ki, başka bir merhum getirdiler buraya, boyu posu eşinizinkiyle aşağı yukarı aynıydı ve üstünde mavi bir takım elbise vardı, merhumun karısı da, kocamın hayali aslında siyah bir takım ile gömülmekti, diye dertleniyordu.’ Neyse James’in dudu levazımatçıya girdiği zahmet için bir kez daha teşekkür etmiş, kadın salıden fena hal-

de duygulanmış, gözlerinde yaşlar varmış. Levazımatçıya yüklü bir de bahşiş bırakmış. ‘Ne zahmeti,’ demiş levazımatçı, ‘tek yapmam gereken kafaları değiştirmek oldu.’”

Kalabalık makaraları koyuveriyor. Kalabalık geri döndü. Kafası tıraşlı adamın alelacele çekip giderek böylesine müthiş bir geceyi kaçırmış olmasından zalimce bir zevk alıyor kalabalık. Yakındaki masalardan birinden bir kadın, “Onun sahneye geç ısındığını bilmeyen mi var canım,” diyor.

“Neyse, bu araba yolculuğu beni iyiden iyiye sinir etmeye başlıyor. Kafam bin türlü düşünceyle alev alev yanıyor, her şey unufak oluyor, eziliyor, beynimin içi çarşamba pazarı gibi karman çorman, aynı anda o kadar çok düşünce fink atıyor ki, kendi aklımın yolunu bulamıyorum bir türlü. İnsanın düşüncelerinin tam bir keşmekeş halinde havada uçuştığı zamanlar olur ya hani, mesela yatağa girmeden önce? Uykuya dalmadan hemen önce, bildiniz mi? Ocağı söndürmüş müydüm, yoksa söndürmemiş miydim? Üst azı dişimdeki o çürüğe er ya da geç dolgu yaptırmam lazım. Otobüste sutyenini düzelten o yavru bugün en büyük hediye oldu bana. Yoav olacak orospu çocuğu ödeme vadesi net 90 gün dedi. Doksan güne kim öle, kim kala? Sağır bir kedi, dilsiz bir kuşu yakalayabilir mi? Çocuklarımin hiçbirinin bana benzememesi belki de iyi bir şey. Ağaçları hangi akla hizmet anestezi vermeden kesiyor o vicdansızlar? *Hevra Hadışah*²⁴ şoförü cenaze aracının arkasına ‘Müşteri memnuniyeti bizim işimiz,’ yazan bir tampon çıkartması yapıştırabilir mi? Benayoun’u maçın bitmesine on dakika kala kenara alırken aklı hangi cehennemdeydi acaba? Cenaze ilanında ‘Dovaleh ile Hayat Sıfır Sıfır Berabere’ yazabilir mi? O krem şokolayı yemeyecektim lan...”

Kahkahalar -belki tedirgin, sersem sepelek- ama kahkaha kahkahadır. Tangırdayan klima, nasılsa taze kesilmiş çimen kokusu taşıyveriyor içeri. Hangi gezegenden kopup geldi bu koku

²⁴ Vefat eden Yahudilerin bedenlerinin Yahudi geleneklerine uygun olarak yıkanmasını ve toprağa verilinceye dek korunmasını sağlayan kurum. (ç.n.)

acaba? İnsanın başını döndürüyor. Gedera'daki ufak çocukluk evimin anıları hücum ediyor aklıma.

“Şoför hiçbir şey demiyor. Bir dakika, iki dakika, daha ne kadar koruyabilir ki bu sessizliği? Tabii ki fazla uzun sürmüyor, çoktan sohbete dalmışız da benim haberim yokmuş gibi tekrar ele alıyor sazi. Konuşacak kimsesi olmayan o tipleri bilir misiniz? Yalnızdırlar, dışlanmışlardır hani? O tipler var ya, gerekirse vantuz gibi yapışır, lafı söke söke alır ağzınızdan. Ne de olsa onların son şansısınızdır, sizden de iş çıkmazsa sağırılar için biple-yen trafik ışıklarıyla yarenlik edeceklerdir anca. Diyelim sabahın yedisinde doktorun muayenehanesinde oturmuş kan alacak hemşireyi bekliyorsunuz.” Seyirci bu deneyime aşına olduğunu teyit ediyor. “Daha uyanmamışsınız bile, sol göz kapağınızı kanırtıp aralamak için bile en az üç kupa kahve devirmeniz gerekiyor, oysa henüz bir yudum kahve içmemişsiniz ve o anda tek arzunuz kimseler gölge etmeden huzur içinde ölebilmek. Ama ne mümkün, yanınızda oturan fermuarı açık, takım taklavatı ortada ihtiyar herif, elinde koyu kahverengi idrar numunesiyle - bu arada, polikliniklerde ellerinde idrar numuneleriyle yürüyen insanların hallerine dikkat ettiniz mi hiç?”

İnsanlar deneyimlerini değış tokuş ediyor, seyirci buzları eritti artık, herkes iyileşmeyi arzu ediyor. Medyum çevresine çaktırmadan utangaç bakışlar atarak kıkırdıyor, Dovaleh bir an ondan yana bakıyor ve dudaklarından belli belirsiz bir aydınlık geçip gidiyor.

“Bırakın şakayı, bir dakika ciddi olun yahu. Ellerin de malum kapla şöyle şöyle yürüyen tipler vardır, değıl mi? Adam koridor-dan aşağı, numune kaplarının bırakıldığı göze doğru yürür. Bu arada siz de duvar boyunca uzanan bekleme koltuklarında otu-ruyorsunuzdur, ama adam zinhar sizden yana bakmaz. O anda zambakları düşünmektedir zira. Numune kabını taşıyan elini vücudunun diğ er tarafında ve mümkün olduğunca aşağıda tut-maya gayret eder, haksız mıyım?”

Kalabalık zevkten ciyaklayarak onaylıyor bu dediğini.

“Böyle yapınca elinin ucundaki plastik kabı görmeyeceğinizi, plastik kabın içinde de bir bok parçası olduğunu hayatta tahmin edemeyeceğinizi zanneder, değil mi? Şimdi kamerayı adamın yüzüne zımlayalım, ne dersiniz? Surata bak beri gel, adam bu alışverişe uzaktan yakından müdahil değil sanki. O sadece bir elçi. Zannedersiniz Mossad için kuryelik yapıyor da çok gizli görevi AR-GE için biyolojik ürün taşımak. Yemin ederim en çok böylelerine işkence etmekten zevk alıyorum, hele de meslekten biriye, mesela bir oyuncu veya bir oyun yazarı, hâlen hayatta olduğum eski günlerde çalıştığım o pisliklerden biriye değmeyin keyfime. Böylesini yakaladım mı, derhal önüne fırlayıp onu kucaklamak üzere iki kolumu birden açarım: ‘Tasadüfe bak, merhaba Bay Kelle!’ Tabii beni hatırlamıyormuş ayaklarına yatar, nereden çıktığımı dahi anlamaz. Benim de çok umurumdaydı! Yitirdiğimin onurum mu yoksa utanma duygum mu olduğunu çoktan unutmuşum ben. Bu yüzden sesi iyice köklerim: ‘*Hola amigo!* Pek sayın hâkimimizin yolu nasıl oldu da bu fakir sağlık ocağına düştü? Aa, geçen gün tesadüfen gazetede okudum, bizim için yepyeni bir başyapıt hazırlığındaymışsın. Harika haber! İcraatını bir an önce görmek için sabırsızlanıyoruz! Senin eserlerin büyük keyif verir insana, çünkü daima içten kopup gelen işlerdir onlar, öyle değil mi? Bağırсаğından kopup gelen!”

İnsanlar artık kahkahadan kırılıyor, ağızlarından tükürükler püskürtüyor, gözlerindeki yaşları siliyor, ellerini kalçalarına vura vura gülüyor. Sahne amiri bile hıçkırır gibi bir-iki kahkaha atıyor. Bir tek küçümen kadın gülmüyor.

“Hadi ama, bu sefer ne oldu?” diye soruyor Dovaleh kadına, kahkahalar dinince.

“Onu utandırıyorsun,” diyor medyum ve Dovaleh, ‘Bu kadını ne yapacağız?’ dercesine çaresiz bir bakış atıyor bana. İşte o zaman kafama dank ediyor: Eurykleia.

Küçümen hanımın onu çocukluğundan tanıdığı ortaya çıktığından ve kadın gecenin şirazesini kaydırmaya başladığından beri bu adı hatırlamaya çalışıyordum. Eurykleia. Odysseus'un sütninesi, yolculuğundan dilenci kılığında döndüğünde onu tanıyıp ayaklarını yıkayan kadın. Çocukluğundan kalma yara izini görünce anlamıştı onun Odysseus olduğunu.

Bu adı büyük harflerle bir peçeteye yazıyorum. Bu bilgi kırıntısını hatırlamak nedense mutlu ediyor beni. Ve derhal Dovaleh'e burada nasıl yardımcı olabileceğimi soruyorum kendime. Onun nesi olabilirim ben?

Bir tekila daha söylüyorum. Yıllardır böyle içmedim, canım da acayip dolma çekiyor üstelik. Bir de zeytin. Birkaç dakika önce bir lokma daha yiyecek halimin kalmadığını düşünüyordum, demek ki yanılmışım. Kan birden damarlarımda gürül gürül akmaya başlıyor. Geldiğim iyi oldu, sahiden iyi ettim gelmekle, hele kalmakla çok daha iyi ettim.

"Derken üç-dört kilometre sonra... Bir dakika, nerede kaldığımızı hatırladınız mı, hâlâ benimle misiniz?" diye sorarak başını, hareket halindeki bir aracın canından dışarı çıkarır gibi bize uzatıyor ve seyirciler olarak biz de kahkahayı basıp onaylıyoruz; içimizde adamın bu deli saçması gösterisine katlanmayı nasıl becerdiğimiz hayret eden birkaç kişi yok değilse de, evet, hâlâ onunlayız.

"Birden şoför, 'Baksana ufaklık,' diyor, 'şu anda o havada mısın bilmiyorum ama, aklıma bir fikir geldi, önümüzdeki ay İSK çapındaki bir yarışmada bizim komutanlığı temsil edeceğim.'

"Cevap vermiyorum. Ne dememi bekliyor ki zaten? En fazla bende olmayan bir bıyık altından hımmm diye homurdanmak gelir elimden. Ama birkaç saniye sonra biraz acımaya başlıyorum ona, neden bilmiyorum, belki de ilgiye kurt gibi aç görüldüğündendir, o yüzden de katılacağı şeyin araba kullanma yarışması olup olmadığını soruyorum.

“Araba kullanma yarışması mı? Ne alâka!” diye bağıyor. Sonra tavşan dişlerini göstererek gülmekten iki büklüm oluyor: Ben kim, araba sürmek kim?! 73 ayrı trafik cezam var benim oğlum! Altı ay hapse mahkum edildim, onu da askerliğime eklediler. Dalga mı geçiyorsun... Araba sürmekmiş! Fıkra yarışmasından bahsediyorum ben.’

“Elimde olmadan, ‘Ne?!’ diye bağıyorum. Çünkü yanlış duyduğumdan adım gibi eminim. ‘Fıkra diyorum, hani fıkra anlatırsın ya, her sene, bütün ordunun katıldığı bir yarışma düzenliyorlar.’

“Doğruyu söylemek gerekirse bir nevi şoka girmiştım. Bu saçmalığı da nereden çıkarmıştı şimdi? Ben de bunca zamandır gerçeği yüzüme ha vurdu ha vuracak diye kıvranıyordum. Anlarsınız ya? Durumumu anlayacak ve sonunda bana gerçeği söyleyecek sanıyorum. O ise tutmuş bu fıkra muhabbetini çıkarıyor başımıza?!”

“Neyse, kamyonette gidiyoruz. Konuşmadan. Belki söylediğine ilgi göstermememe gücenmişti, ama sahiden hiç havamda değilim. Dahası şimdi herifin ne kadar berbat bir şoför olduğunu da fark etmeye başlıyorum: Bir türlü düz gitmeyi başaramıyor, direksiyonu gereksiz yere sağa sola kırarken ya karşı şeride geçiyor ya da kamyoneti bankete çıkarıyor, yoldaki çukurların hepsine itinayla teker teker giriyordu. Derken şayet burada olsaydı, annemin muhtemelen ona yarışmada iyi şanslar dilememi öğütleyeceği fikri düşüyor aklıma. Bu düşünce yüzünden düpedüz nefes alamaz hale geliyorum. Annemin sesi, konuşmasının ahengi çınlıyor kulağımda. Hatta soluğunu bile hissedebiliyorum kulağımda ve ‘Yarışmada iyi şanslar,’ diyorum adama.

“Seçmelere Güney Komutanlığı’nın bütün üslerinden belki yirmi kişi katılmıştı,’ diye anlatıyor, ‘finale üç kişi kaldık, sonunda komutanlığı temsil etmem için beni seçtiler.’

“İyi ama, değerlendirmeyi nasıl yaptılar?’ diye soruyorum. Yalnızca annemin hatırına, çünkü değerlendirmeyi nasıl yaptık-

ları doğrusu sikimde değil, ama annemin dişleklığı, sivilceleri ve genel görünüşü yüzünden adama acıyacağını biliyorum.

“Bir şekilde yaptılar işte,’ diyor. ‘Ne bileyim, işte bizi içinde bir masa bulunan bir odaya aldılar ve biz de jüriye fıkralar anlattık. Konuya göre.’

“Şimdi olay şöyle: Şoförün benimle konuştuğunu görüyordum görmesine, ama adamın aklı besbelli başka bir yerde. Alnının kırıştığını, asker künyesinin zincirini dişlediğini görünce ben de başıma geleceklere kendimi hazırlıyorum, zira bu yarışma muhabbeti dikkatimi başka yöne çekmek için uydurduğu bir oyalama taktiği olabilir pekâlâ. Belki şimdi gardımı düşürmüşken bir anda indirecek darbeyi. Ve söyleyeceği, bıçak gibi saplanacak böğrüme.

“Jüridekilerden biri *Bamahane*²⁵’de çalışan bir muhabirdi,’ diye sürdürdü lafı, ‘sonra *Gashash*²⁶’tan da bir kişi vardı - Sha-ike, hani devamlı gülen iri kıyım olanları. İki komedyen daha vardı jüride, ama onların kim olduğunu bilmiyorum. Bize bir konu veriyorlardı, biz de bir fıkra uyduruyorduk.’

“Haa, eminim öyledir,’ diyorum. Sesinden yalan söylediği açıkça anlaşılıyor, yarışma muhabbetini bir an önce kesip ne söyleyecekse artık söylesin diye beklemeye başlıyorum.

“Örneğin, sarışınlar diyorlar. O konuda bir fıkra anlatmak için otuz saniye veriyorlar sana.’

“Sarışınlar mı?”

Dovaleh güvenilir numarasından şaşmayarak yeniden boşluğa diyor gözlerini. Göz kapakları yarı yarıya kapalı ve çehresi insan doğasının yozlaşmışlığı karşısında duyduğu şaşkınlıkla donakalmış. O öyle baktıkça seyirci de daha yüksek sesle gülüyor, ama kahkahalar yine tereddütlü, dikiş yerlerinden sökülme-ye başlamış. Kalabalık, sahnedeki adamın hikâyesini ne paha-

²⁵ İsrail ordusunun çıkardığı bir dergi.

²⁶ *HaGashash Hahiver*: İsrail’in ünlü komedi üçlüsü. (ç.n.)

sına olursa olsun anlatmakta kararlı olduğu gerçeğine aydıkça, seyirci saflarına hafif bir umutsuzluğun dalga dalga yayılmakta olduğunu hissediyorum.

“Bu arada kamyonet yolda bir sağa bir sola savrulmaya devam ediyor; artık bunun Fıkracı’nın kendini kaybetmiş, düşünmekte olduğu anlamına geldiğini biliyorum. Neyse ki yol neredeyse bomboş, anca on beş dakikada bir başka bir araca rastlıyoruz. Sağ elimle kapı kolunu arıyorum, kolu bulup yayın hareketini hissediyorum, kolu açacakmış gibi çekip çekip geri bırakıyorum. Aklıma bir fikir düşüyor.

“‘Bak ufaklık,’ diyor şoför, ‘şu an fıkra dinleyecek havada değilsin, anlıyorum, ama olur da canın isterse... Yani belki bir-iki fıkra, ne bileyim, kendini daha iyi hissetmeni sağlayabilir, ha ne dersin?’

“‘Nasıl daha iyi hissedebilirim ki?’ diye geçiriyorum içimden ve kafam patlayacak gibi oluyor.

“‘Bana bir konu ver sadece, tamam mı’ diyor. İki elini birden direksiyonun üstüne dümdüz koyuyor, halinden dalga geçmediğini anlıyorum. Yüzü bir anda değişiyor ve kulakları heyecandan kıpkırmızı kesiliyor. ‘İstediğin her şeyi atabilirsin ortaya, demin dediğim konu olmak zorunda değil, her şey olabilir: kaynanalar, siyaset, Fashılar, avukatlar, ibneler, hayvanlar.’

“Şimdi vaziyeti iyice anlayın diye özetliyorum dostlarım -bakın, bir saniye bana verin dikkatinizi- o kamyonetin içinde, beni bir cenazeye götüren ve az sonra bana fıkralar anlatacak olan kafayı sıyırmış bir şoförle birkaç saatliğine mahsur kalmış durumdaydım. İçinizde daha önce böyle bir duruma düşen biri var mı bilmem...”

Sol tarafından bir kadın sesi, “Bir buçuk saattir o durumdayız biz,” diye fısıldıyor. Neyse ki Dovaleh ne kadının bu dediğini, ne de arkasından gelen bastırılmış kahkahaları duyuyor.

“İlk kez olarak,” diyor usulca, neredeyse kendi kendine konuşurcasına, “ilk kez olarak öksüz kalmanın, bana göz kulak olacak birilerinden mahrum olmanın nasıl bir şey olacağını hissetmeye başlıyorum.”

“Neyse hâlâ kamyonette gidiyoruz. Aracın içi fırın gibi. Gözlerimin içine ter damlıyor. Ona iyi davran, diyor annem kulağıma yeniden. İnsanların dünyadaki günleri sayılıdır, unutma, sen sen ol, o sayılı günleri onlar için hoş kıl. Annemi duyuyorum ve beynim zıvanadan çıkarak onun resimlerini, benim ona dair hatıralarımdan alınma resimleri, hatta hem annemin hem de babamın olduğu gerçek fotoğrafları döküp saçıyor gözlerimin önüne. Gerçi fotoğraflarda annemden çok babam var, zira annem neredeyse hiçbir zaman fotoğrafının çekilmesine razı gelmez, babam daha fotoğraf makinesini ona doğrulttuğu anda çığlık çığlığa bağırmaya başlar. Beynim hatırladığını dahi hatırlamadığım resimler yağdırıyor peş peşe, bebekliğimden, babamla yalnız olduğum ilk altı ayımdan resimler. O zamanlar babam her yere yanında götürürdü beni. Çaputtan çuval gibi bir şey dikmişti, beni onun içine sarar, iki ucunu da ensesinde düğümledi, bendeniz göğsüne sarkan çuvalda yatarken bir müşterisini tıraş ettiği bir fotoğrafımız bile var, başının altından tek gözümle dışarı bakıyorum. Annem o zamanlar bizimle birlikte değildi, dedim ya, kâh orada kâh buradaydı, bir bakımevinde nekahet dönemindeydi, resmi basın açıklaması bu şekildeydi daha doğrusu.” Bir parmağıyla gözünün altındaki deriyi çekiştiriyor: “Kâh orada, kâh burada, kâh deliler diyarında. Kâh orada kâh burada, kâh damar terzisinde. Onu boş verin de, biz nerede kalmıştık Netanya, asıl biz nerede kalmıştık...”

“Boş verin, kasmayın kendinizi. Birdenbire o arabanın içinde acayip üşümeye başladım. Hamsin mevsiminin ortasında olmamıza rağmen bütün vücudum tepeden tırnağa buz kesti. Basbayağı dişlerim takırdaya takırdaya titremeye başladım, derken şoför benden yana şöyle bir baktı, o anda herifin aklından ne

geçtiğine dair hiçbir kuşku kalmadı içimde: Çocuğa artık söylesem mi? Yoksa söylemesem mi? Şimdi hemen mi söylesem, yoksa biraz daha mı oynasam onunla? Bundan emin olunca eteklerim hepten tutuştu, çünkü ya sahiden söylerse bana? O kamyonetin içinde onunla bir başımayken pat diye söylerse, o zaman ne yapacağım? O panikle çabucak başka şeyler düşünmeye zorladım kendimi, onu duymamak için her şeyi göze almıştım, ne var ki aklıma gelen daha önce hiç düşünmediğim bir şey oldu, sanki beynim bana karşı düzenlenen komploya bizzat yardım ve yataklık edercesine olmadık fikirler ve sorular atıyordu ortaya: Mesela insan bir kere kestiği yeri bir daha kesebilir mi? Acaba anneminki nasıl olmuştu? Neyle kesmişti kendisini? Oduğunda evde yalnız mıydı? Düşünceler bu minvalde üşüşüp durdu aklıma. Mesela ben kamptayken babam acaba berber dükkânından normalden erken mi dönüyordu eve? Eğer erken dönmüyorsa annemi servis otobüsünden kim alıyordu peki? Kim onu benim gibi alabilirdi ki? Be'er Ora'ya gitmeden önce nasıl unutmuştum bu konuyu babama sormayı? Yokluğumda iyi geçiniyorlar mıydı acaba?

“Yaban yaşam,’ diyorum şoföre can havliyle. Öyle ki lafım bir feryat halinde çıkıyor ağzımdan. ‘Yaban yaşam... Yaban yaşam...’ diyerek düşünüyor şoför. O iki sözcük bile yüreğimin ağzıma gelmesine yetiyor da artıyor. Belki öyle demem kötüye işaretti. Birden her şey bir işaretmiş gibi gelmeye başlıyor bana. Hatta belki nefes alıyor olmak bile bir işaret.

“Bir saniye, düşünüyorum,’ diyor şoför. Dudakları kıpırdıyor, beyninin çalışmaya başladığını görebiliyorum. ‘Tamam. Buldum. Yavru bir koala bir dalın üstüne tırmanıp dikiliyor, kollarını iki yana açıp aşağı atlıyor, sonra da yüzüstü yere çakılıyormuş. Ardından toparlanıp kalkıyor, aynı ağacın aynı dalına gerisingeri tırmanıyor, yine kollarını iki yana açıyor, yine aşağı atlıyor ve yine yere çakılıyormuş. Yine toparlanıp kalkıyor, ağaca tırmanıyor, bütün her şeyi aynı sırayla tekrar tekrar yapıyormuş.

Bu bir süre böylece devam etmiş. Bütün bunlar olurken yandaki dalda iki kuş oturmuş onu izliyormuş. Nihayet kuşlardan biri öbürüne demiş ki, “Başka çaremiz yok, eninde sonunda evlatlık olduğunu söylemek zorunda kalacağız ona.”

Seyirci gülüyor.

“Ha, gülüyorsunuz demek! Güzel şehirsin Netanya. Gülmekten kırılıyor olduğun söylenemez, ama bir gülme sesi kesinlikle kayıtlara geçti. O kamyonette benim yerime siz olsaydınız keşke, şoförü mutlu ederdiniz hiç değilse. Çünkü adam fıkrayı anlatmayı bitirdiğinde ben gülmeden etmeden, kamyonetin bir köşesinde köpek gibi titreyerek oturduğumla kalıyorum. Aklıma takılan ilk şey de anlattığı fıkranın konusu oluyor: Nereden icap ediyor da bana bir anne-baba ile onların aykırı çocukları hakkında fıkra anlatıyor? Oysa şoför, fıkrayı anlatmayı bitirdiği anda gülmeye başlıyor. Ama öyle böyle değil, resmen kendinden geçiyor. Anıran bir eşek gibi gülüyor. Doğruya doğru, adamın gülüşü fıkrasından çok daha komik. Belki de bu yüzden seçmişlerdir onu yarışmaya. Ben gülmedim, adamın bu yüzden hayal kırıklığına uğradığını görebiliyordum ya, bir fıkrayla pes etmeye hiç niyeti yoktu. Adamın pes etmemesini bir türlü alınıyordu aklıma - ‘insan nasıl bu kadar kalın kafalı olabilir ki?’ diye geçirdim içimden.

“‘Tamam, beni gülmekten öldüren bir tane geldi aklıma’, diyor. ‘Bu fıkrayı ne zaman anlatsam makaraları koyuvermemek için kendimi tutmak zorunda kalıyorum, çünkü gülersen diskalifiye oluyorsun. Bir at bara girmiş ve barmenden fıçı Goldstar istemiş. Barmen ata büyük bir bardak bira doldurmuş, at da birayı saniyesinde yuvarlayıp ardından bir viski söylemiş. Viski-yi içip bir tekila söylemiş. Onu da götürmüş. Derken bir kadeh votka ısmarlamış, üstüne de yeniden birayla cila yapmış...’ Şoför olacak herif kıytırık binbir gece masallarıyla kafasını ütüledikçe ütüleniyor, oysa benim tek istediğim ondan bir an önce kurtulmak, bu arada kafam camın üstünde sekip duruyor ve o zan-

gırdanın arasında uzaklardan bir yerlerden, belki çölden bir ses geliyor kulağıma. Tam duyamıyorum ama küçükken, üç-dört yaşımdayken annemin bana söylediği bir şarkıyı andırıyor biraz. Bu sesin nereden çıktığına dair en ufak bir fikrim yok, yemin ederim benden gelmiyordu, yıllardır aklımdan dahi geçmemişti o şarkı, uyuyamadığımda ya da hasta olduğumda söylerdi annem onu, beni kucağına alır, ileri geri sallardı, *Ay li luli lu, schlaf mein tiare shepseleh, mach tzu di kleine eigelech...*²⁷

Mekân sessizliğe gömülüyor. Minik ezgi bir duman sarmalı gibi buharlaşıp gidiyor.

“Babanı düşün şimdi,” diyerek silkinip kendini toparlıyor ve insafsızca devam ediyor. “Güzel şeyler düşün, iyi şeyler getir aklına onun hakkında, güzel şeyler, nerede, ne, halı buldum, futbolcular, futbolcuları takımlarına göre ayırarak içimden sayıyorum, önce İsrail takımlarındakileri, sonra Avrupalıları, sonra Güney Amerikalıları. Babam sağ olsun, bu konuda bir numarayım, o yüzden aklıma ne gelirse gelsin sorun olmaz. Daha beş yaşımdan, ilkokula başladığım andan itibaren bana futbol hakkında her şeyi öğretmeye koyuldu. Canla başla öğretti. Tamam yeter, şimdi sıra annemde. Ama annem gelmiyor. Babam dört bir yandan aklıma ılgar edip duruyor. Ne zaman annem hakkında bir şey düşünecek olsam - hop, babam çıkıyor. Bu kez ne mi görüyorum? Mutfakta durmuş omlet yaptığını, belki de iyiye işarettir bu; evde, sağ salım olduğuna işarettir, sonra kendimi yakalıyorum: Bunun nesi iyiye işaret seni salak? Nasıl olur da bunun iyiye işaret olduğunu düşünebilirsin ki? Derken omletten başını kaldırıyor, biri fotoğrafını çekecekmişçesine gülümsüyor, sonra da meşhur numarasını yapıyor, bir elini orkestra şefi gibi yukarıya kaldırarak öbür eliyle omleti havada çeviriyor, birden bana az biraz yaltaklandığı izlenimine kapılıyorum, ama neden yaltaklansın ki? Ne istiyor olabilir benden? Benimle hiçbir ala-

²⁷ Yiddiş bir ninni. Ay li luli lu, uyu benim kuzucuğum, kapa minik gözlerini... (ç.n.)

kası yok. Ama benimle *pekâlâ* alakası varmışçasına yüzüme bakmayı sürdürüyor, bense çekip gitmesi, beni korkutmaktan vazgeçmesi için yalvarıyorum ona, benden ne istiyor? Hiç değilse yalnız gelmese, diye geçiriyorum içimden, ne annemin ne de babamın yalnız gelmesini istemiyorum. Ama neredeeee – gözü-mün önünden gitmediği gibi, babam iyiden iyiye yerleşiyor oraya. Şimdiyse kot pantolon odasında görünüyor bana, demiştim ya, o odada metal örgü bir masa ve masanın üstüne dikey olarak sabitlenmiş bir testere var-”

Sesi tizleşip kulak tırılalayıcı bir hal alıyor. Cep şişesinden bir fırt çekiyor.

“Testere mi, ne alâka? Kim sordu bunu? Ah, güzel, merhaba masa 12! Öğretmensin değil mi? Konuşma tarzından hemen anladım zaten. Testere ne alâka diye soruyorsun ha? Ama onun dışındaki her şey gayet mantıklı geliyor, değil mi Öğretmen Hanım? Marsilya’dan gelen ve leş gibi balık kokan, üstelik fermuarlarının da arka ceplerin arasında olduğu ortaya çıkan üç yüz parça çakma kadife pantolon - *bu* mu mantıklı? Yoksa on dört yaşına anca basmış bir çocuğu paketleyip göndermesi mi-”

Gözleri kan çanağına dönmüş. Derin bir nefes alıp avurtlarını şişirerek uzun uzun pufluyor ve başını iki yana sallıyor. Konuşan o, ama benim bile boğazım yanmaya başlıyor. Yeniden içki içiyor. Kocaman, aceleci yudumlarla. Onun bir cenazeye gitmek üzere yollarda olduğu o süre içinde Be’er Ora’da ne yaptığımı hatırlamam şart oldu. Ama üzerinden bu kadar zaman geçmişken öyle ayrıntıları nasıl hatırlayabilir ki insan?

Yine de kendimi içinde olduğum mekândan soyutluyorum. Bazı şeyleri zihnimde düzene sokmam lazım. Kendimi zorluyorum. Kolaya kaçmak yok. O zaman olduğum çocuğu var gücümle içimde canlandırmaya çalışıyorum; o ise ele avuca gelmeyi, var olmayı, bu soruşturmaya tabi tutulmayı reddederek bilincimde inatla ufulanıp duruyor. Pes etmiyorum. O dakikalara bütün gücümü vakfediyorum. Kolay değil bu düşüncelerle cebelleşmek.

Dovaleh hâlâ konuşmuyor. Belki onu dinlemediğimi hissetmiştir. Her şeye rağmen, hiç değilse olmazsa olmaz soruları sormaya zorluyorum kendimi: O üstten ayrıldıktan sonra birkaç saatte bir onu düşünmüş müydüm? Hatırlamıyorum. Hiç değilse günde bir kez aklımdan geçirmiş miydim onu? Hatırlamıyorum. Geri dönmeyeceğini ne zaman fark etmiştim? Hatırlamıyorum. Onu nereye götürdüklerini öğrenmeye çalışmak nasıl oldu da aklıma gelmemiştir? Onun gitmesiyle içim mi rahatlamıştı yoksa? Hatta gittiğine sevinmiş miydim? Hatırlamıyorum. Hatırlamıyorum işte! Tek bildiğim o sırada Liora'ya olan aşkının baharında olduğum ve bunun başka her duyguyu ve düşünceyi uyuşturduğu. Kamptan sonra o matematik öğretmeninden bir daha özel ders almadığımı da biliyorum. Annemle babama oraya bir daha gitmeyeceğimi beyan etmiştim. Kesin bir dille, onları korkutan bir cüretle konuşmuştum hatta. Onlar da bir şey diyemediler, pes ettiler ve Liora'nın üzerimdeki olumsuz etkisine attılar suçu.

Dovaleh kollarını açıp iki yana alabildiğine esnetiyor, bu sırada yüzündeki tebessüm de kollarıyla eşzamanlı olarak genişliyor. "Bakın size ne diyeceğim Öğretmen Hanım, belki şaşıracaksınız ama o testerenin salıden bir amacı vardı. Zira büyük işadamı Bay Babiş tekstil sektörüne de el atmıştı. Evet, yanlış duymadınız, dişiyle tırnağıyla çalışarak geri dönüştürülmüş kumaşlar alanında kendi markasını yaratmıştı: *paçavralar nokta com*. Paçavralar alıp satıyordu, boş zamanları için asil bir meşgaleydi bu, boş zamanları derken berber dükkânındaki öğle molasını kastediyorum, buyurun size bir başka prestijli girişim."

Birkaç dakikadır seyirciler arasından bir hışırtı geliyor. Sesin nereden geldiğini tam olarak kestirmek mümkün değil. Baktığım yüzlerde yer yer bir antipati, hatta bir dehşet anlatımı seçilse de etrafımdaki hemen herkes kendilerine rağmen hem hikâyeden hem de anlatıcısından büyülenmişe benziyor. Yine de birkaç dakikadır uzaklardaki bir arı kovanından gelirmişçesine gitgide yükselen bir uğultu geliyor kalabalıktan.

“Kudüs’ün mahallelerini Sachs marka motorlu bisikletiyle dolaşır; paçavralar, eski giysiler, gömlekler, pantolonlar satın alırdı...” Şimdi Dovaleh de duyuyor uğultuyu. Sesini yükselterek eskicilerin tanıdık tellallığına öykünüyor: “*Alta zachen!*”²⁸ Hiç utanmadan, canla başla, umutsuzca bu rüşveti kabul etmeye zorluyor seyirciyi: “Battaniyeleeeeer alırım, havlulaaaaaer alırım, yorganlaaaaar alırım, bebek bezleriiii alırım... Satın aldığı eskileri yıkadıktan sonra onları kumaşlarına ve ebatlarına göre ayırırdı-” Deminki uğultu şimdi kulübün dört bir yanından yükselen ve içeriyi sarmalayan bir mırıltıya dönüşmüş durumda. “Sonra ne yapardı biliyor musunuz -dinleyin dostlarım, az sabredin, sadece geliyorum, bir yere gitmeyin sakın- kot pantolon odasında yere oturur, paçavraları bir deste kâğıt gibi acayip hızlı bir şekilde dağıtırdı, bir tane sana, bir tane sana, çabuk çabuk, haydi hop derken yerde, şu çeşitten bir yığın, bu çeşitten bir başka yığın oluştururdu, kolay iş değildi ha, sakın küçümsemeyin. Ardından gömlekleri, pantolonları ve paltoları testerenin ağzından yukarıdan aşağı teker teker geçirip fazlalıkları keserdi, bütün düğmeler, fermuarlar, klipsler, tokalar ve çıtçıtlar kopup masanın tel örgüsüne düşerdi -aman araya gittiler diye tasalanmayın sakın, zira bunları da Mea Shearim’deki bir terziye satardı, onun evreninde bir çöp bile boşa gitmezdi- ardından paçavraları yüzlük bohçalar halinde paketlerdi, ben de yardım ederdim paketlemesine, pek hoşuma giderdi bu, *acht un neintzik, nein un neintzik, hundert!* diye sayardık birlikte. Sonra paçavraları sicimle sıkıca bağlardık ve babam onları kaportacılar, matbaalara, hastanelere satmak üzere yeniden yollara düşerdi...”

Mırıltı diniyor. Mutfaktan gelen gürültüler de kesiliyor. Derin bir sessizlik oluyor, dev bir kırılmadan önceki hiçlik anı gibi. Dovaleh anlattığı hikâyeye öylesine dalmış ki kazanın alttan alta kaynadığını besbelli hissetmiyor. Artık birinin ona sahiden zarar vereceğinden, tutup ona bir bardak veya şişe, hatta bir san-

²⁸ Yidiş: Eski eşya. (ç.n.)

dalye fırlatacağından korkmaya başlıyorum. Bu noktada her şey olabilir. Kollarıyla dar göğsünü sarmış, yüzünü okşayan mesafeli, saydam bir tebessümle sahnenin en önünde, seyirciye fazlasıyla yakın duruyor: “Her akşam mutfakta, elinde iğne naylon çorapları yamamakta olan annemin yanında oturur, ödevlerimi yapar ve babamın testereyi kullanışını seyrederdim. Çalışırken nasıl hareket ettiğini, gözlerinin nasıl giderek büyüdüğünü, enikonu siyah kesildiğini hâlâ hatırlarım, neden sonra başını kaldırıp anneme bakar, kaybolup gittiği o âlem artık her neresiyse oradan geri döner, tekrar insanlığına kavuşurdu. A bakın, işte annem de geldi, hey anne, bakın, Netanya...”

Birdenbire kulüpte isyan patlak veriyor. İnsanlar ayağa kalkıyor. Sandalyeler geri itiliyor, bir küllük tangır tangur yere düşüyor. Mırıltılar, homurtular, oh çekmeler, derken buraya ait olmayan sesler üşüşüyor içeri, delişmen kahkahalar, güm diye çarpılan araba kapıları, kükreyen motorlar ve patinaj çeken lastikler. Dovaleh koşar adım karatahtaya gidiyor, elindeki tebeşir orkestra şefi bageti gibi dalgalanıyor havada. Beş, sekiz. On. Kalcan kalkana, en az on masa gitmiş durumda. Eşgüdümlü bir hareket değildi. Bir şey insanların içinde aynı anda olgunlaştı, şimdiyse can havliyle kaçan mülteciler misali, çıkış kapısının önüne yığılarak dışarı akın ediyorlar. Daha önce masayı yumruklayan geniş omuzlu adam yanımdan geçerken karısına homurdanıyor: “İşe bak ya, herif kendi psikolojik sorunlarını çözmek için bizi nasıl da kullanıyor? Akıllara ziyan.” Kadın cevap veriyor: “Aynen, o *lokshen eriştesi* zırvasına ne demeli ya? Kullanılmış naylon çorapları da unutmayalım! Adamın bütün hayatını baştan sona dinledik!”

Üç dakika sonra seyircilerin çoğu gitmiş durumda ve basık tavanlı ufak kulüp şoktan adeta nefes nefese kalmış gibi görünüyor. Hâlen yerinde oturmakta olanlar, gidenler furçasının son demlerini kanıksanmış bir bıkkınlıkla izliyor, kimileri ayıplar-casına bakıyor onlara, kimileri de imrenerek. Öte yandan, sayıca

fazla olmamakla birlikte sandalyesinde doğrulup beklenti dolu gözlerini tazelenmiş bir enerjiyle yeniden Dovaleh'e diken birkaç kişi de yok değil. Dovaleh ise, çıkış kapılarına arkası dönük halde, artık bir delinin karalamaları gibi görünmeye başlayan kara tahtaya son kırmızı çizgileri çizmekle meşgul. Tebeşiri elinden bırakıyor, dönüp nüfusu seyrelmiş kulübe bakıyor ve hayrettir, içi rahatlamış gibi görünüyor.

“Şoförü hatırlıyor musunuz?” diye soruyor, son birkaç dakika hiç yaşanmamışçasına. Bizim adımıza cevap veriyor: “Evet, hatırlıyoruz. Neyse, şoför nefes dahi almadan bir fıkradan öbürüne geçiyor. Makineli tüfek gibi sıralıyor fıkraları peş peşe, artık onu duymuyorum bile, nezaketen gülmekten de vazgeçmişim, elimden gelmiyor. Ama adamda keçi inadı var, cehennemden gelen fıkracı Nuh diyor peygamber demiyor, isterse bin kişi yolun ortasında arabasından inip gitsin, vız gelir tırıs gider ona, yine de fıkralarını anlatmaya devam eder. Ona profilden bakınca, yüzünün de enikonu değiştiğini görüyorum. Şimdi sert bir ifade takınmış, acayip ciddi, artık dönüp bana bakmaya, benimle göz göze gelmeye de tenezzül etmiyor, sadece fıkralara kilitlenmiş, fıkra üstüne fıkra üstüne fıkra. ‘Bu da ne böyle ya?’ diye geçiriyorum içimden. Nedir bu herifin derdi?

“Bütün bu olay, size ne diyeyim ki, o yol, o şoför, ‘öksüz’ sözcüğünü -ki ne anlama geldiğine kafanın hâlen daha basmadığı bir sözcüktü bu- ilk telaffuz eden o talim çavuşu filan, bunların hiçbirisi zırhımı delmeyi başaramamıştı, hepsi de benim için bir muammaydı o sırada! Filmlerdeki Ninja savaşçıları gibi her şey ıska geçiyordu beni. Öksüz demek birdenbire yaşlanan kişi demek, değil mi? Ya da sakat gibi bir şey. Mesela Ölü Deniz fabrikasında çalışan babası vincin altında kalan ve o günden sonra kekelemeden konuşamaz olan, dokuzuncu sınıftan arkadaşım Eli Stieglitz'e denir öksüz diye. O zaman ben de mi kekelemeye başlayacağım acaba? Öksüz nasıl bir ses çıkarır? Babası olmayan öksüzle, annesi olmayan öksüz arasında bir fark var mıdır?

Yumruk yaptığı ellerini ağzının önünde tutuyor. İnsanlar onu daha iyi duyabilmek için öne eğiliyorlar. O kadar az kişiyyiz ki. Mekânın dört bir yanına dağılmışız.

“Ve inanın bana Netanya, hayatımda hiçbir şeyin değişmesini istemiyorum. O ana dek işlerim tıkırında gitmiş, halimden memnunum, dünyada benden iyisi yok. Oturduğumuz daire birden cennet gibi görünmeye başlıyor gözüme; varsın ufacık ve karanlık olsun, varsın leş gibi paçavra, adi kumaş ve yemek koksun. Birden o koku bile hoşuma gitmeye başlıyor. Berbat olmasına berbattı, eyvallah, köpek bağlasan durmazdı o evde, ev değil tımarhaneydi, üstelik dünyanın dayağını yiyordum, ona da eyvallah, aman ne büyük dert, herkes dayak yiyordu, ne olmuş yani, o zamanlar dayak yemeyen var mıydı sanki? O günlerde adet öyleydi! Babalarımız da babalarından öyle görmüştü sonuçta! Dayak yediysek bir zararı mı dokundu bize? Gayet güzel adam olmadık mı sonuçta? İnsanlığımızdan yana bir eksiğimiz mi oldu?”

Gözleri donuk. Olaylar şimdiki zamanda, tam şu an oluyor-muşçasına, bir sis perdesinin ardından bakıyor.

“Aile böyle bir şeydir. Bir bakarsın seni kucaklayıp bağrına basar, derken iki saniye sonra kemerle eşek sudan gelinceye kadar döver, hepsi de sevgidendir bunların. Dayak cennetten çıkmadır. ‘İnan bana Dovchu, bazen bir tokat bin sözcüğe bedeldir.’ Buyurun size babamın espri dağarcığının eksiksiz bir dökümü.” Elinin tersiyle alındaki teri siliyor ve gülümsemeye çabalıyor. “Evet nerede kalmıştık benim minik baştankaralarım? Neniz var sizin? Hırpalanmış çocuklara dönmüşsünüz resmen. Sırtınızı ovuşturup size ninni söylemek geliyor içimden. Karakola giden salyangoz fıkrasını duymuş muydunuz? Duymadınız mı? Bunu da mı duymadınız, insaf?! O zaman anlatayım, salyangoz karakola girmiş ve görevli polise demiş ki, ‘İki kaplumbağanın saldırısına uğradım!’ Polis memuru bir dosya açmış, ‘Olanları bana tam ola-

rak anlatın,' demiş. Bunun üzerine salyangoz, 'Tam hatırlayamıyorum, her şey o kadar çabuk olup bitti ki' demesin mi?"

Seyirci temkini elden bırakmadan kıkırdıyor. Ben de. Fık-rayı özellikle komik bulduğumdan değil sadece. Artık gülmek nefes almak için bir bahane oluyor da ondan.

"Her neyse, bu meyanda elim devamlı kapının kolunda. Ve şoför, yüzüme bakmadan diyor ki-"

Küçümen kadın birden neşeyle ciyaklıyor. Dovaleh kadına bakıyor: "Gene ne oldu medyum? Yoksa komik olmaya mı başladım?"

"Evet, salyangoz fıkrası komikti!"

"Sahiden mi?" Gözleri sevinçle kocaman açılıyor.

"Evet! Her şey o kadar çabuk olup bitti ki diyor ya, orası komik..."

Gözlüklerinin üstünden kadına bakıyor. Kafasında, bu duruma uygun düşebilecek alaycı espri seçeneklerini taradığını biliyorum: Banka kasasına benzediğini söyleyen oldu mu hiç sana? Hayır, ikinizin de gecikme mekanizması on dakikaya ayarlı da ondan... Ama kadına gülümsemekle yetiniyor ve ellerini havaya kaldırıyor: "Eşin benzerin yok senin, biliyor musun Pitz?"

Kadın, kısa boynunu uzatarak doğruluyor: "O zaman da öyle demiştin bana."

"O zaman da mı?"

"Bir keresinde ağlıyordum ve sokaktan sen çıkageldin-"

"Neden ağlıyordun?"

"Çünkü beni pataklamışlardı, sen dedin ki-"

"Neden pataklamışlardı seni?"

"Büyümüyorum diye, sen de o sırada balonların oradaki evin arkasından çıkageldin-"

"Ellerimin üstünde miydin?"

“Tabii ki. Senin eşin benzerin yok, dedin bana ve onlar yüzünden ağladığımda, beni tersten gördüğün için, senin gözüne kendi eşsizliğime gülüyormuşum gibi görüneceğini söyledin.”

“Nasıl hatırlıyorsun bunu hâlâ?”

“Boyumun kısalığını hafızamla telafi ediyorum,” diye açıklıyor kadın ve üç kere başını sallıyor.

“Ve şimdi değişiklik olsun diye bambaşka bir konuyla karşınızdayım!” diye ilan ediyor, ama bu kez belki de kadını ürkütmemek için fazla bağırmanın dikkat ediyor. “Şoför birden eliyle alnına vuruyor ve diyor ki: ‘Bu kadar geri zekâlı olduğuma inanamıyorum! Şu anda bu sulu fıkraları dinleyecek halde değilsin muhtemelen, değil mi? Biraz havan değişsin diye kafanı dağıtmak istedim yalnızca, ama böyle yapmamalıydım, özür dilerim, tamam mı? Affettin mi beni? Gücenmedin değil mi?’ Ben de çaresiz, ‘Önemli değil,’ diyorum. Sonra, ‘En iyisi biraz uyu artık,’ diyor. ‘Çenemi kapattım. Be’er Sheva’ya kadar ağzımdan tek kelime çıkmayacak, söz. Fermuarı çektim!’”

Kamyonet yolculuğunun bir taklidini daha yapıyor bize: bedeni bir aşağı bir yukarı sallanıyor, araba çukurlara girdikçe havaya zıplıyor, virajlarda bir sağa, bir sola savruluyor. Yolcunun gözleri yavaşça kapanıyor, sarsıntılı yolda başı göğsünün üstüne düşüyor. Birden irkiliyor: “Uyumuyordum ki!” ve sonra anında yeniden yavaşça uykuya dalıyor. Usta ve gerçekçi bir taklit yapıyor, sanatının erbabı olduğuna kuşku yok. Kalan bir avuç insan ağzı kulaklarında gülüyor: bu beklenmedik ödül ilaç gibi geliyor herkese.

“Derken bir gayret uykuya dalmama ramak kalmışken şoför, ‘Ufaklık, sana bir şey daha sorsam kızmazsın değil mi?’ diyor. Cevap vermiyorum. Uyku da yalan oldu. ‘Merak ediyorum sadece,’ diyor, ‘mahsus mu tutuyorsun kendini?’

“Nasıl tutuyorum, anlamadım?”

“Ne bileyim... *Şey işte.* Ağlamamak için.’

“Hemen o anda ağzımı kapatıp dudaklarımı sımsıkı kenetliyorum. Resmen dişlerimi sıkıyorum. Onunla konuşmuyorum. Bana bulaşmasındansa berbat fıkralarından birini daha anlatmasını bin kere yeğlerim. Yola devam ediyoruz. Ne var ki, sizin de anlamış olduğunuz üzere, herifte öyle kolay kolay pes edecek göz yok. Daha bir dakika geçmeden, merak ettim, ağlamamak için kendini tutuyor musun, yoksa ağlamak içinden gelmiyor mu diye yeniden soruyor bana.

“Doğrusunu isterseniz, halime ben de akıl erdiremiyorum artık. Şoför haklıydı: Ağlıyor olmam gerekirdi, öksüzler normalde öyle yapar, değil mi? Ya da yetimler galiba. Ama gözyaşlarım yok benim, hiçbir şeyim yok, bedenim bir gölge gibi, en ufak bir duygu kırıntısı hissetmiyorum. Hem ayrıca, bunu nasıl desem... Benim için dünya durmuş vaziyette ve gerçeği tam olarak öğrenene dek herhangi bir şeyin harekete geçmesi mümkün değil. Haksız mıyım?”

Durup bizden, seyircisinden geriye kalan bir avuç insandan cevap bekliyor.

“Yalnız bütün bu süre içinde,” diye sürdürüyor lafını usulca, “gözlerimde acayip bir baskı var, sanki patlayacak gibi bir baskı. Gözyaşlarından filan değil. Ağrıdan, gözlerime çullanan feci bir ağrıdan.”

İki yumruğunun boğumlarıyla gözlüklerinin altından gözlerini eziyor. Uzun uzun ovuşturuyor onları, sert sert, sanki gözlerini yuvalarından söküp çıkarmak istercesine.

“Ben de, nur içinde yatsın, bir ağabey kaybettim,’ diye anlatıyor şoför. ‘Beş yaşında boğulmuş. Onu hiç tanımamama rağmen daima ardından ağlarım.’

“Bunu der demez, sahiden de ağlamaya başladı. Gözyaşları düz bir şerit halinde süzülüyordu yüzünden aşağı. ‘Nasıl böyle durabildiğini anlamıyorum,’ diyor, neredeyse konuşamaz halde, çocuk gibi hıçkıra hıçkıra ağlıyor. Adamın gözyaşlarına bakı-

yorum, onları silmeye davranmıyor da, yol yol akan yaşlar yanaklarını sırlıslam edip üniformasının üstüne damlıyor, ama adam inatla silmiyor gözyaşlarını, ne eliyle ne de başka bir şeyle. Gözyaşları şarıl şarıl, içinden geldiğince, serbestçe akıyor. Bende tam tersi. Sanki beynimde bir şey tıkanmış, sıkışmış, bir tıkanıklık var, ama o şey yerinden bir oynasa, o zaman ben de rahat rahat ağlayabileceğim. Ve unutmayın ki, bütün bunlar olurken şoförün bir şeyler biliyor olabileceğini düşünüyorum bir yandan, belki komutanın odasında bir kulağına bir şeyler çalınmıştı, ama madem öyle, neden söylemiyor ki bana, ya ben, neden adama sorup kurtulmuyorum ki bu işkenceden, hepi topu iki sözcük, Tanrı aşkına, neden gözlerimi yumup soracağımı sorup kaderime razı gelmiyorum ki?

“Hey millet! Millet!” diye kollarını sallayarak sesini yükseltiyor birden ve bazılarımız -doğrusu hepimiz- bir rüyadan aniden uyandırılmışçasına korkuyla zıplıyoruz. Beceriksizce gülüyoruz. Kırmızı mendilini cebinden çıkarıp terini siliyor, sonra kendi kendine ıslık çalarak mendilin suyunu sıkarmış gibi yapıyor. “Ne düşünüyorum, biliyor musunuz? İnsan beynini... Dur durak bilmiyor beyin, hep çalışıyor. Hafta sonlarında, bayramlarda, hatta Yom Kipur’da bile. Harbiden berbat bir iş sözleşmesine imza atmış enayi - imzayı basarken akli neredeydi acaba? Bir dakika ne diyecektim ben... Hah, buldum. Dünyanın bir yerinde hukuk sisteminin şöyle işlediği bir ülke olduğunu düşünsenize: Kürsüsünde oturan hâkim tokmağını vurur ve şöyle der: ‘Sanık ayağa kalksın!’” Kendisine çeki düzen veriyor, doğrulup kazık yutmuş gibi dikiliyor ve benden yana bir bakış atıyor. “Mahkeme sizi silahlı soygun yapmaktan suçlu buldu ve tiroit kanserine mahkûm olmanıza karar verdi.’ Ya da, diyelim üç hâkimden oluşan bir heyet sizi tecavüzden suçlu buldu ve *Creutzfeldt-Jakob* hastalığına mahkûm etti. Veya şöyle de olabilir: ‘Suçunu itiraf etmesi karşılığında davalının ceza indirimi alması hususunda savcılığın savunma makamıyla uzlaştığı mahkememize bildi-

rildiğinden, o Alman herifin adı neydi, sanığın hah Alzheimer’a mahkûm edilmek yerine yalnızca felç geçirmesine karar verildi. Ayrıca delilleri karartma suçu nedeniyle de huzursuz bağırsak sendromundan mustarip olacak.”

Epeyce fire vermiş seyirci gönülsüzce gülüyor ve adam bizlere, yandan yandan sinsi bir bakış atıyor. “Bir hastalığa yakalandığınız anda, hele de sağlam bir ilerleme, yani boka sarma potansiyeline sahip şöyle oturaklı bir hastalıksa, rastladığınız herkesin bir anda nasıl bu hastalığın aslında o kadar da kötü olmadığını kanıtlama yarışına girdiğine dikkat etmiş miydiniz? Kötü olur mu hiç, başına talih kuşu kondu, talih! Hepsi de M.S. hastalığıyla veya karaciğer kanseriyle yirmi yıldır mutlu mesut yaşayıp giden birileri olduğunu şundan bundan illa duymuştur ve bu birilerinin hayatları bir harikadır. Hatta ömürlerinde bu kadar iyi olmamışlardır! Sizi bu hastalığın ne kadar da şahane, ne kadar da havalı ve süper bir şey olduğuna inandırmak uğruna o kadar ileri giderler ki, nasıl bir geri zekâlıyım da skleroza daha önce yakalanmayı akıl edemedim diye hayıflanacak hale gelirsiniz neredeyse! Oysa birlikte masal gibi bir hayatınız olabilirdi! Harika bir çift olurdunuz!”

Bunu demesiyle birlikte kısa bir step dansı gösterisine giriyor ve dansını kolları ardına kadar açılmış halde, yüzü kan ter içinde tek dizinin üstüne çökerek “Ta-na-na-naaam!” diye bitiriyor. Seyirciler içinde kimsede alkışlayacak hal yok. İnsanlar kuru kuru yutkunarak sersemlemiş gözlerle bakıyorlar adama.

“Pekâlâ, yolumuza devam edelim. Kamyonette gidiyoruz, Fıkracı ile sadakatsiz kulunuz - siktir ya, sahiden çok sadakatsizim.” Dizinin üstünden kalkmaya çalışıyor ve ancak üçüncü demesinde başarıyor bunu. “Sıcaktan pişiyoruz, ağzımız dilimiz kurumuş, gözlerimize, ağzımıza sinekler üşüşüyor. Bir şey söyleyeyim mi? Daha önce dediğimi geri alıyorum: Aslında o kamyonet yolculuğunu o kadar da fazla düşünmüyorum. En azından uyanıkken düşünmüyorum, arada bir aklıma düşüyor yalnızca,

mesela o cam ve kafamın camın üstünde zangırdayışı. Mesela şoförün tavşan dişlerini dudaklarıyla kamufle etmeye çalışması-na ha bire gözümün takılması. Mesela oturduğum koltuğun döşemesinde bulunan ve neredeyse bütün yol boyunca parmağımı içinden çıkarmadığım o ufak delik; deliğin içinde köpüklü lastik vardı, belki size komik gelecek ama daha önce hiç böyle bir şey görmemiştim, çünkü bizim evdeki döşeklerin içi saman doluydu. Köpüklü lastiğin kendine özgü dokusu hoşuma gitmişti, kamyonetin içinde bulunduğum süre boyunca onun başka bir gezegenden gelen büyümlü bir madde olduğu hissini üstümden atamadım, sanki beni koruyan bir asal maddeydi de parmağımı o delikten çıkardığım anda dünya olduğu gibi üstüme çökecekti. Bugüne bugün, o yolculuktan kala kala bu tür ipe sapa gelmez ayrıntılar kaldı aklımda, o deneyimi, genelde geceleyin, rüyalarda bir bütün halinde hatırlıyorum ancak, işte o zaman uzun metrajlı oluyor, neredeyse her gece bunu görmek biraz matrak bir olay aslında, ne kadar sıkıcı bir durum olduğunu düşünebiliyor musunuz? - Alooo projektör! Neden aynı filmi gösterip duruyorsun lan?! Neyse sonra şoför, yüzüme bakmadan birden şöyle demesin mi: 'Kim vefat etmişti, daha söylemedin ki-'"

Dovaleh artık alıştığımız, o afallamış gözlerle bize bakıyor. Dudaklarının iki ucunu abartılı bir şekilde gerip bizi, kendisiyle birlikte gülümsemeye zorluyor. Kimse gülümsemiyor. Gözlerini daha da kocaman açıyor ve hızlı hızlı kırıştırıyor. Yüzü hepten palyaçoğa döndü şimdi. Başını birkaç kez aşağı yukarı sallıyor ve sessizce dudaklarını oynatıyor: Komik değil mi? Sahiden mi? Buraya kadar mıymış? Artık komik değil miyim yani? Demek nihayet kaybettim yeteneğimi ha? Başını göğsüne düşürüyor, el kol hareketleri ve abartılı yüz ifadeleriyle dört başı mamur, sessiz bir sohbeta giriyor kendisiyle.

Ardından sessizliğe gömülüyor. Kıpırdamaksızın.

Küçümen kadın olacakları nasılsa bizden önce sezinliyor. Geri kaçıyor ve yüzünü elleriyle kapatıyor. Yumruk o kadar hızlı

fırılıyor ki, neredeyse göremiyorum onu. Birbirine vuran dişlerin takırdamasını işitiyorum ve yüzü bir an için boynundan kopup gidecekmiş gibi görünüyor. Gözlüğü yere düşüyor. Yüzünde kıl oynamıyor yine de. Acı içinde hızlı hızlı soluk alıp veriyor yalnızca. Dudaklarının uçlarını iki parmağıyla yukarı doğru iterek yalancı bir gülümseme çiziyor yüzüne: Hâlâ mı komik değil? Hiç mi?

Seyirci buz kesmiş. İki motosikletçi yüzleri yay gibi gerilmiş, kulakları dikilmiş halde oturuyor, bu anın geleceğini bildikleri, bilhassa bunun için geldikleri birden dank ediyor kafama.

Artık bağıyor: “Hayır mı? Hiç mi komik değil? Hayır, hayır, hayır mı?” Yüzünü tokatlıyor, kaburga kemiklerine, karnına yumruk üstüne yumruk indiriyor. Buradan bakıldığında, en az iki adam arasında geçen bir kavga gibi görünüyor. Ellerden, kollardan, yumruklardan ve değişen yüz ifadelerinden olma o kasırganın keşmekeşinde, bu akşam birden fazla kere yüzünden geçmiş olan bir anlatım tanıdık geliyor bana: İşkencecisiyle yekvücut oluyor. Başka bir adamın elleriyle dövüyor kendini.

İnsan uzuvlarının bu fırtınası belki bir yirmi saniye daha sürüyor, derken aniden duruyor. Bedeni, kırıpdamadığı halde geri çekiliyormuş, tiksintiyle kendisinden kaçınıyormuş gibi görünüyor. Sonra omuz silkiyor, akşamın başında sahneye fırladığı kapıdan bu kez çıkıp gitmek üzere bize arkasını dönüyor. Kâğıttan bir asker gibi, dizlerini yukarı çeke çeke, dirsekleriyle havayı biçe biçe rap rap yürüyor. Üçüncü adımda yerdeki gözlüğünü eziyor. Ama durmuyor, omuzları bir an yükseliyor, sonra gerisingeri düşüyor. Sırtı bize dönük gerçi, ama gözlüklerini paramparça ettiği an yüzünde belirmediğini tahmin ettiğim o alaylı gülümsemeyi hayal edebiliyorum. *Mankafa*, diye nefretle fısıldamayı da ihmal etmemiştir kesin.

Çıkıp gitmek, bizi bitmemiş bir hikâyeyle baş başa bırakmak üzere. Bir bacağı ve vücudunun yarısı kapının öbür yanına geçmiş bile. Duruyor. Yarısı hâlen sahnede. Yüzünü hafifçe bize doğru çeviriyor, ümitle gözlerini kırıştırıyor, yalvarırcasına gü-

lüksüyor. Çabucak doğruluyorum ve yüksek sesle gülüyorum. Kahkahamın kulağa nasıl yersiz geldiğini bilmiyor değilim, yine de bir kez daha gülüyorum. Birkaç ses daha katılıyor bana, cılız ve korkak, ama onu geri getirmeye yetiyor bu kadarı.

Arkasını dönüyor, çiçek tarlasındaki bir kız gibi neşeyle hoplayıp sıçrayarak gerisingeri geliyor, yolda bir an eğiliyor, camları paramparça olmuş yamuk gözlüğünü yerden alıp burnunun üstüne konduruyor, gözlük yüzde işareti gibi görünüyor şimdi. Burun deliklerinden iki yol halinde süzülen kan ağzına ve gömleğine damlıyor. “Şimdi sahiden hiç göremiyorum sizi,” diyor gözlerinin içi gülerek, “kara lekelerden ibaretsiniz buradan bakınca. Hepiniz birden çıkıp gitseniz ruhum duymaz!”

Tahmin ettiğim üzere, yalnız benim değil muhtemelen onun da tahmin ettiği, hatta umduğu üzere dört kişilik bir grup ayağa kalkıp şok olmuş yüzlerle dışarı çıkıyor. Üç çift daha izliyor onları. Alelacele, arkalarına bile dönüp bakmadan çıkıp gidiyorlar. Dovaleh karatahtaya doğru gidecek oluyor, derken vazgeçerek elini sallıyor.

“Yol o kadar uzun olmasına rağmen zaman su gibi akıp geçiyor!” diye bağılıyor firarilerin peşine sesini takarak. “Şoför öyle galeyana gelmiş durumda ki, bütün yüzü vücudunun üstünde seğirip duran, direksiyona çarpan kocaman bir tike dönüşmüş adeta: ‘Annen mi baban mı, hangisi, o kadarını söyle bari?’

“Hiçbir şey demeden öylece oturuyorum. Ama hiçbir şey. Yolda gitmeye devam ediyoruz. Bir sürü çukur var. Ne nerede olduğumuzu, ne de daha ne kadar yolumuz kaldığını biliyorum. Cam kulağını dövdükçe dövüyor, güneş yüzümü yakıyor. Gözlerimi açık tutmakta zorlanıyorum. Bir sol gözümü, bir sağ gözümü kapatıyorum sırayla. Her göz değiştirdiğimde dünya da daha farklı görünüyor. Derken bir an geliyor, sahip olmadığım bütün gücü toplayarak soruyorum adama: ‘Sen bilmiyor musun?’

“Ben mi?” diye bağılıyor zavallı Fıkracı, neredeyse direksiyon hâkimiyetini kaybederek. ‘Ben nereden bileyim yahu?’

“Onlarla aynı odadaydın.”

“Ama bu konuyu konuşturlarken değil... Zaten sonra benimle kavga etmeye giriştiler..’

“Nefes almaya başlıyorum. Şoför bilmiyor. Hiç değilse ben-den saklamıyormuş. Ona yandan şöyle bir bakıyorum ve hiç de fena bir adam değilmiş gibi görünüyor gözüme birden. Belki birkaç tahtası eksik, ama fena bir adam değil aslında, beni güldürmek için o kadar da uğraştı zavallı, hakkını yemeyeyim, hem bu araba yolculuğu onu da tedirgin etmişti belki, üstüne benim varlığım da eklenince, haksız da sayılmaz, beni tanımıyor ki, olmadık bir şeyler yapacağımdan korkmuştur belki, ne yapacağım belli mi sanki - daha ben bile bilmiyorum neler yapabileceğimi.

“Demek sahiden Be’er Sheva’ya kadar beklemem gerekiyor, diye düşünmeye başlıyorum artık. Beni almaya artık kim gelecekse, o gerçeği biliyordur herhalde. Söylemişlerdir ona. Be’er Sheva’ya ne kadar yolumuz kaldığını sormayı geçiriyorum içimden. Acıkınaya da başlıyorum. Sabahtan beri boğazımdan bir şey geçmedi. Kafamı gerisingeri cama yashıyorum ve gözlerimi yumuyorum. Bu yeni bilgi sayesinde biraz nefes alır gibi oluyorum, çünkü şimdi daha fazla zaman var önümde: Be’er Sheva’daki tipler bana gerçeği söyleyene dek hiçbir şey olmamış gibi, ben kampa giderken evde her şey nasılsa hâlen aynen öyleymiş gibi, askeri bir kamyonette bana fıkralar anlatan bir şoförle Be’er Sheva’ya doğru öylesine bir yolculuğa çıkmışım gibi yapabilirim. Neden mi çıktım bu yolculuğa? Çünkü içimden öyle geldi. Çünkü tesadüfe bakın, bugün karargâhta seyretmeye can attığım bir fıkra yarışması var.

Uzaklarda bir yerlerden, kulübün dışındaki sanayi bölgesinden acı bir siren sesi iştiliyor. Garson kızlardan biri boş kalan bir masaya oturup Dovaleh’e diyor gözlerini. Dovaleh yorgun yorgun gülümsüyor kıza: “Yapma ama, şu haline bak bebek yüz-lüm! Yine ne oldu size böyle? Buradan bu beş karış suratlarla çıkacak olursanız Yoav bana tek kuruş vermez ha. Neden astınız

suratınızı canlarım? Cenazeye mi geldik? Alt tarafı stand-up komedisi! Kabul, gösterimiz benzerlerinin yanında biraz alternatif kalmış olabilir, askerlik anıları filan işin içine girince haliyle. Üstelik de o anıların üzerinden yıllar geçmiş - kırk üç sene millet, dile kolay! Zamanaşını diye bir şey var sonuçta, o velet, nur içinde yatsın, aramızdan ayrılalı yıllar olmuş, ondan tamamen kurtuldum ve ıslah oldum ben. Haydi, ne olur, biraz gülümseyin, bir kez olsun biraz hoş görün beni. Ekmeğimi kazanabilmemin hatırına. Ödemem gereken nafakanın hatırına. O hukuk öğrencileri nerede?” Elini yamuk gözlüklerinin üstüne siper edip bakınıyor, ama o grup gideli çok oldu. “Öyle olsun,” diye homurdanıyor, “boş verin, belki bir yerlerde naylon mahkeme kurup yasadışı yargılama yapmaya gitmişlerdir. Bu arada nafakanın Latince’de ne anlama geldiğini bilen var mı? İbraniceye sözcüğü sözcüğüne çevirisi, ‘bir erkeğin testislerini cüzdanı vasıtasıyla yerinden sökmek’ oluyor. Nasıl, güzel değil mi? Şairane. Ya gülersiniz, gülün tabii, sizin için hava hoş... Oysa ben ağlıyorum... Hani bir türlü hamile kalamayan kadınlar vardır ya, ben de bir türlü evli kalamıyorum. Çok istiyorum evli kalmayı, ama tutmadı mı tutmuyor. Her seferinde aynı hikâye. Sözler veriyorum, yeminler ediyorum, ama ardından bildiğimi okuyup yine bir çuval inciri berbat ediyorum, sonra ayıkla pirincin taşını: mahkemeler, mal paylaşımları, çocukları görebilmem için açık görüş günleri... Birlikte zifiri karanlık bir kuyuya düşen tavşanla yılan fıkrasını duymuş muydunuz? Bunu da mı duymadınız? İnsafbe, nerede yaşıyorsunuz siz?! Neyse, yılan tavşanı tepeden tırnağa bir yoklamış ve demiş ki, ‘Yumuşacık bir kürkün, uzun kulakların, kocaman ön dişlerin var - tavşansın sen!’ Tavşan da yılanı yoklamış: ‘Çatallı, uzun bir dilin var, sinsi sinsi sürünüyorsun ve kaygansın - buldum, avukatsın sen!’”

Bir parmağını havaya kaldırarak cılız kahkahalarımızı yarıda kesiyor. “Hadi size bir soru, bir tutam Zen Dovizm: Eğer bir

adam ormanda yapayalnızsa ve çevresinde insan ya da hayvan namına tek bir canlı bile yoksa, kabahat yine de onun mudur?”

Kadınlar kakhaha atıyor, erkekler pis pis gülüyor.

“Şoför kafasını direksiyona vurmaya başlıyor, bir yandan da bas bas bağılıyor: ‘İşe bak be! Nasıl söylemezler sana? Nasıl söylemediler?’ Cevap vermiyorum. ‘Siktiğimin A’sı’ diyor, elleri titreyerek bir sigara yakıyor. Bana yandan, çarpık bir bakış atıyor: ‘Sen de ister misin?’ Çok olağan bir şeymiş gibi paketten bir sigara çekiyorum. Sigaramı yakıyor. Hayatımın ilk gerçek sigarası. Markası Time, bütün çocukların içtiği sigara. Kampta arkadaşlarım hiç koklatmıyordu bana. ‘Sen daha bebesin,’ diyorlardı. Başımın üstünden elden ele geçiriyorlardı sigarayı. Kızlar bile atlıyordu beni, şimdiyse şoför öylece yakıyor sigaramı, çakmağın üstünde de bir giyinip bir soyunan bir kız var. Dumanı içime çekip öksürüyorum, genzim yanıyor, iyi geldi. Umarım her şeyi yakar. Umarım bütün dünyayı yakıp kül eder.

“Neyse hem gidiyoruz, hem sigara içiyoruz. İki yetişkin adam gibi sessiz sedasız. Babam beni görebilseydi, oracıkta tokadı basardı yüzüme. O zaman şimdi annemin sırası, hadi çabuk, hangi hali olursa olsun, fark etmez. Akşamları Taas servisinden indiğinde yüzünün halini getir gözünün önüne, zannedersin sabahdan akşama kadar Ölüm Meleği’ne²⁹ hizmet etmiş, her gün ama her gün aynı, asla alışmıyor işine, anca yıkanıp da o kurşun kokusunu vücudundan silip attığında insana dönüyor yeniden. Sonra koltuğuna geçip oturuyor ve ben de gösterilerimi yapıyorum ona. ‘Günün gösterisi’ diyoruz buna aramızda, her gün okul yolunda, okulda, okul çıkışında ince ince kafamda planlıyorum ne yapacağımı. Çeşit çeşit tiplerle, kostümler, şapkalar, eşarplarla, komşuların çamaşır ipinden aşırđığım kıyafetler ve sokakta bulduğum zimbirtılarla -ne de olsa babamın oğluyum- yalnız ve yalnız annem için sahnelenen özel bir gösteri bu.

²⁹ Mengele’ye gönderme. (ç.n.)

“Karanlık çepeçevre sarmış etrafımızı, ama annemle benim ışığa ihtiyacımız yok. Şofben düğmesinin ufacık kırmızı ışığı yetiyor da artıyor bize. Annem en çok karanlıkta rahat ediyor, hep öyle der, hem gözleri de karanlıkta salıdan acayip büyüyor, görerseniz inanamazsınız. O belli belirsiz kırmızı korun içinde yüzen iki mavi balık adeta. İnsan onu sokakta başörtüsüyle ve çizmeleriyle başı önünde yürürken görünce ne kadar güzel olduğunu anlayamıyor, oysa evin içinde dünyanın en güzel kadını o. *Gashash*’ın, Uri Zohar’ın, Shaïke Ofir’in komik skeçlerini canlandırırdım ona, Tiyatro Kulübü Dörtlüsü’nden taklitler yapardım. Süpürge sapını mikrofon niyetine elime alıp ‘Demek Gençsin,’ ‘İnci Boyunlu Sevdiceğim,’ ‘Adını Bilmiyordu O Güzelin’ şarkılarını söylerdim. Yıllar boyunca üst üste her akşam dört başı mamur bir şov, üstelik babamın ruhu duymaksızın. Bir kere bile yakalayamadı bizi. Bazen tam bitirdiğimiz anda içeri girer, bir şeylerden kuşkulandır gibi olur, ama ne olduğunu çıkaramazdı, karşımızda durup ihtiyar bir öğretmen gibi başını iki yana sallardı, hepsi o kadar, ötesi gelmezdi elinden, beni seyrederken annemin nasıl olduğunu hayal bile edemezdi o.”

Öne eğilip vücudunu hikâyenin üstüne örtercesine bir kavis veriyor sırtına.

“Bu kadar uzun bir süre hiç ara vermeden annemi düşünmemin hayra alamet olmadığı hissine kapılmaya başlıyorum, öte yandan yarıda kesmek de istemiyorum, çünkü öyle yaparsam annemi zayıf düşürecekimden korkuyorum. Zaten hâlihazırda yeterince güçsüz. Yakında babama da sıra gelecek; hakkaniyetli olmalı bu iş. İltimas geçmeden ikisine de eşit zaman tanınmalı, hem de saniyesine varıncaya dek. Beyaz sabahlığı ve başına sarılı beyaz havluyla ayaklarını o ufak pufa uzatıp otururdu annem. Bir prenses gibi görünürdü. Grace Kelly gibi.” Dönüp bize bakıyor ve sesi birden farklı geliyor kulağa: Bizimle içtenlikle konuşan bir adamın berrak sesi. “Bakın, onunla baş başa geçirdiğim süre toplansanız belki günde bir saatti, sonra babam geliyordu

eve. Belki bir saatten de azdı, on beş dakikaydı belki, tam emin değilim, insan çocukken zaman da farklı akıyor. Ama onunla en güzel anlarım bunlardı işte, o yüzden bu anların balonunu biraz şişirmiş olabilirim...” Kıkırdıyor. “Film sahnelerinden tutun başkalarının stand-up gösterilerinin komik kısımlarına varıncaya dek her türlü şeyi canlandırırdım ona: ‘Burada yemekler berbat, porsiyonlar da ufacak!’³⁰ ‘Bir keresinde bir geyik vurdum.’³¹ Tabii bütün İsrail komedi klasiklerini de. O ise elinde sigarası, yarısı yüzüme, diğer yarısıysa başımın ardındaki bilinmez bir yere çevrilmiş gülümsemesiyle bakın şöyle otururdu. Üstelik benim İbranicemin, taklidini yaptığım şivelerin ve kullandığım argonun ne kadarını anladığı da şüpheliydi, birçok şeyi kaçıırıyordu muhtemelen, ama yine de üç-dört yıl, hatta belki beş yıl boyunca her akşamüstü o koltuğa oturup gülümseyerek beni seyretmekten vazgeçmedi. Ve kalıbımı basarım, benden başka kimse öyle gülümsediğini görmemiştir onun, yüzünde o gülümsemeyle seyrederek de seyrederek, derken birden gösterimden bıktıverirdi, lafımın ortasında olabilirdim o anda, nerede kaldığımın bir önemi yoktu, esprinin can alıcı cümlesini yapıştırmama ramak kalmış olabilirdi, bıkkınlığın gelip çatmak üzere olduğunu hissederdim, artık uzmanlaşmıştım o konuda, gözleri dalmaya, iç dünyasına kaçmaya başladılar, dudakları titrerdi, ağzı iki yana doğru kasılırdı, bunu sezinlediğim anda da espriyi patlatmak, o son virajı almak için acele ederdim, ama ben istediğim kadar depara kalıyım, nafile, yüzü göz göre göre geçit vermez bir duvara dönüşürdü ve olay orada biterdi. Son. Geçmiş olsun. Kafama sardığım eşarplarla, elimde süpürgeyle, kendimi tam anlamıyla salak gibi, bir soytarı gibi hissederek karşısında öylece kalakalırdım, o ise başındaki havluyu çözüp atar, sigarasını söndürürdü. ‘Ne olacak senin sonun!’ diye bağırırdı bana. ‘Git ödevini yap, dışarı çık da arkadaşlarınla oyna-’”

³⁰ Woody Allen’ın Annie Hall filminden alıntı.

³¹ Woody Allen’ın stand-up gösterisinden alıntı. (ç.n.)

Sahnenin etrafında üç tur attıktan sonra soluğu düzene giriyor anca, bense o sessizlik anında bambaşka bir ıstırapın pençesinde kıvranıyorum. Keşke Tamara'dan bir çocuğum olsaydı, diye geçiriyorum içimden belki bininci kere. Ne var ki acı, yepyeni bir yere, var olduğunu dahi bilmediğim bir iç organa saplıyor bu kez bıçağını. Onu biraz olsun bana hatırlatacak bir çocuğum olsaydı keşke. Çok değil, yanağının bir kıvrımı, dudağının tek bir hareketi benzese yeterdi. Yemin ederim başka bir şey istemezdim.

“Her neyse, nerede kalmıştık?” diye bağılıyor boğuk bir sesle. “Nerede kalmıştım? Yolcu yolunda gerek, çalışmaya ekmek yok Dovaleh. Evet, Be’er Ora’yı, şoförü geçtik, sigarayı, annemi, babamı işledik... Hah tamam, acayip hızlı gidiyoruz, hız göstergesi saatte 120-130 kilometreye dayanmış durumda, kaporta zangırdamaya başlıyor, ama şoför hâlâ daha başını iki yana sallayarak yumruğuyla direksiyona vuruyor. Kafası oynayan o ön panel oyuncaklarından birinin şoför mahalline geçip bizzat arabayı kullandığına o günden sonra bir daha da tanık olmadım. Kafasının oynaması yetmezmiş gibi iki saniyede bir sanki, ne bileyim, bulaşıcı bir hastalığım varmış gibi benden yana çarpık bir bakış atıyor...

“Ama bende tık yok. Sigaramı içiyorum. Derin nefesler çekip beynimi, bütün düşüncelerimi şöyle adamakıllı yakıyorum. Sigara içmenin artısı da yok değil, şöyle ki bu sayede onları gerçek anlamda düşünmeden düşünebiliyorum, zira annem de sigara içiyor, babam da keza, annem akşamları, babam sabahları ve sırf bu kadarını düşünmeninle birlikte her ikisinin sigara dumanı birbirine karışıyor, sanki bir yangın çıkmışçasına kafamın içi dumanla doluyor, sigarayı camdan fırlatıp atıyorum, nefes alamıyorum - nefes alamıyorum.”

Eliyle yüzünü yelpazeleyerek sahnede dalgın dalgın dolanıyor. Anlattığı hikâyeden güç aldığını düşündüğüm anlar oluyor. Ama hemen sonra, tam tersine, onun gücünü, kanını canını eme-

nin asıl o hikâye olduğu hissine kapılıyorum. Bununla doğrudan ilgili olup olmadığını bilmiyorum ama, hikâyesiyle tutturduğu bu kusursuz ahenk yüzünden birden bir şey şekilleniyor kafamda, bir düşünce: belki de kâğıda dökerim bunu onun için, kısaca, madde madde özetlerim, bu akşamın bir tasviri olmuş olur. Karalamalarla dolu peçetelerimle evde oturup bu akşam burada olup bitenleri derli toplu bir şekilde yazmaya çalışırım.

Onda kalsın diye. Bir hatıra olarak.

“Ve Fıkracı olacak herif, birden kamyoneti durduruyor. Ama öyle efendi efendi kenara çekerek filan değil - efendilik hak getire, acı bir frenle banka soyguncusu gibi pati çektiriyor kamyonete!” Bir anda ileri doğru savrulup ağzı bir karış açık halde arkaya yapışarak bu ani freni sahnede canlandırıyor: “Zannedersin ‘Gansgterin Kaderi’ndeki Steve McQueen! Bonnie ve Clyde! Hop bankete savruluyoruz - ama bir dakika, banket manket yok! Kırk üç yıl öncesinden bahsediyoruz, yol denen şey bile daha yeni icat edilmişti, insanlar trafik kazası gördüklerinde alkışlayıp tekrarını istiyorlardı! Baaam! Kamyonet sarsılarak savruluyor, şoförle ikimiz havaya zıplayıp kafamızı brandadan bozma metal kasnaklı tavana çarpıyoruz, avaz avaz bağırıyoruz, dişlerimiz çalpara misali zangırdıyor, ağzımıza kumlar doluyor ve kamyonet nihayet durmaya karar verince de herif kafasını kornaya geçiriyor - resmen alnıyla tosluyor kornaya. Yalanım varsa ne olayım, en az otuz saniye öyle kalakaldı, dile kolay çölü yardı adam. Derken kafayı kaldırıyor, direksiyona yumruğuyla öyle bir vuruyor ki direksiyonu parçalayacak diye korkuyorum, sonra da ‘İster misin geri dönelim?’ diye soruyor bana.

“Nasıl yani geri? Benim Kudüs’e gitmem lazım.”

“Öyle ama hiçbir şey bilmeden tutup...’ diye kekelemeye başlıyor. ‘Ters bir olay... Ne bileyim, Tanrı’ya bile aykırı, Tevrat’a filan bile aykırı. Doğru değil, bu şekilde araba kullanmaya devam edemem, kötü hissediyorum kendimi, hakikaten bak, midemi bulandırıyor ya...’

“‘Sen devam et,’ diyorum adama, sesim ergenlik değişimini tamamlamışçasına. ‘Be’er Sheva’da söylerler nasıl olsa.’

“‘Sen öyle zannet, bok söylerler!’ Camdan dışarı tükürüyor. ‘O şerefsizlere çoktan notumu verdim ben. Tabansızlar sürüsü. Gör bak, hepsi de başkasına atacak topu, kendileri söylemek zorunda kalmasın da kim söylerse söylesin, bütün tasaları bu.’

“Sonra işlemek için kamyonetten iniyor. Ben içeride kalıyorum. Birden yalnızım. O kadın çavuş beni komutan kışlasının önünde bırakıp gittiğinden beri ilk kez kendimle baş başayım. Ve daha saniyesinde, yalnız olmanın bana hiç de iyi gelmediğini anlıyorum. Her şey üstüme üstüme geliyor. Kapıyı açıp aşağı atlıyorum, kamyonetin öbür tarafına, işlemeye gidiyorum. Ayakta durmuş işiyorum ki saniyesinde babam düşüyor aklıma, resmen zorla sokuşturuyor kendini oracığa, babam bunu annemden daha çok yapıyor - neye yormalı acaba? Ve annem neden giderek halsiz düşüyor böyle? Onu zorla geri çağırıyorum, ama babam da onunla geliyor, gölge gibi annemin peşinden ayrılmıyor, beni bir saniyeliğine bile onunla yalnız bırakmıyor. Bu ne boktan iş ya. Var gücümle annemi düşünüyorum, onun iyi hallerini görmek istiyorum, ama ne görsem beğenirsiniz? Radyoda İsrail askerlerinin bir teröristi öldürdüğü ya da karşılıklı ateş açılması üzerine silahlı kuvvetlerimizin bir birliği toptan yok ettiği haberleri çıktığında nasıl bembeyaz kesildiğini görüyorum. Bunu duymasıyla birlikte çabucak ayağa kalkıyor ve kendini tuvalete atıyor. Daha önce yıkanmış da olsa, tuvalette sil baştan yıkanmaya girişiyor, ellerini derileri kalkana dek ovalayarak ve sıcak suyun tamamını harcayarak belki bir saat tıklılıp kalıyor orada. Bu meyanda babam sinirden delirmekle, burnundan soluyarak koridoru bir ileri bir geri arşınlamakla meşgul - Üffff! Üffff! Annemin ordumuzun tarafını tutmamasıyla sıcak suyu bitirmesine aynı ölçüde ifrit oluyor. Ama annem tuvaletten çıkınca hiçbir şey demiyor ona. Tek kelime dahi etmiyor. Al işte, yine babamı düşündüm, bırakmıyor ki annemle bir saniye yalnız kalayım.”

Sahnede amaçsızca dolanıyor. Sanırım ayakları birbirine doluyor. Arkasındaki bakır vazo onun suretini hummalı bir şekilde tekrar tekrar massedip geri tükürüyor.

“Aklımdan bin türlü şey geçiyor: bundan sonra ne olacak, bu iş nasıl çözülecek, ben ne olacağım, kim bana göz kulak olacak. Mesela babam, örnek veriyorum sadece, henüz dört-beş yaşımdayken bana futbol öğretmeye başlamıştı, dedim ya futbol oynamayı filan değil, dalga mı geçiyorsunuz, hiç işi olmazdı oynamakla, hayır ansiklopedik bilgileri, futbolun kurallarını öğretiyordu o; Dünya Kupası’nın ve İsrail Kupası’nın sonuçlarını, turnuvaları, İsrail takımlarındaki oyuncuların adlarını, sonra İngiltere, Brezilya, Arjantin ve Macar takımlarının; hatta bütün dünya takımlarının adlarını ve oyuncularını. Tabii ki Almanya, bir de İspanya hariç, zira İspanya’nın fi tarihinde Yahudileri kovmasını hâlâ tam olarak affedememişti. Bazen ben ev ödevimi yaparken, kendisi de paçavraları testereden geçirirken rasgele sözlüye çekerti beni: ‘Fransa! 58 Dünya Kupası!’ Hemen saymaya başladım: ‘Fontaine! Zounke! Roger Marsh!’ Daha lafımı bitirmeden ‘İsveç!’ diye atılırdı bu kez. ‘Hangi yıl peki?’ diye sorardım hemen. ‘Yine 1958!’ derdi. Bunun üzerine ‘Lidholm! Simonson!’ diye yapıştırdım cevabı. Ne güzel zamanlardı onlar. Bilin diye söylüyorum, adam hayatında bir kere bile futbol maçına gitmemişti. Maç seyretmenin vakit kaybı olduğunu düşünürdü: Neden doksan dakika boyunca oynuyorlar ki? Yirmi dakika nelerine yetmiyor?! Neden ilk golde bitirmiyorlar maçı? Öte yandan beni yaşitlarım kıyasla çelimsiz ve pısırik bulduğundan, şayet futbol hakkında çok şey bilirimsem oğlanların bana saygı duyacağına, beni koruyacağına ve fazla tartaklamayacağına hükmetmişti bir kere. İşte kafası böyle çalışırdı onun, daima niyet altında niyet, daima birtakım gizli kozlar, onun gözündeki yerini asla kestiremezdi insan - Acaba iyiliğimi mi istiyor? Yoksa kötülüğümü mü? Ve sanırım beni de böyle yetiştirdi, nihayetinde her koyunun

kendi bacağından asıldığına inanmaya sevk ederek. Hayattaki düsturu, Babiş'ten torlak oğluna geçen mirasın özü buydu işte.

“Neden bahsediyorduk Netanya? Başka ne hatırlıyorum? Hah, tamam, bir sürü şey hatırlıyorum, hatta ne kadar çok şey hatırladığımın yeni yeni farkına varıyorum. Çok fazla şey hatırlıyorum. Mesela işlemeyi bitirdikten sonra tıpkı babamın öğrettiği şekilde şeyimi ‘bir kere, sonra iki kere’ sallıyorum, derken babamın şaka maka bana epeyce şey öğrettiğine ayıyorum, üstelik pireyi deve yapmadan, yeri geldikçe, sessiz sedasız öğretmişti hepsini; mesela stor perde tamir etmeyi, duvara matkapla delik açmayı, gazyağı ısıtıcısını temizlemeyi, tıkalı lavabo açmayı ve sigorta teli değiştirmeyi. Sonra benimle, gerçekte hiç umurunda olmayan futboldansa, daha başka şeyler hakkında konuşmak için yanıp tutuştuğu hissine kapıldığım anlar geçiyor aklımdan; başka şeyler derken, bir babayla oğulun konuşacağı şeylerden bahsediyorum, mesela ne bileyim çocukluk anılarını ya da kafasından geçenleri benimle paylaşmasından veya yalnızca yanıma gelip bana sarılmasından filan. Ama bunu nasıl yapacağını bilmiyordu ya da belki utanıyordu veya belki beni annemle çok fazla yalnız bıraktığını, bu ilişkiye kendisini de dahil etmek için çok geç kaldığını hissediyordu. Derken yine annem yerine babamı düşündüğümü fark ediyorum, beynim bu boktan şeyleri düşünmekten fırıl fırıl dönmeye başlıyor ve kamyonete güç bela atıyorum kendimi.

“İyi akşamlar Netanya!” diye kükrüyor sahneye az önce fırlamışçasına, oysa sesi yorgun ve kısık. “Hâlâ benimle misiniz? Çocukluğumuzda View-Master diye bir oyuncak vardı. Acaba hatırlayan çıkar mı içinde? Evet, var mı tevellüdü yeten? İçine slaytlar takılan dürbün gibi bir şeydi hani, düğmesine bastıkça resimleri değiştirdi. Selüloidin altın çağından kalma bir icat,” diye espri yapıyor, “hatta Pinokyo’yu, Uyuyan Güzel’i, Çizmeli Kedi’yi filan hep o dürbün sayesinde görmüştük biz...”

Seyircilerden yalnızca iki kişi gülümsüyor - o uzun boylu, beyaz saçlı kadınla ben. Bir an kadınla göz göze geliyoruz. Zarif bir yüzü ve ince çerçevele gözlükleri var.

“İşte şimdi beni o şekilde gördüğünüzü farz edin. Şoförle ben kamyonette, *tık-tık*. Etrafımızda çöl, *tık-tık*. Arada sırada askeri bir araç bize doğru geliyor, sonra yanımızdan geçtiği ana zum yapan bir slayt var, *tık-tık*.”

Sahnenin dibinde oturan kadınlı erkekli, gençten beş kişilik bir grup aralarında bakışıyorlar, sonra kalkıp gidiyorlar. Tek kelime etmiyorlar. Neden bu kadar sabrettiklerini, çıkmak için neden tam bu anı seçtiklerini bilmiyorum. Dovaleh karatahtaya doğru gidiyor, tahtanın önünde kalakalıyor. Bu terk edilışın onun nezdinde diğerlerinden daha incitici olduğunu hissediyorum. Omuzlarını sarkıtarak tebeşiri tahtaya hışımla bastırıyor: çizgi, çizgi, çizgi, çizgi, çizgi.

Ama tam çıkış kapısının orada kadınlardan biri, erkek arkadaş olmayan kadın bu, duruyor ve arkadaşlarının üstelemelerine rağmen onlara güle güle deyip geri dönüyor, boş bir masaya geçip oturuyor. İşletmeci, garson kıza el ederek kadına bakmasını istiyor. Kadın bir bardak su rica ediyor. Dovaleh eşkin giden deve misali gerisingeri tahtaya doğru seğırtiyor -bir anlık bir Groucho Marx parıltısı- ve çizgilerden birini abartılı hareketlerle siliyor. Bu meyanda kafasını çevirip kadına otuz iki dişini birden göstererek sırtımayı da ihmal etmiyor.

“Ve bir anda, düşünmeden, ‘Bana bir fıkra anlat,’ diyorum şoföre. Adamın vücudu, sanki karın boşluğuna yumruk atmışım gibi iki büklüm oluyor. ‘Manyak mısın nesin? Fıkranın sırası mı?’ ‘Ya sana ne? Bir tane anlat işte,’ diye yanıtlıyorum. ‘Yok, olmaz, şu anda anlatamam.’ ‘Daha önce nasıl anlatıyordun peki?’ ‘Daha önce bilmiyordum. Artık biliyorum.’ Başını bile çevirmiyor. Dönüp yüzüme bakmaktan korkuyor. Sanki bir hastalık kapacak benden. ‘Hiç boşuna umutlanma, olmaz,’ diyor, ‘bana söylediğin şey yüzünden zaten feleğim yeterince şaştı.’ ‘Son bir

kıyak geç bana, ne olur,’ diyorum, ‘bir tanecik sarışın fıkrası anlat. En kötü ne olabilir ki? Arabada ikimizden başka kimse yok, kimsenin ruhu duymaz.’ Ama adam, ‘Yok, vallahi de olmaz, bil-lahi de olmaz,’ diye kestirip atıyor.

“Anlatamıyorsa anlatamıyor, ne yapalım. Onu rahat bırakıyorum. Başımı cama yaslayıp beynimi haritadan külliye silmeye teşebbüs ediyorum, zı-zı-zı, düşünmek yok, var olmak yok, hiçbir şey yok, ne annem, ne babam, ne öksüzlük. Hee yok, sen öyle zannet. Gözlerimi yumduğumun saniyesinde babam çulluyor üstüme, artık resmen komando kesilmiş, nefes alınma bile fırsat vermeden baskın yapıyor. Cumaları, annem sabah vardiyasında çalışırken, babam beni erkenden uyandırır ve birlikte bahçeye inerdik. Size bunu anlatmıştım, değil mi? Anlatmadım mı? Sadece bize aitti o bahçe, apartmanın arkasında, ufacık bir şeydi – taş çatlasa üçe üçlük bir alan. Bütün sebzelerinizi burada yetiştirirdik. Neyse bahçede bir battaniyeye sarınarak oturuyoruz işte; babam elinde kahvesi sigarasıyla, yüzünde kirli sakalıyla, bense yarı uyuklayarak, sanki farkında değilmiş-çesine babama handiyse yaslanarak; babam kahvesine bandığı bisküvileri bana yediriyor ve etrafımıza mutlak bir sessizlik hâkim. Yukarıda bütün apartman uyumakta, dairelerde tek bir kırıltı bile yok ve babamla neredeyse hiç konuşmuyoruz.”

O sessizliği işitebilmemiz için parmağını havaya kaldırıyor.

“Sabahın o saatinde babamın ızzz enerjisi henüz uyanmış olmazdı, o yüzden seher kuşlarını, kelekleri ve böcekleri seyrederdik. Kuşlara bisküvi kırıntıları atardık. Duysanız insan ıslığı olduğuna hayatta inanamayacağınız kuş sesleri çıkarır babam.

“Birden şoförün sesini duyuyorum. ‘Bir gemi batmış ve gemiden yalnızca bir kişi denize atlayıp kendini kurtarmayı başarmış. Adam can havliyle yüzmeye başlamış, ağzına dolan suları tükürmekten, dalgalarla boğuşmaktan bir hal olmuş, kendini su yüzünde tutmak için kâh yüzmüş, kâh çırpınmış. Nihayet yorgunluktan pes etmek üzereyken bir ada görmüş ve bata çıka ken-

disini kıyıya atmış, kıyıda yatarken bir de bakmış ki yalnız değil: meğer bir köpekle bir keçi de canlarını kurtarmayı başarmış.'

"Gözlerimi birazcık aralıyorum. Şoför dudaklarını oynatmadan konuşuyor ve ne dediği güç bela anlaşıyor.

"Bir hafta geçmiş, iki hafta geçmiş, adada inle cin top oynuyormuş, ne bir insan ne de hayvan varmış, sadece adam, bir de o keçiyle köpek.'

"Hikâyenin gidişatına bakılırsa şoför bir fıkra anlatmakta ya, sesi fıkra sesi değil. Ağzına adeta kramp girmiş gibi konuşuyor.

"Bir ay sonra, adam azgınlıktan duvara tırmanacak hale gelmiş. Bir sağa bakıyormuş, bir sola, fakat çevrede dişi namına keçiden başka tek bir canlı yokmuş. Bir hafta daha geçmiş, adamda dayanacak güç kalmamış, patlayacak raddeye gelmiş artık.'

"Bu arada kendi kendime düşünüyorum: Aç kulağını, şoför belden aşağı bir fıkra anlatıyor sana. Hoppala, ne oluyor ya? Gözümü birazcık daha açıyorum. Fıkracının üst gövdesi olduğu gibi direksiyonun üstüne kapanmış, ön cama adeta yapışmış yüzü ölümüne ciddi. Gözlerimi yumuyorum. Anlattığında anlamam gereken bir şey var, ama anlayacak mecal mi kalmış bende, o adayı kazazede adamlarla, keçiyle ve köpekle filan zihnimde canlandırmakta buluyorum çareyi, bir kenara güzel bir palmiye ağacı konduruyorum, bir hindistancevizi kırıyorum, bir köşeye bir hamak asıyorum. Bir şezlong. Plaj topu.

"Bir hafta daha geçmiş, adam hepten gemi azıya almış. Çaresiz keçiye yanaşmış, uçkurunu çözüp aletini çıkarmış, ama tam işe koyulacağı sırada köpek birden fırlayıp adama gırrrr diye hırlamaya başlamasın mı! 'Sakın ha, birader, sen sen ol keçiye dokunayım deme!' der gibiymiş adeta. Adamın gözü korkmuş, mecburen toparlanmış, ama içinden de şöyle düşünmüş: Gece nasıl olsa köpek uyuyacak, ben de o zaman harekete geçirim. Gece olmuş, köpek sahiden de horul horul horlamaktaymış,

herif parmak uçlarında keçiye sokulmuş. Tam işe koyulacakmış ki köpek bir panter gibi üstüne atılmış, deli gibi havlıyormuş adama, gözlerinde kan, dişlerinde testere parıltısı varmış. Zavallı adam ne yapsın? Mosmor taşakları zonklayarak gerisingeri uyumaya gitmiş.”

Dovaleh konuşuyor, bense çevremdeki insanları süzüyorum. Özellikle de kadınları. O uzun boylu kadına bakıyorum göz ucuyla. Kısacık kesilmiş saçları biçimli, güzelim başının etrafını adeta bir hale gibi kuşatıyor. Tamara’nın hastalanmasının üzerinden üç yıl geçmiş. Bense tepeden tırnağa felçliyim sanki, öylesine topyekûn bir duygusuzluk. Kadınlar bu halimi bir şekilde seziyor mu acaba, diye düşünüyorum. O yüzden mi bunca zamandır birinden bile en ufak bir sinyal alamadım?

“Bu arada, o ana dek bir fıkranın böyle ölümüne bir ciddiyetle anlatıldığına hayatımda şahit olmadığımı dikkatinizi çekmek isterim. Adam her bir sözcüğü üstüne öyle basa basa telaffuz ediyor ki, Tanrı korusun, bir heceyi atlasa onu yarışmadan diskalifiye edip fıkra anlatma ehliyetini sonsuza dek elinden alacaklar sanki.”

İki büklüm olmuş vücuduyla görünmez bir direksiyon simidinin üstüne kapanan Dovaleh, şoförü en ince ayrıntısına dek canlandırarak karşımızda ete kemiğe büründürüyor. “Aynı sahne sonraki gün de tekrarlanmış, derken günler günleri, haftalar haftaları kovalamış, koca bir ay geçmiş. Adam ne zaman keçiye biraz yanaşacak olsa, köpek *Gırrrrr!* diye atılıp onu durduruyormuş.”

Tek tük gülümsemeler. Küçümen kadın kıkırdıyor ve eliyle ağzını kapatıyor. Dovaleh yeniden, bu kez yalnızca kadına doğru “*Gırrrrr!*” diye hırlıyor, önceki *zı-zı-zı-zı’nın* bir çeşitlemesi bu. Kadın bayılıyor buna. Dovaleh onu gıdıklamış gibi çınlıyor kahkahası. Dovaleh şefkatle bakıyor kadına.

“Neyse bir gün, kazazede adam eli böğründe oturmuş denize bakarken birden açıklarda bir duman görmüş - bir gemi daha

batıyormuş! Bu gemiden de sarışın bir kadın atlamış denize, sarışın bombaymış ki ne bomba: her şeyi fazlasıyla yerli yerindeymiş, adamı sittinsene oyalayacak malzeme varmış kadında. Adam bir an dahi tereddüt etmeksizin denize atlamış, geminin battığı yere kadar yüzmüş, sarışın bombanın yanına varmış. Kadını boğulmak üzereyken yakalamış, kollarına aldığı gibi adaya doğru sürüklemiş, kıyıya çıkarıp kumların üzerine yatırmış, derken sarışın -sarışın deyip geçmeyelim, kadın bir içim suymuş, mankenleri aratmazmış- gözlerini açmış ve adama şöyle demiş: ‘Kahramanım! Her şeyimle seninim artık. Ne istersen yapabilirsin bana!’ Bunu duyan adam etrafını kuşkuyla şöyle bir kolaçan etmiş ve kadının kulağına eğilip fısıldamış: ‘Madem öyle han’fendi, ayıp olmazsa şu köpeği beş dakika tutabilir misin?’”

“Ama ben-hayır, bir dakika müsaade et, Netanya!” O kadar ihtiyacımız olduğu halde, rahat rahat gülmemize bile izin vermiyor. “Birden öyle çingiraklı bir kahkaha patlatıyorum ki, o kamyonetin içinde resmen avaz avaz bağıryorum, neden dersiniz... bilmiyorum ki neden... düştüğüm akla ziyan durum yüzünden keçileri hepten kaçırdığımdan da olabilir, çok yakında yüzleşeceğim o gerçeği iki tam dakika boyunca düşünmek zorunda kalmadığımdan da. Belki benden yaşça büyük birinin bana yetişkin fıkrası anlatmasındandı biraz da, ne de olsa şoför bu konulardan iyi kötü çakan bir adam yerine koymuştu beni. Ama beynim hiç vakit kaybetmeden mutat fesatlığıyla devreye giriyor: ‘Şoför ne demeye şimdiden yetişkin yerine koyuyor ki beni? Belki ben bu kadar çabuk yetişkin olmak istemiyorum?’ diye düşünmeye başlıyorum bu sefer de.

“Ama sonuç olarak gözlerimden yaş gelinceye dek güldüm, size yemin ederim, o gözyaşları nihayet boşandı ve kendi kendime, o da bir şeydir dedim. Her şey bu denli boka sarmışken başka şeyleri düşünmektense, boğulmak üzere olan sarışın bombayı, köpekle keçiyi düşünmenin benim için çok daha hayırlı olduğu hissine kapılıyorum; onları hindistancevizleriyle filan hamakla-

rında yatarken canlandırıyorum gözümde ve bu, tanıdığım birilerini düşünmekten çok daha iyi geliyor bana.

“Şoföre gelince, öyle psikopatça kahkahalar atmamın onu tedirgin ettiğini görebiliyordum, adamcağız haklı olarak kafayı sıyırmamdan endişeleniyordu belki, öte yandan fıkrasını beğenmiş olmam da gururunu okşamıştı, nasıl okşamasın ki. Doğrulup arkasına yaslanmış, hızlı hızlı dişlerini yalıyordu, böyle de tuhaf bir tiki vardı adamın, aslına bakılırsa bir değil, bir sürü tuhaf tiki vardı; mesela alnının üstündeki güneş gözlüklerini itip durması, sonra sanki küçültmek istercesine iki parmağıyla burnunu sıkması, o halleri bugün dahi bazen gözümün önüne geliyor. ‘Ben-Gurion, Nasır ve Kruşçev bir uçakta uçuyorlarmış,’ diyor çabucak, ilgimi kaybetmeme fırsat vermeden. ‘Birden pilot yakıtın bittiğini ve uçakta tek bir paraşüt olduğunu anons etmiş...’

“Size ne diyebilirim ki, adam ayaklı fıkra kitabıydı. Fıkra anlatmayı araba kullanmaktan çok daha iyi biliyordu, orası kesin. ‘Aman bana ne?’ diye geçirdim içimden. İsterse ta Be’er Sheva’ya kadar anlatsın dursun fıkralarını, orada öğreneceğimi öğreneceğim nasılsa, bana söylememek gibi bir şansları yok, öksüz muhabbeti asıl orada başlayacak, ama oraya varıncaya dek de tecilli gibi bir şeyim, sanki beraat etmişim, kaçınılmaz infazım birkaç dakikalığına ertelenmiş sanki, en azından ben öyle hissediyorum.”

Dovaleh dik tuttuğu başını “işte böyle” dercesine sallayarak uzun uzun bakıyor bana. Ona telefonda, “Şahsına özel bir hüküm mü istiyorsun?” diye sorduğumda nasıl paniğe kapıldığını, hatta dehşete düştüğünü anımsıyorum birden.

“Aynı şey şoför için de geçerliydi. Sanırım fıkra anlatmayı sürdürmekten memnundu, zira durumum besbelli onu geriyordu, öte yandan belki de sadece kendimi iyi hissetnemi sağlamak istiyordu. Sebep ne olursa olsun, o andan itibaren soluk alınmacasına anlattı durdu, sigara tiryakileri misali fıkranın birini söndürüp birini yaktı, fıkraya tika basa doymamı sağladı, doğrusunu isterseniz çoğunu hatırlamıyorum bile, ama birkaçı ak-

lîmda kaldı ve barda oturan şu beyler var ya - Hoop beyler! Rosh Ha'AYin'dendiniz değil mi? Ha pardon, tabii ya Petah Tikva'dan. Eyvallah! - bu gördüğünüz arkadaşlar en az on beş yıldır müdavimimdir. Şerefimize *muchachos*! Ve fıkracıdan yadigâr o üç beş fıkrayı her gösterime, gerekse de gerekme de yedirdiğimi çok iyi bilirler, eh şimdi siz de o fıkraların nereden çıktığını biliyorsunuz, mesela küfür etmeden duramayan bir papağanı olan adam fıkrası. Hele bir dinleyin, bayılacaksınız. Hayvan sabah gözlerini açtığı andan uykuya dalıncaya dek aklınıza gelip gelebilecek en belden aşağı-

"Yine ne oldu?" diyerek dudağını ısıırıyor. "Yüzüme gözüme mi bulaştırdım? Durun bir dakika, yoksa bunu anlattım mı bu akşam çoktan? Yapmayın ya."

İnsanlar yerlerinde kıpırdamadan, donuk gözlerle oturuyor.

"Papağan fıkrasını anlatmıştın bize," diyor medyum adama bakmaksızın.

"Ama bir dakika, bu başka bir papağandı..." diye geveliyor. "Şaka şaka! Ne o, ciddiye mi aldınız yoksa. Bazen uyanık olup olmadıklarını anlamak için seyircileri böyle imtihan ederim. Bravo, sınavı geçtiniz! Takdirnamelik seyircisiniz!" Yüzünü ekşitiyor, bir korku ifadesi hâkim oluyor suratına. "Nerede kalmıştım?"

"O fıkracıda," diyor küçümen kadın.

"İlaçlar yüzünden hep," diyor kadına ve cep şişesinden kana kana içiyor.

"Yan etkiler değil mi?" diyor kadın halen adama bakmaksızın. "Ben de çekiyorum onlardan."

"Dinle Pitz," diyor. "Millet dinleyin, neredeyse sonuna geldim, biraz daha sıkın dişinizi, olmaz mı? Neyse şoför ishal olmuş gibi zincirleme fıkra anlatıyor ve boş yere sinirlerini harap ediyor; benimse kafam dev bir çokbukuruna dönüşmüş halde; yok rahip, yok haham, yok hayat kadını, yok oduncuyla kazara çantaları karışan sünnetçinin karnından şarkı söyleyen koyun, pa-

pağan -yani ikinci papağan- filan derken her şey kafamda çorba olup bütün günün çılgınlığına karışıyor ve sanırım bir noktada uyuyakalıyorum.”

“Uyanınca ne görsem beğenirsiniz? Kesinlikle Be’er Sheva Otogarı olmayan bir yerde durmuş olduğumuzu. Tavukların gıdaklayarak ortalıkta gezindiği, köpeklerin kaşındığı, bir kafes içinde güvercinlerin bulunduğu sıradan bir bahçedeyiz ve arabanın yanında gür saçları kara bukleler halinde arşa yükselen sıksa bir kadın duruyor, kadının kucağında da yine sıksa, altı bezli bir bebek. Kadın benim tarafımdaki camın dışından, çift başlı bir yılan görmüşçesine bakıyor bana. Aklımdan geçen ilk düşünce şu: Bu hatunun yüzüne ne olmuş ya? Bir şeyle boyamış mıdır nedir? Derken kadının yüzünde gördüğümün gözyaşları olduğunu anlıyorum. İki düz şerit halinde durmaksızın süzülen öz hakiki gözyaşları bunlar, kadının yanında dikilmiş bir sandviç kemirmekte olan şoför bana bakıyor ve ‘Günaydın Amerika!’ diyor. ‘Bu benim ablam. Bizimle birlikte gelecek. Ağlama Duvarı’na ömründe bir kere olsun gitmemiş olduğuna inanabiliyor musun? Ama önce seni gitmen gereken yere bırakacağız, merak etme.’

“Ne oluyor ya?! Neredeyim ben, neyim ben, Ağlama Duvarı *nereden çıktı* - Ağlama Duvarı Kudüs’te! Be’er Sheva’ya ne oldu peki? Buraya nasıl geldik biz?”

“Şoför gülüyor: ‘Yolun yarısını kütük gibi uyuyarak geldin. Fıkralarımla bebek gibi uyuttum seni.’ Bunun üzerine kadın, ‘Yok artık,’ diye lafa karışıyor. ‘Yoksa o soğuk fıkralarınla yol boyunca zavallıya işkence mi ettin, seni geri zekâlı? Böyle bir zamanda çocukcağıza fıkra anlatmaya utanmadın mı?’

“Gözyaşlarına rağmen sert, asabi bir sesi var kadının. ‘Hem de uyurken bile anlattım,’ diyor şoför ablasına. ‘Bir an fıkrasız bırakmadım onu. Adam adama savunma yaptım. Hadi atla bakalım.’ Kadın bebeğiyle ve kocaman bir çantayla kamyonetin arka koltuğuna geçip oturuyor. Şoför, ‘Be’er Sheva’yı çoktan geçtik,’

diye açıklama yapıyor bana, 'Bu yolculuğu yalnız başına yapma-
na izin vermiyorum ufaklık. Sana kanım kaynadı, o yüzden evi-
nin kapısına kadar teslim edeceğim seni.' 'Yalnız bir iyilik yap da
bundan sonra fıkra mıkra anlatayım deme,' diyor ablası. 'Arkaya
da bakma, bebeği emzirmem lazım. Çevir şu aynayı - sapık şey!' Kadın,
şoförün kafasına arkadan ufak bir şaplak atıyor, bense
oracıkta bir budala gibi oturup kalıyor, bir yandan da düşünüyö-
rum: Neden öksüzlüğümün başlamasına izin vermiyorlar? Sü-
rekli erteleyip duruyorlar. Acaba bir şey yapmam gerektiğine mi
işaret bu? İyi de ne?"

Yavaşça kırmızı koltuğa doğru yürüyor ve koltuğun ucuna
ilişiyor. Paramparça gözlük camlarının ardında, gözlerinin ken-
di içine çevrilmiş olduğu seçilebiliyor. Kulübü onun adına kola-
çan ediyorum. En fazla on beş kişi kalmışız geriye. Kadınların
birkaçı hem mesafeli hem de derin bir bakışla süzüyor onu, sanki
başka bir zamanın gözünden okuyorlar adamın içini. İyi bildi-
ğim bir bakış bu, başka bir şeye yormak neredeyse imkânsız: Bu
kadınlar Dovaleh'i yakından tanıyorlar ya da bir zamanlar tanı-
yorlardı. Bu akşam buraya gelmek nereden akıllarına esti, me-
rak ediyorum. Acaba her birine tek tek telefon açıp davet mi etti?
Yoksa yolu şehirlerine düştüğünde hep gidiyorlar mı gösterisine?

Çevremdeki manzarada bir eksiklik olduğunu farkediyorum:
o iki genç motosikletçinin masası boş. Gittiklerini görmedim de.
Herhalde Dovaleh'in kendini yumruk yağmuruna tutmasından
sonra, ondan alacaklarını aldıklarına kanaat getirdiler.

"Neyse, yüzüm ön cama dönük olarak oturuyorum. Gözüm
arkaya kayacak diye korkudan ölerек. Neyse ki arkada oturuyor
kadın, bu arada şu yeni modaya, her iki kadından birinin bebeği-
ni ortalık yerde emzirmesine ne diyorsunuz...? Yani düşünseni-
ze, hiç de komik değil, bir kadınla yan yana duruyorsunuz, kadın
her şeyiyle normal görünüyor, hatta derler ya örnek bir kadın ve

kucağında bebeği var, haydi bebeğin sekiz yaşında görünmesini, şimdiden kirli sakalı olmasını filan geçtim-”

Sesi boğuk çıkıyor, neredeyse donuk bir ses.

“-neyse kadınla gündelik olaylardan konuşuyor, izafiyetin kuantum kuramını filan tartışıyorsunuz ki kadın birden bire gözünü dahi kırpmadan memesinin tekini pat diye dışarı çıkarıyor! Gerçek bir meme hem de! İmalatçısı kalitesine kefil! Hop, memeyi bebeğin ağzına tıkıyor ve sizinle İsviçre’deki elektromanyetik parçacık hızlandırıcı hakkında konuşmaya aynen devam ediyor...”

Veda ediyor. Bunu hissedebiliyorum. Bu esprileri son kez yaptığını biliyor. Demin gitmek üzereyken son anda geri dönen kız kafasını bir eline yaslamış, adama belli belirsiz bakıyor. Aca-ba onun hikâyesi ne? Bir gece gösterinin ardından Dovaleh’i evine mi götürdü? Ya da belki de beş çocuğundan biridir ve ilk kez babasının hikâyesini duyuyordur, kim bilir? Ya karalar bağlamış o iki motosikletçi - onlar da Dovaleh ile bir şekilde bağlantılı mı?

Daha önce anlattığı şey geliyor aklıma, sokakta yürüyen insanlarla nasıl satranç oynadığı hani. Her biri, kendileri her ne kadar bilmesede, onun kafasındaki oyunda birer piyondur. Ya burada, hangi alengirli satranç oyununu kurguluyor kim bilir?

“Ve kız, yani şoförün ablası bebeği emzirmeye devam ediyor, bir yandan da bir eliyle çantasını karıştırdığını duyuyorum ve bana diyor ki: ‘Eminim sabahtan beri bir şey yememişsindir. Uzat bakayım elini ufaklık.’ Elimi arkaya uzatıyorum, önce folyoya sarılmış bir sandviç koyuyor avcuma, ardından soyulmuş, katı bir yumurta, yanında da minik bir kâğıt külah içinde tuz. Kadının o kadar sert görünmesine rağmen avucu yumuşacık. ‘Ye haydi,’ diyor, ‘hangi akla hizmet aç açına yola gönderdiler seni?’

“Sandviçe yumuluyorum, içinde nefis, kalın bir parça salam ve ağzımı yakan baharatlı bir domates salçası var, o acı ilaç gibi geliyor, beni dürttüğü gibi uyandırıyor, oyuna geri dönmemi

sağlıyor. Yumurtanın üzerine tuz serpiyorum ve onu da iki lokmada yutuyorum. Hiçbir şey demeden bu kez de tuzlu bir kurabiye uzatıyor bana, sonra da çantasından aile boyu bir meşrubat şişesi çıkarıyor -yemin ederim bu hatun Mary Poppins'e taş çıkarır- ve bana bir bardak oralet veriyor. Tek elle bütün bunları nasıl yaptığına akıl sır erdiremiyorum, hele de hem beni hem bebeği aynı anda doyurmayı başarmasını hiç almıyor aklım. 'Kurabiyeler biraz yavan oldu,' diyor, 'oraletle ye ki boğazından rahat geçsin.' Bana söylediği her şeyi yapıyorum."

Dovaleh'in sesinde bir tuhaflık var - ne oluyor sesine? Sözcükleri doğru düzgün duymak zaten zor, ama son birkaç dakikadır sesin kendisi de ince ve kararsız, handiyse bir çocuk sesi gibi.

"Ve şoför de elini arkaya uzatıyor, ablası onun eline de bir kurabiye koyuyor. Ama şoför bir taneyle yetinmiyor, tekrar tekrar arkaya uzatıyor elini. Ablası bana fıkra anlatmasına izin vermediğinden bu şekilde güldürmeye çalışıyor sanki beni. Konuşmadan yol alıyoruz. 'Sana başka kurabiye yok,' diyor kadın, 'açgözlülük ediyorsun, çocuğa da bırak biraz.' Ama kardeş elini arkaya uzatıp duruyor, ağzına doldurduklarını çiğnerken bana göz kırpmıyor, ablası bunun üzerine ensesine şaplağı vuruyor ve kardeş, 'Ah!' diye bağırıp gülüyor. Babam aynı şaplağı enseme vurmaya davrandığında, ki genelde saçımı kestikten sonra yapardı bunu, hem içten içe vursun isterdim hem de yiyeceğim şaplaktan hafifçe korkardım. Pamukla tıraş losyonu sürme faslından sonra gelen, can yakıcı ufak bir şaplak. Parmak uçlarıyla vururdu babam, ardından da müşteriler duymasın diye kulağıma, 'Çok yakışıklı oldun, *mein leibn*, hayatım,' sözlerini fısıldardı. Şimdi de annemin sırası. Annem hakkında iyi şeyler düşünmeli. Ama o anda onun hakkında ne düşünsem daha iyi olur? Hangi hatıra daha çok işe yarar? Birden onu düşünmeye korkuyorum. Ne bileyim, sanki renkleri silinip gidiyor belleğimden. Nerede hata yapıyorum? Onu zorla geri getirmeye çalışıyorum. Ama gelmek istemiyor. Var gücümle asılıyorum, iki elimle birden çekiyorum

onu kendime. O da olmalı zihnimde. Yalnızca babamın olması yetmez. 'Sakin pes etme!' diye bağıryorum ona. Teslim olma sakın! Neredeyse hıçkırıyorum, şoförle ablası görmesinler diye iki büklüm halde sağımdaki kapının üstüne kapanıyorum ve nihayet çıkageliyor annem, Tanrı'ya şükürler olsun, yamanacak bir yığın çorapla mutfakta oturuyor. Ben de oradayım, yanında oturmuş ödevimi yapıyorum, her şey normal, iğneyle ilmek ilmek yama yapıyor, birkaç ilmekte bir duruyor, kendinden geçmişçesine dalıp gidiyor, boşluğa bakıyor, ne elindekini ne de beni görüyor gözü. Böyle yaptığında ne düşünüyordu acaba? Hiç sormadım ona. Onunla belki bin kere yalnız kalmışımdır, ama bir kere bile sormadım bunu. Onun hakkında ne biliyorum ki zaten? Neredeyse hiçbir şey. Varlıklı bir aileden geliyordu, babamdan duymuştum bunu. Çok başarılı bir öğrenciymiş, piyano çalıyormuş, güya resital verecek düzeydeymiş, ama sonra o iş lafta kaldı ve yirmi yaşında Holokost'tan mezun oldu, savaşın altı ayını tek bir vagonun içinde geçirmişti, bunu anlattım zaten size. Polonyalı üç makinist, aynı güzergâhta gidip gelen bir trenin ufacık bir kompartımanında, tam altı ay boyunca saklamış onu. Anneme nöbetleşe göz kulak olmuşlar; bir keresinde kendi anlatmıştı bana, sonra da daha önce hiç duymadığım yapmacık bir kahkaha atmıştı. Herhalde on iki-on üç yaşında filandım, evde yalnızca ikimiz vardık, tam ona bir gösteri yapıyordum ki birden beni bölüp bütün hikâyeyi bir solukta anlattı, ağzı yana doğru çarpıldı ve birkaç saniye boyunca ağzını düzeltemedi, yüzünün şu tarafı olduğu gibi eriyip öbür yana akınıştı sanki. Altı ayın sonunda herifler annemden bıktıklarına karar vermişler. Nedenini nasılnı bilmiyorum ama, günlerden bir gün son durağa geldiklerinde o şerefsizler annemi trenden doğruca toplama kampının giriş rampasına atmışlar.

"Devam etmemi ister misiniz?" diye soruyor gergin bir sesle. Birkaç kişi baş sallayarak onaylıyor.

“Olayların tam sırasını hatırlayamıyorum, bir sürü şey kafamda birbirine karışıyor, ama mesela ablanın arka koltukta kendi kendine usulca ‘Tanrı yardımcımız olsun’ deyişini hiç unutmuyorum, bir de ablanın beyninin arı gibi durmadan çalıştığı hissine kapılıyorum. Düşünüp taşınmaktan kendi kendini yiyip bitiriyor. Benim hakkımda da düşünceleri var ve onların ne olduğunu hiç bilmiyorum. Daha önce, kamyonetin dışında durmuş içeri bakarken, alnının altında kapkara iki dipsiz kuyu görmüştüm. O gözlere yakalanmamak için koltuğumda iyice pusuyorum. Bir yandan da sürekli olarak bebeğin meme emişini duyuyorum, emerken arada bir ihtiyar bir adam gibi iç geçiriyor, bu da beni illet ediyor. Ona göz kulak oluyor, onu koruyor, ihtiyacı olan ne varsa veriyorlar, ne demeye iç geçiriyor ki? Derken abla damdan düşercesine soruyor: ‘Baban ne iş yapıyor?’

“‘Berber dükkânı var. Ortağıyla beraber çalışıyor.’ Ona neden söyledim bunu bilmiyorum. Salağım ben. Babamın güya anne-me âşık diye ortağına takılmaya nasıl bayıldığıını, onları birlikte yakalayacak olursa bir güzel doğrayacakmış gibi ortağının burunun dibinde makasını nasıl salladığını da yumurtlayacaktım az kalsın.

“‘Ya annen?’ diye soruyor.

“‘Anneme ne olmuş?’ diyorum, artık biraz daha temkinliyim.

“‘O da mı berber dükkânında çalışıyor?’

“‘Tabii ki hayır, Taas’ta çalışıyor o, mühimmat ayırıyor.’ Birdenbire kadının benimle bir tür satranç oynadığı hissine kapılıyorum, ikimiz de hamlemizi yapıyor, ardından durup diğerimizin o hamleye nasıl karşılık vereceğini bekliyoruz.

“‘Taas’ta kadın işçi çalıştırdıklarını bilmiyordum’, diyor.

“‘Çalıştırıyorlar,’ diye cevap veriyorum.

“‘Abla bir şey demiyor. O yüzden ben de susuyorum. Derken bir kurabiye daha isteyip istemediğimi soruyor. Giderek o kurabiyelerin de bir hamle olabileceğinden kuşkulananmaya başlı-

yorum, o yüzden en iyisi daha fazla yememek, ama yine de bir tane alıyorum ve alır almaz da hata yaptığımı anlıyorum. Neden bilmiyorum ama o kurabiyeyi almak bir hataydı.

“‘Yesene hadi,’ diyor kendisiyle pek gurur duyarmış gibi bir edayla. Kurabiyeyi ağzıma atıyorum, çiğniyorum ve kusasım geliyor. ‘Kardeşin var mı?’ diye soruyor.

“Bu arada çölü çoktan geride bırakmışız. Artık yemyeşil tarlaların arasında yol alıyoruz ve çevremizdeki arabalar da normal, sivil araçlar. Yol tabelalarına bakarak Kudüs’e ne kadar yolumuz kaldığını tahmin etmeye çalışıyorum, ama o çapraşık şehirlerarası yollar hakkında en ufak bir bilgim yok, o yüzden de bir saatlik mi, yarım saatlik mi, yoksa üç saatlik mi yolumuz kaldığını dahi kestiremiyorum, onlara sormak da istemiyorum. Yediğim sandviç, yumurta ve o kurabiyeler ağzıma gelip duruyor.

“Size bir fıkra anlatayım ha, ne dersiniz millet,” diye yalvarıyor Dovaleh, adeta ‘acilen bir fıkraya ihtiyacım var, kısa keseceğim söz, maksat ağzımın tadı değişsin’ dercesine. Ama farklı masalarda oturan iki kadın neredeyse bir ağızdan, “Hikâyeye devam et,” diye bağıyorlar. Kadınlar utanarak süzüyorlar birbirlerini, biri yanında oturan kocasına yan gözle bakıyor. Dovaleh göğüs geçiriyor, vücudunu esnetiyor, parmaklarını çıltlatıyor, derin bir nefes alıyor.

“Derken abla havadan sudan bir şeyden bahsedermişçesine birden soruveriyor: ‘Peki babanla aranız nasıl? İyi anlaşır mısınız?’

“Midemin oracıkta altüst olduğunu hatırlıyorum, kendimi derhal mekândan soyutluyorum: Burada değilim. Hiçbir yerde değilim. Herhangi bir yerde olmama bile müsaade yok. Bu arada -aç parantez- bilin diye söylüyorum, var olmamanın bin bir hilesini biliyorum. O konuda dünya şampiyonuyum, gelin görün ki nasılsa o hilelerin tekini bile hatırlayamaz oluyorum birden. Dalga geçiyorum zannetmeyin ha. Babam bana vurduğunda, içimden kalp atışımı durdurma alıştırımları yapardım mese-

la. Nabzımı dakikada yirmi-otuz atışa kadar düşürmeyi başarmıştım da, sanki kış uykusuna yatmış gibi ki amacım da oydu zaten, büyük hayalim oydu. Belki size komik gelecek ama, acıyı dayanın merkez üssünden vücudumun diğer kısımlarına yayma alıştırmaları da yapardım, amacım acıyı vücuduma eşit olarak bölüştürmekti, anlarsınız ya, adaletli mal paylaşımı. Babam bana vururken bir karınca sürüsünün gelip acıyı yüzümden veya karnımdan aldığını hayal ederdim bazen de, o karıncalar acıyı göz açıp kapayıncaya dek ufalayiverir, sonra da kırıntıları bedenimin acıya daha duyarsız olan bölümlerine taşırdı.”

Kendi içinde kaybolmuş halde, bir ileri bir geri hafifçe sallanıyor. Yukarıdan vuran ışık onu puslu bir tül gibi sarmalıyor. Ama sonra gözlerini açıyor, küçümen hanıma uzun uzadıya bakıyor, ardından -işte yine aynı şey- yüzünde aynı ölçülü biçili ifadeyle bu kez de bana çeviriyor bakışlarını, bir mumun aleviyle diğerini yakmaya çalışıyor adeta. Ne bunu yapmaktaki amacını, ne de o kadından ne alınamı beklediğini hâlâ anlayabilmiş haldeyim, ama benden onu onayladığıma dair bir işaret beklediğini hissediyorum ve üçümüzün -Dovaleh’in, kadının ve benim- herhalde günün birinde sırrına ereceğim bilinmez bir ilişkiyle birbirimize bağlı olduğumuzu gözlerimle onaylıyorum.

“Ama abla tıpkı fıkracı kardeşi gibi. Pes etmek bilmiyor. ‘Duyamadım seni,’ diyor ve elini omzuma koyuyor, ‘Ne dedin bakayım?’ Kapının koluna sıkı sıkı yapışıyorum. Elinin omzumda ne işi var be? Ya o arkası gelmeyen sorular ne demek oluyor? Ya şoför aslında bir şeyler biliyorduyse ve ablasına söylediye? Beynim fazla mesaiye başlıyor: Evlerine vardığımızda kamyonetin içinde ne kadar uyumuş olabilirim acaba? Onlar beni uyandıran kadar epeyce bir vakit geçmiş midir? Kadın hem sandviç yapacak, hem yumurtaları haşlayacak hem de içecekleri hazırlayacak zamanı bulduğuna göre, bütün bunları yaparken şoför kardeşi ona mutfakta yarenlik etmiş ve her şeyi bir güzel anlatmış olamaz mı? Henüz benim dahi bilmediğim şeyleri mesela.

Yeniden midem bulanmaya başlıyor. Eğer hemen oracıkta kapıyı açarsam kendimi yola atabilirim, herhalde epeyce bir yuvarlanır, bu arada kafayı gözü de yararım ama sonra koşup tarlalara saklanırım ve cenaze bitinceye dek izimi bulamazlar. Sonra da her şey bitmiş olur ve benim bir şey yapınama gerek kalmaz. Zaten benim bir şey yapmama gerek olduğunu kim söylüyor ki? Bütün yükün benim omuzlarımda olduğu fikrine nereden kapılmıştım acaba? ‘Aramız iyi,’ diye yanıtlıyorum onu, ‘İyi anlaşıyoruz, ama anemle aram daha iyidir.’

“Bu sözleri hangi akla hizmet söylediğimi sakın sormayın. O güne dek dünyada hiç kimseye evdeki durumlardan bahsetmemiştim; sınıftaki çocuklara, en yakın arkadaşlarıma bile bu konuda tek kelime etmişliğim yoktu, onların dahi ağzımdan bir şey alabildiği vaki değildi, o halde yedi kat yabancı birine içimi dökmek de ne oluyordu şimdi? Adını dahi bilmediğim bir kadına üstelik? Hem benim kiminle iyi geçinip kiminle limoni olduğumdan ona neydi ki? Kendimi berbat hissediyorum. Gözlerim kararıyor. Gülmeyin ama, o kurabiyelerin içine insanı gerçeği itiraf edinceye dek konuşmaya sevk eden bir şeyler kattığından şüphelenmeye başlıyorum kadının, hani polis sorgularında öyle olur ya.”

Yüzünde uyurgezer bir korku: O anı tekrar yaşıyor şu anda. Bütün varlığıyla orada.

“Şoför usulca, ‘Rahat bırak çocuğu,’ diyor ablasına, ‘belki şu anda bunlardan bahsetmek istemiyordur.’ ‘Bal gibi de istiyor,’ diyor kadın, ‘böyle bir zamanda başka neden bahsedilebilir sence? Afrika’daki maymunlardan mı? Yoksa senin kuşbeyinli fıkralarından mı? Haksız mıyım ufaklık? Ailenden bahsetmek istemiyor musun, sen söyle?’ Öne eğiliyor ve elini yeniden omzuma koyuyor, tanıdık bir koku alıyorum, ama tam da çıkaramıyorum ne olduğunu, kadından yayılan tatlımsı bir parfüm, ya da belki bebekten geliyordur, kokuyu derin derin içime çekiyorum ve kadına, istiyorum diye cevap veriyorum.

“Gördün mü bak,’ diyor ve kardeşinin kulağını sertçe çekiyor, şoför de ‘Aah!’ diye bağırıp kulağını tutuyor. O anda, ne kadar dalaşmalar da kardeş olduklarının her hallerinden belli olduğunu ve bir kardeşim olmamasının ne kadar boktan olduğunu düşündüğümü hatırlıyorum. Zihnimi sürekli meşgul eden bir diğer şeyse ablanın genç yaşta ölmüş olan, şoförün tanımadığı o diğer kardeşi tanımış olması. İkisini birden aklında tutmayı nasıl başarıyor acaba?”

Duraklıyor ve küçümen hanıma bakıyor. Kadın, başını iki eline birden yaslamış peş peşe esniyor, ama gözleri fal taşı gibi açık ve adamı kararlılıkla, gayret göstererek izliyor. Adam sahenin ucuna oturup bacaklarını aşağı sarkıtıyor. Burnundan akan kan ağzının ve çenesinin üstünde pıhtılaşmış ve gömleğini iki yol halinde lekelemiş.

“Birden her şeyi gün gibi hatırlıyorum. Bu akşamın inanılmaz yanı da bu olsa gerek. Bunu bilmenizi istiyorum. Bu gece beni yüzüstü bırakınayıp kalmakla çok büyük iyilik etmiş oldunuz bana. Birden her şeyi hatırlıyorum, üstelik uykumda hatırlarmış gibi değil, hemen şu anda, şimdi olup bitiyormuşçasına. Kamyonette otururken, Kudüs’e varıncaya dek insan yaşamına bütünüyle yabancı bir hayvan gibi olmam gerektiğini düşündüğümü hatırlıyorum mesela. Bir maymun veya devekuşu veya sinek gibi, insan konuşmasını ve davranışlarını anlamayayım da hangisi olursa olsun. Ayrıca düşünmemeliydim de. O anda en önemli şey herhangi bir kişiyi düşünmemek, hiçbir şey istememek, hiç kimseyi istememektir. Belki birkaç iyi şey düşünebilirdim yalnızca. Ama böyle bir zamanda ne iyi kapsamına girebilirdi ki? Babam için iyi olan mı? Annem için iyi olan mı? En ufak bir hata yapmaktan ölesiye korkuyordum.”

Kendini zorlayarak çarpık bir şekilde gülümsemeyi başarıyor. Üst dudağı felaket şişmiş durumda ve konuşması giderek daha da anlaşılabilir bir hal alıyor. Bazen kendi kendine konuştuğu hissine kapılıyorum.

“Nerede kalmıştım...” diye mırıldanıyor. “Nerede kalmıştım...”

Kimse cevap vermiyor. İç çekiyor ve söze devam ediyor.

“Birden nedense, rafadan yumurtayı düşünme fikri düştü aklıma. Öyle bakmayın bana. Küçükken rafadan yumurta yemek tam anlamıyla bir işkenceydi benim için, o sümüksü kısım ağzıma geldiği anda öğürmeye başlardım, annemle babam da deliye döner, yemem için üsteledikçe üsteler, bütün vitaminlerin asıl o kısımda olduğunu söylerlerdi, tabii azarlar ve tokatlar da gırla giderdi. Laf aramızda, yemek yedirmek söz konusu olduğunda, annem bana vurmaktan hiç çekinmezdi. Sonunda hiçbir şey para etmeyince, yumurtamı yemeyecek olursam evden gidip bir daha da dönmemekle tehdit ederlerdi beni. Yine de inat eder, yemezdim. Bunun üzerine ikisi birden paltolarını giyer, anahtarını alır, kapının ağzında durup bana hoşça kal derlerdi. Yalnız kalmaktan ölesiye korkmama rağmen yine de yemezdim. Onlara bu şekilde kafa tutacak cesareti nereden buluyordum bilmem, sırf vakit kazanmak için ben de onlara neden yemeyeceğime dair sebeplerimi sayıp dökerdim; içten içe tek istediğim o anın son- suza dek sürmesiydi, hep öyle yan yana durmaları, benimle aynı şekilde konuşmaya devam etmeleri-”

Kendi kendine gülümsüyor. Bacakları havaya sallanırken sanki küçülüp çekiyormuş gibi görünüyor.

“Rafadan yumurta anısıyla ilgili şöyle düşündüm kendi kendime: belki de oraya varıncaya dek, zihnimde başka hiçbir şey olmaksızın, tekrar tekrar başa sarıp izlemem gereken bir şeydir bu, tıpkı mutlu sonla biten bir film gibi. Dikiz aynasına tesadüfen gözüm kaydı ve ablanın gözlerinin yine yaşlarla dolu olduğunu gördüm. Kadın arkada sessizce ağlıyordu. Derken midemdeki her şey bir anda sahiden ağzıma geliyor - o salam, kurabiyeler, her şey. Şoföre durması için bağırdım - hemen! Kendimi dışarı atıp ön tekere içim dışıma çıkasıya kustum. Ablanın bana yedir- diği her şeyi çıkardım, yine de durmak bilmiyor, kustukça kusu-

yordum. Kustuğumda annem daima başımı tutardı. Hayatımda ilk kez tek başıma kusuyordum.”

Usulca alnına dokunuyor. Kulübün orasında burasında birkaç kadın ve adam da dalgın dalgın alınlarına götürüyor ellerini. Ben de. Tuhaf bir sessizlik anı oluyor. İnsanlar kendi hatıralarına gömülmüş. Parmaklarım alnını yokluyor. Bu dokunuş, hiç de kolay değil benim için. Son yıllarda saçlarım durmaksızın seyreliyor, dahası kırışıklıklar da var. Ne idüğü belirsiz birtakım izler beliriyor. Sanki bir şey derimin içinden dövme yaparak düz çizgiler, baklavalara, kareler çiziktiriyor alnıma. Tamara görseydi, tos vurmaya alışkın bir öküzün alnı derdi.

“Hadi ama, gelin benimle,” diyor Dovaleh bizi daldığımız rüyadan usulca uyandırarak. “Hadisenize, bakın kamyonete geri biniyorum. Abla bana bir bebek bezi uzatıp yüzümü silmemi söylüyor. Bez yeni yıkanmış. Mis gibi kokuyor. Onu sargı bezi misali yüzümün üstüne koyuyorum” -elleriyle yüzünü örtüyor- “ve şimdi annemin sırası. Fazla yalnız bıraktım onu. İyi şeyler, annem hakkında iyi şeyler, hadi. Mesela Anuga el kremi ni sürünmesi ve bütün evin o kremin kokusuyla dolması, sonra o upuzun parmakları, düşünürken ve kitap okurken elinin farkında olmadan yanağına gidişi. Dikişleri görünmesin diye ellerini daima üst üste kavuşturması. Bana bile göstermemeye dikkat eder dikişlerini, yaralarının altı tane mi yoksa yedi tane mi olduğunu asla sayamadım. Bazen altı, bazen yedi oluyordu. Şimdi babamın sırası. Hayır, vazgeçtim, yeniden annemin sırası. O daha acil çünkü. Sürekli gözden kayboluyor. Rengi ruhsarı solmuş. Hepten bembeyaz kesilmiş, sanki vücudunda bir damla kan kalmamışçasına. Sanki çoktan pes etmişçesine, onu düşünmeye kendimi yeterince zorlamadığım için bana olan inancını kaybetmiştir belki de. Neden daha fazla zorlanıyorum kendimi? Ona dair imgeleri zihnimde canlandırmak neden bu kadar zor geliyor bana? İstiyorum bunu, tabii ki istiyorum, haydi ne olur-”

Duruyor. Başı dik, yüzünde elem dolu bir ifade var. Karanlık bir gölge yavaşça içinden yukarı süzülüp yüzüne tırmanıyor, ağzını kocaman açıyor, hava alıyor, sonra gerisingeri deliğine çekiliyor. O anda bir fikir olgunlaşıyor içimde: Yazacağım şeyi bu akşam okumasını istiyorum. Onu okuyacak zamana sahip olsun istiyorum. Göçtüğünde yanında götürsün istiyorum yazdığımı. Nasılını henüz bütünüyle kavrayamasam, hatta mümkün olabileceğine inanmasam da yazacağım şeyin orada bir şekilde varlığını sürdürmesini umuyorum.

“Ama beni devamlı utandırması var bir de... onu ne yapacağız,” diye geveliyor. “Sürekli olay çıkarması, geceleyin çığlıklar atması, pencerenin başında bütün mahalleyi ayağa kaldırırsa dek ağlaması. Size bütün bunları anlatmadım belki, ama bunların da hesaba katılması gerek, hüküm verilip açıklanmadan önce bunların da göz önüne alınması gerek. Oldukça küçük bir yaştan itibaren şunu anlamıştım ki annemin bana en iyi gelen hali evde olduğu haliydi, oturduğumuz dairenin içine benimle bir başına tıklıp kaldığı zamanki hali; onunla baş başa kaldığımız, sohbet ettiğimiz, ona özel şovumu yaptığım, bana Lehçeden çevirerek kitap okuduğu o anlar. Çocuklar için Kafka okurdu bana, sonra Odysseus’u, Raskolnikov’u okurdu...” Hafiften gülüyor. “Yatma zamanım geldiğinde Hans Castorp’un, Michael Kohlhaas’ın ve Alyoşa’nın hikâyelerini anlatırdı, bütün o hazineleri paylaşırdı benimle, hem de onları benim yaşıma uygun bir hale getirerek ya da aslında getirmeyerek - uyarılma özellikle yetenekli olduğu bir alan değildi doğrusu. Ama dışarı çıktığında işler sarpa sarardı. Kapıya veya pencereye biraz yaklaşılmaya görsün, hemen teyakkuza geçerdim, kalbim ağzıma gelir, resmen çarpıntım tutardı, bir de karnımda, tam şuramda korkunç bir baskı olurdu.”

Elini karnına koyuyor. O ufak harekette bir hasret var.

“Size ne diyebilirim ki? O ikisinin baskısından kafam çatlıyordu, evet her ikisinin birden, bu kez annem de dahil, zira gide-

rayak onun da zihnimde canlanacağı tutmuştu, sanki süresinin bitmek üzere olduğunu, yakında Kudüs'e varacağımızı, bunun beni etkilemek için elindeki son fırsat olduğunu anlamıştı da birden avaz avaz bağırmaya, yalvarıp yakarmaya, bana olur olmaz bir sürü şey -ne olduklarını anımsamıyorum bile- hatırlatmaya başlamıştı; derken bu sefer de *babam* anneme nispet yaparcasına yağırdığı hatıralarla çullandı üstüme, annem bir şey söylese, o iki söylüyordu, annem bir yana, babam öbür yana çekiştiriyordu beni ve biz Kudüs'e yaklaştıkça daha da beter deliriyorlardı.

"Bütün delikleri tıka, tıka hepsini," diye mırıldanıyor hezeyan içinde, "bedenimdeki tüm delikleri tıkamalıyım. Gözlerimi kapasam kulaklarımdan giriyorlar, ağzımı kapasam burnumdan giriyorlar. İtip kakıyorlar, bağırıp çağırıyorlar, çıldırtıyorlar beni, küçük çocuklar gibi bağırıyorlar bana: ben, ben, ben, n'olur beni seç!"

Dedikleri zor bela anlaşılıyor artık. Ayağa kalkıp sahneye daha yakın olan bir masaya geçiyorum. Onu bu kadar yakından görmek tuhaf geliyor. Bir an başını kaldırdığında, spot ışığı görsel bir yanılsama yaratıyor ve on dört yaşında bir adamın içinden elli yedi yaşında bir çocuk çıkıyor.

"Derken birden, yemin ederim hayal filan değildi bu, bebegin kulağıma bir şeyler söylediğini duyuyorum. Ama bebek konuşması gibi değil, hayır, sanki benim yaşımda hatta benden de büyük birinin konuşması gibi ve bana konuyu uzun uzadıya düşünüp tartmışçasına aynen şöyle diyor: 'Artık cidden bir karar vermen lazım ufaklık, çünkü oraya varmamıza çok az kaldı.' Bunu gerçekten duymuş olamam, diye geçiriyorum içimden. Şoförle ablasının o sesi duymamış olması için Tanrı'ya dua ediyorum. Böyle şeyleri düşünmem bile günah, Tanrı çarpar sonra insanı, canını alır. Ve birden avaz avaz bağırmaya başlıyorum: 'Şunu susturamıyor musunuz! Yeter, susturun şunu artık!' Derken bütün sesler kesiliyor, şoförle ablası sanki benden korkuyor-

larmış gibi tek kelime etmiyor, ardından da bebek tek bir çığlık atıyor, ama normal bebek çığlığı.”

Cep şişesinden bir yudum daha alıyor, şişeyi ters çeviriyor. Birkaç damla içki çiseliyor yere. Yoav’a el ediyor, bunun üzerine Yoav beş karış bir suratla sahneye yöneliyor ve cep şişesini elinde getirdiği Gato Negro şarabıyla yeniden dolduruyor. Dovaleh biraz daha koyması için sıkıştırıyor onu. Barda oturan ufak grup, hani Petah Tikva’dan gelen gedikli hayran grubu, bu fırsattan istifade sıvışıyor. Dovaleh bunu fark etmiyor dahi sanırım. Atletli, esmer bir adam mutfaktan çıkıyor, boş bar tezgâhına yaslanıp bir sigara yakıyor.

Bu mola sırasında beyaz saçlı, zarif, gözlüklü kadın benden tarafa bir bakış atıyor. Gözlerimiz, uzun ve biraz da şaşırtıcı bir an boyunca birbirine kenetleniyor.

“Dostlarım, bu gece sizlere neden bu hikâyeyi anlattığımı tahmin etmiş olabilir misiniz acaba? Neden onca şey dururken bu konuya girdiğimizi?” Hızlı hızlı soluk alıp veriyor, yüzü gayritabii bir kırmızılıkla yanıp tutuşuyor. “Yakında bitecek, merak etmeyin, ışığı görebiliyorum artık.”

Gözlüklerini çıkarıyor ve göz ucuyla bana bakıyor. Yanılmıyorsam kendince ricasını hatırlatmaya çalışıyor: Kişinin içinden elinde olmaksızın fışkıran o şey, onu anlatmanı istiyorum bana. Oysa şimdi fark ediyorum ki bunu kelimelere dökmek olanaksız, benden bunu özellikle istemesinin nedeni tam da bu olsa gerek. Bana gözleriyle soruyor: Peki sence yine de herkes biliyor mudur ne olduğunu? Başımı sallıyorum: Evet. Üsteliyor: Ya kişinin kendisi? Kendisine ait bu biricik şeyin ne olduğunu o da biliyor mudur? Düşünüyorum: Evet. Yüreğinin derinliklerinde o da biliyordur, evet.

“Şoför beni eve, Romema’ya götürdü, ama kamyonetten indiğimi gören bir komşu camdan seslendi: ‘Dovaleh burada ne işin var? Çabuk Givat Shaul’a git, hâlâ yetişebilirsin!’ Böylece Romema’dan son sürat Givat Shaul’a, mezarlığa yollanıyoruz,

fazla uzak değil, çok çok on beş dakikalık yol. Kelle koltukta gidiyoruz, şoför kırmızı ışığa yakalanmamak için her sarı ışıkta gaza deli gibi yükleniyor. Arabada bir sessizlik olduğunu hatırlıyorum. Kimse tek kelime etmiyordu. Bana gelince-

Duruyor. Derin bir nefes alıyor.

“Yüreğimde, o kara yüreğimde hesabı görmeye koyulmuşum. Olacağı buydu. Hesap kitap zamanı gelip çatmıştı. O rezil küçük hesabının zamanı.”

Yeniden duralıyor, kendi içine giderek daha çok gömülüyor.

Yeniden yüzeye çıktığında kaskatı, bedeni tepeden tırnağa yay gibi gerilmiş.

“Adi şerefsiz. İşte buyum ben. Bunu unutmayın. Bir kenara yazın sayın hâkim ve hüküm verme aşamasına geldiğinizde bunu da dikkate alın. Siz şimdi bana baktığınızda efendi bir adam görüyorsunuz, şen şakrak bir herif, adeta bir neşe pınarı. Oysa ben, o gün bugündür hiç değişmedim; vicdanının olması gereken yerde bir lağım çukuru olan, o kamyonette oturup rezilce hesaplar yapan on dört yaşına yeni basmış bir şerefsiz olarak kaldım hep. Emin olun, insanın hayatta yapıp yapabileceği en boktan, en çarpık hesaptı bu. O çetele hesabına neleri eklediğime inanamazsınız. Bizim evle mezarlık arasındaki o birkaç dakikalık yola en akla gelmez, en kepaze ayrıntıları sığdırdım sinsi sinsi. Annemle babamı, birlikte yaşadığımız koca bir hayatı sikindirik bir adisyonmuşçasına utanmadan alt alta yazıp topladım.”

Biri demir bir pençeyle yüzünün suyunu sıkıyormuş gibi görünüyor. “Ve inanır mısınız? O ana dek nasıl bir orospu çocuğu olduğumu bilmiyordum dahi. Bir değil bin orospunun çocuğu olduğumu. Tepeden tırnağa çirkefe bulanıp bir bok çukurundan ibaret kalıncaya dek içimde nasıl bir pislik olduğunu fark etmedim bile. İşte o zaman insanın ne olduğunu, kaç kuruşluk kıymeti olduğunu öğrendim. Birkaç dakikada her şeyin sırrına erdim, anladım, hesapladım, beynim koca hesabı yarım saniye içinde

yapıp bitirdi - artı Şu, eksi Şu, bir eksi daha, bir daha ve işte o kadar, alın size     r boyu taŐıyacađınız bir leke, bu hesabın lekesi çıkmaz alından, hiç çıkmayacak da.”

Ellerini kavuşturup b    yor. Ağır basan sessizlikte kendimi zorlayıp öğleden sonra dört sularında, tam askeri kamyonet mezarlığın önüne park ederken nerede olduğumu hatırlamaya, en azından bir tahmin yürütmeye çalışıyorum. Belki takımımla birlikte atış alanından dönüyordum. Belki de merasim alanında tören düzeni talimi yapıyorduk. O günün erken saatlerinde, onu sırtında çantasıyla çadırdan çıkmış talim çavuşunun peşinden kamyonete doğru giderken gördüğümde nasıl olup da ayağa kalmadığımı, yanına koŐmadıđımı anlamam gerek. Yanına koŐmalı, onu kamyonete kadar geçirmeli, ne olduğunu sormalıydım. ArkadaŐıydım onun sonuçta, öyle değil mi?

“Bütün gövdesiyle direksiyona abanmakta olan Şoför bizi adeta uçuruyor. Adam hortlak görmüş gibi bembeyaz. Yanımızdan geçen arabalardaki insanlar bana bakıyor. Sokaktaki insanlar bakıyor. Nereye gittiğimizi ve kalbimden neler geçtiğini tastamam bildiklerini görebiliyorum hepsinin. Nasıl, nereden öđrenmiŐler? Daha ben bilmiyorum, en azından her Şeyi bilmiyorum, zira bütün o süre boyunca hesabını yapmaya kaldığım yerden devam ediyorum, iki saniyede bir yeni bir Şey hatırlayıp onu o rezil rüsva listeme, Şahsi *selektzia*’ma ekliyorum, sağa, sola, sola, sola...”

Özür dilercesine kıkırdıyor. Başının seğirmelerini eliyle durduruyor.

“Sokaktaki bütün bu insanların ne karar verdiğimi nasıl olup da benden önce öğrendiklerine, adeta i imi okumuşçasına benim nasıl iğrenç biri olduğumu bilmelerine akıl sır erdiremiyordum. Biz kamyonetle yanından geçerken ihtiya ın birinin yere t  k rd  ğ n  anımsıyorum ve Şoför bir yerde durup Őakakları bukleli dindar bir adama Givat Shaul’a nasıl gideceğimizi soruğunda adam resmen koşa koşa kaçmıŐtı benden. Sonra ufak

oğluya yürüyen bir kadın da başını çevirip gözlerini benden kacırmıştı. Bunların hepsi birer işarettti.

“Ve şoförün ta mezarlığa kadar benimle göz göze gelmekten ölesiye sakındığını, yüzünü bana doğru birazcık döndürmekten dahi imtina ettiğini de hatırlıyorum. Ablasıysa sanki bütünüyle kayıplara karışmıştı. Soluğunu bile işitmiyordum onun. Bebeğin de öyle. Zaten beni kuşkulandıran, ne oluyor ya, ne yaptım da herkes bu kadar tuhaf tepki veriyor diye düşünmeye sevk eden bebeğin o sessizliği olmuştu.

“Çünkü yolculuğumuzun son ayağında, evle mezarlık arasında ya da belki Be’er Ora’dan yola çıktığımız anda kötü bir şey olduğunu bal gibi fark etmiştim de ondan. İyi ama neydi bu? Ne olmuştu? Ve insanların benimle alıp veremedikleri neydi? Yani sonuçta aklımdan geçenler kıytırık düşüncelerdi olsa olsa, beynimin etrafında vızıldayan sineklerden ibaret, düşünmekten ne çıkardı ki, hem hiç kimse düşüncelerini dizginleyemez, insan beynini durduramaz ki, ya da bunu değil yalnızca şunu düşün diye ayar çekemez ki beynine. Yalan mı?”

İçerisi sessiz. Başını kaldırıp bize bakmıyor.

Sanki sorduğu sorunun cevabından halen korkuyor.

“Ve anlayamıyordum, bir türlü anlayamıyordum işte, ama sorabileceğim kimse de yoktu. Yalnızdım. Bütün bu ipuçları, yeni bir düşüncenin zihnime çöreklenmesine yol açtı: Buraya kadarmış. Olan olmuş demek. Hükmü çoktan vermişim.”

Kollarını önce yukarı kaldırarak, sonra aşağı sarkıtarak, son olarak da yanlara açarak esnetiyor, nefes alabilmek için bir çıkar yol arıyor. Yüzüme bakmıyor ya, akşamın tüm diğer anlarından ziyade asıl şimdi kendisini görmemi istediğini hissedebiliyorum.

“İşin tuhafı, olayın nasıl bu noktaya geldiği konusunda en ufak bir fikrim yoktu. Ne kadar düşünsem de hangi arada o kararı verdiğimi bir türlü bulup çıkaramıyordum. Hemen düşünce-mi geri almaya çalıştım, yemin ederim yaptım bunu, gerçekten,

ama olaya bakın ya. Ne bok yemeye bu yönde vermiştim ki kararı mı? Oysa başından beri bambaşka bir şey vardı kafamda, hayatım boyunca bambaşka bir şey olmuştu kafamda, ama sonra bir an bile düşünmeden - kim tutup da böyle şeyleri tekrar düşünür ki?" Sesi çatlayarak panik içinde bir çığlığa dönüşüyor. "Bu da nereden çıktı damdan düşer gibi? Neden son anda 180 derece dönüp gerçekten istediğim şeyin tam tersine karar verdim ki? Nasıl olur da koca bir hayat, aptal bir çocuğun aptalca, rasgele düşünceleri yüzünden saniyesinde sönüp yüzüstü bırakabilirdi beni...?"

Kırmızı koltuğa kendini atıyor.

"O birkaç dakika," diye mırıldanıyor, "bütün o araba yolculuğu ve o lanet olası hesap faslı..." Ellerini yavaşça ters çeviriyor ve avuçlarını, bir ömrü içine alan bir merakla inceliyor. "Nasıl bir çirkefe bulaşmışım, o nasıl bir kirlenmedir... Yarabbi, kemiklerime kadar işlemiş o pislik..."

Kamyonete binip gitmeden ayağa kalkıp yanına koşsaydım keşke. Talimin orta yerinde olduğumuza aldırmadan. Yanındaki çavuştan muhtemelen bir güzel azar işiteceğimi bile bile. O andan itibaren herkesin alay konusu olacağını adım gibi bile - ki eminim öyle olurdu. Beni kurban seçerlerdi kendilerine kuşkusuz. Onun yerine beni.

Başını ellerinin arasına almış, parmaklarını şakaklarına bastırıyor. Şu anda aklından ne geçiyor bilmiyorum ama ben, kumlu avludan kalkıp ona doğru koşuyorum. Yolu o kadar net hatırlıyorum ki. İki yanına kireç badanalı taşlar dizilmiş o patikayı. Bayrağın olduğu merasim alanını. Kocaman ordu çadırlarını. Kışlaları. Çavuş bana bağılıyor, tehditler savuruyor. Ona kulak asmiyorum. Dovaleh'e ulaşıyorum, yanı başında yürüyorum. Beni fark ediyor, sırt çantasının ağırlığından iki büklüm olmuş halde yürümeye devam ediyor. Afallamış görünüyor. Uzanıp eli-

mi omzuna koyuyorum, duruyor, yüzüme bakıyor uzun uzun. Olan biten onca şeyden sonra kendisinden ne istiyor olabileceği mi çözmeye çalışıyor belki de. Aramızdaki son durum ne? Soruyorum ona: Ne oldu? Nereye götürüyorlar seni? Omuzlarını silkiyor, talim çavuşunun yüzüne bakıp ne olduğunu soruyor ona. Ve talim çavuşu cevap veriyor.

Cevap vermezse eğer, yine soracağım Dovaleh'e.

O da talim çavuşuna soracak.

Ta ki adam cevap verene kadar.

“O iğrenç hesabın pisliğinin halen daha kanımdan temizlenmediğini düşünüyorum bazen. Temizlenemez de. Nasıl temizlensin ki? Öyle bir pislik...” Doğru kelimeyi bulmak için araniyor, parmakları kelimeyi havanın ağzından zorla kapıyor: “Radyoaktiftir. Evet. Benim şahsi Çernobil'im. Etkisi ömür boyu süren tek bir an, öyle ki bugün dahi yanına biraz yaklaştığım her şeyi zehirlemeyi başarıyor. Temas ettiğim herkesi.”

Kulüp sessiz.

“Ya da evlendiğim. Ya da dünyaya getirdiğim.”

Gitmek üzereyken son anda fikrini değiştiren kıza dönüp bakıyorum. Yüzünü ellerine gömmüş ağlıyor. Omuzları sarsılıyor.

“Devam et,” diye fısıldıyor at yelesi gibi kıvrıkcık saçları olan iri yarı bir kadın.

Bir sis perdesinin ardındaymışçasına bakıyor sesin geldiği yöne, dermansızca başını sallıyor. Ne denli kıymetli bir jest yaptığı yeni dank ediyor kafama: bütün akşam boyunca o kampta onunla birlikte olduğuma dair tek bir ipucu vermedi. Beni ele vermedi.

“Anlatacak ne kaldı ki. Givat Shaul'a varıyoruz, orası da seri üretim bandı gibi, fabrika gibi bir yer, saatte üç cenaze kaldırıyorlar, şipşak-şipşak-şipşak, doğru cenazeyi nasıl bulacaksın ki? Kaldırıma park ettik, ablayla bebeği kamyonette bıraktık ve

şoförle birlikte apar topar mezarlığa koşturup içeride dört dönmeğe başladık.

“Unutmayın ki hayatımın ilk cenazesiydi bu. Nereye bakmam gerektiğini, ne aramam gerektiğini bile bilmiyordum daha, ölen kişinin nerede olması gerektiğini ya da bir anda nereden çıkageleceğini; onu açıkta, görebileceğim bir yerde mi tuttuklarını yoksa üstünün örtülü filan mı olacağını dahi bilmiyordum. Gruplar halinde ayakta duran insanlar gördüm, her bir grup farklı bir bölümdeydi, bu insanların ne bekliyor olduklarına, yetkili kişinin kim olduğuna, bizim ne yapmamız gerektiğine dair yine en ufak bir fikrim yoktu.

“Derken kızıl saçlı o Bulgar adamı gördüm, babamla çalıştığını biliyordum, dükkâna losyonlar ve şampuanlar satardı, yanında da Taas’ta çalışan, annemin ölesiye korktuğu vardiya şefi kadın vardı, onların biraz arkalarında Silviu’yu gördüm, babamın ortağını, elinde bir demet çiçek.

“Şöföre, tamam burası, dedim, adam olduğu yere mihlanıp kaldı, beni boğmamak için biraz uzaklaştı ve ‘Metin ol ufaklık’ gibilerinden bir şey dedi. Doğrusunu isterseniz, ondan ayrılmak bana çok zor geldi. Adını bile bilmiyorum adamın. Bu gece şayet aramızdaysa elini kaldırabilir mi, lütfen? Müesseseden bedava içki ısmarlayacağım ona, nasıl?”

Stresli, ısrarlı bakışlarından öyle anlaşılıyor ki bunun ihtimaller dahilinde olabileceğine sahiden inanıyor.

“Neredesin?” diye şarlıyor. “Neredesin o fıkra yarışması yalanını uydurup bana yol boyunca fıkralar anlatan vefalı, komik kardeşim benim? O konuyu bir süre önce araştırdım. Bu aralar üzerinize afiyet biraz dip köşe temizliği yapıyorum, anlarsınız ya, yarım kalmış işlerimi hale yola koyuyorum. Sordum soruşturdum, kendi çapımda araştırdım, google’da aradım taradım, *Bamahaneh*’in eski sayılarını gözden geçirdim, ama öyle bir şeyin izine rastlayamadım. Orduda fıkra yarışması diye bir şey yoktu, hiç olmamıştı, o sinsî fıkracı benim için uydurmuştu

bunu. Darbeyi biraz yumuşatmak istemişti. Neredesin yufka yürekli kardeşim benim?

“Şimdi ne olur yanımdan ayrılmayın, elimi bir an olsun bırakmayın. Şoför kamyonete geri döndü, ben de ayakta dikilen insanlara doğru gittim. Ayaklarımın altı cam kırıklarıyla doluymuşçasına yavaş yavaş yürüdüğümü anımsıyorum, ama gözlerim fıldır fıldır tarıyordu etrafı. Apartmandan bir komşumuz, astığımız paçavraların suyu temiz çamaşırlarının üstüne damladığı için devamlı bizimle atışan hanım burada mesela. Tansiyonu yükseldiğinde babama şişe çeken doktor da burada; annemin Polonya’dan köylüsü olan, ona Lehçe kitaplar getiren kadın da, şu adam da gelmiş, şu öbür kadın da.

“Belki yirmi kişiydiler. Bu kadar çok insan tanıdığımızın farkında değildim. Mahallede neredeyse hiç kimse konuşmazdı bizimle. Acaba berber dükkânından mı tanıyorduk bu insanları? Bilmiyorum. Yanlarına gitmedim. Ne annemi ne de babamı görebiliyordum. Sonra birkaç kişi beni gördü. Parmaklarıyla beni işaret ederek aralarında fısıldaştılar. Sırt çantamı bedenimden sıyırdım. Artık hiçbir şeyin yükünü taşıyacak mecalim kalmamıştı.”

Kollarıyla gövdesine sarılıyor.

“Birden *Hevra Kadişa*’dan süpürge misali kara sakallı, uzun boylu bir adam yanıma geldi. ‘Öksüz sen misin?’ dedi bana. ‘Greinstein öksüzü sen misin? Nerede kaldın?! Deminden beri seni bekliyoruz!’ Elime yapıştı, sanki elimi gırtlaklayıp boğmak istercesine, mengene gibi sıktı ve beni peşi sıra sürükledi. Yürürken kafama kartondan bir de takke kondurdu-”

Dovaleh şimdi gözleriyle bana kilitleniyor. Ona her şeyimi veriyorum, elimde olan ve olmayan ne varsa.

“Beni apar topar taş bir binaya götürdü, içeri soktu. Çevreme bakmadım. Gözlerimi yumdum. Annem veya babam belki içeride beni bekliyordur, diye düşündüm. Adımı duyacağımı sandım.

Annemin veya babamın bana sesleneceğini. Hiçbir şey duymadım. Gözlerimi açtım. Yoktular. Elinde bir kürekle odanın bir kenarında acele acele yürüyen, gömleğinin kolları sıvalı, iri kıyım, dindar bir adam gördüm sadece. Sakallı beni odanın öbür yanına sürükledi, bir başka kapıdan daha soktu. Şimdi daha ufak bir odadaydım, odanın bir cephesini kocaman lavabolar kaplıyordu, bir kenarda bir kova, birkaç parça havlu veya ıslak çarşaf vardı. Ortada upuzun, sedye gibi tekerlekli bir şey duruyordu, sedyenin üstüne de beyaz kumaşa sarılmış bir çıkın konmuştu, birden ne olduğunu anladım: o çıkının içinde bir insan vardı. ‘Af dile ondan,’ dedi adam bana. Ama ben-”

Dovaleh başını göğsüne düşürüyor, gövdesini kollarıyla sıkı sıkı sarıyor.

“Ben kımıldamadım. Bunun üzerine adam arkadan parmağıyla omzumu dürttü: ‘Af dile ondan.’ ‘Kimden?’ dedim. O tarafa bakmaktan kaçınıyordum ya, birden çıkının aslında pek de uzun olmadığı zannına kapıldım, o zaman belki de o değildi - annem değildi! Ya da sadece korkmuştum da zihnim bana oyunlar oynuyordu. O anda hayatımda hiç olmadığım ve hiç olmayacağım kadar mutlu hissettim kendimi. Çılgınca bir mutluluktu, ölümün eşiğinden dönen bizzat bendim sanki. Adam yeniden omzumu dürttü: ‘Hadisene, af dile.’ Ben de yeniden sordum: ‘İyi ama kimden?’ Nihayet adamda jeton düştü, beni dürtüklemeyi kesti, ‘Bilmiyor musun?’ diye sordu. Bilmediğimi söyledim. Adam panikledi: ‘Sana söylemediler mi?’ Yeniden hayır dedim. Çömelip benim boyuma indi, gözlerini benimkilerin karşısında gördüm, sonra usulca ve şefkatle, ‘Burada yatan senin annen maalesef,’ dedi.

“Daha başka ne mi hatırlıyorum? Her şeyi... Hatta keşke o kadar çok şey hatırlamasaydım, belki o zaman zihnimde başka şeylere de yer kalırdı. *Hevra Kadişa* görevlisi çabucak beni büyük odaya geri götürüyor, dışarıda gördüğüm insanlar şimdi burada toplanmışlar, içeri adımımı attığım anda kalabalık yarıldı ve ortağının omzuna yaslanmış duran babamı gördüm, güçlkle

ayakta duruyordu, Silviu'ya aciz bir bebek gibi tutunmuştu, beni görmedi bile. Düşündüm ki... ne düşünmüştüm..."

Derin bir nefes alıyor. Vücudunun elverdiğinden çok daha derin bir nefes.

"Yanına gidip ona sarılmalyım diye düşündüm. Ama gide-medim, gözlerine de bakamıyordum kesinlikle. Arkamdan birile-rinin, 'Haydi, babacığının yanına git, ne duruyorsun *kaddishel*,³² şimdi dua etmeniz lazım beraber,' dediğini işittim. Derken Silviu orada olduğumu babamın kulağına fısıldadı, babam başını kal-dırdı ve gözleri Mesih'i görmüşçesine kocaman açıldı. Silviu'nun omzunu bıraktı ve kollarını iki yana açıp sendeleyerek bana doğru atıldı; feryatlar ediyor, hem annemin, hem benim adımları haykırıyordu. Herkesin içinde artık yalnızca ikimiz kaldık, böyle bir felaket nasıl oldu da gelip bizi buldu, bunu hak etmek için ne yaptık biz, karıncayı bile incitmedik diye Yiddiş dilinde ağıtlar yakarken birdenbire yaşlanmış göründü gözüme. Yerimden kı-mıldamadım, ona doğru bir adım olsun atmadım. Yalnızca yü-züne baktım ve bunun pekâlâ tam tersi de olabileceğini -yalan mı, milimetrik hesapta ufacık bir sapma olsaydı pekâlâ tam tersi de olabilirdi- anlamadığı için ne kadar salak olduğunu düşün-düm. Kendi kendime dedim ki: Eğer şimdi bana sarılırsa, hatta bana elini dahi sürerse ona vuracağım, öldüreceğim onu, bunu yapabilirim, süper güçlerim var benim, söylediğim her şey çı-kıyor. Ve bu düşünce daha içimden geçer geçmez bedenim beni baş aşağı etti. Bacaklarımı havaya savurduğu gibi beni ellerimin üstüne attı, takke başımdan düştü, herkesin aynı anda nefesini tuttuğunu duydum, ardından ortalık sessizliğe gömüldü.

"Kaçmaya başladım, babam da peşimden koştu, anlama-makta inat ediyordu, durmam için, geri dönmem için Yiddiş di-linde bağırıp duruyordu, oysa bende her şey tepetaktı artık, her şeyi altüst etmiştim. Aşağıdan bakarken aralarından geç-

³² Yiddiş bir sevgi sözcüğü. Oğlancık. (ç.n.)

tiğimde insanların bana nasıl yol verdiklerini görebiliyordum, odadan çıktım, kimsede beni durduracak yürek yoktu. Babam kâh bağırarak, kâh feryatlar ederek peşimden epeyce koştu, derken kapının ağzında kala kaldı. Ben de durdum, artık oto-parktaydım, ben baş aşağı, o baş yukarı, karşılıklı birbirimize bakarak öylece dikildik ve o anda babamın annemsiz peş para etmediğini, hayattaki bütün gücünü annemin yanında olmasından aldığını kendi gözlerimle, şaşmaz bir gerçeklikle gördüm. Babam o kısacık anda yarım bir insana dönüşüverdi.

“Bana baktı, gözlerini yavaş yavaş kıstığını gördüm ve o an olanların gerçek yüzünü anlamaya başladığını apaçık sezinledim. Nasılını bilemiyorum ya, o tür şeylere dair hayvani içgüdülere sahipti. Kimse aksine ikna edemez beni. O bir saniye içinde yolda yediğim bütün haltların, o rezil rüsva hesabının sırrına erdi. Hepsini saniyesinde yüzümden okudu. İki elini birden havaya kaldırdı ve sanırım -hayır eminim- bana beddua etti. Zira ağzından çıkan, herhangi bir insan evladının ağzından çıktığını daha önce hiç duymadığım bir sestti. Sanki onu öldürmüşüm gibi bir ses. Anında yere kapaklandım. Ellerim boşaldı ve asfalta boylu boyunca serildim.

“Otoparktaki insanlar bize bakıyordu. Bana tam ne dediğini, bedduanın içeriğini hatırlamıyorum, belki her şeyi kafamda kurmuştum, ama yüzünün halini görmem onun adamakıllı ağır bir beddua olduğunu anlamama yetti de arttı. O anda o bedduanın hayatım boyunca peşimi bırakmayacağını da bilmiyordum henüz, oysa tam da öyle oldu nereye gidersem gideyim, ne kadar kaçarsam kaçayım bir türlü düşmedi yakamdan.

“Şunu dinleyin: belki her şeyi yanlış anladığımı, babamın annemin yerine o sedyede yatmayı sahiden bin kere yeğlediğini ilk kez o zaman düşündüm. Annem söz konusu olduğunda, küçük hesaplara tenezzül etmezdi babam. Sahiden seviyordu onu.”

Eli ayağı boşalıyor. “Eh, tabii ki...” diye mırıldanıyor, lafının gerisini getiremiyor, bir dakika boyunca kabuğuna çekilip kalıyor.

“Sonra eliyle şöyle bir hareket yaptı bana - benden ümidi kesmişti. Arkasını döndü, cenazeye katılmak üzere gerisingeri içeri gitti, bense ayağa kalktım, insanların ve arabaların arasındayla koştum da koştum; bu işin bittiğini, bir daha eve gitmeyeceğimi o anda anlamıştım. Ev sayfası kapanınıştı benim için.”

Cep şişesini yavaşça ayaklarının dibine koyuyor. Baş, hikâyeyi anlatmaya başladığında olduğu gibi öne sarkıyor.

“Nereye gidebilirdim ki? Yolumu gözleyen birileri mi vardı sanki? İlk geceyi okulun bodrumunda, ikinci geceyi sinagogun deposunda geçirdim, üçüncü gece de kuyruğumu bacaklarının arasına kıştırıp kös kös eve döndüm. Ve babam kapıyı açtı bana. Tek kelime etmedi. Her zamanki gibi akşam yemeği pişirdi bana, ama bu kez ne kendi kendine ne de benimle konuştu.”

Dovaleh doğruluyor. Baş incecik boynu üstünde sallanıyor.

“Annemden sonraki hayatımız işte böyle başladı. Babamla ben, yalnız. Ama bu hikâyeyi başka bir akşama bırakmak zorundayız. Artık biraz yoruldum.”

Sessizlik. Kimse kımıldamıyor.

Bir dakika, derken bir dakika daha geçiyor. Menajer bir sağa bir sola bakıyor, boğazını temizliyor, dolgun uyluklarına iki eliyle birden vuruyor, ayağa kalkıyor ve sandalyeleri üst üste yığmaya koyuluyor. İnsanlar ayağa kalkıyor ve birbirlerine bakmadan sessizce kulüpten çıkıyorlar. Bir-iki kadın Dovaleh'e belli belirsiz bir baş selamı veriyor. Dovaleh'in yüzündeki yangın sönmüş. Uzun boylu, beyaz saçlı kadın sahneye yaklaşıyor, başını eğerek Dovaleh'e selam veriyor. Dışarı çıkmak üzere yanımdan geçerken masamın üstüne katlı bir kâğıt bırakıyor. Nemli gözlerinin etrafındaki gülme çizgilerini fark ediyorum.

Yalnızca üçümüz kaldık şimdi. Küçümen kadın kırmızı çantasını iki eliyle birden kavramış, ağırlığını bir bacağına vererek sandalyesinin yanında dikiliyor. Küçük Eurykleia, o kadar da

miniminnacak ki. Gözlerini Dovaleh'e dikmiş, umutla bekliyor. Dovaleh gömüldüğü yerden yavaşça yüzeye çıkıyor, başını kaldırıp kadına bakıyor ve gülümsüyor.

“İyi geceler Pitz,” diyor. “Sakin burada kalma. Eve yürüyerek gitmeye de kalkma. Buralar tekin değil. Yoav!” diye sesleniyor lobiye, “Hanımefendiye bir taksi çağır. Alacağımından düşersin parasını, tabii geriye bir şey kaldıysa.”

Kadın kıpırdamıyor. Sanki oracığa kök salmış.

Paldır küldür sahneden iniyor ve kadının karşısına dikiliyor. Sahnede görüldüğünden de kısa boyu. Şövalyelere özgü modası geçmiş bir zarafetle kadına doğru eğiliyor, onu yanağından öpüyor, sonra bir adım geri atıyor. Kadın hâlâ kıpırdamıyor. Bütün vücudu adama doğru çekilerek gözleri kapalı, parmak uçlarında yükseliyor. Dovaleh yeniden yaklaşıyor ve kadını dudaklarından öpüyor.

“Teşekkürler Pitz,” diyor, “her şey için teşekkürler. Benim için ne kadar değerli, bilemezsin.”

“Bir şey değil,” diyor kadın o donuk ciddiyetiyle, ama yüzü kıpkırmızı ve kuş gibi göğsü heyecanla kabarıyor. Arkasını dönüyor, dudaklarında saf neşeden ibaret bir tebessümle hafifçe aksayarak çıkıp gidiyor.

Şimdi yalnız ikimiz kaldık kulüpte. Bir elini masamın kenarına yaslayarak karşımda dikiliyor. Koca cüssemle gözünü korkutmamak için hemen oturuyorum.

“Seni şimdi suda boğularak ölmeye mahkûm ediyorum!” diyor, Kafka'nın o hikâyesinde³³ babanın oğluna söylediği sözü yineleyerek, ardından da cep şişesini başından aşağı boca ediyor ve şişenin dibinde kalan son birkaç damla üstüne çiseliyor. Birkaç damla şarap da bana isabet ediyor. Atletli, esmer adam

³³ Orijinal adı Das Urteil olan ve Türkçede Yargı ve Hüküm adları ile çevirileri bulunan Kafka öyküsü. (ç.n.)

mutfağa geri dönmüş, yüksek sesle 'Let It Be' söyleye söyleye buluşık yıkıyor.

"Bana ayıracak bir dakikan daha var mı?" Kolları sarf ettiği çabadan titreyerek gerisingeri sahneye tırmanıyor, yeniden sahnenin ucuna oturuyor.

"Bir saatim bile var."

"Eve varmak için acelen yok mu?"

"Hiçbir yere varmak için acelem yok."

"Sadece, anlarsın ya..." Mecalsizce gülümsüyor. "Sadece adrenalini biraz çekilene kadar."

Başı göğsüne düşmüş. Oturduğu yerde uyuyakalmış gibi görünüyor.

Birden Tamara geliyor ve çepeçevre sarıyor beni. Varlığını öylesine şiddetle hissediyorum ki nefesimi tutmak zorunda kalıyorum. Ona kulak kesiliyorum, sevgili Fernando Pessoa'mızdan alıntı yaparak şöyle fısıldadığını duyabiliyorum kulağıma: 'Bütün olmak için, var olmak yeter de artar.'

Dovaleh silkinerek kendine geliyor ve gözlerini açıyor. Göz bebeklerinin ışığa alışması birkaç dakika sürüyor. "Bir şeyler karaladığını gördüm," diyor.

"Biraz çabalarsam doğru düzgün bir şey yazarım gibi geliyor."

"Sahiden mi?" Yüzü bir tebessümle doluyor.

"Bitirdiğimde veririm sana."

"Ardımda birkaç sözcük kalacak en azından," diyerek gülüyor beceriksizce. "Testere talaşı gibi, olur ya hani..."

"Komik aslında," diyor ve ellerindeki tozu silkeliyor. "Hiç kimseyi özleyen bir insan değilim."

Bu beni şaşırtıyor, ama bir şey demiyorum.

"Ama bu gece, ne bileyim... Belki de öldüğünden beri ilk kez..." Bir parmağıyla sahnenin zemininde duran gözlüğünün

üstünden geçiyor. “Onun varlığını sahiden hissettiğim anlar oldu... Sadece annem olarak demiyorum, insan olarak varlığını. Dünyadan yolu geçmiş bir insan olarak. Babam annemden sonra otuz yıl daha yaşadı biliyor musun? Son birkaç yılında ben baktım ona. Hiç değilse evde, yanı başımda öldü.”

“Evde derken Romema’da mı?”

Omuz silkiyor: “Tilkinin dönüp dolaşıp gideceği yer kürkçü dükkânı.”

Babasıyla onu koridorda birbirlerinin yanından geçerken görüyorum. Zamanın tozu birikmiş üstlerinde.

“Seni eve bırakmama ne dersin?” diye soruyorum.

Bir an düşünüyor. Yine omuz silkiyor. “Madem ısrar ediyorsun.”

“Git hazırlan,” diyorum ayağa kalkarak. “Dışarıda bekleyeceğim seni.”

“Dur bir dakika, acelen ne? Otur şuraya. Bir saniye daha seyirci ol hatırım için.”

Göğsünü şişiriyor ve megafondan konuşurcasına ellerini ağzının kenarına dayıyor: “Şov bitti Sezariye!” Sahnenin ucundan en coşkulu tebessümünü gönderiyor bana. “Size verecek bir şeyim kalmadı artık. Bedava Dovaleh dağıtımımız bugünlük bitmiştir, yarın da dağıtım yapılmayacaktır. Törenimiz böylece sona eriyor. Lütfen dışarı çıkarken dikkatli olun. Teşrifatçıların ve güvenlik görevlilerinin uyarılarını dikkate alın. Çıkışlarda yoğun trafik olduğu bilgisi ulaştı elime. Herkese iyi geceler.”

Yarım kalan öyküler, söylenmeyen sözler, beklenmedik darbeler... Kitapları otuzu aşkın dilde okunan büyük yazar David Grossman, ustaca kurguladığı bu çarpıcı metinde son sayfasına değin soluk kesen bir öykü anlatıyor ve okurunu, sahnesinde tuhaf bir adamın, Dovaleh G.'nin dikildiği komedi kulübünün kapılarından içeriye sokuyor. Dovaleh G., parlak spotların altında, onu meraklı gözlerle izleyen seyircinin karşısında hayatını temize çekiyor ve adeta bir psikiyatrin koltuğunda uzanmışçasına geçmişin loş dehlizlerine dalıyor. Ters köşelerle dolu bir gösteri bu; sahnedeki adam kendi hikâyesini anlatıyor ve bu hikâyede espriler, seyircinin suratında birer yumruk gibi, birer tokat gibi patlıyor.

Man Booker Uluslararası Ödülü'ne layık görülen ve samimi, doğrudan anlatımıyla büyük övgü toplayan *Bir At Bara Girmiş*, herkesin derdinin kendine olduğu, her koyunun kendi bacağından asıldığı dünyada onca yalnızlığa rağmen görülmeye, duyulmaya, anımsanmaya duyulan ihtiyacın ve kahkaha ile gözyaşları arasındaki bir arpa boyu mesafenin romanı.

Soru şu: Var olmak, bütün olmak için yeterli mi?

ZAMANIN RUHU

ISBN: 978-605-5903-73-2

9 786055 903732 >